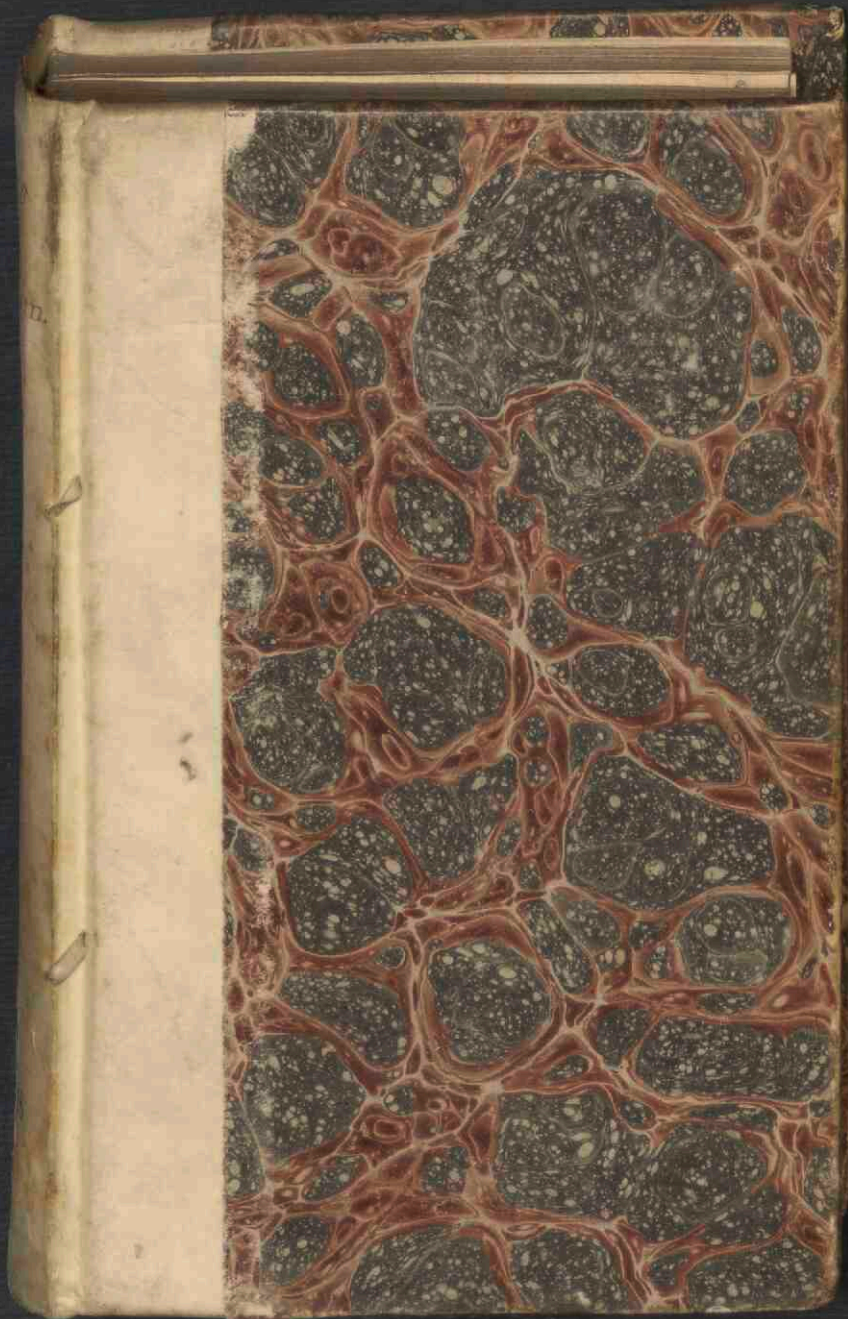

Iacobus Brocardus In Apocalypsim.

<https://hdl.handle.net/1874/428696>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
  - de kopsnede
  - de frontsnede
  - de staartsnede
  - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

BROCARDUS

in

Apocalypsis.

I ● 109

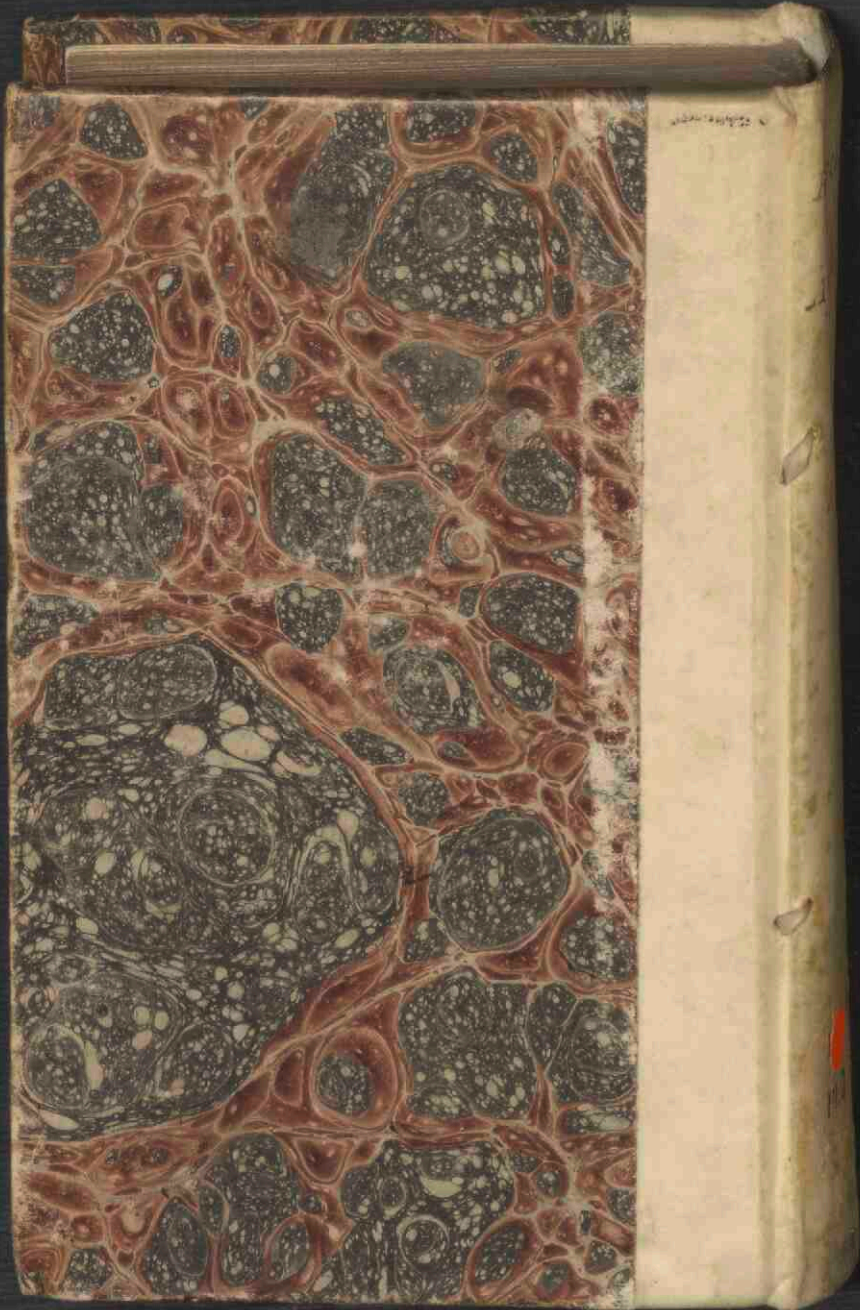
Pl. 0 N°. 18

25214922

Biblia et interpretes

Octavo n°. 442

Kast 100

pl. Om. 18

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

RESEARCH REPORT

NO. 100

1950

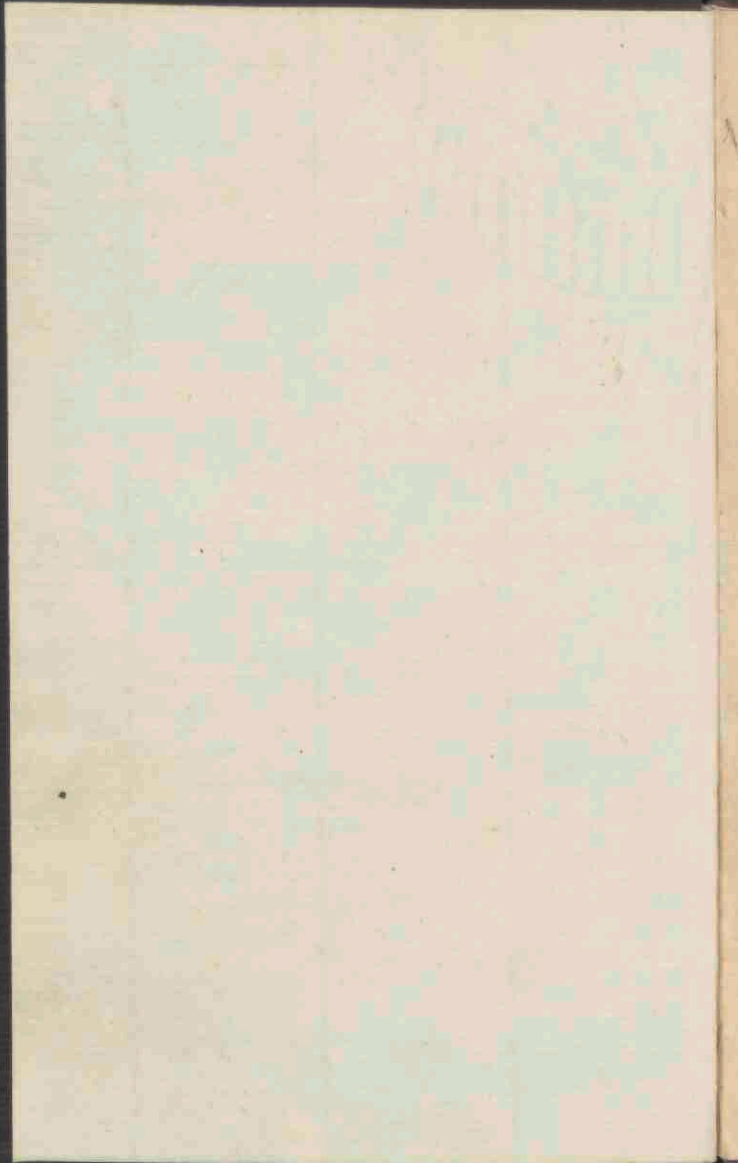
BY

J. R. OPPENHEIM

AND

H. A. BETHE

CHICAGO, ILLINOIS

IACOBVS
BROCARDVS
IN APOCALYPSIM.

PSAL. XXXIII.

IPSE dixit, & facta sunt: mandavit, &
creata sunt.

ex donat. hab. à Birbe

LUGDVNI BATAVORVM,
Apud Andream Schutenum, ANNO
M. D. LXXX.

IACOBVS

BROGDVS

IN APOLLONIS

PLACENTIA

IN AEDIFICIO S. MARCI

MDCLXXII

LIBRARIUS

APOLLONIS PLACENTIAE

MDCLXXII

3

IACOBI BROCARDI

IN APOCALYPSIM

PRÆFATIO.

VI nuntiat futura, qui nuntiauit ab initio nouissimum, & qua nondum facta sunt; petit, vt si non antè, at his tãdem nouissimis temporibus timeatur, sibiq; detur gloria, Isa. 46. Apocal. 14. Quandoquidem nullus vquam præter ipsum sit Deus, cui sacer cultus, & pura religio sit tribuenda. Est enim ille solus Deus, qui distinguit omnia tempora, nuntiat qua sunt omnium temporum, efficit omnibus temporibus omnia, qui que creauit omnia, timendus, & colendus ab omnibus secundum eius præscriptum, & iussum. Et cum in toto Mose, ac in omnibus propè sacris libris hæc ostenderimus, nunc videntur summatim repetenda, qua sunt rerum denuntiata aũ, & earundem effectarum, dum peruenimus ad interpretationẽ illius libri, in quo concluditur omnis Prophetia. In initium igitur & progressus Prophetia videtur ita ductus, vt in ipsa fabrica mundi, in ipsis creaturis, & opere suo, consignauerit Deus, qua erat effecturus in mundo à primo tempore ad postremum tempus: vt monemur cap. 13. Matth. & Psal. 73. vbi Prophetia clamat: Aperiam in parabolis os meũ, eruẽtabo occulta à iactis fundamentis mundi. & in Isaia 48. ait ipse Dominus: Non in abscondito locutus sum: à tempore quo fuit ipsa prophetia, ibi eram. Hæc nouit ille, qui predicabat Euangeliũ secundum reuelationem mysterij absconditi à seculo,

faciti à temporibus æternis ; atq; expectatur, ut pate-
fiant toti Ecclesie. In primo homine statum futurum
hominum nūtiavit Deus : in eius creatione, in arbore
vetito, in serpente, in tentatione, in semine promisso.
quod novit Apostolus, qui exposuit quæ sunt primi &
secundi Adami: in unum locū conduxit Petrus octo
iustitiæ præcones, in quibus significavit Deus status
futuros mundi. quod patet in Enocho, & in Noë, ut
alios præteream. cuius Noë opus renovat Petrus ad
baptismum, et ad iudicium futurum, dum ait, nos ser-
vatos in baptismo, ut olim cum Noë pauca anima in
arca sublata aquis: atq; calos, qui nunc sunt, esse repo-
sitos eodem verbo. In Abrahamo, Isaaco, & Iacobo,
item in his, qui post consecuti sunt, ministris Ecclesie
& regni Dei, inq; eorum actis, recognoverunt futura
& Prophetæ, & Evangelistæ, & Apostoli: ut novit
ille, qui dixit, omnia contigisse in figura Patribus. &
id quoq; expectatur, ut patefiat toti Ecclesie. Moses
pater Prophetarum in primis continet mysteria de
Christo, & Ecclesia: quæ dixit Paulus fuisse abscon-
ditæ à seculo: continet illa, quæ fuerunt umbra futu-
rorum, corpus autem Christi: continet, quæ sunt primi
adventus Christi. quod repetebat sæpe Christus Ju-
dæis, ut consuleret Scripturas, Mosem, & Prophetas,
qui de se locuti fuissent: cōtinet historiam status Eu-
angely, & quæ sunt secundi adventus Domini, ac iu-
dicij: quæ sunt novissimi temporis. De Prophetis nil
dicam, nisi quæ attinent ad novissima tempora, & ad
iudicium: quod ipsimet ita proponūt se acturos de ad-
ventu Domini, de iudicio, & novissimis diebus. Qui
intercesserūt à Iacobo Patriarcha ad Mosem, à Mo-
se ad Prophetas ministri Dei in suo populo, & alij, &
pauci:

pauci: item aduersarij inuenientur fuisse figura simi-
 lium futurorum ipsi, & quae scripta sunt de ipsis. In
 apertione librorum inuenietur narratio operũ secundũ
 aduentus Domini fuisse ab Euangelistis consignata
 in narratione eorum, quae fuerunt primi. Ut alia præ-
 teream, quae hic dicenda essent de magno Propheta
 Christo Iesu; inuenientur & Apostoli nuntiasse fu-
 tura secundum præscriptum Propheticum: quod omne
 verbum Dei à Spiritu sancto dictatum, debuerit con-
 tinere Prophetiam, ut sit distinctum à verbo hominũ,
 & ab alijs scripturis. Post hæc omnia dedit Deus
 Apocalypsim, in qua quae Moses, & Propheta scri-
 pserunt de statu Euangelico, & de postremis tempo-
 ribus, assumuntur, & certo ordine, eorũ distincto, ex-
 ponuntur. Nec arbitror fuisse illa negligenda, quae post
 Apostolos vsq; ad nostra tempora singulis propè eta-
 tibus multi nuntiarunt: quaeq; nunc videmus euenire.
 ut verũ fuerit, non verbum Domini, non misericor-
 diam Domini de fuisse in generatione & in generatio-
 nem. Et cum hæc fuerint hæctenus propè omnia sensi-
 bus nostris clausa, nunc agnus, qui claudit, & nemo
 aperit; aperit, & nemo claudit; factis, ac euentis ipsis
 patefacit, quae tecta & obsignata diu manus nostrae
 tractauerunt. Ut autem tempore eorum patefactio-
 nis facilius à nobis perciperentur, dedit Deus Apo-
 calypsim, in qua quae in toto statu Euangelij erant fu-
 tura, consignauit. quorum historia est nobis veluti
 ante oculos posita. ut dum quaeq; res euenit, illam in
 Apocalypsi debuerimus notasse. quod quidem iam
 diu quidam fecerunt certis in partibus. Hoc autem
 tempore cum peruenerimus ad apertionẽ sexti sigilli,
 & sexta tube, ecce Apocalypsis præbet se totam propè

nobis Apocalypsim, hoc est, librum apertum, & reclu-
 sum per euenta eorum, qua in eo erant denuntiata.
 qui liber dictus videtur Apocalypsis, si ob alias cau-
 sas, etiam ob hanc, quod per ipsum ingressum, & adi-
 tum habeamus ad omnem Prophetiã, qua sit in sacris
 literis, & quam hic memoravi. quod in ipso illa (ut
 dixi) contineantur, qua sunt in Mose, & Prophetis
 de statu Euangelico, & de postremis temporibus. imò
 verò sit conclusio, & comprehensio librorum sacrorum
 in his, qua ad prophetiam attinent: atq; illos conducat
 ad finem operum Dei. Ut si compares caput primum
 Apocalypsis cum primo capite Genesis: qua sunt de-
 inceps septem Ecclesiarum cum toto Genesi: qua secun-
 da visionis capitis quarti cum statu Legis: qua quinti
 cum predicatione Euangelica: reliqua narrat statum
 Euangelicorum vsq; ad postrema tempora sumptum
 quoq; ex Mose & Prophetis: inuenias hanc Apoca-
 lypsim assumere, & contrahere, & concludere omnem
 prophetiam. Quamobrem videmur omnes debere esse
 attenti in hac Apocalypsi, per quam cognoscamus quo-
 modo in Euangelistis, & in Apostolis, & in Prophetis,
 & in Mose sint conscripta tempora futura, & nostra.
 Ab hac deinde cognitione ingrediamur ad alia, ad oc-
 culta consignata in fundamentis mundi; ad mysteria
 abscondita a seculis de Christo, & de Ecclesia, ad illa
 qua fuerunt umbra futurorum, quaq; contingebant,
 patribus in figura; ad rationem illam, qua fuit Mosis
 & Prophetarũ nuntiandi futura: videamus cursum
 totius mundani seculi, consignatum in ipso celo, & in
 creaturis: historiam mundi propositam ab initio: con-
 siliium Dei in administratione mundi, maxime in suo
 populo. de quo cõsilio ait Deus Iere. 23. & 30: Tunc
 cognoscetis

cognoscetis consilium meum. Hæc cum sint magna, & maximè optabilia omnibus, etiam cognoscetur, et manibus ipsis tenebitur Deus æternus, & verus, fabricator mundi, & effector omnium omnibus temporibus in ipso. Et hîc videbitur esse apertio arca, in quam aspicere omnes optamus. Cum ergo ad hæc nos inducat liber Apocalypsis, per ipsa euenta rerum, quæ in statu Evangelico extiterunt: atq; horum maior pars visa fuerit, & pauca restet: atq; hæc prospici possint à quoniam, qui quæ hæctenus acta sunt, aduerterit: omnè studium in id videtur esse ponendum, ut cognoscamus, & seruemus quæ in hoc libro scripta sunt: quòd id agendo pronuntiemur beati, atq; habeamus initia penetrandi ad mystica Prophetarum. Nec verò solum nostra causa conandum est, ut perueniamus ad cognitionem, & intelligentiam huius libri, sed & propter gentes, quæ nobiscum vocantur nunc ad suscipiendū idem Evangelium, ut per illa quæ egerit Christus in populo Christiano, & per euenta rerum denuntiarum in omni prophetia, adducendi sint omnes vocati nunc ex gentibus, ut credat Evangelio. Ita enim præceptum est à Christo ut agamus, ubi ait *Matt. 24:* Et predicabitur hoc Evangelium regni in vniuersa terra, in testimonium omnibus Gentibus. Nam quando libri aperientur, cogentur omnes gentes cognoscere Deum nostrum, & Christum Iesum Salvatorem: vana quæq; relinquere, Deum verum timere, dare illi gloriam, quòd facere nos in primis iubemur. Unde cum apud nos hoc tempore aperiantur libri, ut dicebam, & contendamus ad complementum eorum, quæ scripta sunt, quisq; nostrum, qui aliquid de re tam magna, et optabili vidit, videtur debere ostendere idem

aliis, cum quibus eorundem bonorum putat se fore participem. Scripsi ego quae percepi ex sacris Bibliis: & communicavi cum aliquibus piis viris, à quibus impulsus fui aliquid edere. Ac prius visum est Apocalypsim esse proponendam, quae propius tractat nostra; quae est aditus ad alia: est veluti lucerna, cuius luce conspiciantur alibi occultiora. Offero igitur Ecclesiae quod Dominus dedit: offero omnibus Christianis, ut videant veritatem verbi Dei in Apocalypsi, visuri & in Moese deinceps, & in omnibus Prophetis, agno aperiente toto sigillo sexto, & septimo, et arca ipsa. Interea populus, qui nescit quidnam agatur hoc tempore, qui sibi videtur versari in obscuris tenebris, habeat lucem aliquam, qua finem malorum prospiciat, & spe sustentetur, qui non statuerunt pie vitam ducere, videant iudicium Dei, quod imminet generatim omnibus: gentes incipiant audire, Deum verum, & cultum verum esse apud Christianos; qui nuntiavit ab initio futura, & singulis aetatibus quae fuerunt singularum aetatum: & quae nuntiavit, & ut nuntiavit, omnia evenisse. ut eadem ubiq; terrarum timeatur Deus noster, deturq; ei gloria. Et si non in omnibus perfecta, & absoluta videbitur nostra interpretatio, nec nos id pollicemur. quod Dominus dat hoc tempore in crepusculo diei exhibemus: aderit dies, quando dabit Dominus omnia perfecta. Et si de Papa, & Ecclesia Romana grauius videbitur esse dictum in nostra interpretatione, aut ad ipsos non pertinere: primum illud respondemus, Ioannem scripsisse historiam de Ecclesia, & statu Christiano: & cum Ecclesia Romana dominata sit tam diu, necesse est, ut de ipsa, & de Papa fuerit sermo: atq; omnia, quae

narrantur,

narrantur, conueniunt Ecclesia Romana, & non alteri. deinde quæ simul memorantur de principibus, et popularibus facientibus cum Ecclesia Romana; non omnes principes, non omnes populares uoco in eadem reprehensionem: sed eos, qui iniuste, & tyrannicè egerunt: ueritatem, & ueritatem nuntiantes oppresse-
runt; atq; ad eò ueritatem cognitam oppugnarunt. nam omnibus temporibus fuerunt sub Papatu & principes Deum uerentes, & populares pietatem colentes. Qui autem uisi sunt reprehensi a Ioãne in hoc libro, uidentur non debere conqueri: sed potius aduertere, quomodo omnia ordine exposuerit à suo tempore usq; ad nostrum: quomodo ut narrauit, omnia euenerint. ut certè sciant, & quæ narrat deinceps futura, euentura quoq;. ut Babylon euertatur, dracones, & falsi propheta perdantur, Diabolus ejiciatur. Si iam hæc futura sunt, uideamus quidnam potissimum proponatur nobis in hoc libro: atque audiamus Angelum illum, qui iam diu uoce magna clamat: *Timete Deum, & date ei gloriam. nam uenit hora iudicij eius: & adorete eum, qui fecit calum, & terram, mare, & fontes aquarum.*

A R G V M E N T V M

IN APOCALYPSIM.

TRACTAT Ioannes in Apocalypsi
 statum, qui fuit suo tempore Eccle-
 siæ; quiq; cōsecutus erat pōst va-
 rius vsq; ad innouatā Ecclesiam
 in secundo aduentu Domini, seu
 vsq; ad constitutum regnum Dei
 in statu tertio. nam sibi ea nuntianda mandaban-
 tur, quæ oporteret fieri citò: ea scribenda quæ erāt,
 & quæ futura erant, quæq; viderat. Quod autem
 in his & præterita intelligēda sint, pōst videbimus.
 Antequam verò de his agatur, tres status populi
 Dei, & septem ætates Ecclesiæ cognoscendæ sunt.
 de quibus cap. 1. Gen. & alibi multis in locis dictū
 est, & dicetur in hoc libro. Status primus dicitur
 Patris, Circumcisionis, & Legi; secundus Filij, Ba-
 ptismatis, & Euāgelij: tertius Spiritus sancti, Sab-
 bathisimi, & apertæ Prophetiæ. Ætates autem se-
 ptem ita distinguemus: vt prima sit promissionis,
 (nam in Genesi tempus ante Abrahamū in alium
 posuimus ordinem: quod tamen sua certa ratione
 aliquando in primam ætatem ducitur) secunda
 Legis, tertia Prophetarum, quarta Christi, quinta
 Christianorum, qui fuerunt regnante Antichristo,
 sexta nouorum Prophetarum, septima secundi ad-
 uentus Domini nuntiati à Sauonarola, & cœptæ
 prædicationis eiusdem aduentus in Germania an-
 no 1517. Et quoniam totum diuiditur in partes,
 atque pars in alias partes, partes quoque ducentur
 in numerum septenum. idque fit maximè ætate
 quarta,

quarta, quæ est primi aduentus Domini, & septima Spiritus sancti. Nam Ioannes à quarta ætate, quæ fuit Christi, incipit numerare septem secundi status Filij: vt prima sit Ecclesiæ Apostolicæ, secunda Martyrum, tertia cessationis persecutionū, quarta Christianorum fidelium orto Antichristo, quinta regni huius aucti tempore Pipini & Caroli magni, sexta nouorum Prophetarum nuntiātium secundum aduentum Domini; septima cœpta est elucere vt aurora Luthero innouante prædicationem Euangelicam. In statu autem ingrediente Spiritus sancti numerantur septem tempora, quæ ita distinguuntur: vt primū sit à prædicatione Lutheri vsque ad prædicationem confirmatam in Heluetia & Rhetia: secundū, & tertiū distinguuntur secundum progressum prædicationis factum in aliis locis, vt in Anglia, Dacia, & alibi. quartum peruenit ad perturbationē Gallicanam. Hæc quatuor tempora signata sunt à Iouis Prophetis in quatuor Papis Angelicis, hoc est, prædicatoribus à Christo missis. Quæ distinctio temporis sumpta est à quatuor equis, quos describit Zacharias cap. i. Quintum ducitur ab ortis perturbationibus Gallicanis, vsque ad cædes vniuersales factas Euangelicorum in eadem prouincia: sextum ab his, vsque ad conflictum exercituum, quando in densioribus nubibus cæli aderit Christus, qui cōuertat iudiciū contra Papistas, & constituat regnum Dei perseueraturum deinceps semper. Ergo quemadmodum Moses ab Abrahamo ducit primam ætatem præsentis mundi, ita ducit Ioānes in prima visione: sed deinde ducit primam à Christo, & numerat septem
vsque

vsque ad septimam Mosis: item ingressum in septimam distinguit in septem tempora: vt tempus intra tempus ducatur, veluti rota in medio rotæ. Et hoc non fit, vt diuersum ordinem velit ducere à Mosaico. nam in prima visione, vt dixi, in septem cadelabris idem ordo septem ætatum intelligitur, qui positus est à Mose in libro Genesis. sed ratio habetur trium statuum, Patris, Filij, & Spiritus sancti. Vt enim in statu Patris omnia distinguuntur septem ætatibus, ita in statu Filij fit ab initio sui primi aduentus, vsque ad finem septimæ ætatis. ita in statu Spiritus sancti, ab ingressu in septimam ætatem vsque ad finem, septena distinctio ponitur. atque has distinctiones videbimus in ipsa litera huius libri Apocalypsis. Quantum verò ad mystica attinet, contemplari duo hinc licebit in primis: In statu Patris poni septem ætates, in quibus & status Filij, & status Spiritus sancti comprehendantur: vt intelligamus Filium & Spiritum sanctum esse in Patre, atque Filium & Spiritum sanctum missum. item Filium, dum in suo statu assumit sibi septem ætates, & se medium ponit temporum mundi, & Ecclesiarum, portare in se priora & posteriora, ducere primam, quæ suo statui tribuitur ætas, in primam primi status, in qua Abraham vidit diem Christi. ita secundam baptismi in secundam circuncisionis: similiter tertiam in tertiam: vt persistens in quarta, circūducatur medius easdem septem ætates; vt qui sit æternus Deus in æterno Deo Patre. Dū pariter Spiritus sanctus assumit sibi septem tempora, in quæ conducuntur quæ fuerunt septem ætatum mundi, & quæ nuntiata sunt in iisdem septem ætati-

atibus : concludit & quæ fuerunt totius status
 Filij, patefit & ipse æternus Deus in Patre & Filio.
 per quem Pater & Filius etiam egerint omnia om-
 nibus septem atibus mundi, non solùm nuntia-
 rint: vt ostensum est cap. 1. Gen. Hæc videntur co-
 gnoscenda, vt eorum quæ dicuntur, ordo teneatur,
 atque interpretatio sese aperiat. Iam ordinẽ, quan-
 tum à nobis fieri poterit, facillimum quæramus,
 vt omnia quæ in hoc libro dicuntur, distinctè pro-
 ponantur. Nam quæ à capite primo vsque ad duo-
 decimum tractantur, non facilè communi ordine
 videntur posse distingui, propter rationẽ tractandẽ
 propheticã, & mysteria de Deo Patre, Filio, & Spi-
 ritu sancto. In his autem quæ à capite duodecimo
 vsque ad finem libri narrantur, potest ordo tempo-
 rum seruari, si materiam de qua agitur intelligas.
 Agitur enim ibi de ortu, & statu Antichristi, atque
 de eius progressu, ac interitu, vsque dum peruenia-
 tur ad Ecclesiam inuouatam. Nec erit hic difficul-
 tas in ordine, quando rem ipsam tenueris. In vn-
 decim autem primis capitibus, vbi de Deo æterno
 agitur, de Patre, Filio, & Spiritu sancto: atq; scien-
 tia & cognitio de ipsis datur in rerum narratione,
 non facilè, vt dixi, vt hæc percipiantur, communi
 ordine consequemur. vt ad mysteria perueniatur,
 ordo Propheticus erit quærendus. Veruntamen
 quoniam literalis narratio debet retinere suũ cer-
 tum ordinem accommodatum ad comunẽ sen-
 sum & modum; ordinem comunem prius, & fa-
 cilem in vndecim primis capitibus quæremus mo-
 niti ab ipso Domino, qui iussit Ioanni, vt scriberet
 quæ sunt, & quæ futura sunt: deinde alium diffi-
 ciliorem

cilio rem attingemus significatum à Ioanne, qui nouit quæ tractabat mysteria. Dicamus igitur primum exponi capite primo maiestatem Christi, atque eius Euangelium à se prædicatum, & ab Apostolis, & à Paulo: quod idem Euangelium prædicatur in secundo Domini aduentu: deinde exponi capite secundo & tertio sub septem Ecclesiis Asiaticis, statum Ecclesiæ à tempore Ioannis usque ad hoc tempus secundi aduentus Domini, atque eius prædicationis repetita: item ab hac usque ad finem perturbationum Gallicarum, quando regnum Dei constituetur, quod describitur capite quarto, in quo quidem regno etiam Prophetia aperietur, ut narratur capite quinto. Ut autem ostendatur quomodo Prophetia aperienda sit, fit capite sexto, septimo, octauo, nono, decimo, & undecimo, repetitio eorum quæ acta sunt in toto statu Filij à tempore Ioannis, usque ad innouatam Ecclesiam in secundo aduentu Domini, secundum distinctionem, quam dixi, ætatum septem, fit & distincta repetitio, & narratio secundum septem tempora eorum, quæ acta sunt ab initio secundi aduentus Domini usque ad confirmatum regnum Israëliticum. Hic ordo rerum videtur in ipsa litera distinctus, & satis apertus. in his, quæ sequuntur, adhuc minus videtur esse difficultatis. nam capite duodecimo fit reditus ad ortum Papatus, & regni Antichristi ætate quarta ducta prima ab Apostolis. capite tertiodecimo narratur progressus Antichristi, & confirmata per Carolum magnum eius tyrannis ætate quinta. capite quartodecimo incipit ætate sexta fieri apparatus contra Antichristum: mittit Christus Abbatem

Ioachi-

Ioachimū, & multos alios, qui memorantur à Theleosphoro, qui nuntient expectandum esse aduentum Domini, innouationem oportere fieri. tandem incipit Lutherus in fine, seu circa finem sextæ ætatis, & sequuntur alij prædicatores vbique repetere prædicationem Euāgelicam. Adest Christus, nec aduertitur, qui mittat falcem post prædicationem quadraginta annorum: percutiat virga ferrea, & iudicet Papatum. Capite 15. & 16. narratur progressus prædicationis, & iudicij virgæ ferreæ. capite 17. describitur Ecclesia Romana causa omniū malorum: Papa declaratur Antichristus, quod factum fuit in concilio secūdo Tridentino: bella facta contra Euangelicos nuntiantur conuertenda contra Papistas: Roma comburenda, Ecclesia Romana perdenda vbique, quemadmodum narrarunt Prophetæ. Capite 18. describitur seu canitur triumphus narratus à Ieremia cap. 50, & 51. de Sodoma, & Sodomis, ac de Roma incendio conflagratis, Ecclesiâque Romana deleta. Capite 19. euersio vbique totius status Papistici, & regni Antichristi. Capite 20. concilium habetur verè Catholicorum & Euangelicorum: Ecclesia constituitur totius populi Christiani: bellum pôst oritur impiarum gentium, in quo perdentur, qui oppugnabunt Euangelium. Capite 21. innouatur & constituitur Ecclesia in toto terrarum orbe; & qualis futura sit describitur. Capite 22. describitur regnum Dei deinceps futurum in statu Spiritus sancti; in quo regnabimus cum Christo, vsque dum peracto in hoc mundo Sabbathismo, ducat nos in aduentu suo tertio in gloria in cælū. quod regnum,

regnum, & quem statum more Prophetico ita describit, vt sit imago rerum futurarum, futuri scilicet seculi in cælis: vbi cū ipso Iesu Christo, & Deo Patre vita perfruemur æterna. Mōiti in verbis Dei factis Ioanni hunc ordinem posuimus, quē etiam simpliciores vidētur posse perspicere: alij sunt, qui significantur à Ioanne, qui nouit, quānam sibi significata essent mysteria. & primū in ipsa saluatione, more Pauli videtur proponere quānam dicturus sit, & quo ordine. Dum igitur nūtiat pacem ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est, præter æternā Dei maiestātē significantur tres status in mūdo, & in populo Dei: status Patris, status Filij, status Spiritus sancti. qui tres status erūt cognoscendi in quatuor siue quinque primis capitibus. nam dū proponitur prima visio, in qua Christi maiestas, & eius æternum Euangelium significatur, etiam Lex in ea visione, & primus status assumitur. item quæ ab initio in primo capite Gen. fuerunt proposita de omnibus ætatibus mundi. Etenim qui est Dei filius, qui factus est homo, erat, & fuit semper in Patre, & Pater in ipso: atque que Pater egit, in ipso egit: atque in ipso comportatum est opus Patris, & omne semen sanctum ab initio mundi vsque ad finem mundi. Quando autem capite 2, & 3. Ecclesiæ distinguuntur variæ, secundus status eiusdē Filij, ac prædicatio Euāgelij significatur in primis. qui status distinguitur in septē ætates ob Spiritum sanctum missum post Christi ascensum in cælum. nam qui est, & qui erat, venturus fuit in Spiritu, qui fuit semper in sua Ecclesia: qui- que Deus in secūdo suo aduētū apparebit æternus

eum Patre, & Spiritu sancto. atque capite quarto
 dum conducuntur in statum tertium, quæ fuerunt
 status primi, & secundi, regnum Dei ostenditur
 cõstitutum, & aperta Prophetia capite quinto no-
 bis in ætatem septimam ingredientibus. & quod
 regnum Dei Patris æternum fuit, nec fuit cogni-
 tum à mūdo, pateat iam in cælestibus, & terrestri-
 bus, & inferis creaturis. idque pateat per Dei fi-
 lium factum hominem, & mortuum pro peccatis
 nostris, conducentem statum Patris, & suum, &
 Spiritus sancti in vnum. in quo & patefaciat no-
 bis diuinam maiestatem; atque nos suum regnum
 faciat in æternum. nam qui est, & qui erat, iccirco
 fuit venturus, vt hæc præstaret. simulque quod di-
 ctum fuit de Patre, qui est, & qui erat, & qui ven-
 turus est, debuerit patefieri per Christum. de quo,
 quia idem est cum Patre, itidem dicitur, qui est, &
 qui erat, & qui venturus est. Itaque vt proposuit
 verbis illis, qui est, & qui erat, & qui venturus est,
 tres status; ita illos quinque primis capitibus com-
 plexus est. quamuis in his ob ordinem Propheti-
 cum cum rebus vniuersi temporis comprehendat, quæ
 sunt singulorum, & contrà: & propter mysteria as-
 sumat in singulis statibus, quæ sunt aliorum sta-
 tuum: atque indè nascantur alij ordines: de qui-
 bus post dicemus. Dum autem nuntiat gratiam,
 & pacem à septem Spiritibus, qui astant ante thro-
 num Dei, præter spiritum Dei omnia in omnibus
 omnibus temporibus efficientem, significantur
 opera Spiritus sancti, quibus septem Ecclesiæ in
 septem ætatibus trium staruū fuerunt constitutæ.
 quæ opera ostenduntur in verbo Dei, in his quæ

locutus est Deus in septeno genere Scripturarum diuinarū, & in his quæ operatus est in seruis suis, ac ministris Iesu Christi in septem ætatibus, quas diximus. de quibus agitur capite quinto, sexto, septimo, & octauo; & præsertim in constituenda septima, de qua agitur deinceps vsque ad caput 12. Septenum autem illud genus scripturarum intelligo, quæ scripta sunt in Genesi de promissionibus: quæ in quatuor libris Legis, quæ in Prophetis, quæ in Euangelio, quæ in monumētis Apostolicis, quæ in Apocalypsi, quæ in apertione Prophetiæ. ad Legem, & Prophetiam pertinere intelligo omnes libros veteris Testamenti. post Apostolos si qui fuerunt Prophetæ, patebunt in apertione librorum sacrorum, & Prophetiæ. de alia diuisione scripturarum dicetur in septem sigillis. illud nunc tenemus, seruos Dei cecinisse, & nuntiasse, quæ continentur in septeno genere scripturarum. vbi idem Spiritus intelligitur, & quo distinctæ sunt diuinæ scripturæ, & quo locuti, & operati sunt prædicatores, ministri Christi, & fideles in contentionibus contra tyrannos, & Papatum. Vnde capite quinto contemplabimur verbum Dei per Spiritum sanctum factum in septem ætatibus. Capite sexto, septimo, & octauo, opus Dei, & Christi Iesu factum per eundem Spiritum in septem, seu in omnibus ætatibus mundi. Capite nono, decimo, & vndecimo, opus Dei septenum in postrema ætate mundi: in quod conducuntur superiora, quæ antecesserunt, atque Dei verbum iam apertum, quod factum fuit Ecclesiæ ætatibus omnibus superioribus, secundū quod verbū omnia fuerint perfecta per Spiritum sanctum.

sanctum . quod propositum fuit capite quinto, & deinceps expositum, seu apertum, confirmabitur perfectum capite vigesimo primo. Ita videtur proponi nobis contemplanda historia à primo aduentu Domini vsque ad secundum. dum meminit septem spirituum, qui sunt in cōspectu throni Dei, vt præteream altiora mysteria de Spiritu sancto significata in his septem spiritibus. Dum autem nuntiatur gratia, & pax à Iesu Christo, teste fidei, & primogenito mortuorum, principi regum terræ: qui amauit nos, & lauit suo sanguine, fecitque reges & sacerdotes Dei, significatur contentio quæ fuit in Ecclesia ab ortu Papæ, vsque ad status eiusdem euerfionem. quòd fideles verbum Dei defenderint, se in Christo renatos, in Christi sanguine saluatos, Christum Dominū & Regem voluerint. Papa autem hæc omnia sibi vendicari, coëgeritque suos, quæ sunt Christi in se recognoscere. quæ tractantur cap. 12, & 13. Capite verò 14. denuntiatur apparatus Christi futurus contra Papam Antichristum: atque mittuntur nuntij multi, qui reuocent Christianos ad Christum: nuntient instare secundum aduentum Domini, vt innouent vitam. Vbi autem dicitur similis Filio hominis sedere super nubem candidam, indicatur adesse Dominus: indicatur repeti prædicatio sui Euangelij, vt promissum fuit cap. 13. Marci. quod factum fuit per Lutherum, & alios. in qua prædicatione quadraginta annos pugnatum fuit verbo, dum septem Angeli, vt narratur cap. 15, & 16. septem phialas effuderunt. quo tempore cœpta est pugna armorum in Gallia: habitum est secundum concilium Tridentinum,

tinum, in quo Papa cognitus est Antichristus: principes Papistę in regno Gallię pugnarunt cōtra Euangelicos. & hęc cōtinentur cap. 17. in cuius capitulis sine, vt antę dixi, reuocamur ad Prophetas, vt totam pugną bellicā cognoscamus. Quę cōsequi debent, dicta sunt antę in primo ordine de Roma cōburenda, & de toto statu Papistico euertēdo: de Ecclesia cōstituēda in populo Christiano, ac in toto terrarū orbe. Ergo cōtemplatores dum legent historiā à cap. 12. vīq; ad finē libri, recognoscēt Christum Saluatorē mundi talem, qualē descripserunt nobis Euāgelistę, & Apostoli, qui deleat Papatum regnū Antichristi: qui constitutus sit iudex viuorū & mortuorū: cui datum sit regnū mundi: qui cūm aderit in nobis in suo regno, adfuturus sit & Pater, & Spiritus sanctus, in quibus vnum est, ac semper fuit. vt tunc pateat, quod de se ipse dixit: Ego sum *a*, & *o*: principiū, & finis. & hæc dicat Dñs Deus, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotēs. quòd vt de Patre dictum est, qui est, & qui erat, & qui venturus est; idem dicendū sit de Filio, qui est idem cum Patre: atq; tunc videantur quę fuerunt Patris, & Spiritus sancti, ab initio in Filio, & per Filiū conducta in opus perfectū Ecclesię, & regni Dei. in quo opere toto declarauit se nobis Pater, Filius, & Spiritus sanctus vnus, & solus, & verus Deus, conducens nos in beatam vitam, faciens nos regale sacerdotium. Et hæc sit secūda ratio ordinis ducta à saluatione. Dixi autē cūm tres status ostēdebam in primis quatuor capitibus, in singulis statibus assumi, quę sunt aliorū statuum: atque indē nasci varios ordines. de qua re pauca adhuc dicā.

Quòd

Quod Iesus Christus venerit in medio tēporum, atque ei tributus sit secundus status, nullū est dubium. quomodo autē eius opus ingrediatur in statum primum, illumq; in se contrahat, dictum est in initio secūdi ordinis. quomodo item contrahat in se & statum tertium, ex primī capitis interpretatione patere potest. quia quæ ibi proponuntur, tribuūtur statui tertio Spiritus sancti; atq; eadem complectitur in se Christus in prima visione. Vbi autē diximus cap. 2, & 3. significari statū secundum Filij, significatur & primus. quia septē ætates complectuntur tres status, & tres status septem ætates. vbi item diximus capite 4. describi tertiū statum, ibi & agnus intelligitur occisus ab origine mundi, atq; Euangelium eius æternum, ipsumque Deum intuemur rectorem, & administratorem, ac iudicem mundi semper fuisse. Quamobrē hīc nascuntur plures ordines. primum quia prima visio tria potest habere loca, seu tempora. & hīc recurrendū est ad ordines, qui positi sunt in initio Genesis, in verbo Beresith expositi. nam si ponas primā visionē in medio temporū, quando visus fuit filius Dei in carne, tunc filius Dei in medio tēporum positus in suū Euangeliū contrahit Legem, & Prophetiā: trahit in suam Ecclesiam, in suū corpus omnes, qui ante fuerunt, & post erunt ab initio vsq; ad finem mundi credētes. de qua re dictum est cap. 1. Matt. exhibet se nobis, & secum Patrem, ac Spiritū sanctum. siue trahens in se omnes credētes ab initio, qui fuerunt ad finē mundi vsque, particeps eos facit in Patre æternæ vitæ, ac Spiritus sancti: efficitq; vt in se habeant Patrem, & Spiritū sanctum. cuius.

rei in Prophetia habetur demonstratio. Hoc igitur ordine trahit Filius Dei in se ipsum statum primū, secundum, & tertium, quasi rota in medio rotæ: quæ circum se vergat primū statum Patris in tertium Spiritus sancti, utrosque concurrentes in vnam rotam latissimam. de qua re dictum est cap. i. Ezechielis. atque dum in se trahit quasi in suam rotam statum Patris, & statum Spiritus sancti, tūc exoritur altior contemplatio. ut Christus omnia tempora in se contrahat, & totum mundum corporeum. quæ ratio patefiet in prima visione. Spiritus autem sancti rota feratur supra cælum, & secum sursum ducat omnes factos spirituales creaturas. Patris rota omnia infinite in se obtinens suscipiat spirituales factos in Christo. Sin ponatur prima visio in principio temporum, Christus Iesus afferet nobis statum Patris, & suum, & Spiritus sancti. & hinc videbat Abraham, & alij, diē Christi, & gauisi sunt. Sin in fine comparata nobis in vno Christo videbimus omnia, quæ ipsius sunt dona, & Patris, & Spiritus sancti: ut ab initio quoque in eodem omnia fuerunt nobis promissa. Si iam Spiritus sanctus obtineat secundum locum, dum Filius primum, aut tertium suscipit, intelligemus tunc Spiritum sanctum operatum esse in Ecclesia, ut coniungeretur illa Christo: & ut in Ecclesia, ita in omnibus qui ante fuerunt, & futuri sunt credentes, operatum fuisse, & idem operaturum. quia ut de Christo est dictum, sic dicendum est de Spiritu sancto, qui contrahit in se omnes credentes ab initio ad finem, mediusque complectens primum statum, & tertium. Et ut Christo dabatur

mundus

mundus sensibilis, & Spiritui sancto intelligibilis; sic nunc dabitur intelligibilis Christo, & sensibilis Spiritui sancto. vt in nobis quod carnale est, & temporaneum, per Spiritum Dei sanctum fiat spirituale, & æternum in Christo; qui & corpore ascendit in cælum, vt in ipso & nos spirituales facti, deducamur ad Patrem. cuius regnum describitur in tertio statu, quod dabatur nobis in secundo, & promittebatur in primo. Sin Spiritui sancto dabimus primum statum, excurret in secundū & tertium. sin dabis tertium, videbis traxisse in se primum & secundum. quod & in primo cap. Genesis est demonstratum. Vt de Filio, & de Spiritu sancto dictum est, sic potest dici de statu Patris. & ex hac varia statuum distributione variij inueniuntur ordines. Et quoniam non solum Deum contemplamur in his quæ egit in mundo; sed & in his quæ parauit nobis ante mundum, & daturus est post mundum, oritur alius ordo à prædestinatione ad glorificationem: item ab æternitate ad æternitatem. atque vt ante mundum parabatur nobis regnum apud Patrem, sic post mundum habebimus illud æternum apud Patrem. Sed hi ordines comparati sunt ad altiora mysteria contemplanda. de quibus ordinibus, & mysterijs suis locis tatunt dicemus, seu ex ipsis in interpretando tantum assumemus, quantum nobis dabitur, quantumque facere videbitur ad sacram historiam aperiendam.

APOCALYPSIS IOANNIS
THEOLOGI.

HIC liber Apocalypsis non debet videri esse alterius Ioannis, quam Apostoli, quod in inscriptione Ioannes Theologus dicatur. quia in Dionysio Areopagita videmus vocari Theologos, Petrum, Iacobum, Ioannem, Bartholomæum, Gerotheum, & similes, qui altam rerum diuinarum cognitionem habuerunt. vnde & Paulus dicebat se loqui sapientiâ inter perfectos; & Ignatius in prima epistola ait se quoque posse differere de cælestibus potestatibus, thronis, dominationibus, & aliis; atque ad eò de tribunali diuinæ maiestatis. Siue iam Ioannes vocarit se Theologum, siue vocatus sit ab aliis, quod in hoc libro contineantur aliqua, quæ pertineant ad altissimam Theologiam, non videmur propter illud verbum Theologi posse affirmare librū hunc non esse Ioannis Apostoli, & Euangelistæ. imò verò & propter hæc, quæ dixi; & quia dicitur statim, Qui testificatus est verbum Dei, & testimonium Iesu Christi; omninò Ioannis Apostoli habendus videtur hic liber, vt præteream testimonia patrum.

Argumentum in primum Caput.

APOCALYPSIS verbum Dei esse ostenditur, vt in illa sciat Ecclesia, quæ futura sunt. Salutatio præponitur: Christus Filius Dei describitur, qui veniens in carne, reconciliauit per sanguinem suum nos Patri, venturus vt iudicet mundum, vbi patebit Deus. atque in vna visione proponitur

ponitur in se creata, formata, & alta Ecclesia omnium temporum, quemadmodum & in se sunt creata omnia; fertque quem intuemur complexum cælorum. Veniet ergo iudex viuorum, & mortuorum, ille, in quo omnes Ecclesiæ ab initio sunt conditæ, & administratæ, & à quo sunt eis ministri dati; ne fortè Papa videatur aliquo tempore Dominus verus extitisse Ecclesiæ.

Apocalypsis Iesu Christi.] Quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis, ait Christus. verba, quæ ego loquor vobis, à me ipso non loquor: Pater autem in me manens, ipse facit opera. credite mihi, quod ego in Patre, & Pater in me est. Hæc quidem cognoscenda sunt, vt sciamus, nos nihil habere à Patre, nisi in Filio: & quicquid habemus in Filio, habere à Patre. Antequàm verbum factum esset caro, id in veteri Testamento significabatur obscure: sed postquàm habitauit in nobis Dei Filius factus homo, quicquid datur nobis à Patre, ostendi debet omne dari in Filio: & quicquid habemus per Filium, ostendi debet haberi à Patre. Quare Apocalypsis, quæ datur nobis à Christo, ostendi debet & data à Patre.

Dicitur verò Apocalypsis Iesu Christi, quia omnia, quæ sunt Patris, sunt Filij. Ioannis autem dicitur, non ea ratione qua dicitur Christi; sed dicitur Christi, vt possessoris, auctoris, & Domini: Ioannis, vt ministri tractantis, & exhibentis quæ sunt Domini. eadem ratio intelligi debet in Prophetis, quando dicitur: Verbum Ieremiæ. quod verbum sit Christi expositum per ministrum. Videtur verò mihi præposita hæc inscriptio libri, quæ

nulla posita est in libris antiquorū Prophetarum
 præter nomen Prophetæ, vt attenderemus illud
 quod dixit Christus: Vsq̄ ad Ioannem Lex, &
 Prophetæ. ergo in aduentu Messie erant perficien-
 da, quæ nuntiata fuerant in Lege, & Prophetis: &
 dū efficerentur, debuerunt illa fieri aperta, & con-
 spicua verè nuntiata. & quoniam quæ nuntiaban-
 tur in Lege, & in Prophetis, erant futura totius
 temporis, vt dictum est in Isaia cap. 46: Annūtiaui
 ab exordio nouissimum, & ab initio quæ nondum
 facta sunt. ergo datur nobis Apocalypsis, in qua
 continentur futura denuntiata ab initio. vt dum
 eueniunt quæque in hoc libro narrata, sciamus illa
 ab initio fuisse denuntiata: & vt fuerunt denuntia-
 ta, ita euenisse: atque ita reuelari, aperiri, in aper-
 tum duci, vereque denuntiata ostendi, quæ in vni-
 uersa Prophetia continentur. ordo item, & ratio
 tractationis Prophetice magis patet in hoc libro,
 quàm in aliis. vt propter has causas debuerit hic
 liber vocari Apocalypsis. Ergo Christiani debue-
 runt singulis temporibus fuisse attenti in his, quæ
 contigerūt in Ecclesia, & in statu populi Christia-
 ni. vt illa recognoscerēt in hoc libro primū, de-
 inde in Lege, & in Prophetis. ac quemadmodum
 fuissent reuelata antè, quæ erant primi aduentus
 Domini, ita in euentis viderent deinceps in statu
 Filij fideles, quæ essent sibi reuelata. atque nunc
 maximè nos debemus attendere, dum ad finem
 suum adducitur Prophetia, perficiunturque om-
 nia, quæ in hoc libro, & in Lege, ac in Prophetis
 sunt denuntiata futura ætate postrema. & qui scri-
 psit Apocalypsim Ioannes, reuocat nos ad euenta
 denun-

denuntiata, vt capite decimo, & decimoseptimo aduertere licet; atque cap. vigesimoprimo, vbi ait: Factum est; ostendit perfecta, quæ ab initio nuntiata sunt, ac omnia esse reuelata. Verbum Apocalypsis retinendum censeo, vt etiam retinemus nomen Euangelij, & alia. retinendum quoque verbū Reuelatio, quòd exprimat velum Mosaicum, & omne integumentum amotum ab oculis nostris. qui hæc verba refugiunt, à me existimabuntur minus Latinè loqui, dum fugiunt maximè significantia, & facta propria Theologiæ ab auctoribus præstantissimis, & ab eo, qui velo splendentem Mosis faciem velauit; & qui facit, vt reuelata facie sua intueamur.

Ut palam faceret seruis suis, quæ oportet fieri citò.] Primū illud generatim à nobis teneri oportere existimo: vt Deus voluit initidè in his, quæ ipse creauit, in his quæ per Spiritū sanctū egit, & acturus erat vsque ad finē mūdi, in his quæ locutus est de Filio suo in seruis suis omnibus ætatibus mūdi, se cognosci verū, solū, & æternū Deum à suis: sic in fine temporū, siue etiā in cursu, & progressu temporū pariter voluisse cōfirmare, & repetere eadem quæ proposuit initidè. vt magis ratū, & firmū apud credētes esset, se esse solū Deū, qui creauit mūdum, Ecclesiā, & credētes: locutū, & operatū oīa oībus tēporibus per Spiritū suū sanctū in Filio suo Iesu Christo. atq; vt statuit oīa ab initio, ita & ad exitū perduxisse: firmāque & certā esse debere in nobis spē nostrā de nostra oīū, qui credidim⁹, salute. Deinde quoniā inter lupos missi erāt Apostoli, vt Christus nuntiarat: atq; tyrānica persecutio illa magna
trecen-

trecentorum annorum instabat omnibus credentibus, eratque deinde Antichristus proditurus Ecclesiam, & eam deinceps vsque ad secundum aduentum Domini miserè vexaturus: vt hæc scirent credentes, ac spe niterentur præmij futuri ex tâto certamine; datus fuit à Deo Patre, & à Iesu Christo hic liber, in quo viderēt progressum rerum pij viri, atque essent admoniti de rebus futuris. & iccirco dicitur: Quæ oportet fieri citò. quia in hoc libro nuntiatur persecutio tyrānorum cœpta tempore Apostolorum. dicitur deinde Citò, propter alia, quæ consecuta sunt, & quæ citiùs euenerunt, quàm existimarint Papistæ. nam iudicium citiùs adfuit, quàm ipsi putarint. Vnde Petrus ostendit ipsos deceptos, ac reuocat omnibus in memoriam, Deum non tardare promissa, vt Papistæ, & alij putarunt. quia dies vnus apud Deum est sicut mille anni, & mille anni sicut vnus dies. De aduëtu Domini agens Paulus, ait cap. 10. Hebr. Adhuc modicum, & qui venturus est, veniet. Iacobus cap. 5. scripsit aduentum Domini appropinquare. idem significauit Petrus in prima Epistola cap. 1. vers. 6. & cap. 5. vers. 10. veluti qui ad homines sui temporis scribant, & ad nos sua ratione prophetica. vt illi debuerint nouisse non in fine mundi, sed ante aduenturum Christum: nos verò innouata prædicatione Euangelij, statim visuros, & sensuros vim eius iudicij. Ostendit autem omnia Christus futura Ioanni, vt is nobis illa patefaciat. quæ quidem quamuis in Prophetis contineatur, minùs tamen cognoscebatur propter rationem tractationis alienam à nostris sensibus, & intelligëtia; atq; nouum
verbum

verbum debebat dari Ecclesiæ pro ætate quinta mundi. quia verbum Domini non deest in generatione & generationem.

Et significauit mittens per Angelum suum seruo suo Ioanni.] Antè dictum est, vt palam faceret, seu ostenderet. hîc dicitur, *Et significauit.* vt sciamus, quomodo ostenderet. nam quamuis significare sit certiozem facere, facere vt quis aliquid sciat, tamè Prophetia vocibus variè alludit. & hîc indicatur per signa quædam Christum ostendisse, quæ oportet fieri, vt res ipsa ostendit. mittitur verò Apocalypsis, & datur per Angelum suum. Dum operatur & agit Deus, ac eius Filius, per Spiritum sanctum agit, & operatur; atque per ministeriũ Angelorum. Vnde quæ Spiritus sanctus, & Deus agit, dicitur sæpè agere per Angelos: atque ipse Spiritus sanctus significatur in nomine Angeli. vt in salutatione nuntiat Ioannes gratiã, & pacem à septem spiritibus: & ipse Christus vocatus est Angelus, quòd ambo missi sint. & tẽpore Ioannis iam Apostolis missus fuerat Spiritus sanctus. Dum ergo in Angelo significatur quoque Spiritus sanctus, intelligimus hanc Apocalypsim dari Ioanni à Patre, & Filio, & Spiritu sancto: atque afferri testimonium trium, qui testimonium dant in cælo de veritate huius Prophetiæ, vt apud nos quoque sit certissimum id testimoniũ. In Osea vidimus ter Dominum repeti, & alibi in Mose, & Prophetis. vt significaretur Pater, Filius, & Spiritus sanctus. vt ergo tres nuntiabant, ita tres perficiunt, ostendũt, & significant Ioanni, ac seruis suis. & sæpè in hoc libro memorantur Angeli, qui nuntient, & agãt à primo

primo aduentu Christi, vsque ad completa opera
 secundi. Et si quis sit, qui non nouerit hoc in Pro-
 phetis, & hic non intelligat in Ioanne, videat cau-
 sam, quare cap. 19. dicatur Ioannes cecidisse ad pe-
 des Angeli, vt eum adoraret, qui nouerat Angelū
 non esse adorandum. Et si dicatur non nouisse, de-
 buit nouisse, dum fuit monitus ab Angelo. tamen
 post admonitionem Angeli, cecidit iterum vt ado-
 raret ad pedes Angeli. vnde visus est Ioannes se-
 cunda vice, dum dicitur vt adoraret ad pedes An-
 geli, qui ostēdebat quæ vidit, voluisse adorare aliū
 præter Angelum, (vti Abraham, qui tres vidit, &
 vnum adorauit) Spiritum sanctum scilicet, quem
 dixit Angelus cap. 19. testimonium Iesu Christi.
 & hoc testimonium ait esse Spiritum Prophetiæ.
 vbi patet & Spiritum sanctum à Filio quoque ma-
 nare; atque nuntiare in Prophetis futura, quæ duo
 constant nobis ex Petro quoque capite primo,
 epist. 1, qui ait: Prænūtiāns ille qui in ipsis erat Spi-
 ritus Christi. Vnde ob has causas videtur hic testi-
 moniū Spiritus esse recognoscendum in Angelo;
 atque ipse Angelus, in quo sit testimonium Spiri-
 tus sancti. Vt autē hoc hic cognosceremus, posita
 sunt in fine libri illa, quæ legimus de adoratione.
 vbi ostēditur testimonium Spiritus, cum testime-
 nio Patris, & Filij esse recognoscendum. atque &
 tres testes adiungit Angelus ex creaturis, se, & Io-
 annem, & eos qui seruant verba libri huius, qui-
 que habent idem testimonium Iesu.

*Qui testificatus est verbum Dei, & testimonium
 Iesu Christi, & quacunq; vidit.]* Hęc verba duplicē
 sententiā vidētur habere. vt ita intelligamus: Chri-
 stus

stus significauit cū misisset seruo suo Ioanni: qui Ioānes effecit quod mādatum sibi fuit . testatus est verba Dei esse, quæ scripsit in hoc libro, facta sibi à Christo per Angelū . & quia omnia sibi ostēsa sunt per quædā visa, scripsit, seu testatus est quæcunque vidit. Possumus & ita intelligere: Qui scripsit Euangeliū, & testatus est de verbo Dei factō carne; & de his quæ egit, & locutus est Christus; quæq; omnia ipse vidit; is est, cui allata sunt visa de Ecclesiis Asiaticis, quæ tum erāt, & de aliis futuris. Similis loquendi modus Ioannis est in fine sui Euangelij, vbi ait: Hic est discipulus ille, qui testimoniū perhibet de his, & scripsit hæc. & scimus quòd verum sit testimonium eius . ita in prima Epistola, & tertia, se testem vocat; & quæ scribit, dicit se testari. Ergo testatur Ioannes se accepisse Apocalypsim hanc ab Angelo, qui accepit à Christo, Christus à Patre: ac à Patre, & à Filio, & à Spiritu sancto, ait datum Ecclesiæ hunc librum: in quo continentur quæ ipse vidit pertinentia, tum ad ea quæ erant sui temporis, tum ad alia quæ erant consecutura deinceps in Ecclesiis, vsque ad Ecclesiam innouatam. Hæc mihi videntur significare verba illa, quæ in quodam exemplari vidi Græco: *Et quæ sunt, & quæ oportet fieri post hæc.* Siue iam hæc verba sint Ioannis, siue addita in margine ab aliquo ad expositionem, videntur exponere illud, quæcunque vidi: scilicet de septem Ecclesiis Asiaticis, vt tunc erant: & de his quæ post futura erāt vsque ad novos cælos creatos, & nouam terram.

Beatus qui legit, & qui audiūt verba prophetiæ, & seruat ea quæ in ea scripta sunt. tēpus enim prope est.
 Quid

Quid verbum hoc *Beatus* nobis signet, dictum est
 in primo Psalmo: quæ ibi dicta sunt, huc assuman-
 tur. Existimo autem ego horum verborum hanc
 esse sententiam: vt beatos illos acclamet Ioannes,
 qui legerint, siue audierint, & seruarint, quæ in
 hoc libro scribuntur. item hanc: Beatos illos futu-
 ros, qui generatim Prophetiam legerint & in hoc
 libro, & in Prophetis, & in vniuersa Scriptura: au-
 dierint eam, & seruarint quæ in ea scripta sunt.
 dicitur verò, qui legerit; deinde, & qui audierint,
 & seruarint. vt in eo qui legerit, signetur inter-
 pres; quòd, vt ait Daniel, Prophetia egeat interpre-
 te: in his autem qui audierint, credentes interpre-
 tationi, & seruantes quæ in Prophetia iubentur.
 vnde & tertia interpretatio videtur omnino reco-
 gnoscenda. vt in verbo illo *ἀναγιγνώσκων*, intelligamus
 non solùm eum, qui legit, sed & qui recognoscit
 in euentu rerum, quæ sunt scripta in ipsa Prophe-
 tia, siue qui recognoscit in hoc libro, quæ cõsigna-
 ta sunt in tota Prophetia. & beati sint, qui hanc re-
 uelatam, & interpretatam audierint, & seruarint
 quæ in ea scripta sunt, non solùm audierint. Cùm
 hoc perfectum fuerit, tunc erit constituta beata
 vita in regno Dei in terris, futura maximè in cælis.
 Acclamat igitur Ioannes & propter rei magnitu-
 dinem: & quia progredimur, & contendimus ad
 Sabbathismum, ad regnum Dei ac Christi Iesu; in
 quo erimus sacerdotes, & reges, non solùm spe,
 sed & actu, reque ipsa; vt inuitet omnes ad illam
 beatam vitam; & quia ad illum statum contendi-
 mus beatum, ad quem contenderunt Patres, qui
 legerunt legem datam per Mosem, verbum Dei
 datum

datum per Prophetas : & in literis quæ legerunt, recognouerunt promissa : perfecerunt illa, quæ sibi locutus est Deus in verbo Prophetico. Quæ autem illi recognouerunt, audierunt pariter pij Christiani in verbo Euangelico, ac perfecerunt, quæ in regno Christi proponuntur perficienda. nam in regno Christi, qui legerunt, & recognouerunt patres, legent, & recognoscent illi omnes, qui erunt pars regni Dei. audient quæ sibi locutus est Deus in Lege, Euangelio, & Prophetis. & quæ recognouerunt, & audierunt reuelata, & iussa, perficient. hæc interpretatio videtur Prophetica, vt est sermo Ioãnis. Quemadmodum Dauid beatum pronuntiat eum, qui non tenuit iter impiorum, in via non stetit peccatorum, nec in cathedra sedit derisorum ; ita Ioannes illum inter beatos numerat, qui legerit, audierit, & perfecerit verba Prophetiæ, in qua Prophetia sit Euangelium, & Lex. vt quæ legerit sint idem cum Lege, cui addictus est vir pronuntiat à Dauide beatus, quæ audierit idem cum Lege iterum, in qua versatur contemplatio, & meditatio eiusdem : quæ perfecerit idem cum fructibus, quos inde percipit in obseruatione verbi Dei. Additur: Tempus enim propè est: vt scilicet eò magis debeant omnes attentè esse, vt recognoscant, vt hæc Prophetica legant: recognoscant quæ in ea nuntiantur, audiant, & perficiant. nam nuntiantur in ea, quæ Moyses, & Prophetæ scripserunt de regno Israëlito per Christum restituendo, & de beata vita per ipsum præstanda omnibus credentibus. propè enim adest, vt ingrediantur hi in pugnam contra Tyrannos, vt veniant in eorum regna. primo

mo quidem non arcu, & equitatu; sed martyrio. & cum ingredietur Antichristus, erit etiam pugna per martyrium cum ipso vsque dum & verbo Dei, & virga ferrea vincatur is magnus aduersarius cum omnibus alienis à fide Euangelica, adsitque omnibus piis victoria, beatúsque status, ac beata vita: & híc intelligantur simul, quæ dicta sunt in verbo illo Citò.

Ioannes septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia, gratia vobis, & pax.] Videtur absurdū, cum tot fuerint Ecclesiæ in Syria, & in tota Asia, & aliæ futuræ essent, aut etiã essent in Europa, & Africa; vt ad illas tantum septem in Asia minori scripserit. quare existimandum est mysterium inesse in illis septem Ecclesiis: vt per illas, seu sub illis intelligantur etiam omnes, quæ erant futuræ omnibus temporibus. id fecit Ioannes more Prophetico. Sumunt enim Prophetæ locum aliquem, factum aliquod, personam aliquam, vt in his ostendant futura aliqua aliquorum in aliquibus locis. Sumpsit verò Ioãnes, vt existimo, illas septem Ecclesias, quæ sunt etiam in finibus minoris Asiæ propè Europam, siue ad fines Europæ, vt significaret Ecclesias futuras, & cultum Christianum; qui traducendus esset in Europam, & occupaturus tandem omnia loca postrema ad Oceanum, siue ad occasum. ab ortu enim duxit Deus opus suum in Ecclesiis per omnes partes orbis ad occasum. hinc Prophetæ memorant sæpè lucem venire nobis ab ortu. Quamobrem cum nuntiat Ioannes gratiam, & pacem Ecclesiis septē, quæ sint in Asia; intelligo nuntiare omnibus quoque Ecclesiis, quæ erant futuræ vsque

vsque ad finem mundi vbique ratione numeri septeni, de quo post dicetur. De gratia autem, & pace, quæ nuntiatur credentibus, dictum est in Paulo.

Ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est.]

Quoniam hic ingredimur in res obscuras, & difficiles, ac mysteriis plenas, vt his lux aliqua afferatur, illa mihi videntur consideranda, quæ hic inusitatis verbis, & figuris dicuntur, quomodo alias ab Apostolis soleant efferi, & nuntiari. videlicet quæ causa sit, quare attributis quibusdam vtatur Ioannes potius, quàm nominibus propriis; quibus Deus, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: Ecclesia, & quæ horum sunt, consueuerunt appellari. hæc, inquam, considerabimus, dum conabimur interpretari, quid vnumquodque signet eorum, quæ ad aliquid nobis representandum, & demonstrandum ostenduntur Ioanni. Ac primùm quidem nemo, vt existimo, dubitare debet, quin quod ab aliis dictum est: Gratia vobis, & pax à Deo Patre, & à Domino nostro Iesu Christo: hic dictum sit, ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est: & à Iesu Christo teste fidei. quare autem additum sit, & à septem spiritibus post dicemus. Quæ deinde hic de Christo, dicuntur vsq; ad illud, Ego sum *α & ω*: iisdem verbis consueuerunt ab Apostolis nuntiari. quæ verò deinceps in toto capite dicuntur, quod sit Christus *α & ω*: principium, & finis: primus, & nouissimus: quod ambulet inter septem candelabra: quod eo sit ornatu, & talia: alias dicitur vita, verbū vitæ, lux mundi, lapis angularis faciens vtraque vnum: qui peccata præterita & futura expiauit: agnus occisus ab origine mundi: semen in quo omnes cre-

dentes salutē consequuntur: Iesus Christus, in quo
 omnes credētes sanctificātur, iustificātur, omni cę-
 lesti benedictione replentur: qui est imago Dei in-
 uisibilis, primogenitus vniuersę creaturę: & alia,
 quę Paulus, & alij in suis Epistolis de Christo, &
 de Ecclesia scripserunt. Cap. 2. & 3. mysticę propo-
 nuntur, quę Apostoli de Ecclesia rectę constituta
 exposuerunt: quę in ea esse debuerunt, quę ab illa
 remouenda cętuerunt. Capite 6. vsque ad 12. per
 signa quędam ostendit illa Ioannes, quę alij Apo-
 stoli scripserunt de temporibus futuris. vt Paulus,
 de homine peccati Antichristo, de quę aliis recedē-
 tibus à fide, & oppugnantibus fideles. vt Petrus, &
 Iudas de iisdem. quę cap. 4. & 21, & 22. figuris &
 imaginibus proponit nobis Ioannes, aliās ab Apo-
 stolis tractata sunt, & à Paulo de regno Dei spiri-
 tuali, ac de Ecclesia sancta: & quadam ratione fu-
 tura sunt quoq; ab illis ostensa. In hac re nō mul-
 ta verba existimo esse faciendā: sed tantum simpli-
 cioribus indicandum, eadem fuisse aliis verbis ex-
 posita ab Apostolis, quę hīc Ioānes tractat: quam-
 uis hīc ordo, & series rerum exponatur, & multa
 fiant clariora, multa vberiore doctrinam affe-
 rant rerum diuinarum, magis quę aperiant nobis
 Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, atq; eorum
 opera in Ecclesia, quādo vera, & propria interpre-
 tatio fuerit allata. quam si non perfectę afferemus
 nos, scimus tamen aliquo modo ad illam propius
 accedere: & quę tenemus esse exhibenda cęteris,
 qui post nos perfectam, & absolutam interpreta-
 tionem allaturi sunt, postquam Ecclesia fuerit in-
 nouata, in seq̄ue conduxerit totum orbem. vi-
 dcamus

deamus verò nunc, quare loco à Deo, dictum sit: *Ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est.*] Cum ea sit Dei magnitudo, vt ab homine percipi non possit; voluit Deus in creatione mundi, & in his, quæ egit ab initio vsq; ad finem mundi, à nobis se Deum omnipotentem cognosci. vnde tam sepe reperunt Prophetæ, Deum esse illū, qui creauit cælum & terrā: & Deum esse illū, qui agat omnia in omnibus, & sine quo nihil factum sit, quod sit factum; nil fiat sine ipso: nec sit malum in ciuitate, quod nō faciat Dominus. Et hæc quidem iam ostensa sunt initio. & Prophetæ omnes intuebantur primū caput Gen. in quo omnia ostenduntur creata à Deo: omnia quæ futura erāt in mundo, fuisse iā ab initio cōstituta à Deo. imò verò vt tū dicta fuerūt à Deo, ita fuisse apud Deū iam tū facta. Vt verò hæc demonstret Ioannes; ait, *Ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est.* per eum, qui est; signat, & ponit ante oculos nobis Deū, vt quocūq; tēpore fuerit homo, cognoscat ipsum esse, qui creet omnia, efficiat omnia. quādoquidē ipse sit, per quē sint omnia, & vt sint omnia. Et quia additur, Et qui erat: admonemur eum Deū, qui nūc creat, & efficit omnia, fuisse eūdē, qui ab initio creauit oīa, & mundū ipsum; atq; effecerit omnia quæ vnquam fuerūt. & dum adhuc additur, Et qui venturus est, signatur Deus, qui creat, creauit; efficit, & effecit omnia, creaturus & effecturus: deinceps omnia vsq; ad finē mūdi: atq; in his verbis signatur quoq; tres status mūdi: status Patris, qui erat ante nos; status Filij, qui nūc est: status Spiritus S. in quē nunc ingredimur, siue in

cuius statum nunc via paratur. & ideo dicitur, Et qui venturus est; ad nos scilicet assumendos in suum spirituale regnum. Per eum item, qui est, signatur nobis Deus, qui solus verè est: vt dictum est in Exod. cap. 3. & in quo sunt omnes, quicunque sunt, & totus mūdus. per eum qui erat, signatur Dei eternitas ante creatum mundum: per eum qui venturus est, Dei quoque eternitas post mundum. dicitur autem: Qui vèturus est, ad nos scilicet assumendos in eternam vitam. Ponitur verò antè, qui est; pòst, & qui erat. quia de Deo ratiocinatur priùs homo ex his, & de his quæ sibi sunt præsentia; pòst de præteritis, & futuris. & id quocunque tempore fuerit homo, vt dicebam, quia omnibus temporibus dedit Deus verbum suum, & opus suum peregit in mortalibus, vnde potuerit ab his cognosci: præsertim quando verbum nouū, & opus nouum fecit in populo suo. quia in ipso verbum Dei, & opus Dei, & eius misericordia non deficit in generatione & in generationem. maxime autem in euentis rerum antè denuntiatarum, quando illa, quæ multò antè denuntiauit, efficit Deus, cognoscitur ipse & semper fuisse, & semper futurus. Quòd autè sint tres status, vt dicebamus, Patris, Filij, & Spiritus sancti, in principio Genesis, & alibi sæpè dictum est. & Abbas Ioachimus, ac alij, illos probarunt ex opere Patris, ex opere Filij, & ex opere Spiritus sancti, atque breuè futurum est, vt id pateat. Et si secundum rationem statuum tribuitur Filio illud, qui est, vt sit, qui est: & in eo, qui est, sint omnia quæ facta sunt, & totus mundus, ac omnia quæ in eo sunt facta: ergo Filius
ingre-

ingredietur in id totum, quod prius dabatur Patri: & de ipso quoque dicitur: **Qui est, & qui erat, & qui venturus est.** vnde factum est, vt infra dicat Christus: Ego sum α , & ω : principium, & finis. atque ei tribuat Ioannes, vt sit, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens. Quod autem in Christo sint omnia quæ facta sunt, & totus mundus, prima visio nobis demonstrabit. Vnde propter tres status mundi videmus necessariò primam interpretationem fuisse suscipiendam. & quia Christus est imago Patris, & in ipso sunt condita vniuersa, & portat omnia verbo virtutis suæ, vt videbimus in visione, secunda quoque interpretatio videbitur necessariò esse suscipienda. & hinc ratiocinari poterunt Theologi, quomodo Pater sit in Filio, & Filius in Patre: quomodo Pater tradiderit omnia Filio, & talia multa. nos autem hæc illis relinquentes, interpretationem historicam persequemur: sed antè est hic videndum, quæ causa fuerit, & quænam inde utilitas oriatur, vt his attributis Ioannes Deum nobis descripserit. primùm Dei maiestas conspicitur, & ipse cognoscitur, qui non videtur humanis oculis. deinde contra tyrannos, & Antichristum efferuntur hæc verba de Patre, de Filio, & de Spiritu sancto: & simul arguuntur omnes Idololatræ, qui creaturas adorarunt: suos falsos Deos: homines viuos, & mortuos. Vnde clamat Prophetia: **Qui non fecit cælum, & terram, non est Deus: non ergo adorandus. qui non nuntiat futura ab initio, non est Deus: non ergo adorandus. solus, qui est, & qui erat, & qui venturus est, creauit omnia, effecit omnia, nuntiauit omnia: solus ipse ergo est**

Deus; solus ergo ipse est adorandus. atque hinc factum est, vt dictum sit: Non qui est, qui erat, qui venturus est: sed addatur copula, & dicatur: Qui est, & qui erat, & qui venturus est. vt idem intelligatur, qui est, & qui erat, & qui venturus est. quod quidem de nulla creatura dici potest. nā Angeli aliquādo non erant, ita homines. ergo non sunt Dij, ergo non adorandi. vnde de Deo Patre, & de Filio dicitur: Tu idem es semper, & anni tui non deficiunt. hæc omnia vrgent contra impios Prophetæ, vnde dicitur in Isa. cap. 44. Ego primus, & ego nouissimus, & præter me non est Deus. item: Ante me non est formatum quidpiam à Deo alio, etiam post me non erit. Contra inuocationem Sanctorum dicitur item in Isa. 63. A seculo est nomen tuum. Quamobrem cum hæc contra omnes allata sint impios, tum contra Papam Antichristum ait Ioannes de Deo, & de Dei filio: Qui est, & qui erat, & qui venturus est.

Et à septem spiritibus, qui sunt ante thronū eius.]

Quemadmodum loco Dei Patris dictum est: Ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus est: ita hīc loco Spiritus sancti dicitur, Et à septē spiritibus, qui sunt ante thronum eius. Suo Spiritu sancto agit Deus omnia in omnibus, & ante conspectū eius sunt semper omnia opera sua ex se ipso procreata. nam voluit Deus suam æternam diuinam essentiam exprimi in verbis illis: Qui est. & qui erat, & qui venturus est: ipsum esse verum esse, qui nunquam non fuerit, qui nunquam desiturus, nunquā mutationem admissurus sit. ipsum esse esse rerum omnium. quod omnia quæcunque
 extent

extent in cælis, & in terris, ex ipso, & per ipsum, & in ipso sint: fuerint, & futurae sint, non solum creata ab ipso ab initio. maximè verò manifestum fecit id Deus in Ecclesia sua in tribus statibus mundi, quando in primo erat creans populum suum sub promissione, & lege: quando in secundo nunc est efficiens, & formans filios suos in Evangelio: quando in tertio venturus est promissa præstans in aperta Prophetia, eosdem ad imitationem Christi perficiens. voluit quoque Deus omnia opera sua ostendere, & vim magnam suam in his verbis: Et à septem Spiritibus, qui sunt in conspectu eius. Opera sua omnia in hoc mundo ostenduntur in ipsa reuolutione temporum. quæ tempora perseverant in ipsa reuolutione septeni numeri, ac septem dierum: qui dies veniunt in ætates septem mundi, dum habetur accessus ab angustiis terreni orbis ad amplitudinem caelestium, quorum luminaria cernimus. in quibus septem gubernatores distinguunt non solum maiora, sed & minora tempora. atque ab his caelestibus septem ductoribus temporum fit conscensio ad supercaelestes, ad ipsum tandem thronum Dei, ubi duo hæc considerantur, æternitas ipsa magni Dei nostri, quæ est sine tempore, & dat tempora, & distinctiones temporum in omnibus quæ infra sunt: item fons virtutum Dei, quas diffundit in omnia quæ creauit: quibusque fiunt, & perficiuntur omnia in supercaelestibus, caelestibus, & terrenis, atque ad eò in sua Ecclesia. non est iam meum disputare diligentius de Dei æternitate, & eam comprobare ex septeno numero:

ac vt tempus reuolutum in septenum numerum dierum perseverat: magisq; in cęlestibus, vbi reuoluitur tempus ex ętatibus in ętates: vt si altius semper cōscendas, peruenias ad ęternitatem, vbi non sit tempus; sed sine tempore ęterna omnia: quę dent, & distinguant inferioribus tempora. Non meum pariter est persequi diuinas virtutes, quę à Deo ipso diffunduntur in Angelos, in cęlos, in homines, in omnia hęc inferiora: munera, vires, & operationes multiplices, & distinctas: omnia commōstrata certa magnaratione in numero septeno Angelorum. Ab altioribus ergo abstinens, persistā in munere mihi dato, vt historiam sacram percurrendo, exponam generatim opera Dei septena septem ętatum mundi in sua Ecclesia. in quibus quidem ętatibus suo Spiritu creauit, desponsauit, coniunxit sibi Deus Ecclesiam, creauit in fide Abrahę, nutriuit in Lege, ornauit in Prophetia, desponsauit in Euangelio, fidem confirmauit in Apocalypsi, nutriuit spe adhuc per novos Prophetas se ad futurum, ac nuptialia peracturum. venit tandem, & coniunxit eam sibi in aperta Prophetia. his verbis exposui septem ętates mūdi. exponat multis modis aliter, qui velit; eas, in quibus operatus est Deus suo Spiritu ordine septeno quicquid cōtineretur in diuinis Scripturis. Esdras, Ecclesiasticus, duodecim Filij Iacob, & Prophetę variē illas ętates significant: & Hebręi habuerunt illas consignatas in septē, & tribus Sephirot suis. Vt ergo Deus in tribus statibus mundi in verbo suo ostendit se fuisse, qui statū promissionis, & Legis constituit primum, Euangelij

gelij secundū, Prophetiæ patefactæ tertiū; ita in his septē ætatibus per suum sanctū Spiritū ostendi se operatum omnia in Abrahamo, ac deinceps in eius semine: in statu populi sui cōstituto data Legge, & pōst deinceps in toto populo Israëlitico, siue Iudicibus, siue Regibus, Ducibus, & administratoribus in illo: in eodē populo ducto in seruitutem ei per Prophetas spem libertatis perfectę ostendens, ac promittēs, signaque afferens præstandi promissa: in omnibus credentibus verbo Christi, & prædicationi Euangelicæ: in omnibus persistentibus in eadē fide, dū multi à Christo ad Papā defecerūt: in omnibus, qui nuntios audierūt venturi Christi liberaturi Ecclesiā à Papatu, & ab Antichristo, eamque innouaturi: in omnibus, qui susceperūt verbum Euangelij, quod nunc secundō prædicauit Christus in mēbris suis, & Papatū reliquerūt, quiq; in certamine verbi, & armorū pugnauerunt fortiter, & pugnant cōtra statū Antichristi. In his septē ætatibus operatus est Deus omnia in omnibus. ac non solū operatus est; sed & ab initio constituit ita omnia agere, atq; hæc omnia nūtiavit; & singulis tēporibus, ac ætatibus in Ecclesia per suos ministros significauit. in fine autē quicquid ab initio constituit, tandem peregit, & absoluit. quod indicatur dum dicitur: Qui sunt in cōspectu throni eius. Et si difficile sit de throno Dei loqui, quia tamen sapientia magna Dei, eiusq; virtus patuit in Ecclesia, in Ecclesia quæremus thronū eius. Ac dū dicitur, Cælū esse sedē, terra scabellū pedū eius: atq; in Isa. cap. 6. Dominus sedere super soliū, & simbrię eius replere templum:

plū: videmur posse dicere, thronū Dei esse Ecclesiam, ab Abrahamo, siue ab Adamo vsque ad finem mundi. nam cælum dictum est sedes Dei: ac sub cælo intelligitur quoque Ecclesia. ergo etiam Ecclesia erit thronus, solium, & sedes Dei. Septem spiritus sunt iam in conspectu throni eius. quia, vt dixi, opera Dei in Ecclesia sua sunt, omnia omnium temporum in eius cōspectu futura; & præterita, vt præsentia: quæ acturus est, vt quæ acta sunt: quæ egit, vt quæ iam agit: quod dixit futurum, idem fuit quod factum. nec vlla vis est, quæ quidquam possit contra ac ille dixit. Et vt res magis pateat, diximus sub cælo intelligi Ecclesiam, quod ab initio scripturæ, & deinceps poterit cuique esse manifestum. dicta verò fuit Ecclesia cælum, non solūm quòd Deus in ea habitet; sed quia, vt dictum est in initio Genesis, ad creationem mundi assimilata fuit creatio Ecclesiæ, & omnium actionum, ac operum, quæ erat Deus effecturus in ea omnibus ætatibus mundi. vnde cap. 48. Isaïæ, quæ effecit Deus opera, dicuntur creata. & vt cælum voluit, & distinguit tēpora septeno numero, vt sunt in cælo septē gubernatores; ita Ecclesia excursa est per septē tempora à septeno opere Spiritus Dei deducta ad suā perfectionem. Idq; factū est, vt cognoscamus in opere Spiritus Dei in Ecclesia Deū creatorē celi, & terræ. quod tam sæpe vrgent diuinæ scripturæ: & quòd qui creauit ecclesiā, creauerit cælū, & terram: qui cælum, & terram creauit, effecerit omnia omnibus ætatibus mundi. qui distinxit cælum septem gubernatoribus, & tempus septeno numero, distin-

distinxit & Ecclesiam in septem operibus Spiritus
 Dei, & in septem ætatibus mundi. & id cùm cap. 1.
 Gen. sit demonstratum, nunc idem hîc à Ioanne
 ostenditur, qui claudit totam diuinâ scripturam.
 Vt ergo in 1. capite Gen. omnia proponuntur fa-
 cienda in septem ætatibus mundi; sic nunc confir-
 mantur esse peracta. & idem apud Deum esse prin-
 cipium, ac finem; & omnia, vt diximus, esse apud
 illum præsentia, & in eius conspectu, tam quæ fu-
 tura, & quæ olim facta sunt, quàm quæ fiunt. Et
 quoniam diximus creationē Ecclesiæ sponsæ Chri-
 sti assimilatam creationi cæli, & terræ: quam Dei
 vim ac potentiam, eiusque opera, & acta in diui-
 nis scripturis vidimus perfectâ in Ecclesiis septem
 ætatum mundi; eandem, & eadem debemus co-
 gnoscere in creatione cæli, & terræ; in his sustinen-
 dis, regendis, & moderandis: & quicquid in his a-
 gitur, & perficitur, omne à Spiritu Dei agi, & per-
 fici: atque omnes creaturas esse in conspectu eius,
 nec quicquam esse ab oculis eius absconditum, vt
 latere possit. ipse enim est, qui dinumerat omnes
 stellas, & singulas suo nomine vocat, vt nullus ho-
 mo, nulla res in terris, nulla cogitatio potest eum
 latere. Theologi hinc conscendent ipsi ad cælestem
 fabricam, & eius ordinem: conscendent & ad sta-
 tum Angelicum, & multa videbunt præter illa,
 quæ diximus; atque multa ratiocinari poterunt:
 conscendent & ad ipsam æternam maiestatem Pa-
 tris, vbi fontem intueantur omnium. nobis non
 datū est illa tractare; sed hæc tantū notare, quæ
 ad Ecclesiam pertinent; vt cognoscant omnes in
 historia sacra ex his, quæ conspiciuntur creata à
 Deo

Deo, quæ effecta ab eodem in omnibus ætatibus mundi, ipsum solum esse verum Deum, & Iesum Christum solum verum Dominum nostrum, qui suo sancto Spiritu crearint, & effecerint omnia in cælo, in terra, in Ecclesia, & quoduis in quolibet horum. nõ autem quemquam aliũ esse Deum, nec fuisse, nec futurum. Est & ea ratio quare Ioannes dixerit, non à Spiritu sancto; sed à septem spiritibus, vt scilicet præter vim illam diuini Spiritus operantis omnia in omnibus, & in singulis omnibus ætatibus mundi, vrgeat Ioannes Legem, & doctrinam fuisse in Dei Spiritu recognoscendam, non in motu proprio Papæ, ac libidine tyrannorum: sanctificationẽ, & iustitiam, & remissionem peccatorum in Deo patre, ac Christo Iesu esse petendam: veritatem in omnibus controuersis, nõ in illorum inscitia; sed in verbo, quod Deus suo Spiritu locutus est in seruis suis, esse quærendam. hic perennis Dei Spiritus, qui lucet in verbo Dei, ac omnibus diuinis Scripturis, ignatus fuit in columna ignis, de qua dictum est in Exod. quæ ibi dicta sunt, huc transferantur. Ergo non Antichristum, non quemquam aliũ cognoscere debemus in terris Deum, qui possit facere quicquid velit: vt nunc iactat de se Papa Pius quintus. sed ille est Deus, qui est, & qui erat, & qui venturus est: & qui in septem ætatibus mundi fecit semper, & perfecit tandem omnia, vt constituit ab initio se facturum. Hinc illa veniunt consideranda: Papa est aut vicarius Christi, aut Antichristus; atque horum alterum necessariò est concludendum: Si Papa, & Papatus persistent, omninò Papa est vicarius Christi;

fin ex-

fin expelletur, Antichristus. Et si dicatur commu-
 tari posse status eius, vt in Iudeorū sacerdote sum-
 mo factum fuit sarpè, qui propterea non dictus est
 aduersarius fuisse Deo; atque mutatio fieri posse
 status in Ecclesia, vt non sit Papa Antichristus: re-
 spondemus: Si fiat mutatio in Ecclesia, illam futu-
 ram præter voluntatem Papæ, & contra eius cona-
 tus, ergo non erit Deus. deinde si mutatio fiet, non
 in simile fiet, sed in aliud, in contrariū: si eo suppli-
 cio expelletur, quo affecta fuit synagoga & Hiero-
 solymæ, nō iam vicarius; sed Antichristus erit con-
 uictus: qui non sit, qui est, & qui erat, & qui ven-
 turus est. non fecit quæcunque voluit, quæcunque
 iactat se posse: vt cum voluntas Is fuerit impedita,
 & conatus perfracti, contrarius Deo, & Christo
 Iesu fuerit inuētus. Posita autē est à Spiritu sancto
 saluatio, quia in primo statu tantum cognosceba-
 tur Deus pater omnium, & Filius promittebatur:
 & cum venit Filius, tunc nuntiata fuit salus à Pa-
 tre, & Filio: atque Filius promittit Spiritum san-
 ctū. & quamvis venerit supra Apostolos, in hisq;
 & in alijs, vt etiam ab initio in omnibus credenti-
 bus operatus est; tamen eius solemnissimus aduentus in
 omnes in toto mundo credentes nondum adfuit.
 Quia verò scripsit Ioannes quæ pertinebant ad ad-
 uentum solemnem Spiritus sancti; & quæ scripsit
 erant aperienda in illius aduentu tantum Ecclesiæ,
 iccirco existimo nuntiasse gratiā, & pacem à Deo,
 & à Spiritu sancto, & à Christo Iesu, quod idem
 nos deinceps videmur debere facere, quibus per-
 spicius factus sit solemnissimus aduentus Spiritus san-
 cti, qui vt Christus datus fuit antequam nasceretur
 ex Ma-

ex Maria virgine; ita ipse semper operatus est ab initio in omnibus credentibus omnia Dei opera. quiq; cognosci debet esse vnū cum Patre & Filio, vt ab ipso quoq; nūc nuntianda sit salus. pro Spiritu autē sancto posuerit septem Spiritus, vt attendantur omnia quæ antè dicta sunt, & dicentur in toto libro de septeno numero, in quo opus & virtus Dei cognoscatur in omnibus quæ nuntiabuntur. vt in omni opere Euangelico virtutem Dei recognoscit Paulus in his qui credunt, & saluantur.

Et à Iesu Christo, qui est testis fidelis.] Positus hīc fuit Spiritus sanctus ante Filiū; quia, vt existimo, & totum cursum temporū, ac ætatum complexus est Spiritus sanctus, vt cap. i. Gen. vidimus, alibi- que (apè: & Spiritus sanctus videtur ingressus in statum Filij secundum post Iesu Christi ascensum in cælum: vt ipse quoque comprobari Deus debeat: & quia in secūdo aduentu Christus videtur iterum humiliādus, vt crucifigatur iterū in membris suis; fiatq; repetitio suæ passionis antequam fiat reuelatio de ipsius exsuscitatione in membris suis, vt sit victor Antichristi, & regum impiorum terræ. quæ quidem repetit, & narrat hīc Ioannes antequam accedat ad narrationem suarum visionū, quasi & reddat causam, quare posuerit Filium tertio loco, & illum proponat in secundo aduentu primū, vt qui passus sit in suo corpore antè, iam patiatur in suis membris; deinde, qui in his resurgat, & clamet: Ego sum *α*, & *ω*. hanc existimo esse propriam causam, quare tertio loco salutatio nuntiata sit à Filio. qui attendunt ad comunē ordinem hominum, dicerent fortè tertio loco positum
Filiū,

Filiū, quòd de ipso sequatur longa narratio, & de sua Ecclesia, vt continuatus sit sermo ab eo, quod proponitur de ipso, & deinceps narratur. Quòd autē Iesus Christus sit filius Dei, confitentur omnes qui in Deo manent, vt ait Ioannes. quòd item Iesus sit Christus, nemo negat, nisi Antichristus, & impij. Ac de Iesu Christo Dei filio, non est vt hic plura dicamus, quàm quæ dicta sunt ab Apostolis, à quibus omnes fideles instituti sunt. sequitur autem, vt eius attributa videamus, in quibus apud fideles nulla est difficultas. nouerunt enim omnes Christum esse viam, veritatem, & vitam: & omnia quæ audiuit à Patre, aperuisse nobis: atque de Patre testatum esse in suo Euangelio, in seque compleri omnem diuinam Scripturā. quia cap. 5. dicitur Agnus is esse, qui aperiat librum, & soluat signacula eius: nouerunt & eundem resurrexisse è mortuis, vt excitet nos è mortuis, & ducat in eternam vitam: nouerunt ipsum esse Christum, Messiam, & Regem regum. cuius rei veritatem reuocauit ipse Christus ad hæc tempora, cum diceret Iudæis: Amodo videbitis Filium hominis venientem in nubibus cæli, quando iudicabit mundum, atq; solus in toto mundo Rex regum, & Monarcha habebitur. nouerunt & ipsum nos dilexisse; quòd mortuus sit pro nobis; suo sanguine lauerit peccata nostra. Et si qui sunt, qui minus nouerint, quomodo fecerit nos reges, & sacerdotes Deo, & Patri suo, vt significauit Petrus, noscent in tertio statu; ac experimēto, reque ipsa scient. credunt item fideles ipsum venturum: imò scient nunc venisse, ac cœpisse

opus sui secundi aduentus. quia vt Apostoli ante resurrectionem Christi non nouerunt quid fieret, cū ipse prædicaret, & pateretur, nouerunt verò post aduētum Spiritus sancti; similiter nunc fit. vident omnes opus prædicationis, & bellicam perturbationem: at pauci sciunt Christum iam prædicare, & pugnare: quod noscent post: atque omnis oculus videbit Christū iterum fuisse crucifixum in membris suis: omnesque tribus terræ se accusabunt, & afflictabuntur, cū id nouerint factum vbique terrarum, vt iterum Christus passus sit ab ipsis. Hęc omnes intelligent. verūm nō satis est ita intelligere; sed oportet scire hæc attributa ita esse data Christo, vt amota etiam intelligantur ab Antichristo: qui testis est mendax, testatur se Deum, & sedere in cathedra Dei; atque mendax conuincitur in Ezech. cap. 28. testatur se summum Sacerdotem, ac Pōtificem maximum: at in Concilio secundo Tridentino sui Episcopi cognouerunt eum Antichristum: testatur se tenere clauēs regni cælorum, qui tenet clauem abyssi: testatur se tenere clauē, & interpretationem sanctę Scripture, se loqui Euāgelium; & negat eum, qui nos redemit. multa dici possunt, quæ cuique fidei sunt nota, tribuit sibi Papa facultatem, & potestatem educendi animas è purgatorio: tribuit sibi principatum in populo Christiano, potestatem remittendi quæcunque peccata: vult omnes magnos, & paruos, atq; aded Concilium sibi subiici, ac suæ tyrannidi: iactat se non subiici legibus: Legem Dei vertit, inuertit ad libidinem, & lucrum: cogit, quos potest, in se iurare, vt quæ
Dei

Dei sunt, & Christi Iesu, sua faciat, eius locum occupet: gloriam & honorem, qui vni soli Deo debetur, in se deriuat, nec credit Christum deieturum se ex illa tyrannide: sempiternam vult illam esse in mundo. contra hæc omnia inculcat Ioannes attributa Christi. Quia verò multi viderunt, & cognouerunt facinora, & errores Papeos: viderunt item multi, & ipsi prælati in Apocalypsi nuntiari multa graua contra se; nec quicquam tamen contra se ne quidem post mille annos esse factum, vt deturbarentur è suo statu; irriferunt Ioannem cum sua Apocalypsi, atque in prouerbum verterunt eius verba. nã cum volunt ostendere aliquid non futurum, non euenturum, dicunt esse illud Citò Ioannis. Ioannes verò, cui id fuit ostensum, respondit vno verbo, *Etiã*, siue certè, siue profectò. quasi dicat: *Contradicite, obloquimini, irridete quantum volueritis, omninò ac necessariò hæc fient: Amen.* & ita fiat, quemadmodum locutus est Dominus, vt pij liberentur ab Antichristo, & suscipiant suum regem Christum; impij autem, ac irrisores perdantur. In his attributis est præterea aduertèda repetitio: nec dicendum est Hebræos gaudere repetitionibus: sed mysteria, quãtũ possumus, cõtèmplari oportet. primùm dicitur: *Qui est testis fidelis, primogenitus ex mortuis, princeps regum terræ.* hæc ita dicuntur de Christo, vt & ad tẽpus, quo fuit Christus in terris referantur, & ad tres status. quando Filius Dei visus fuit in carne, & deinceps, de se dictũ fuit, quòd esset testis fidelis, primogenitus mortuorũ, princeps regum terræ.

Sed & ita quoq; hæc tria mēbra, seu attributa distinguuntur: vt *testis fidelis* dicatur Christus, quia, vt creatio omniū rerum tribuitur Patri; effectio omnium rerum Spiritui sancto; ita omnia verba diuinæ Scripturæ, verbo Dei, & filio Dei tribuantur. atq; ita *testis fidelis* dicatur Filius. quia quicquid locutus est in omnibus diuinis Scripturis, est veritas, & vera cōprobandur euentibus. quod patefiet toti mundo in tertio statu. atq; ita illud, *Testis fidelis*, assumit primū statū, & in Filio Dei declarātur omnia in omnibus diuinis Scripturis vera vsq; ad finem tertij status, quòd ipse sit Propheta ille verus promissus cap. 18. Deut. vt Papa falsus. Dum autē dicitur *primogenitus mortuorum*, hoc ad secundum statum refertur, quando Christus mortuus surrexit è mortuis, atque effecit, vt omnes credentes resurrecturi sint in vitam æternam in ipso. *Princeps regum terra* quamuis sit habitus semper à fidelibus, tamen in tertio statu id erit omnibus in toto mūdo perspicuum. Et dum vult Ioānes ex his gloriam, & honorem Christo tribuere, repetit eadem quodammodo: atq; nobis quæ Christi sunt ostendit communicata, dum ait: *Ei qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, & fecit nos reges, & sacerdotes Deo, & Patri suo.* Tria & hīc dicit, quæ pariter ad secundum statum possunt referri, & deinceps. item ad tres vnumquodque membrum. vt dilectio, qua dilexit nos Filius Dei, intelligatur iam præstita Abrahamo, qui vidit diem Christi, atque deinceps omni eius semini. quæ quidem dilectio maximè fuit perspicua in eius morte, quam sustinuit

stinuit pro peccatis præteritis quoque & futuris. Quòd autem lauerit nos à peccatis nostris in sanguine suo, cùm id præstitum fuit in eius morte, simul & præterita peccata, vt dixi, lauata sunt. quòd significabatur in primo statu in sanguine victimarum: quòd sine sanguine nõ fiat remissio. Quòd item fecerit nos reges, & sacerdotes Deo, cùm id dicat Petrus præstitum in secundo statu, significatum tamen fuit in Regibus, Ducibus, & Sacerdotibus primi status, hoc idem ad fideles eiusdem primi status pertinuisse: & in tertio sine vllis vmbis, & sine contentione cum tyrannis & Antichristo, obtinebitur. Quare ex his tribus membris, & ex tribus superioribus videmus sex attributa data Christo, quæ sunt sex ætatum mundi, additur septimum attributum, vbi deinde dicitur: *Ecce venit cum nubibus, &c.* Quæ septem attributa respondent septem operibus Spiritus sancti, & tribus statibus. primùm, vt cognoscamus & Filium Dei: ut in fine suæ primæ Epistolæ ait Ioannes de Christo: Hic est verus Deus, & vita æterna. deinde esse idem cum Patre, & Spiritu sancto. tum in Filio dari nobis quæ sunt Patris, & Spiritus sancti. de qua re non est vt plura dicamus. Satis sit sententiam historię attigisse. Theologorum erit plura diducere, ac differere. propter hoc autem videtur Ioãnes interposuisse honorem, & gloriã dandam Christo, qui sit Deus, & præstiterit quæ dicta sunt. Est item aduertendum in eo quod ponitur pro septimo attributo: *Ecce venit cum, &c.* distinctũ esse in tria mēbra, quòd vêturus sit cum nubibus: quòd vi-

debit eum omnis oculus, & qui eum compunxerunt: quòd plangent ipsum omnes tribus terræ: hoc est, ob ea quæ in ipso contigerunt. Quid per nubes intelligendum sit, existimo indicatum esse nobis initio 14. cap. vbi dicitur: Ecce agnus stans supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia. per nubes ergo intelligo prædicatores, vt ostendetur in eodem capite, vbi dicitur: Similis filio hominis sedere super nubem candidam. intelligo & credentes, & pugnantes pro parte Evangelica, vt vidimus cap. 19. Isaiæ. Cùm ergo dicitur venturus cum nubibus, significatur Spiritus sanctus, & Christus ipse venturus in Spiritu, qui in prædicatoribus nuntiabit iterum Euangelium, atque virga ferrea ~~venturus~~ venturus sit nõ credentes, & irrisores. hæc contemplare in Luca cap. 21. Cùm additur: Et videbit eum omnis oculus; ipse Christus significatur in membris suis aduenisse. Si quid aliud præterea sit intelligendum, euentus docebit. Et cùm additur: *Et plangent super ipsum*, reuocatio indicatur totius mundi ad Christum, & ad vnum Deum Patrem omnipotentem, patefactum in Iesu Christo toti mundo. Vt iam concludamus sententiam eorum, quæ hinc de Christo diximus, dum mouit attentionem, & nuntiauit Ioannes adesse Christum, inquit: Ecce venit cū nubibus; significantur, & attributa illa allata contra Antichristum, & falsæ opiniones quæ fuerunt in multis de Christo, & sunt hoc nostro tẽpore, esse iam amouenda, quando aget Christus virga ferrea, & patefactus fuerit eius aduentus: & qui à multis est cognitus nõ Deus, nec susceptus

vt Deus, iã cognoscatur, & suscipiatur. vnde exclamabit ipse tũc: Ego sum *a, & w:* & nos attestabimur quòd & verè de se dicat: Ego sum *a & w:* quòd sit, qui est, & qui erat, & qui venturus est.

Ego sum a, & w: principium, & finis, dicit Dominus.] Quòd mysteria in superioribus attributis fuerint consideranda, his verbis monemur, in quibus inducitur Christus Iesus ipse de se concionari, & clamare, vt cùm venit in carne clamabat: Ego sum lux mundi. clamabit igitur in suis prædicatoribus, & aperiet mysteria, quæ de ipso fuerunt consignata in sacris literis. sed antequàm dicam, quid mihi clamare videatur, hæc tria membra sunt exponenda, vt quidem poterimus, & dabitur. alibi diximus linguam Hebræam tributã statui Circumcisionis, quæ exponeret quæ sunt Patris: Græcam, quæ sunt Filij: Latinam, quæ sunt Spiritus sancti: nunc igitur dicimus nõ solùm, quòd scribat Ioannes Græcè; sed quia loquitur de Filio sub mysterio literarum, potissimùm vti literis Græcis, & vocare Christũ *a, & w.* dicam igitur hoc membrũ *a, & w,* continere mysterium de Filio: principium & finis, de Spiritu sancto: qui est, & qui erat, & qui venturus est, omnipotens, de Patre: tametsi etiam mutua hæc inter ipsos sint, & communia. vt indè cognoscamus in Christo donata nobis quæ sunt Patris, & Filij, & Spiritus sancti: in ipso nos habere se, & Patrem, & Spiritum sanctũ: se esse in Patre, & in se esse Spiritum sanctũ: Patrem, & Spiritum sanctum in se esse: se esse verum Deum cum Patre, & Spiritu sancto. qui cùm & in nobis erit, habebimus & nos in ipso vitam æternam. dicimus autem

esse proprium attributum Filij, vt sit α , & ω : quia est verbum Patris, nec recedit à Patre, vt verbum in homine non recedit à ratione hominis. verum non est idem verbū Dei, vt verbum hominis. quod hoc prolatum euanescit, ni scribatur. illud idem est cum eo, cuius est verbum. item continet in se rationes rerum omnium, quicquid dici, & scribi potest. item idem est, verbo Dei nuntiari aliquid, & iuberi, ac illud euenire, ac fieri. Quamobrem qui est α , & ω , est idem cum Patre: in se continet omnes ideas, ac formas, omnes naturas, omnes virtutes omnium creaturarum: est effectus omnium Filius Dei: quicquid est rerū omnium in Filio Dei est quodcunque est. proprium attributum Spiritus sancti est, vt sit principiū, & finis. quod patere potest ex his, quæ dicta sunt in septem spiritibus, qui ante thronum Dei sunt. propriū attributum Patris est, vt sit, qui est, & qui erat, & qui venturus est: vt antè est dictum. Ea ratione igitur, qua Filius Dei est α , & ω , verbum Patris, contrahit in se quod est proprium Spiritus sancti, vt sit principiū, & finis. quia quicquid fit, inchoatur, & perficitur per Spiritum sanctum: à Patre id dicitur inchoari, fieri, & perfici in Filio. contrahit & quod est Patris omnipotentis proprium, vt sit, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens. quia quæ in tribus statibus creata extiterunt à Patre, intelliguntur esse iussa per Filium. itaque vt creare tribuitur Patri, & opus effici Spiritui sancto, ita verbo intelligitur creatum omne, & perfectū. creauit, creat, & creaturus est omnes omnium temporum creaturas, & opera Pater: efficit, effecit, & effecturus est omnia

Spiritus

Spiritus sanctus in omnibus; vt perfectio, & virtus in omnibus creatis, & factis vigeat, & agat: sua autē ratio, & forma, & natura propria in omnibus creatis & factis, in omnibus vi certa agentibus existat à Filio, extiterit, & semper futura sit. vt in omni re creata est res certa, certa operatio, & certa natura; nec est res sine certa substātia, certa forma, & certa vi; ita vnus Deus est esse rerū omnium, forma rerum omnium, vis & virtus rerum omnium: quòd ab ipso sint omnia; ipse à nulla re esse possit, qui est vnus æternus Deus omnia in omnibus. Ergo qui est filius Dei α , & ω , forma omnium creaturarum, perstat esse forma ab initio ad finē vsque omnium forma præditorū, quæ fuerint, sint, & futura sint. Et quia quæq; forma est in certa re, quæ sit & certa virtute prædita; filius Dei, qui est forma omnium, conduit, & portat omnia creata existens in omnibus, & in singulis forma vsque ad finem rerum creandarum: conduit, & portat omnia, & singula certa vi, & virtute donata secūdum certā formam à se sumptā. ita Pater quæ creat, portat omnia sua certa forma prædita, & virtute: ita Spiritus sanctus est semper agens in omnibus, & singulis creatis, & certa forma donatis. Vt iam vna & eadem res non existit, nisi sua materia, forma, & vi propria, ita Deus vnus, & idem est, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: vt illa tria in nulla re diuisa cognoscis, & vt ratione distinguis, ita cognoscis Patrē, Filium, & Spiritum sanctum vnū Deum: & vnum Deum Patrem, Filium, & Spiritum sanctum. Ergo cognoscimus filium Dei vnum cum Patre, & Spiritu sancto. & vt semper Pater fuit, & Spiritus sanctus,

ita Filius est æternus. vt Pater creauit omnia, Spiritus sanctus perfecit omnia, omnia formata sunt in Christo: & in primis omnes credentes formati sunt in Christo filij Dei, regenerati ad obtinendam in ipso æternam Dei vitam. Vt verò hæc considerantur in toto cursu temporum mundi, etiam distinctè in tribus statibus mundi sunt contemplanda, in Lege, in Euangelio, in aperta Prophetia. quomodo distinctè quæ sunt Patris, cognoscantur in Lege, quæ sunt Christi, in Euangelio: quæ sunt Spiritus sancti, in aperta Prophetia: quomodo item quando creabat in promissione, & Lege credentes Pater, crearet & sub Euangelio, & aperta Prophetia: quomodo dum filios Dei formabat Christus in Euangelio: quomodo per Euangeliū æternū semper & sub promissione, & Lege, itē in aperta Prophetia formarit credētes Dei filios: quomodo Spiritus S. dū in aperta Prophetia profert fructus Spiritus in creatis Dei filiis, protulerit & in omnibus sub Lege, & Euangelio. Et hīc iterum ducere poterimus conclusiones de vno Deo Patre, Filio, & Spiritu sancto. & quod maximè est hīc intelligēdū, & agitur de Christo: vt in ipso cognoscamus nos habere Patrē simul, & Filiū, & Spiritum sanctū: atq; eius dona nobis ætate septima donata omnia simul. poterimus item de Lege, Euangelio, & aperta Prophetia multa differere. sed illa nunc potissimū colligemus, Filium Dei semper fuisse cum Patre, creante omnia in omnibus statibus; cum Spiritu sancto efficiente omnia in omnibus statibus & ætatibus: omnipotentē cū Patre, & Spiritu sancto; & iccirco nunc eiecturum Antichristum, & euer-

surum

surum totum regnum Satanæ, vt habeamus, quæ diximus bona, Patrem, Filium, & Spiritū sanctum cum suis donis; cognitionē quam habuerūt Prophetæ, & Apostoli; sumus victuri sub eius regno, habituri in ipso vitā aternā, & talia. quæ prædicabit Christus in suis Prædicatoribus de se ipso in inno- uata Ecclesia, patefaciens se eū, qui sit *α*, & *ω*: prin- cipiū, & finis: qui est, & qui erat, & qui vêturus est.

Ego Joannes frater vester, & partic.] Dum pro- posuit Apostolus, & Propheta sibi significata esse per Angelum à Christo, quæ oportet fieri citò, da- ta à Patre ipsi Christo Apocalypsi patefacienda ser- uis Dei, ac Iesu Christi, oportuit necessariò appo- nere suum nomen, ne tanta Prophetia sine certo authore, & autoritate prodiret, præsertim apud tot acres censes, qui tū, & post extiterunt. Dum deinde, more Apostolico, præponit salutationem hominis legati à Christo, & à Deo patre, in ipsa patefacit, more Apostolico & legati, suum nomen. dum verò nunc incipit narrare, quæ sibi ostensa fuerunt ab Angelo Christi, debuit suum nomen apponere, vt testetur de re quam vidit suis oculis, suis auribus excepit, cum propter alias causas, tum quòd viderit & suum nomē, & suam Apocalypsim venturam in suspiciōē. In Epistolis non legimus eius nomen, nisi Seniores, seu Legati: quòd nun- tiet, & loquatur quæ predicabant alij Apostoli, ac eorum discipuli, atque satis ipse earum Epistola- rum cognitus fuit author. at dum nuntiat separa- tim ab aliis Prophetiam magnarum rerum, debuit more Prophetico, nō solūm apponere, sed repetere suum nomē. nam Isaias proponit initiò suum no- men,

men, inquit: Visio, quã vidit Isaias filius Amos. deinde cap. 2. & 13. idẽ repetit, & deinceps sæpè, Isaiam filium Amos. Ieremias cum proposuisset, Verba Ieremiæ; sæpè repetit in toto libro: Verbum quod fuit ad Ieremiam. repetit & Ezechiel nomen suum, & in toto libro repetit sibi dici: Fili hominis. Oseas dum præponit nomen suum, ter illud repetit, inquit: Verbũ Domini fuit ad Oseam: Principium sermonis Domini in Osea: Et dixit Dominus ad Oseam. quæ repetitiones non sine magna causa fiunt, dum testimonium certum volunt proferre Prophetæ: dum signant ipsi interdũ Christũ prædicantem, interdum Christi ministros futurorum temporum. verbi causa: Oseas signat præter se Christum, dum dicitur, in Osea: & prædicatores nostri temporis, dũ repetitur tertio, ad Oseam. Ieremias signat Lutherum, & alios sustinẽtes certamen contra Papatum, semper repetẽtes se loqui verbum Dei, verbum æterni Euangelij. & vt ostendatur Christus loqui in illis, repetitur nomẽ Ieremiæ, qui loquatur verbum sibi factum à Domino. vt similiter prædicatores illi intelligantur non solum loqui verbum Dei, sed esse Christum qui loquatur in ipsis. In Isaiã non est ita frequens repetitio: quia initium Prophetiæ Isaiæ signat initium prædicationis ductæ à Sauonarola, quã pauci deinde vsque ad Lutherum rutati sunt. Vbique in Ezechiele repetitur, Filius hominis: quia nunc dũ bellũ geritur, multi ex infimo statu homines nuntiant, quæ narrant Prophetæ de tota perturbatione orbis nunc futura. Oseas magna ratione repetit ter suum nomen initio, vt ibi diximus. & similiter existimo

existimo eadem ratione nunc fieri à Ioanne, vt ter eius nomen sit initiò repetitum. primùm præponit nomen suum, dū proponit sibi significata, quæ oportet fieri citò: quæ quidem continentur & in Prophetis, & in Mose. more Prophetico addito suo nomine, nuntiat gratiam, & pacem, vt nuntiauit prædicatio Euangelica. tertio loco addit suum nomen dicturus quæ vidit, & futura: veluti adducat in testimonium Patrem, Filium, & Spiritum sanctum; scribat quæ Moses, quæ Prophetæ, quæ Christus nuntiarunt: scribat ipse quæ accepit à Christo; quæ erant exagitanda in Ecclesiis, & disceptanda vsque ad secundum aduentum Domini: quæ euentis patefacienda in secundo, quando sustinendæ erunt afflictiones ab Antichristo; quarum similes sustinuit Ioannes, quando mysterium iniquitatis operari cœperat. vocat enim & se fratrem aliorum, vt ostendat fidelium vnitatem in vna Ecclesia etiam à primis temporibus: addit simul se participem in afflictione, quæ erat duratura vsq; ad interitum Antichristi: se participem in regno Christi, quod visum fuit oppressum, quod occupabit tamen totum terrarum orbem. Dum enim venit Messias, venit regnum promissum in Prophetis. quod cum nouissent Apostoli, dixerunt Christo post eius resurrectionem è mortuis: Domine, quando restitues regnum Israël? nam rectè cum adesset rex, quaesierunt de restitutione regni Israëlitici. sed locus dandus fuit Antichristo, atq; expectandus secundus aduentus, & tertius status. & iccirco ait Ioannes, se participem in tolerantia, seu in expectatione

rione Iesu Christi. Verba hæc Ioannis sunt *faci-*
lia, & aperta; sed tamen sæpè in huiusmodi aper-
 tis verbis solent latere mysteria. quare existimo
 futurū, cum aderit tempus cōmunionis Sanctorū,
 vt ex his apertis verbis aliquid mysterij aperiendū
 sit; & aliqua, quæ erunt eadem cum his, quæ sunt
 in veteri Testamento de familiis, & nominibus fi-
 liorū Israël. noluit Deus aperire initiō omnia om-
 nibus; sed fidei seruis suis quibusdam tantū.
 vulgò verò paulatim secretū suum patefecit. nam
 Adam cum initiō omnia nouisset, contempsit do-
 num, & parem se fecit Christo: idem egerunt, &
 agunt, qui imitantur primū Adamum. venit Chri-
 stus, & aperuit thesauros mysteriorum, & sapien-
 tiæ, ac scientiæ Dei. quæ cum suscepissent discipuli
 Apostolorū, contempserunt multi ex illis donum,
 & præ se nil faciebant Paulum. & qui principatum
 appetebant in Ecclesia, non suscipiebant Ioannem
 Euangelistam. restitit tamen magna vi Paulus: sed
 quando occubuit, ingressi sunt lupi: ingressi sunt
 Antichristi, dona contemnētes, & se Christos con-
 stituentes. prædicatū est Euangelium, & ministri
 adepti donū cognitionis Euangelicæ, dum labun-
 tur tempora, obliuiscuntur quænam acceperint:
 sua illa faciunt: non Ministri, sed Theologi volunt
 appellari; atque principatum quisque in sua Eccle-
 sia vult obtinere: ac nec eos, qui sunt ex sua Eccle-
 sia, nec eos qui sunt ex aliis, volunt audire. Itaque
 fit disiunctio & separatio, vt non sit Ecclesia, sed
 tyrannis. Christus autē retrahit manū suis donis
 plenam: illi suum principatum tueri volunt: atque
 dum quisque ita agit, sparguntur semina magnæ
 pertur-

perturbationis: in qua parum fidi, & superbi punientur. Hæc dico, non vt quenquam velim reprehendere, qui non possum; sed propter futura tempora: vt omnes caueant arripere sibi quod est Christi, & Ecclesie, moniti ex pœna de illis sumpta, & de Papatu: vt quisq; agat se ministrum Christi, non autẽ ipsum Christum. Et vt ad institutum redeam, si quid prætermittitur à me in his verbis Ioannis, & in aliis, supplebunt futura tempora, quæ & alia aperient.

Fui in insula, quæ appellatur Pathmos, propter verbum Dei, & testimonium Iesu Christi. Qui dixit se fratrem, & participem in afflictione, & tolerantia, ait se fuisse in insula Pathmos propter verbum Dei, & testimonium Iesu Christi. vbi afflictionem ostendit suam præter cætera in relegatione: in qua videtur significare etiam relegationem fratrum futuram vsq; ad eiectionem Antichristi: quod à tyrannis pati deberent profitentes Christum, non sustinendi viuere inter homines: pati deberent à Papatu, & ad deserta loca confugere, vt dicitur cap. 12. tandem in aduentu Domini duci in captiuitatem Antichristicam. Mos est non solum Prophetarum; sed & Apostolorum in se quoq;, & in præsentis negotio assumere futura. vt Paulus 1. Cor. 5. ad vigilantiam hortas præsentis, narrat vigilantiam futurorũ. ita & apertius agit Iacobus, Petrus, Ioannes, Iudas, vt interpretatio docebit. Qui tractant verbum Dei verè, & Christum prædicant vt oportet, nec à tyrannis, nec à Papatu sustinentur. ergo oportebit illos esse relegatos, & affligi, vsque dum iterum
adfit

adfit Christus liberator ab Antichristis, vt fuit liberator à peccato.

Fui in Spiritu die Dominico.] Dies Dominicus memoratur, vt existimo, vt indicetur tràfactis sex diebus, sex etatibus datis Esau, septimo die, qui erit Domini, futurum, vt omnes cognoscant visionem, quam primam vidit hic Ioannes, & singula quæ in illa continentur cum tota Prophetia.

Et audini vocem post me magnam tanquam tubæ dicentis.] Scripturus futura Ioannes, audit vocem post se: retro se audit Christum loquentem, quæ locutus fuerat in Mose, in Prophetis, in Apostolis, de rebus futuris. magna fuit vox Christi in omnibus Patribus, in quibus locutus est eadem tanquã in tuba producta in magnam longitudinem; vt indicetur eadem vox Christi in omnibus Patribus, & Prophetis, & Apostolis nuntiasse eadem. idque dicitur, vt omnia quæ tractat Ioannes futura, recognoscantur antè denuntiata ab initio Prophetiæ: atque vt nos conuertamus animum, & aures retrò recognoscentes, & audientes voces omnium Prophetarum, & Apostolorum, qui omnes exposuerint, quæ hæctenus vidimus in Ecclesia, & quæ videmus in secundo aduentu Domini perfici.

Ego sum τὸ α, & τὸ ω: primus, & nouissimus.] Hæc verba, & tota visio quæ sequitur, inueniuntur antè denuntiata, prædicata, & scripta. vt cap. 4. 4. Isa. inducitur Christus, qui clamet: Ego primus, & ego nouissimus. & antè dixit: Ante me non est formatum quidpiam, & post me non erit. & septem candelabrorum visio cum alibi, tū cap. 4.

Zachariæ

Zachariæ describitur in candelabro, & septem lucernis. & hæc duo loca allata sint, in quibus quæ Ioannes vidit, retro se audierit in Prophetis à filio Dei. Repetit verò hic Christus, quæ antè de se dixit, & inducitur contra suum aduersariū Antichristum, & contra tyrannos se Christos facientes, clamare: Ego sum τὸ α & τὸ ω: primus, & nouissimus. vt in his duobus membris cōplectatur omnia quæ scripturus est Ioannes, & illa quæ in Christo sunt, & non possunt esse in Antichristo; vt ostēdet prima visio. Vt literis omnia, quæ extant, significantur; ita forma, & ratio rerum omnium omnium temporum est Dei Filius. itē homo est, qui literas nouit, qui legit, qui loquitur, qui numerat. omnes autem homines ab initio mundi ad finem vsque à filio Dei habent, vt sint rationis participes; vt habeant quæ sint propria hominis; agant, & præstēt quæ sint propria hominis. itē qua ratione sunt credentes regenerati filij Dei, agant & præstent quæ sunt filiorum Dei: vt & angelicæ creaturæ à filio Dei habent, quod intelligant, & agant. Quæ forma, quæ ratio est ipsius status Ecclesiæ, & populi Dei totius vsque ad hunc deductū, & constitutum in cælis in æterna vita; in Filio Dei solo habetur, & in æternum habebitur. idque factum est per æternum Euangelium prædicatum primis parentibus, & deinceps omnibus omnium seculorum credentibus. in quo æterno Euangelio creati, formati, & perfecti sumus facti filij Dei; quemadmodum per eundem Iesum Christū creata, & formata, & perfecta sunt & quæ in cælis sunt, & quæ in terris, visibilia & inuisibilia, per eiusdem sanguinem sunt

omnia reconciliata. Estq; ipse primus, & nouissimus, in quo omnes credentes sunt prædestinati, & glorificati: in quo nati sunt omnes fideles, & perducti in æternam vitam: ipse est initium omnis creaturæ, & finis: extra ipsum nulli sunt vita præditi, vita filiorum Dei præditi: in ipso est æterna vita, cuius participes fiunt omnes, qui illam adepturi sunt. ipse semper uiuit; nec ut cæteri homines, qui singulis ætatibus occumbunt. vnde de ipso dicitur: Vita eius vita omnium seculorum: priusquàm mōtes fierent, aut fundaretur terra, & orbis; à seculo, & vsque in seculum ipse est Deus. Si iam ipse est Deus, & ita vita Christi est omnium seculorum; estq; ipse Sacerdos, & Rex æternus noster: nihil est, ut Papa, ut tyrannus assumat sibi Sacerdotium, & Pontificatum eius, qui manet in æternum; eius regis regnum, qui manet in æternum: assumat sibi creationem, & formationem, & perfectionē fidelium: tribuat sibi expiationem, & remissionem peccatorum, & talia, quæ in solo Christo habentur: assumat sibi administrationem, & constitutionem status populi Dei certis suis legibus, institutis, & cultu constabilitam; quæ debent fieri tantum secundum præscriptum diuini verbi. sunt enim hæc eius qui cōdidit mundum, è se creauit omnes, in se contrahit omnes; nec quisquam ante se fuit, cui primatus debeatur: nec quisquam post ipsum erit, qui possit ei succedere. iccirco Papa, & tyrannus nihil habebunt commune cum Christo, neque quicquam quod Christi sit, sibi deberi videatur. non audietur ille, qui dixit in corde suo: Non mouebor à genera-

neratione in generationem.

Quod vides, scribe in libro, & mitte septem Ecclesiis.] Scribuntur hæc de Christo audita, & visa à Ioanne in Euāgelio, & in Prophetis; & nūc voce, ac figura ostēsa sunt ei nostra causa: vt Deus noster cognoscatur à nobis Deus verus, Christus cognoscatur Dei filius: quia Deus est, qui nuntiat ab initio futura. Scribuntur hæc vt respondeant iis, quæ scripta sunt in veteri Testamento iam à principio Genesis: & vt hæc sint cōclusio omniū diuinarum Scripturarum. de septem Ecclesiis dictum est antè: & cap. 2. ac 3. dicetur.

Et conuersus sum, vt viderem vocem quæ, &c.] Ego existimo hīc personā Ioannis poni etiā pro his qui se secuti sunt, & pro nobis, qui ingredimur in tertiū statū. & si id firmū sit, patebit ratio trinæ, quā dixi, repetitionis nominis Ioannis, & Osee. dum autē intelligimus tēpus, quādo Ioannes hæc audiuit, monemur esse audiēdos Prophetæ, & Euangeliū: in quibus narrantur quæ sunt status tertij, & secūdi aduentus Iesu Christi. nam vox quā post se audiuit, signat vocē Christi, Apostolorum, & Prophetarum: & ob id conuersus dicitur, vt videat vocem quæ secum loquebatur: vt videat, & legat quæ scripta sunt de Christo, & quæ narrarūt Prophetæ. fit verò mutatio auditus ad visum. quia audierat vocem Euangelij, & viderat legendo voces Prophetarum. ac dum audit vocem post se, id videtur intelligēdum & secundū locum, & secundū tempus. secundū locum, dum ab ortu ad occasum versus ducebatur Euangelium, ab Asia in Europam traducebatur

cultus Christi. secundum tempus, quod à primo aduentu Christi in carne ad secundum in Spiritu properabatur. ponitur & persona Ioannis pro nobis, qui dum properamus in tertium statum, audimus magnam vocem Christi, prædicationem eius secundò repetitam Euangelij tanquam tubæ: quod in membris & prædicatoribus suis prædicet iam Christus. Et dum post nos intuemur ad Euangelium, & Prophetiam, conspiciamus & videmus, quæ nunc dicuntur, & fiunt in Euangelio, & Prophetia, & Christum α & ω : primum, & nouissimum, qui quadam figura hinc describitur nobis. repetitur verò, Et cõuersus; vt signetur, quod dixi, & Apostolũ vidisse, vt is cui hæc ostendebatur: & nos videre, qui hoc tẽpore cõuertimus in his quæ audimus oculos ad Euangeliũ, & ad Prophetas.

Vidi septem candelabra aurea.] Assumamus verba superiora, vt omnia in vnã sententiam conducantur. audiuit vocem post se Ioannes magnam tanquam tubæ, vt moneamur de futuris, & præsentibus, magnam esse in Euangelio, & in Prophetis vocem verbi Dei, eamque tanquam tubæ. tuba hæc in longum valdè protenditur. ergo retro nos longè audiendæ sunt voces verbi Dei vsque ad vltima principia, ad primum cap. Gen. & iam indè verbum Dei in tuba Moysis protensa ad Prophetas, & ad Apostolos, sonare quæ sunt Patris, quæ Filij, quæ Spiritus sancti, in omnibus ætatibus, & Ecclesiis, vsque ad illa quæ sunt finis mundi, & futuri seculi, & æternitatis: atque Christum esse α & ω . qui hæc canat, esse primum, & nouissimum, verbum æternum Patris, in quo
creata,

creata, & reconciliata sunt omnia Deo patri, & salute donatus homo: in quo Christo sunt omnes prædestinati credentes: in quo & vita uiuent æterna: nec in yllo alio inuenitur salus dum omnia durant sæcula: quia nec ante ipsum fuit alius, nec post ipsum erit: nec cantus & sonos suæ tubæ destitit fundere, nec esse semen sanctum in sua Ecclesia à primo eius ortu, vsq; ad nouas eius nuptias in secundo aduentu. vnde cognoscamus dū durauit mundus, in nullo alio fuisse salutem, & perennem vitam, & administrationem, ac constitutionem Ecclesiarum: effectiōnem omnium, & dominatum mundi. imò verò vt videamus ipsum Dei verbum portare mundum omnibus sæculis, attendamus quidnam viderit Ioannes: *Vidi*, inquit, *septem candelabra aurea*. nō repetam hīc quid alij interpretes dixerint. nec si vellem, possem. quia habeo tantum ipsa Biblia, quæ in captiuitate circumfero. nec succurrit, si quid legerim, quæ alij scripsit, censeo esse cognoscenda. ego quæ Deus dat in peregrinatione, illa afferro, illa propono. prætermittens ergo quæ ab aliis dicta sunt, solū in hac prima visione contemplanor, quæ antè dicta sunt: atque omnia, vt poterō, in vnā, vt dixi, conducam sententiam. Septem candelabra sunt septē Ecclesiæ septem ætatum mundi. prima fuit Abrahæ, ac eius familiæ: secunda Moysis, & status cōstituti populi Israëlicii: tertia Regum, & Prophetarum: quarta Apostolorum, & credentium Euangelio: quinta mulieris ductæ in desertum, & eius seminis recedentis à Papismo: sexta nouorum Prophetarum præ-

dicantium in nouationē, & expectationē secundū
 aduentus Domini: quo tempore fuit illa magna
 persecutio Albigeriorum: in septimam nunc nos
 ingredimur. Secundū suam quādam rationē,
 quę cognoscetur in Genesi, veniunt credētes an-
 te Abrahamum vsque ad Adamum, in numerum
 seu locum septē candelabrorū aureorum. Signatę
 autem sunt Ecclesię in candelabris aureis: quōd
 susceptę sint in corpus Christi, & donatę luce
 verbi Dei perēni, ac ęterna vita: in hisq; Ecclesiis
 omnibus ętatibus lux Dei, & verbū Dei & opus
 extiterit. Nec verō solū signāt hęc septem can-
 delabra Ecclesias omnium ętatum; sed & septem
 planetas. nam opus Ecclesię harum septem ęta-
 tum describitur in opere fabricationis vniuersi: vt
 vidimus cap. 1. Gen. vnde & breuiore hęc erimus:
 quia quę ibi dicta sunt, transferenda erunt huc
 omnia. tempora quoque Ecclesię distincta sunt
 secundū tempus vniuersi, & secundū cōuer-
 sionem septem dierum. vt indicetur eundē esse,
 qui creauit mundum, cælum, & terram; & qui
 creauit ac effecit omnia in mundo omnibus se-
 culis: & qui distinxit cælum septem gubernato-
 ribus, & secundū hos iussit conuersiones tem-
 porum fieri; diuisit & ętates mundi, ac distinxit
 tempora Ecclesię numero septeno. deinde vide-
 mus in naturis rerum, in animantibus, in plantis,
 in lapidibus, in mineralibus, signasse Deum quę
 sunt sui operis in Ecclesiis. vt hinc quoq; cogno-
 scamus eundem esse saluatorē nostrū, qui omnia
 in terris creauerit: & qui creauit omnia in terris,
 esse eundem qui saluat nos, & perficit nos in vi-
 tam

tam æternam, quæ est in ipso Dei filio. Sed de his rebus oportet quoque vidisse, quæ dicta sunt in libris Moſis. Ita enim debemus contẽplari Chriſtum, vt non ſolùm illum Dominum cognoſcamus Eccleſiæ, & creatorem illius in ſeipſo; ſed & totius mundi: quem fert quoque ſua virtute, & regit ſua omnipotenti poteſtate. Altiùs vult adhuc nos conſcendere Ioãnes, qui antè dixit, Et à ſeptem Spiritibus, qui aſtant ante thronũ Dei. vt cognoſcamus non ſolum ordines Angelicos in Chriſto Ieſu conſiſtere, & ſuſtineri; ſed feramur altiùs ad thronum Dei, & contemplemur diuinas virtutes, theſauros diuinitatis in Chriſto Ieſu habitare. quod confirmat Paulus, qui illuc fuit raptus. Et hinc videtur dari item aditus ad cõtẽplandum Deum altiſſimum, potentiſſimum, & æternum, ſumptis his quæ ſunt Eccleſiæ, & inferioris mundi, tanquam vmbriſ: deinde his quæ ſunt cæleſtis conſtitutionis, & ordinis, tanquam figuris: tum his quæ ſunt ſupra hos cælos Angelicis virtutibus, tanquam formis: hinc excitari in mente lumen, quo ſeptem lumina in domo Dei altiſſimi ante ſuum thronum luſtret; videat magna, & æterna Dei, in quibus beetur. Verùm has contemplationes relinquemus Theologis, & Ierotheis, qui erunt in conſtituta Eccleſia innouata totius orbis. quæ ad hiftoriam Legis pertinent, vt hætenus fecimus, perfequemur: ac ſimil in Eccleſia, & in mundo Chriſtum noſtrũ contẽplabimur. quia hæc duo hiftoria ſacra coniungit, vt non ſolùm verbis filij Dei credamus; ſed eadem comprobata cognoſcamus per illa, quæ egit in

omnibus ætatibus mundi: & item per omnia, seu in omnibus quæ creauit in mundo. Ergo ad verba Dei, quæ locutus est Filius sua magna tuba, vt dictum est, adiungemus hæc duo: omnia quæ fecit Iesus Christus in sua Ecclesia; & creationem vniuersi. atque in his ipsum intueamur sustinere omnia in seipso, omnia efficere ipsum, ac dum omnia ei tribuimus, intelligimus secum esse Patrem, & Spiritum sanctum, vt supra dictum est.

Et in medio septem candelaborum aureorum similem Filio hominis.] Qualis & quantus exurgat is, qui visus fuit in humilitate Christus Iesus, hic licet videre. nam conspicitur iam in medio septem candelaborum aureorum. Venit quidem filius Dei in medio temporum, & complectitur in se septem Ecclesias ab Abrahamo & ab Adamo, vsq; ad postremos homines. is, inquam, in quo omnes sunt creati: qui omnibus dat lucem, & vitam; atque suo sanguine eos mundat. Vt verò hoc oculis cernas, quod dictu videtur admirabile, intueare solem in medio cæli positum, quomodo sua luce illuminet totum complexum mundi; attingat quasque extremas partes cæli, quasque vastæ terre. si vis solis peruenit ad extrema quæque; si etiam sub terris vim vitæ naturalis, & virium magnarum dat rebus, quomodo non magis hæc faciet, qui creauit solem, & qui soli dedit immensam lucem, & virtutem, & qui est lux mundi? si sol vestit sua luce omnem circumferentiam, seu complexum mundi, quare non vestiet mulierem, hoc est Ecclesiam suam, Christus se ipso? vestiuit quidem: nam visa est à Ioanne vestita sole, quare non faciet ipsam auream, in qua & accendit lumen

lumen vitæ suæ: imò verò faciliùs in se contrahit Christus Ecclesiam fidelium omnium temporum, qui in medio cælorum, quos creauit, astans, ipsos sustinet: vim quã illis dedit, in illis eam sustentat perpetuò. quid si ascendamus supra cælos, & præ magnitudine eorum, quæ circum se fert, paruum quid videamus hanc immensitatem cælorum, ne dicam amplam terram? quid si ipsum cum Patre, & Spiritu sancto intueamur? nū videbimus quod ait Propheta, ipsum tribus digitis appendere terram, vola manus continere omnia maria, palmo mēsurare cælum? sed hæc relinquamus Theologis: videamus nos quæ oculis cernuntur. Cap. I. Gen. eodem Dei verbo cognouimus, & creatum mundum, & effecta omnia in mundo. Vt ergo Christus est in medio eorū, quos creauit regnum suū, est in medio suæ Ecclesiæ, ita est in medio mundi, & omnium creaturarum quæ sunt in mundo. vt vestit Ecclesiã se ipso, & ea ipse vestitur; ita vestit cælum lumine suo: ac vestitur cælo, quod circum se fert. vt virtutibus suis ornat Ecclesiam, ita quæcunque adsunt cæli & terre, ac omnibus rebus creatis, in his illa à se impressit Christus. vt tandem in se portat Ecclesiam omnium fidelium; ita in se fert complexum vniuersi, & sustentat suã omnipotenti vi omnibus seculis. Vt commutationes & varios status adduxit Christus in mundo, & in sua Ecclesia; vt verbum suum non defuit; opus suū non defuit; misericordia sua non defuit in omnibus, & singulis ætatibus, & temporibus: ita extiterunt conuersiones cælestes, motus, & cursus. Et hîc cognoscatur in toto verbo Dei, quæ egit singula omnibus

temporibus in sua Ecclesia: cognoscantur in omni historia quæ acta sunt in mundo cum ostentis in cælo visis. & vt medium quoque, in quo ambulat Christus, consideremus; aduertimus filium Dei in medio temporum attulisse hortum paradisi in Ecclesiam Apostolicam, quando factus homo Dei filius, obtulit se victimã pro peccatis mundi: qui fuit arbor in medio paradisi sita, quam ausa fuit Eua & Adã attingere: qui erit nobis arbor vitæ in medio paradisi Dei, è qua licebit edere postrema etate mundi: vt cap. secundo dicitur. & hic tu contemplare Christum in prisco mundo ambulare inter septem candelabra: vide in mundo in quo dixit Petrus se esse, Christũ pariter ambulare inter septem candelabra: in medio mundi cæli noui, & terræ nouæ cognosce simul Christũ ambulare inter septem candelabra. siue considera Christũ in mũdo medio cõplecti & priscũ mũdum, & nouũ, in quo regnabit iustitia: poteris, vt dicebam in argumẽto libri, & in rotas ingredi tanquã in rotationẽ cælestẽ, & contrectare tuis manibus vbi que magnitudinẽ Filij hominis, & eius opus: quod quidẽ ne plura repetã, patẽre tibi poterit in vniuersa scriptura diuina.

Vestitum podere.] Quod in hac veste signetur sanctificatio, qua Iesus Christus sanctificauit Ecclesiam suam, & membra sua; vt infrã cap. 19. dicuntur exercitus qui sunt in cælo, sequi eum in albis, & byssino candenti ac mundo ornati, facilẽ est aduertere. sed id nõ satis est: oportet & nosse, quare dicantur exercitus, qui sunt in cælo, sequi Christũ bysso ornati. Ergo per hanc vestẽ Christi demissam ad pedes, significãtur omnes sanctificati in vna Ecclesia

clesia omnium credentium, qui fuerunt, & erunt, à primo vsque ad postremum omnibus ætatibus mundi. deinde cùm exercitus, qui sunt in cælo, dicantur sequi Christū, debemus simul cognoscere Christum nostrum ferre super se, sustinere, & regere totum complexum magni orbis, & cæli, & terræ. & quando in claro cælo videmus candentem aërem in immensitate vniuersi, debemus cognoscere filium Dei Christum Iesum, qui è se tãtam molem claritatis produxerit, ea se vestierit, vt in eius vestitu & habitu eius magnitudinē & pulchritudinē intueamur. debemus & intelligere, quomodo nomine cæli Ecclesia illa, quæ ab initio mundi ad finem vsque complectitur omnes credentes, sit appellata, & cum cælo comparata: quomodo exercitus, qui sunt in cælo, sint illæ duodecim tribus Israël, vt statim dicemus, auctæ ad numerum stellarum quæ sunt in cælo. Vestis hæc ergo Christi est complexus omnium fidelium in septem Ecclesiis septem ætatum mundi in vnã Ecclesiam sanctificatã Spiritu sanctificationis: & est complexus cæli vniuersi. quod idem sit filius Dei, qui sanctificat, & in suum corpus complectitur omnes omnium ætatum credentes; ac qui sua immensa claritate illuminat totum complexum cælorum, & portat vi sua immensa. deinde & qui portat totum complexum cælorum, & in illis vim omnem operatur, is est, qui assumit omnes credentes in suum corpus, ac Spiritu suo sanctificat. secūdum autē hanc sententiã, Cælum est sedes eius. terra scabellum pedum eiusdem. vt intelligas, qui infideat in cælis, regnare in Ecclesia: & qui premit terram pedibus, punire terrenos

renos homines. Hæc eadem consideranda erunt in veste Aaronis, in qua tintinabula, & mala granata in postrema ora vestis, signant vltimam & postremam ætatem mundi. in qua magis dilatatur vestis Christi, & complectitur totum terrarum orbem: quando vbique erūt mala granata, & tintinabula: hoc est, in toto terrarum orbe erunt Ecclesiæ, & prædicatio Euangelica: nulla alia religio audietur: non lex alia, & norma videndi, quàm Euangelica. Erunt hæc eadem consideranda in eo, quod ait Isaias cap. 6. Vidi Dominum sedētem super solium excelsum, & sublime; atque fimbriæ eius replebāt templum. est ibi eadem sententia.

Et præcinctum ad mamillas Zona aurea.] Qui venit in media ætate mundi, assumpsit ad se duodecim Apostolos, quos lacte sui Euangelij pauit. ex corde suo emisit lac Euangelij Christus Iesus: latus eius fuit apertum, & exiuit sanguis, & aqua: sanguis, ex quo sunt expiata peccata nostra; aqua, qua Spiritu Christi viuificati sumus, vt simus ex eius corpore. vnde Apostoli, qui osculati sunt latus Christi, simul cum Christo mortem sustinuerunt, resurrecturi in æternam vitam in ipso. idem passi sunt, qui secundò prædicauerūt Euangelium cum ei credentibus. sed mors hæc ducit in vitam, & facit ne ledamur à morte secunda. nam dum adheferunt lateri Christi, & ad cor osculati sunt, hauserunt vitam patiēdo, & sapientiam & intelligentiam. In ordinem duodecim Apostolorum veniunt & duodecim Prophetę, in eandem zonam ingrediētes, vt dicemus. hi & lacte sapientiæ & intelligentiæ biberunt, deducti in medium septem caudela-

delabratorum aureorum . vt & in his quasi oculis
cernerent lumen Christi in ipso Christo lumi-
ne à Patre prodeunte, & illuminante omnes ve-
nientes in hunc mundum : respicerent præterita,
prospicerent futura in eodem Christo ferente in
se omnia, veluti ab eius capite totum corpus ad
pedes vsque lustrarent. fierent ipsi in fonte lumi-
nis lux, eaque in vitam æternam ducerentur, pasti
dulcedine, caritatis prodeunte è latere Christi pro
nobis confossi. Lux autè sapientiæ, & intelligen-
tiæ, & vitæ diffunditur in horum prædicatione
quatenus Euangeliū est æternum, ad priores & ad
posteriores, qui sunt vestis Christi, seu facti cor-
pus Christi: cooperti, & ornati sunt iustitia Chri-
sti, & sanctificati: ad Patres scilicet, ad quos Chri-
stus vergit caput : & ad posteros, ad quos ferun-
tur pedes : vt omnes in vnā vitā Christi ingre-
diantur, eiusque æternæ vitæ fiant participes . ad
priores autem, & ad posteriores ita fertur Euan-
gelium, eius lac, & lux : vt & primi, Abraham, &
Moses, atque postremi in innouata Ecclesia ean-
dem copiam vitæ, & sapientiæ perceperint in æter-
no illis à Spiritu Christi proposito, & donato
Euangelio, quod figura statim patebit . Vt verò
Christus proponitur complecti omnes omnium
seculorum fideles in suum corpus, impios pedi-
bus ignitis sub terris premere : sic vestitus celo
proponitur, ac circa sui corporis medium ambire
Zodiacus, vt hîc Zodiacus in quo sunt duodecim
signa, & domus, respondeat capitibus duodecim
tribuum, vt in Zodiacum veniant medio tempo-
re, siue, vt ita dicamus, in æquinoctio duodecim

Apostoli, vbi & duodecim Prophetæ locum habeant. quatenus enim linea dissectus est Zodiacus, quæque domus diuiditur: atque duæ partes in quaque domo fiunt. quia tandem & Apostoli inueniuntur Prophetæ, vt vidimus in illorum doctrina, & Prophetæ Apostoli. siue dicamus Apostolos obtinere mediû locû, vbi est æquinoctiû: capita duodecim tribuû superiorẽ, vbi Sol ascendit ad Aquilonem; Prophetas inferiorem ad Austrum. nam in Esd. lib. 4. cap. 1. & 2. ad futuri dicuntur Prophetæ in innouanda Ecclesia. Vtigitur Sol fertur per Zodiacum ab Aquilone, seu à Cancro ad Austrum, seu ad Capricornum; ita prædicatio ducta fuit à Mose, ab Apostolis ad tempus prædicationis repetitæ Euangelij in toto mundo. Et vt stellæ in cælo perducuntur vsque ad Septentriones, seu ad polum, ita prædicatio & donum Euangelij fertur ad septem promissiones, ad Abrahamû, circa cuius fidem, & septem promissiones vergitur totum cælum Ecclesiæ, ducto eius initio ab Adamo. & vt perducuntur item stellæ ad alterum polum, ita comportabuntur omnia quæ sunt promissionum, Legis, Prophetiæ, & tandem æternum Euangelium ad seculum nouum, ad Sabbathismum, ad regnum Dei, ad statû Spiritus sancti; cuius similis nullº adhuc fuit visus ab hominibus. Stellæ deinde quæ sunt in vnoquoque climate, à polo ad polû distinctæ secundum vnamquamque domum signorum in Zodiaco, signant fideles in vnaquaque tribu. quorum distributio tribus modis distincta est in sacris literis, vt videbimus cap. 7. Septem stellæ erraticæ, seu planetæ, signant septem Eccle-

Ecclesias septem ætatum mundi, in quibus fuit commutatio, donec peruentum sit ad septimam, in qua peruentum sit ad magnam coniunctionem septem planetarum: vbi finis futurus sit cōtentio- num & pugne Jacobi cum Esau: Sabbathismus ad- futurus sit perpetuus sine vlla commutatione. quia solus Dominus circum se fert ambitum & orbem cælorum: constringit omnes status mundi sub suo ductu, & imperio; regnabitque solus rex regum, depulsis filiis Esau pugnacibus, & tyrānis: qui quidem non sunt stellæ in cælo Ecclesiæ coacti in duodecim domibus Israëliticis: qui non sunt signati in libro Christi, non concorporati in magno nostro Christo. qui autē veniunt in Christo in numerum stellarum, quamuis propter varias commutationes & perturbationes variè fuerint iactati in tempestate maris fluctuantium impiorum, tamen in Christo fuerūt, vt stellæ in cælo non erraticæ. quod patebit ætate septima, quando sanctorū fiet communio. De Zona hac, quam vidit Ioannes, plura dici possunt: sed quia illa sunt exposita cap. 39. Exodi, vbi agitur de pectorale Aaronis, ac de 12. lapidibus; quæ ibi dicta sunt, erunt huc assumenda.

Caput autem eius, & capilli erant candidi velut lana alba, tanquam nix.] Si in veste sua complectebatur Christus Ecclesiam omnium seculorū, in qua contineretur suum corpus: si ambitum cælorū; ergo in capite altiora spectare debemus; atque supra cælos erit conscendendum, ad Angelicos ordines, ad superas intelligentias: quæ & ipse creatæ in Christo Iesu inueniuntur portari in ipso, & sustineri. Et quia nos quoque participes

in co

in eo sumus mentis, & intelligentiæ; maximæque
hac re distamus ab omnibus creaturis, quæ sunt
sub cælo: ergo secundùm hanc magis inueniemur
in Christo Iesu creati. Et postquam lux mentis ab
ipso acceptæ fuit per Satan obtenebrata, nosque
in mortem deuoluti, per eundem Christum fuit
diuinum lumen in illa accensum; cum Angelicis
Spiritus consotatio instaurata, & communi-
catio intelligentiæ præstita, & participatio æter-
næ vitæ donatæ nobis, vt illis: in Christum sumus
tandem deducti. cum quòd ipse factus homo, &
suscepto corpore nostro, corpora in se contraxit,
qui omnia ferat, & sustineat, tum maximè quòd
ipse æternum Dei verbū, omnes intelligentias à
se fonte diductas, in se sustineat, portet, & æter-
nas in se faciat; nosque suo Spiritu absorptos in se
trahit, & beat in æternum. Vnde & in hoc mun-
do Spiritu sancto in Christi corpus fideles mer-
gente, & inuoluente, tanquam in immensum ma-
re suæ magnitudinis, perditur in ipsis quòd car-
nale & Satanicum est: fiuntque Spiritu viuentes,
mente innouata Dei verbo, & illustrata, ac cum
illo consentiente Spiritu filij Dei Spiritui nostro
iuncto: vt Spiritus tantū sapiat in nobis, illi pareat-
ur, ad illius nutū omnia in nobis suscipiantur, &
peragantur. sit Christus mens vna omnium nostrum
credetium, cui spiritus omnium nostrum, vt dixi,
pareat, quemadmodū parent singula membra suo
capiti. tunc fit, quòd ait Apostolus, vt conuersatio
nostra sit in cælis: communis nobis sit consuetudo
cum Angelicis Spiritibus: quæ Christi sunt, sapia-
mus, nō quæ super terram. optemus, meditemur,
studemus,

studeamus, persequamur quæ sunt supra cælos. tunc vita nostra dicitur abscondita in Christo, vt nec sapiamus quæ sunt mundi præsentis, nec agamus. Multa huiuscemodi dicuntur ab Apostolis, ducta è rebus mysticis mysterio cõsignata in antiquis scripturis. quæ quidem quomodo ab illis sint indè eruta, patefiet in innouata Ecclesia. Quia iam quæ antè dicta sunt de septem candelabris, de veste demissa ad pedes, de zona, de capite, certo ordine sunt dicta, etiam certo ordine, quæ restant de capite, dicentur. Et quia caput deinde dicitur, & capilli candidi, primùm intelligitur nihil inquinatum vnquam fuisse in capite, in quo etiam Angeli, non solùm homines mundantur: nil nisi sanctum in eo, qui omnes sanctificat. mundificatio autem, & sanctificatio signantur in candore capillorũ. nam virtutes, & emanationes capitis Christi, in homines, & in Angelos signatæ in capillis albis, sunt candidæ, sunt Filij Dei, sunt Spiritus sancti. tanquam lana alba, vt nix, dicitur candor illè, qui assimilatur lanæ albæ veluti niui, vt alludatur ad agnum, & ad aquam, & Mannam: vt duo dona intelligantur manare à Christo capite in suam Ecclesiam. alterum, quòd immolatus sit pro nobis, & lauerit nos à peccatis nostris sanguine suo: altero, quo potiti sumus vita æterna; seu per baptismum donato Spiritu sancto reuocati sumus in nouam vitam, incorporati in Christo, vt in se viuamus in æternum. quæ duo vt semper recordemur, atq; à filio Dei expectemus, & imploremus perpetuò: & vt pignus habeamus ipsum hæc da-

re, & efficere in nobis; ac præstaturū vt in se simus tandem redempti, in se sanctificati; in cœna Dominica sunt etiam ab ipso Iesu Christo consignata. Ergo in capite, & capillis candidis cognoscimus, & quicquid præditum est intelligentia, contineri; vt in eius corpore continebantur omnia, quæ corpore essent prædita. vt suo corpore complectebatur ambitum cælorum, atque numerum completum electorum; similiter capite complectitur Angelos omnes, cum omnibus suis ordinibus; in eorumque societatem, & æternitatem reuocat fideles, quos suo sanguine redemit à morte, & suo Spiritu restituit in spiritualem vitam ac statum. Et hîc mirum est, quòd vt in sua candenti veste Ecclesiam omnium seculorum sanctificauit & ornauit; item complexum & ambitum mundi, quòd & in cælis corporeis debeant esse Spiritus, & ministri facientes verbum Dei; sic sui capitis candore, & sui sanguinis effusione, & Spiritus viuificatione etiam Angelos expiauerit, atque in æterna vita confirmauerit. Quæ quidem vt in hac visione, & in mystica multorum locorum interpretatione videmus, ita eadem confirmat nobis Paulus, qui sepè repetit, se loqui quæ mysteriis fuerunt abscondita à seculo: atque in Epistola ad Col. ait, Patrem per Christum reconciliaſſe sibi omnia; & purificasse per sanguinem crucis eius siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt: vt per eundem creata sunt omnia, extant & consistunt omnia. Vnde videmus in hac, quam attulimus, interpretatione huius visionis Ioannis, demonstrationem haberi eorum, quæ in illo capite epist. ad Col.

Col. visa sunt admirabilia quibusdā. cuius quidem demonstrationis, & aliarum quæ in sacris literis haberi possunt, illa initia sunt præter cætera tenenda: ut primū videas ostensum tibi esse in historia sacra ab initio, & singulis ætatibus Deum nuntiasse omnia futura, quæq; ipse acturus erat: deinde ut perspicias omnia quæ acturus erat, & egit Deus in mundo, cōstituta fuisse in creatione mundi; & mundum secundū illa, quæ peragenda & efficienda erant, creatum, & distinctum: & quæ deinde facta sunt, & euenerūt, secundū rationem creati, & constituti mundi euenisse, atque peracta esse omnia. quæ cū tenentur, multa & magna possunt ex his colligi. ut in hac visione nullam creaturam posse saluare hominem, nisi filium Dei, qui suscepit carnem nostram: eadēque potentia, & diuina virtute redemptū hominem, qua cuncta, & mundus creatus est. omnia in peccato Adæ fuisse commaculata: siue nil posse consistere ante Deum, quod non inueniatur impurum, nisi in Christo sit sanctificatum. de qua re & in Mose dictum est. Præter hæc autē quæ diximus de Angelis, & fidelibus reuocatis ad Angelorum societatem, & vitam; significatur & emanationes virtutum in singulis fidelibus in alios fideles, quæ virtutes ductæ à Christo signabantur in zona, ut & in duodecim lapidibus positis ad pedus Aaronis. Ut ergo Christus dedit se totum nobis: ut diffunduntur sua dona in quemque fidelem, ita debet quisque quicquid est in se intelligentiæ, facultatis, studij, & caritatis, conferre & diducere in corpus Christi, in consociationem,

quæ est nobis cū omnibus membris Christi, vt̄ in corpore quodq̄; membrum seruit alteri membro, ac mutuò sibi seruiunt. & h̄c significatur illa caritas, quæ non quærit quæ sua sunt; sed quæ aliorum: (spiritualis illa affectio, qua Christus & Deus Pater nos dilexit.

Et oculi eius tanquam flamma ignis, & pedes eius similes chalcobano.] Non solum complectitur Christus in suum corpus omnes omnium seculorum fideles: non solum ambitum vniuersi in se comprehendit, & portat: non solum Angelicos ordines; sed & in ipsam infinitatem, & immensitatem diuinitatis ascendit. ibi idem est in ipsa quatenus est Deus, atq; vt nihil restet, quod ipse in se non complectatur, & attingat; penetrat & infima loca terræ, & ibi punit fontes. nam oculi eius, quòd sint tanquam flamma ignis, quæ sursum ascendit, ad Patrē peruenit, qui habitat ignē inaccessibilem; qui ignis consumens est. Et cum ostendit se idem cum Patre, etiam ostendit omne iudicium sibi datum, vt iudicet vniuersum mundum, viuos & mortuos: & non solum vt iudicet; sed & vt puniat, & affligat, & premat in æternum in inferno. quod signant pedes similes aurichalco veluti in camino ardenti. & h̄c exprimitur vis magni iudicij. Et dum ita proponuntur oculi tanquã flamma ignis, & pedes similes aurichalco, significatur quoque iudicium ab initio temporum vsq; ad finem temporum datum Christo: significatur simul eum, qui est α & ω : principium, & finis omnium, ab initio temporum ad finem temporum, in sua diuinitate cōsistentem pertinere

gere non solum extrema eorum, quæ sunt, & exitunt; sed & premere inferna, & in pœna cõtineres fontes, vt dicebam.

Et vox illius tanquam vox aquarum multarum, & tenebat in dextera sua stellas septem.] Quæ hætenus dicta sunt, patefient in prædicatione: prædicabuntur nunc tandè in vniuerso mundo: prædicabuntur quæ Deus locutus est per os omnium Prophetarum ab initio. in quibus Prophetis fuit, vt ait Petrus, Spiritus Christi. Vnde vox eius dicitur tanquam aquarum multarum, vt nunc vidimus in Germania, Gallia, Italia, & in aliis prouinciis, innumerã multitudinem idem verbum Dei loqui, quod locutus est ipse Christus, quando venit in carne: quod ante hunc aduentũ locutus est in Mose, & in Prophetis: quod locutus est in Apostolis, in Apocalypsi, in Doctõribus, in nouis Prophetis, & prædicatoribus, signatis his omnibus in septem stellis. quia quod verbũ æternum locuti sunt ministri Christi in statu Legis, & in statu Euangelij, nunc quoq; in repetita prædicatione Euangelij loquuntur, & loquentur deinceps. simulque quod verbum acceptum à ministris locutus est populus sub Circumcisione, sub Baptismo, & nunc in magno conflictu cõtã Patã, deinceps pariter prædicabitur in statu Spiritus sancti. in his, & in illis omnibus locutus inuenitur Christus. nam in septem stellis intelliguntur omnes ministri verbi, qui fuerunt septem ætatibus, seu omnibus ætatibus mudi: de quibus ætatibus antè dictum est: in multitudine aquarũ omnes in Ecclesia illarum septẽ ætatum creden-

tes: & deinde in vno concilio loquentes voluntatem Dei, & quæ sunt verbi Dei facti Ecclesiæ singulis septem ætatibus. in primis verò cognoscimus Christum loqui in omnibus credentibus, dum secundò adest: atque suos ministros tantùm loqui, quantum in his ipse loquitur, quæ sunt diuini verbi. hinc dicebat Petrus, Deum locutũ per os suorum Prophetarum: Spiritum Christi fuisse in Prophetis. Paulus ait in se loqui Christũ: Christus: Non enim vos estis qui loquimini.

Et de ore eius gladius ex vtraq; parte acutus exibat.] Hęc verba exponit ipse Ioãnes cap. 19. quòd gladius sit is, quo percutiuntur gentes: hoc est illi, qui nõ credunt Euangelio, in quam condemnationem veniunt omnes & qui fuerunt ante Christum, & tempore Euangelij, ac deinceps impij, qui nec Christo, nec Apostolis prædicantibus crediderunt: & qui irriserunt prædicationem repetitam Euãgelij, & monita Prophetarum. ob quam rem dicitur, *gladius ex vtraq; parte acutus;* quòd condemnet Christus & eos qui fuerunt ante, & eos qui fuerunt post suum aduentũ: item qui non crediderunt Euangelio, & qui non crediderunt prædicationi Prophetarum, item, acutus dicitur ex vtraque parte, quia iudicium incipit à domo Dei, vt percutiat eos qui sunt à dextris primũ, deinde à sinistris vtraq; morte plectuntur Antichristi & Euangelio æterno non credentes. acutus & erit ex vtraque parte, quia interficit in pijs quod carnale est, separans, diuidens, penetrãs vsque ad diuisionem anime, ac spiritus: vt viuat, & dominetur, quod sit Spiritus; impios, & Antichristum

christum interficit, & perdit verbo, & ferro, vt intereant.

Et facies eius sicut Sol lucet in potentia sua.] seu in magna vi sua. Postquam punierit impios Christus, percusserit reges se non suscipientes virga ferrea: calcauerit torcular vini furoris, & irę Dei omnipotentis, videbitur tunc facies eius; apparebit ipse qualis, & quantus sit Dei filius in celo, & in terra, omnibus seculis & temporibus. tunc amoti erunt omnes tyranni, & Antichristus. ipse conspicietur solus regnator in celo, & in terra rex regum: tunc omnis tempestas perturbationum, quę fuit præteritis seculis impiorum, & Antichristi: omnes tenebrę errorum, & persecutionis Egyptiacę euanescent, & erunt depulsę. quies erit & otium, & status beatus in terris constituto in toto orbe terrarum Dei regno ac Christi Iesu. Et hæc quidem omnia signantur in facie Christi sicut sole lucente in potentia sua. tota potestas & potentia Christi tunc cõspicietur, qui antè visus fuit in humilitate: conspicietur & in membris suis constitutis in suo regno, seu regnantibus. Et quamuis post Ecclesiam innouatam Christus omnibus cõspiciendus, ac cognoscendus sit talis, qualis descriptus est in hac visione Ioannis: atque tunc certa eius salus, quam nobis promisit, conspicua futura sit omnibus: nec erit iam dubitatio de æterna vita secum obtinenda in celis: tamen vt hæc Ioanni ostesa sunt conspicienda; sic fuerunt monstrata ceteris Apostolis: & faciem huiuscemodi viderunt Christi, sicut solem lucere in potentia sua: certi fuerunt de liberatione, de regno Christi constituendo, de præ-

dicatione renouāda, de iudicio, & supplicio sumēdo de impiis: de potentia & potestate Christi, de eius toto opere in salute electis suis præstanda, de eius magnitudine, ac diuinitate. quę omnia aduerſi poſſunt in Epistolis Pauli, Petri, & Ioannis: vt faciliè quiuis ex Prophetica interpretatione videre poterit. Diem Christi vidit Abraham quoque & alij Patres, Prophetę, & Moſes, non ſolum primi aduentus, ſed & ſecundi. videbimus & nos faciem Christi ita vt dictum eſt, quando reuelatus fuerit Filius hominis, vt ipſe ait.

Et cum vidiffem eñ, cecidi ad pedes eius tanquam mortuus.] Cecidit ad pedes Ieſu Ioannes tanquam mortuus, quia vt exiſtimo, cum apparuerit ei Chriſtus talis, qualem deſcripſit, etiam apparuit ei vt iudex puniturus Papatū iudicio cœpto à ſuis. ſenſerit verò Ioannes iudicium in ſe Domini, ante quem nemo conſiſtere per ſe poſſit. ſignificarit & nos omnes, qui inueniemur in perturbatione magna, & tempeſtate concitata à Papatu & impiis, in qua erit quiſque in magno timore & horrore. vt enim cum dabatur Lex, populus corruerat; ita multò magis quādo per Legem iudicabimur, corruemus horrore perterriti & perculſi. quod tēpus ſignificatur in pedibus Chriſti. tunc cum fiet iudicium, ad pedes Chriſti proſternent ſe pij, deprecabuntur, vt qua miſericordia liberati ſunt à peccato, liberentur quoq; è magna tempeſtate, & iudicio. quod dum faciemus, ſua dextera ſeruabit nos Chriſtus, oſtendet magnam potentiam ſuam liberando nos primū à peccatis, deinde ab Antichriſto. dabit animum, monebit ne timeamus: in memoriam

moriam reuocabit, se esse primū & nouissimum:
 ipsū esse ante omnes creaturas, & post se neminem
 futurum: ipsum esse eundem, qui ab initio egerit
 omnia in populo suo: qui adduxerit diluuium; de-
 iecerit turrim Babel; igne consumpserit ciuitates
 Sodomorum, & Gomorrhœorum; percusserit Pha-
 raonem; ac alia egerit in sacra historia memorata:
 liberarit à Satana, à peccato, morte æterna, & in-
 ferno. qui idem nunc sit nos liberaturus; nec quis-
 quam futurus sit post ipsum vnquam, qui nos ad se
 reuocet, nos perdat. quæ quidē potuimus intueri
 in toto hac visione prima Ioannis, vt confirmentur
 nūc animi nostri, & non timeamus intuendo cum
 misericordia magnam potētiam nostri Christi. Et
 quamuis stragem magnam piorū facturū sit Pa-
 patus, tamen superuicturi sunt qui erunt Christi.
 vt enim ipse mortuus est, deinde fuit viuus in se-
 cula seculorum; idem efficiet, & præstabit in mem-
 bris suis. In his verbis cum sit conclusio eorū quæ
 dicta sunt in visione, etiā monemur fuisse addita,
 vt cognoscamus nos solutos in magno iudicio
 Christi. item tum, vt initio dictum est, ad conclu-
 dendam omnem diuinam scripturam, tum ad ar-
 guendum Papam, & Papatum. nam verba illa: Ego
 sum primus, & nouissimus: quæ in se contrahunt
 quicquid continetur in visione memorata, reuo-
 cant nos ad cap. 40, 41, 42, 43, & 44, Isa. in quibus
 capitibus huiusmodi sententiæ cōtra Papā, & Pa-
 patum omninò afferuntur, dum tempus prædica-
 tionis à Luthero, vsq; ad bellum Gallicanum nar-
 ratur. Cap. enim 40. illa concionatur Isaias, quæ
 dicta sunt à nobis in interpretatione septem can-

delaborum, in quorum medio erat similis Filio hominis, vestitus podere, dum ostendit Isaias verbum Domini æternum creasse omnia ab initio, sedere super spheram, extendere cælos, creare fines & terminos terræ; non deficere, vt homines. Cap. 41. ait Dominus: Ego Dominus, primus, & nouissimus. contra Papistas aiunt Prophetæ: Priora quæ sunt annuntiate, & futura prædicite. item: Nuntiate quæ futura sunt in posterum, & sciemus quod Dij estis. Cap. 43. clamat Dominus: Ante me non est formatum quicquam à Deo alio, & post me non erit. ego creo Isra^l rex vester. Cap. 44: Ego primus, & ego nouissimus, & præter me non est Deus. si aduertantur quæ in illis quinque capitibus Isaiæ, & in aliis locis dicuntur, recognoscetur tota nostra interpretatio in hoc primum caput Apocalypsis. Si prætereà aduertatur, quare omnia illa dicta sint, & quodnam tempus respiciant, videbimus allata omnia ad statum Papisticum arguendum, & vt confirmetur prædicatio Lutheri, & aliorum. Quare vt ibi disputat contra Papatum Isaias, ita in hoc cap. 1. Apocalypsis, in quo, quæ dicta sunt apud Isaiam, ob oculos proponuntur, & sententiæ repetuntur, erunt contra Papatum recognoscenda omnia fuisse ostensa allatis vniuersalibus sententiis complectentibus quæ sunt vniuersæ Scripturæ, & concludentibus vniuersum opus Christi in omnibus seculis. Dicamus igitur, nihil esse quod Papa constituat se Deum in terris, se parem Christo faciat. quia præter illa, quæ dicta sunt in verbis illis, Qui est, & qui erat, & qui venturus est: item de septem spiritibus, qui sunt ante thronum Dei, de Iesu

Iesu Christo, ac eius attributis; hinc quoque arguitur, quod non sit vestitus podere ambulans inter septem candelabra: hoc est, nihil habeat ex his quæ sunt Christi. non enim portat Papa cælum, & Ecclesiam: non creauit, non constituit Prophetas, & Apostolos: non tenuit quæ nouerunt Prophetæ, & Apostoli: non lauit suo sanguine peccata: non dat vitam æternam: non liberat se à morte: non est iudex viuorum & mortuorum: non est qui loquitur in fidelibus, & prædicatoribus. cum ignomina ergo & dedecore perdetur cū omnibus suis, atque Christus regnabit solus summus Sacerdos Rex regum. pluribus hæc dici potuerunt: sed ad interpretationem contententes, hæc aliis copiosius tractanda relinquamus.

Scribe ergo quæ vidisti, & quæ sunt, & quæ oportet fieri post hæc.] Iubetur ergo Ioannes scribere, quæ vidit, & quæ sunt, & quæ futura sunt. primùm quia consuevit Deus, vt ostenderet se verum Deum, repetere in omnibus ætatibus, quæ ab initio nuntiavit vsque ad finem: Ad nunc quoque facit. post prædicatum Euangeliū, & constitutam doctrinam Apostolicam, nuntiavit quæ futura sunt, assumptis præsentibus, & præteritis. nam in his quæ vidit Ioannes, præterita quoque continētur. omnibus deinde temporibus fuerunt vsque ad repetitam prædicationem, quæ, quæ prædicata sunt in Prophetis, in memoriam reuocarūt: vt Hermas, Methodius, Rabanus, & plurimi alij, vt in tertio statu, & in fine Prophetiæ versabuntur homines in recognoscendis rebus omnibus præteritis in diuinis scripturis. Iubet Christus & Ioānem scribere, vt cōtra
 Papatum

Papatum extet (antequam esse oriatur) quidnam cōtra eius impietatem disputandum sit nobis ab ipso Christo relictum, nō tantū à Prophetis, & Apostolis: atque vt sui sint moniti de omnibus euentis, & non perturbentur, nō admirentur tanquam de rebus non expectatis, non cadant animis, non desperēt de promissā salute. Si interpretareris tantū secundū literam, diceres breuiter, Christum iussisse Ioanni, vt scriberet quæ vidit, visionem scilicet de simili Filio hominis ambulante inter septē candelabra: scriberet quæ sunt, scilicet quæ erant tunc in septem Ecclesiis Asiaticis: scriberet quæ futura sunt, scilicet post Ecclesias illas vsq; ad cælos nouos, & terrā nouam.

Mysterium septem stellarum.] Hæc & reliqua sunt antè exposita, & tamen hîc separatim intelligere debemus quoque quæcunque, & qualescunque erunt Ecclesiæ, & ministri: futurum vt hi in illis existant per Christum; nec quicquā euenturum, præter eius præscriptum, ac sine eius permissu. vt & ministri, & Ecclesiæ persistendum sibi statuunt in fide & opere: non perturbentur, nō dimoueantur loco, dum perturbationem viderint concitatam, magnumq; peragi iudicium.

Argumentum in capite 2, & 3.

VT CHRISTVS patefiat Dominus & administrator omnium Ecclesiarum omnium temporum, vniuersæ illæ sub numero septeno comprehenduntur; atque quales quique cultus in ipsis fuerit tempore Ioannis, ac futurus esset deinceps, denuntiatur à Christo ipso: in cuius manu sunt omnes futuri in illis ministri; ipseque inter illas ambulat.

ambulat. simul monentur omnes in illis futuri credentes, quæ agere, quæque cauere debeant, propositis præmiis certis, & pœna.

Argumentum aliud.

CAPITE superiori comprehēsa est ipsa Prophetia in Patre, Filio, & Spiritu sancto: Status Ecclesiæ, & cursus ipsius mundani temporis: atque in verbo Christi Iesu ostensa est creata, & deportata Ecclesia omnium temporum, quemadmodū quæ sunt mundani tēporis; quæ sunt ipsius complexus huius aspectabilis cæli, quæque in ipso continentur, per eundem sunt effecta, in eodem consistunt, ab eodem feruntur. Ut autem hæc de Christo cognoscamus Salvatore nostro, & quem habituri sumus Regem regum sempiternū, & beatam vitam nostram, allata est visio illa primi capituli: item ut ratio Prophetica teneretur, in qua vniuersa omnium tēporum comprehenduntur, proponuntur postrema, media, & prima: item ut quæ tradita sunt per Mosē, & omnes Prophetas, conducerentur in vnam summam: item quia venturus erat Papa Antichristus, qui se Deum ac Christū faceret, ostensus est in illa visione Christus talis, ut nec Papa, nec tyranns vllus videri possit cum ipso cōparandus. comprehenduntur verò in illa visione omnia tempora, ne Papa suo tempore putet se habere aliquid præstātius, quàm alij ministri Ecclesiæ & regni Dei aliis temporibus habuerint. his iam duobus capitibus quæ sequuntur, agitur de eadem Ecclesia ipsa creata in Christo, saluata in Christo, & deducta à Christo ab initio temporum ad finem temporum. ut quæ

capite

capite primo summam dicta sunt, hinc secundum etates temporum describantur, usque dum illa ad suum complementum perueniat, & in beatam vitam. quod complementum, & beata vita, & status, eodem secundo & tertio capite proponitur, atque quarto describitur in regno Dei constituto, ac in aperta Prophetia.

Angelo Ephesina Ecclesie scribe.] Mos notus est Prophetarum, ut sumpto certo tempore, certo negotio, certa historia, & homine, siue hominibus; in his narrantes, & confirmantes presentia, nuntiet futura, assumptis etiam prioribus, seu primis. eandem rationem sequitur hic Ioannes. nam expositurus quae erant euentura in toto statu secundo post Christi ascensum in caelum, assumit Ecclesias in minori Asia: & in his describit futura in Ecclesiis Christianorum. Et mihi videtur (ut initio dicebam) sumere has Ecclesias minoris Asiae, quod vergant versus occasum, & sint finitimae Europae: vergant & ad Septentrionem, ad quam partem posita sit Europa: in quam debuit ingredi Euangelium, ac deduci Ecclesia Christi. Videntur vero assumi septem Ecclesiae, ut secundum rationem Propheticae agatur, quemadmodum vidimus in Mose, atque adeo in ipso primo capite Gen. opera Dei in Ecclesia distinguui numero septeno: ut sub illo numero cognoscantur, & intelligantur quae agit Deus suo sancto Spiritu: deinde ut in tractatione secundum rationem septeni numeri assumatur in presentibus praeterita, & futura secundum varia tempora, in quibus similia contigerunt. verbi causa: ut cum agit de Ecclesia Ephesina, quam primam ponit, signetur

gnetur tempus illius Ecclesiæ, quando Ioannes
 scripsit hunc librum: item tempus consequens, quo
 comprehendebatur prima ætas septē numerando
 vsque ad secundum aduentum Domini: agatur si-
 mul de Ecclesia status Circumcisionis prima, in his
 quæ similia, seu eadem dicamus, contigerunt: aga-
 tur & de Ecclesia cœpta innouari in secūdo aduē-
 tu Domini. quod autem dixi de prima, idem intel-
 ligendum est de aliis: atque ita in vna narratione
 certi temporis præsentis tria longioris temporis
 assumuntur, seu ætates. ætas prima discipulorum
 Apostolorum numerando septem ab Apostolis ad
 secundum aduentum Domini narratur: in quam
 conducitur prima ætas Circumcisionis numerando
 septem ab Abrahamo ad secundū aduentum Do-
 mini; & in qua describitur primum tempus in-
 gressionis in ætatem septimam, ac secundi aduen-
 tus Domini, dum ætas hæc septima diducitur in
 septem tempora, in quorum postremo adducitur
 regnum Dei sine vlla mutatione deinceps futura
 noui status. Itaque in narratione status Ecclesiæ E-
 phesinæ contemlabimur simul & Ecclesiam, in
 qua vigerunt discipuli Apostolorū: & illam quæ
 fuit filiorum Iacob, atque nostrum tempus, quan-
 do primū cœpta est repeti prædicatio Christi nunc
 in suo secundo aduentu. his propositis iam verba
 Apostoli contemlemur. *Angelo Ephesina Ecclesia*
scribe.] Scribitur Angelo, quia per ministros suos
 impertiuit semper Deus verbum suum Ecclesiæ.
 atque filio Dei Christo Iesu datum est à Patre, vt
 idem ac ipse agat. vnde & panem diuidebat, & tra-
 debat discipulis, qui illum multitudini distribuere-
 rent,

rent. similiter nunc hic ministris scribuntur, quæ sunt Ecclesiæ. per certos enim ministros verbum nouum facit Deus Ecclesiæ: vt per Abrahamum, per Mosem, per Prophetas, per Apostolos, per Ioannē. facturus fuit Christus per alios deinceps, vt fecit per doctores primos Græcos, & Latinos; per Concilia: fecit & per Prophetas, vt Hermam, Methodium, & si qui fuerunt alij, per Rabanum Monachum, & si qui fuerunt alij ætate quinta: per quam plurimos alios qui fuerunt ætate sexta: inter quos Frater Robertus repetit frequenter, ad se factum verbum Domini: & quæ nuntiauit, iam videmus euenire. tandem nunc per Lutherum, & alios, quotquot vidimus nostro tempore verbum Dei nuntiantes. Quæ verò scribuntur ministris, narrat deinde Ioānes. quorum summam videmur posse contemplari in ipsis nominibus septem Ecclesiarū, quibus scribitur. Vt enim optabilia sunt quæ optat Christus in Ephesiis, ita desideratur in iisdem, vt ducant rationem illorum, qui sunt diligendi & optandi. Cū probarentur multa in filiis Iacob, in his desiderabatur maior aliquando in patrem reuerentia, & dilectio ac caritas erga Ioseph, ac Benjamin. Cū probata fuit prædicatio in Luthero, & primus congressus contra Papatum, desiderabatur vt Christus cognosceretur in omnibus, & singulis suis membris: caritas extaret erga credentes, mutuus amor, ac coitio omnium in eadem vnā Ecclesiam. In Smirnenfibus suauis fuit odor apud Deum oblatio suorum corporum pro testanda veritate Euangelica: vt fuit Hebræorum à Pharaone interfectorum pro tuenda religione: vt fuit homi-

hominum combustorum nunc in confitendo veritatem prædicationis Euangelicæ. Pergamentis Ecclesia venit in periculum, quando ducitur in hortum voluptatis: Episcopus Romanus induitur veste rubea. quemadmodum Salomon, & qui eum secuti sunt Reges tempore Prophetarum, venerunt in negotium Satane; venerunt etiam tempore secundi aduentus Domini in negotium Satane Papæ, & Imperatores, & Reges, & Principes qui susceperunt bellum contra Euangelicos: Concilia ementita habuerunt; se Deos fecerunt, in quod negotium venerunt aliqui Euangelium profitentes facti imitatores Papistarum, se quoque Christos faciendo. Thyatira Ecclesia laborat, dum cogitur servire Papæ facto Antichristo victo à Satana ut Adamus. hinc victi fuerunt Scribæ, & Pharisei, dicentes: Non habemus Regem, nisi Cæsare. & hinc quarta ætas ducto initio primæ ab Abrahamo venit in quartam ducto initio à tempore Apostolorum. unde non ultra assumemus ætatem aliquam Circumcisionis in narrandis tribus Ecclesiis, quæ sequuntur. nostro tempore aucta fuit servitus Euangelicorum, & Christianorum, quando Carolus quintus duxit captivos Ducem Saxonie, & Lantgraviium; atque persecutus est Euangelicos in Germania: prodieruntque decreta concilij primi Tridentini mentita confecta Romæ. in Provincia Gallie in gratiam Papæ trucidantur, qui appellati sunt Valdenses, viri, mulieres, infantes, exusto solo, & arboribus, cum viginti quinque oppidis, seu pagis. Ferdinandus trucidat & ipse Euangelicos: ac dum infinitam videt fieri carnificinam,

hærenstantam cædem, ab ea destitit. Sardi relinquunt primam prædicationem principium iucunditatis, & canticum lætitiæ, quando ætate quinta coguntur Christiani per Carolum magnum adorare Papam: & Principes Papistæ quinto tempore bella cient cõtra Euangelicos in Gallia, vt hos subijciant Papæ. Philadelphia pugnat pro fratribus; coitio fit fratrum: Albigerienses, qui dicti sunt, vbique student, & conantur restituere cultum Euangelicum, & Ecclesiam Apostolicam. tota ætate sexta sunt Prophetæ hortantes omnes ad innoationem, atque nuntiantes instare aduentum Domini, vt quisque sit paratus ad eum suscipiendum. sexto tempore, quando excitatur magna perturbatio, mittit Christus exteris nationes, quæ pugnet pro populo suo, & quæ ingrediantur credentes in locum nõ credentium: adsunt qui aperiant secundum aduentum Domini adesse, & parare regnum Israëliticum. Laodicensis Ecclesia septimam ætatem, & septimum tempus ducit in iudiciũ futurũ deinceps semper in regno Israëlitico. Hæc initio proposuimus, vt summa rerum dicendarum, & ordo teneatur. vnde pauciora verba erunt nobis facienda: & facilius quisque, cognita historia rerum gestarũ, poterit quæ à Propheta narrantur, percipere.

Hæc dicit, qui tenet septem stellas in dextera sua: qui ambulat in medio septem candelabr.] Quia certo ordine septem Ecclesiæ capite hoc secũdo & tertio assumuntur; & certo ordine septem signacula cap. 5, & certo ordine septẽ Angeli cum septem tubis cap. 8: vt scilicet in exponendis re-
bus

bus habeatur ratio Patris omnipotentis creatoris
 cæli & terræ, qui cognoscatur creasse Ecclesiam
 omnium temporū, vt qui crearit semper omnia:
 habeatur ratio Filij, qui venit vt præstaret pro-
 missa à Patre, aperiret Scripturas: habeatur ratio
 Spiritus sancti, per quem Pater, & Filius effece-
 rint omnia. quia hæc, inquam, ita se habent, o-
 portebit attendere, qua ratione verba ponantur.
 nam in visione primi capituli in Christo posuimus
 omnia; per quem, & in quo existunt omnia, &
 ipsa omnium temporū Ecclesia. Verum quia Fi-
 lius est in Patre, quæ vni tribuuntur, tributa sunt
 sua ratione in singulis alteri: & in vno Deo co-
 gnoscendus est Pater, Filius, & Spiritus sanctus.
 Ergo cum in Christo posuerimus omnia existere,
 & per ipsum consistere, in Patre hæc simul intel-
 liguntur posita. Vt autem habeatur præterea di-
 stinctio personarum, diuersa tribuuntur Patri, Fi-
 lio, & Spiritui sancto. vt hîc capite 2, & 3.
 quia creatio tribuitur Patri, fit prima enumeratio
 septem Ecclesiarū: quia deinde forma, & exem-
 plar rerum omnium prodit in actum per Chri-
 stum, ipsi tribuitur apertio librorum, solutio se-
 ptem sigillorū, ac perfectio rerum omnium: quia
 tertio loco Pater, & verbum efficiunt omnia per
 Spiritum sanctum; ipsa effectio, & operatio tri-
 buitur Spiritui sancto efficienti omnia in Ange-
 lis, & in ministris Dei. Vt autem teneatur hæc di-
 stinctio personarum, proponuntur septem Eccle-
 siæ, septem sigilla, septem Angeli cum septem tu-
 bis. quæ distinctio in initio libri fuit posita, vbi
 Apocalypsis Iesu Christi data ei à Patre per An-
 gelum

gelum mittitur Ioanni patefacienda seruis Dei. Quia verò Pater est in Filio, & Filius in Patre, vt ait Christus ipse, & omnia sibi data esse à Patre, & quæ Patris sunt, sua esse; quamuis hîc agatur de Ecclesia creata à Patre; tamen ita loquitur Christus, vt per se quoque sit creata, & alta, & perfecta, & administrata. vnde ait septem stellas, in quibus intelliguntur omnes ministri dati omnibus temporibus ad Ecclesiam perficiendam per nouum verbum (vt antè diximus) se tenere manibus suis. vt verbum, quod factum est omnibus temporibus Ecclesiæ per ministros, sit factum per ipsum Dei Filium, qui semper fuerit. dicitur & ambulare in medio septem candelaborû aureorum, qui peregerit secundùm verbû suum omnia in Ecclesia omnium temporum mundi, vt æternus cum Patre cognoscatur. ergo dum septies innouatum est verbum Domini Ecclesiæ, semper parandum fuit verbo Dei æterno. nam attributa hæc assumit sibi Christus, dum scribit Ecclesiæ Ephesinæ, vt faciunt homines in imperio, ac munere publico cõstituti: qui quæ sibi accedunt dignitates, & munera, eorum describunt nomina in his scriptis, in quibus publico edicto aliqua vetant, & iubent. simûlq; in his attributis videtur Christus velle esse signata, quæ scribit Ecclesiæ Ephesinæ; quæ debeat parère Apostolis, quos ipse misit: atque ministri sciant, quicquid sunt, esse per Christum. vt dicebat Paulus: Quid est Paulus, quid Apollo, nisi ministri per quos credidistis? item monemur, ipsum Christum esse, qui suo Spiritu agat omnia in omnibus: vt nec Iudæus, nec Gentilis veniens in

in Ecclesiam Christi, debeat gloriari in ceremoniis suis, & in operibus suis mortuis.

Scio operatua.] Hęc debent esse aperta ex Epistolis Pauli: in quibus vidimus eius contentionem cum Iudæis, & Gentibus malis Christianis: qui ceremoniis, Lege, operibus, libero suo arbitrio, viribus humanis se saluari, ac omnia confecturi voluerunt. Apostoli, & veri discipuli Apostolorum contra hos contenderunt, certarunt, & passi sunt multa; sustinuerunt multa, ne opus Christi dissolueretur, & vt Ecclesie perseverarent.

Sed habeo aduersum te pauca, quod caritatē primam.] Caritas prima descripta est in fine capitis secundi Act. & alibi in eodem libro, à qua paulatim fuit recessum. Caritas adhuc prima intelligitur Patrum, qui vesperi accedebant ad portas ciuitatis, expectantes peregrinos, vt eos hospitio susciperent. quod cum studerent agere, euenit eis vt Angelos, quemadmodum ait Paulus Hebr. 13, hospitio susciperent. quid si iam tum aliquid noverant ex illo monitu Christi: Hospes fui, & collegisti me? Ioannes in suis Epistolis reuocat nos ad caritatem, quam habuimus à principio: quamque in fine ait Christus cap. 25. Matth. se in quo uis nostrum recogniturum. illud Christi: Quod vni ex minimis his fecistis, mihi fecistis; semper fuit efficiendum. & qui non audierunt, audient, & intelligent, quando iudicium peragetur.

Itaque memor esto undè excideris.] Si caritas nunquam excidit, vt ait Paulus 1. Cor. 13. dum aliqua alia defunt; ergo ab ea nunquam fuit recedendum. veruntamen si aliquando recessum sit,

statim restituatur, & retineatur, quòd sine ea non futurus sis Christi, & Dei Patris. vnde sequitur:

Sin minus, veniam tibi citò, & monebo cand.] Id quod factum est. atque laus, quæ fuit Ecclesiæ in Asia, delata fuit in Europam.

Sed hoc habes, quòd odisti facta Nicolaitarum.] In facto Nicolaitarum significantur desertores primæ caritatis, & desertores suarum Ecclesiarû. quia caritas non tantùm requiritur, vt sis beneficus in quendam egètem; sed & vt simul complectere omnes simul fideles summo amore, & ipsum corpus Ecclesiæ. in primis id minister in ea agat. veri discipuli Apostolorum solliciti semper fuerunt de suis Ecclesiis: eas non sinebāt corrumpti ab aliis, non malè administrari: non ferebant malos, & pseudoapostolos: curam earum tanquã suarum vxorum gerebant: suum opus & munus in sua Ecclesia quisque præstabat, illam non deserebat, non confundebat, alias non perturbabat: quod aliis tamen esset commodum, non omittebat. Hic ad hæc pertinentia colligi ex historia poterunt illa, quæ fuerunt ætatis Apostolorum, ac discipulorum.

Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.] Hoc mihi videtur simile illi: *Qui habet aures audiendi, audiat: qui potest intelligere, intelligat. seu laborate, studete, vt intelligatis, quisque sciat, me non tã de Iudæis præsentibus, quàm de Papistis futuris, & aliis locutum. suo tempore quisque sit attentus, vt intelligat quæ ad se pertinent. similiter & hïc Ioannes videtur dicere: Qui habet aurem, qui habet Spiritum, rationem loquendi*

loquendi Spiritus in Prophetia, audiat, & attendat, quidnam his verbis intelligendum sit; non solum scilicet presentis temporis historiam; sed & eorum qui fuerunt in prima Ecclesia constituta in promissionibus Abrahamæ, & in his Ecclesiis, quæ post has Asiaticas future sunt. Vnde cum locutus sit vni Ecclesiæ Ephesiorum, ait, quid Spiritus dicat Ecclesiis. & idem dicitur deinceps in omnibus, vt in vna Ecclesia vnus loci, & vnus temporis, plura loca & tempora intelligantur: & omnes semper Ecclesiæ, in quibus eadē, & similia cōtingant. Ergo hīc assumamus & Ecclesiam eorum, qui fuerūt sub promissionibus; & Ecclesias quæ post Apostolos consecutæ sunt, vsque ad secundum aduentum Domini: & quas vidimus hoc nostro tempore in repetita prædicatione Euangelij. In prima ætate promissionis fuerunt laude digna in Abrahamo, Isaaco, & Iacobo. sustinuerunt hi certamina contra impios, & aduersarios. Iacob patienter tulit iras fratris, seruitutem soceri, & talia. filij Iacob multa præclare; sed illud minimè, quòd oderunt Iosephum, & Benjamin: caritas quorūdam ipsorum versa fuit in inuidiā, & odium. factum Ruben omninò malum: quod vidimus in Genesi plusquàm Nicolaiticum. Simile autem certamen fuit Lutheri, & aliorū cum Ecclesiasticis Papistis, quod fuit Apostolorū cum his, qui doctrinæ Euangelicæ aduersabantur. fuit illud quidē de Cœlibatu, de Ecclesia, de Doctrina. quod verò fuit certamen piorum cum Papatu, ab huius initio ad hoc vsque tempus, historia quemq; docere potest: atque nos cap. 6. huius

libri, & deinceps videbimus. In his autem quæ sunt nostri temporis consistentes, cum laudata sit doctrina in nouis nostris prædicatoribus; quam Lutherus, & alij prædicarunt de Iustificatione: sitque eadem, quæ patrum, vt cuique patere potest antiquos patres, & antiqua Concilia legenti, caritas tamen in iisdem multis, & in populo fuit desiderata. hinc vellem alium ista narrare. id satis sit dixisse. vulgò omnes nunc verè vsurpare illud Christi: Et caritas refrigescit multorum. Videtur hinc Ioannes requirere, vt in quibus esset eadem doctrina Euāgelica, & professio fidei, in illos more Apostolico mutua caritas extaret. atque esset seruatum illud Mosis: Eadem lex ciuis, & peregrini; peregrini, & ciuis. quod quidem videtur esse seruatum in admodū paucis. Et quoniam dicebamus caritatem non tantum requiri, vt sis beneficus in certos aliquos egētes; sed maximè, & in primis, vt flagrans illa extet semper in totū corpus ipsius Ecclesiæ; ad eandem caritatē mihi videtur fuisse reuocandū illud, quòd principes Euangelici in suis prouinciis domini & pacati, debuerint curam gessisse de Euangelicis, qui in aliis prouinciis opprimebantur, & necabantur, & si non hinc, in Ecclesiā omninò existimo non fuisse seruatum caritatem. nam Luthero prædicante, statim surrexit magna vndique multitudo veritatem complectētium, & virorum doctorum, qui errata viderent, dum fuerunt primæ contētiones de religione. nec fuit tunc coacta Ecclesia, non auditi singuli intelligentes: sed quisque vt sibi videbatur in sua diœcesi egit. hinc contentio extitit inter eos, qui defecerant à Papatu;

Papatu; hinc orta diffidia, hinc ductæ tot hereses, tot Ecclesię inter se dissidentes, tot Christi. Præterea dum inter eos, qui eandem doctrinam de Iustificatione suscepissent, essent diuersæ sententiæ in interpretandis verbis illis: Hoc est corpus meum; non tamē dirimerunt societatem amatores Ecclesiæ Christi: coibamus simul, ad eandem cœnam accedebamus. Ego iuuenis fugiens vim Inquisitorū, qui me in Italia persequebantur, veni Argentoratum, susceptus hospitio à Ioanne Sturmio rectore Academiæ. ibi fuit quoque illa varietas sententiarum: veruntamen ad eandem mensam accedebamus, nil meditantés nisi nostram omnium coniunctionem in Christo in vnam Ecclesiam. senior, Basileæ ad communem cœnam accessi: vbi erant primi ministri vnam sententiam retinentes, & alij ministri aliam. & ego aperui ibi meam sententiam, exponendo factum Eliæ in suo sacrificio, dum sibi esset contētio cū sacerdotibus Baal. nec à Sulcero, qui porrigebat mihi panem, fui reprehensus; sed me caritate Christianæ complectebatur. & tunc ibi, & antè si fuit varietas sententiæ, non fuit animorum disiunctio, ac caritatis dissolutio. Et vt mihi quidem videtur, potuissent multi abstinere ab hac contentione, quæ disiungit fratrem à fratre; dissoluit, & dissipat Ecclesias; cōcitat discordias, & lites, quas videmus aduersari caritati, & ipsi cœnæ Dominicæ: in qua augetur caritas, pax, & coniunctio membrorum Christi inter se cum Christo. Quando quærentibus Apostolis de loco vbi paranda esset cœna, dixit Christus: Ite in urbem, inuenietis hominē ferētē lagenam aquæ,

sequimini eum. & quocunque introierit, dicite
 patrifamilias: Magister dicit, vbi est diuerforium
 vbi Pascha cum Discipulis meis edam? mihi vi-
 detur fuisse expositum institutum superiorum mi-
 nistrorum, qui fuerunt ante concilium primum
 Tridentinum: qui statuerunt non esse cōtenden-
 dum; sed communem debere esse Cœnam eorum,
 qui eandem doctrinam de Iustificatione susce-
 pissent. nam dum quærunt Discipuli de loco, si-
 gnificari videtur cōtentio de Cœna Domini eo-
 rum, qui idem Euangelium profitentur. dum au-
 tem ait Christus: Ite in urbem ad quendam; nec
 nomē alicuius profert; monet & nos ne nomine-
 mus alicuius nomen: ne dicamus nos edere cœnā
 Lutheri, Caluini, aut alterius; sed ipsius Christi:
 ne sint propriæ cœnæ, vt monet Paulus. Et dum
 inuenitur homo ferens amphoram aquæ, signifi-
 catur ille accedere ad Cœnam, pertinere ad Cœ-
 nam Domini, qui tulerit secum promissa in Ba-
 ptismo; fidem, quòd sit factus Christi, iustificatus
 sit in Christo. nomina subtrahuntur, vt dixi; Chri-
 stus appellatur Magister, alij Discipuli. Magister
 dicitur edere Pascha cum Discipulis suis, vt om-
 ninò amoueantur cœnæ priuatorum, tuentium
 varias sententias. quod tibi promittitur in Ba-
 ptismo, datur tibi in Cœna: & quod promisisti tu
 in Baptismo, promittis & in Cœna: suscepta fide
 in Baptismo, eadem magis ac magis aucta & con-
 firmata, accedis ad Cœnam: non quòd plus sa-
 pias, non quòd plura mysteria noueris. factum
 illud Apostolorum, & iussum Christi mihi vide-
 tur maximè ad nos pertinere: vt etiam reprehensio

sio Pauli, vbi reprehendit Corinthios edētes cœnas proprias. nam dixit similes hærēses & cōtentiones futuras inter nos. Vnde non moneo ego, sed rogo omnes & Papistas, & quosuis alios profitentes Euangelium, vt attendant quidnam sibi velit Moses, quando ait Num. 9, ver. 12: Non relinquetis ex eo vsque manē; neque os confringetis ex eo. attendant, inquam, quid signetur, dum dicitur, ex eo nil relinquēdum vsque manē: item dum os prohibetur frangi. vt quidem sentio, non solum dictum est, os non frangi, quòd ossa Christi non fuerint fracta; sed & propter aliud, quod & ad Hebræos tunc, & ad nos nunc pertineat. Si hæc duo fuissent intellecta, vt ego quidem sentio, non tot dissidia inter nos, sed vna Cœna, vna Ecclesia fuisset, & nos omnes vnū in ipsa. quod vt fiat, & restituatur prima caritas, Deū patrem, ac Dominum nostrum Iesum Christum precor.

Itaque memor esto.] Vt multa alia, hoc lectum fuit, & percursum, siue sine attentione præteritū. vnde factum est vt candelabrum, hoc est, gloria Euangelij sit translata; in aliquibus lumē doctrinæ sit imminutum: quia spiritu cœpimus, & carne consumimus. hîc non plura dicam. quando attulerit finem Christus perturbationum, patebit in Ecclesia à se constituta translatio candelabrorum, quæ fuerit, & quibus in locis. peto que ego vt magis corrigamus errata, suppleamus quæ desunt, erigamus collapsa; quàm à me exigatur, vt singulos lapsus memorem, & futuros nuntiem.

Sed hoc habes, quòd odisti facta Nicolaitarum.] Ecclesiasticorum Romanorum, qui vt ab vxoribus

bus abhorrerent, ita curam Ecclesiarum abjiciunt.

Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei.] Lignum vitæ est vita Filij Dei, qui est in Patre. Ergo patres primi, Abraham, Isaac, & Iacob, & huius duodecim filij; quorum, qui exciderant è caritate, erexerunt se, & correxerunt errata, vt ostendunt eorum testamenta; vicerunt, atq; vixerunt in ea spe, vt ederent de ligno vitæ. ita qui itidem vicerunt tēpore Apostolorum, & pōst, & tandem nostro tempore, participes erunt eiusdem victorię, & bonorum: vincendo scilicet in sustinēdo pugnā contra aduersarios: superando afflictiones, incommoda, & difficultates: infrenando cupiditates malas. quæ agere, est muneris cuiusque profitentis se esse è numero credentium in Christi Ecclesia, ipsam caritatem nunquam deserendo. **Qui** hæc præstabunt, dabit eis Deus vitam, quæ est in Filio; siue Filius eis dabit quæ habet à Patre. paradus est status beatus, & vita beata, quam dat nobis Pater in Filio. Ergo qui vicerit, & perseverauerit vsque in finem, saluus erit: obtinebit vt in Christo suscipiatur à Patre in eternam vitam. Hic oriri videtur difficultas, quod cap. 2. Gen. vetitū sit edere de ligno, quod est in medio paradisi: hinc autem promittatur eius cibus. quæ difficultas ita videtur tolli: quod aliud sit edere per se, aliud datū, vt edas. aliud est si edas, & percipias fructus alieni agri, aut horti; aliud si donentur tibi, vt edas, & sis particeps. illud non oportet, hoc licet. ita cap. 2. Gen. edere de ligno quod est in medio paradisi, est, quæ Christi sunt sibi tribuere, ac sua facere propria. hinc autē edere, est, donatū à Christo accipere,

accipere, & recognoscere. ideoque rectè haberi,
& perpetuum possideri, rectè acceptum.

Et Angelo ecclesie Smirnenſi ſcribe: Hæc dicit primus, & nouiſſimus.] Quia de ætate ſecunda poſt Apoſtolos agitur, quando inundauit perſecutio tyrannorum contra Chriſtianos: & iccirco dicta eſt ætas illa martyrum, ſacrificiũ corporum quorũ & odor redolet apud Patrem: dat ſibi Chriſtus ea attributa, quibus oſtendit ſe quoque paſſum, & mortuum; & tamen viuere, ac in ſe eſſe æternã vitam; qua priuabit interfectores, illamque tradet iis qui pro ſuo nomine paſſi, aut mortui fuerint. qui enim primus eſt & nouiſſimus, maior eſt illis qui creati ſunt aliquando, & moriuntur. qui eſt perennis, perpetua & æterna vita; qui mortuus, quando voluit reſurrexit, & vixit; is poterit, quos voluerit, æterna vita donare, & quos voluerit illa priuare. *Scio opera tua.* in prædicatione Euangelij: *afflictionem*, & quòd perſecutionem ſuſtineas, dolores, verbera, ignominiã, & mortem: *ac paupertatem*, ſuſtines direptionem bonorum. *Sed diues es:* vt mortui in Chriſto obtinent æternam vitam, ita qui nudi facti ſunt propter ipſum, ipſius diuitias poſſidebunt. *Et blaſphemias eorum qui ſe dicunt Iudeos eſſe, & non ſunt; ſed Synagoga Satanae.* Hoc non videtur referendum ad Gentes quæ eſſent alienæ à nomine Iudæ. ergo videtur eſſe nomen vniuerſi generis poſitũ pro omnibus profitentibus religionem, qui nomine religionis perſequuntur profitentem veram religionem, ac vocãt hæreticum. hîc in primis arguuntur Iudæi, qui perſecuti ſunt Apoſtolos, & Apoſtolorum diſcipulos,

los, hósque hæreticos appellauerunt: & ex gentibus, qui susceperunt Baptistimum, fuerunt perturbatores veræ doctrinæ, atque negotium præbentes Ecclesiis. In populo Israëlitico fuerunt Iannes & Iambres Moli aduersantes: Datan, & Abiron, & Maria. Dū progressus facit prædicatio nostro tempore, ac post primas contētiones Ecclesiasticorum cum Luthero Papa promulgat Lutherum hæreticum; Inquisitio insurgit crudelis contra credentes prædicationi, Principes sollicitantur ad bellum suscipiendum contra Euangelicos, & ad omnes necandos. & hæc historia doceat. Inter profitentes quoque Euangelium fuerunt dissidia. hæc & persecutio Papistarum huiusmodi laborem, afflictiones, & paupertatem attulerunt, vt scriptis comprehendere non possis, quæ passi hoc tempore sint credentes. vnde si persecutio Pharaonica, Neronis, & aliorum tyrannorum fuit infinita, vt vniuersa non potuerit tradi literis, vt Deus solus totam noverit; etiam nostra non potuit narrari. de qua dixit quoque Deus: Scio opera tua.

Nihil horum timeas.] Hortatio est ad martyres, vt sustineant, quòd & alij passuri sint eadem: futurum vt fideles & ab Ecclesiasticis nõ minora sint passuri, quàm antè passi fuerint à tyrannis. & id tribuitur satanæ propter Antichristum, in quo agit satan. qui dicitur missurus aliquod in carcerem, vt scilicet occidantur. Hortatio ergo cum sit ad martyres, fuit quoq; ad nos, qui similia passi nunc sumus. vt verò pateret hoc, quod dixi, de Martyribus antiquis, & nostri temporis, dicitur afflictio duratura decem dies. fuit persecutio martyrum aliquot

liquot centenis annorum: ergo in decem diebus
 tempus mysticè intelligitur. & hic monemur, que
 de vno loco, & tempore dicuntur, transferenda esse
 ad alia tempora. quamobrem in his decem diebus
 existimo significari tempus totum, quo pij ab im-
 piis patiuntur. possumus autem multis modis di-
 stinguere hoc tempus: vt si ducas initium ab Abel,
 & Cain; ac numeres tempus ab Abel ad Enochū
 iustum, ab hoc ad Noë, à Noë ad Abrahamum,
 erūt tria tempora. septem numerabis ab Abraha-
 mo vsque ad initium ætatis septimæ, quando erit
 finis afflictionū in populo Christiano: & ita erunt
 decem; aliter in septem ætatibus, & tribus statibus
 mundi habebis decem. aliter numerabis septem
 ætates, seu tempora à Christo vsque ad regnum Is-
 raëliticum cœptum, & ad Angelum descendētem
 de celo, qui dicitur cap. 18. & Angelū stantem in
 Sole cap. 19. & Angelum habentē clauem abyssi
 ligantem Satanam, & falsum Prophetam, atque
 afferentem finem afflictionum: & ita erunt decem.
 possumus, & debemus reuocare hos decem dies
 etiam ad postrema tempora, quando cœpta est præ-
 dicatio Euangelica. atque illa distinguere secundū
 rationem dictam in Mose in decem plagis. nam si-
 milis persecutio fuit in Ægypto quando paruuli
 Hebræi aquis mergebantur, reliqui dura præme-
 bantur seruitute. caput secundum & tertium Ie-
 remiæ faciunt vt credam hanc interpretationem
 quoque esse propriam. & hanc distinctionē denarij
 infra inueniemus consignatam in septem bestiis, &
 tribus buffonibus. vt numeres tempus Leonis de-
 cimi, Adriani, Clementis, Pauli tertij, Iulij, Pauli
 quarti,

quarti, Pij quarti: si addes his Pium quintū, Gregorium 13. & alium post hunc futurum, erunt decem. illud verbū Decimatio, siue Decima, in fine sexti capituli Isaia videbitur idē significare, si quis attendat illius capituli totam sententiam. Dicuntur autem dies, & non noctes: quia lux Euangelica, & Prophetica claruit, & patefecit hanc bestiam, quæ habita est homo, cū essent tenebræ; apparuerit Antichristus, qui visus sit vicarius Christi. Quod verò post tempus martyrum innouata fuerit persecutio per Papam, & Ecclesiasticos factos impias gentes, vt prius fuerant, & deteriores, ostendebat Christus in eo, qui liberatus à spiritu immundo, alios septem susceperit nequiores primo. Antiqua iam persecutio post constitutum Papatum reuocata contra pios in Ecclesia Christi, & diducta vsque ad hæc tempora secundi aduentus Domini, aucta valdè fuit secundo tempore prædicationis, quando extra Saxoniam longè, lateque se dilatabat. nam Papa, & Papisæ conspicientes prædicationem peruenire quasque regiones, ignem, ferrum, aquam, venenum, & omne genus mortis contra Euangelicos adhibendum esse putauerunt. quanta fuerit persecutio, vexatio, afflictio, mors, vt dicebam, scit ipse Deus. Qui fuerunt fideles antè, & nunc; qui tutati sunt veritatē verbi Dei, & Euangelium, corona æternæ vitæ, quæ est in Christo, donabuntur. Et hæc ita videntur fuisse interpretanda. quia & hic dicitur: *Qui habet aures audiendi, audiat quid spiritus dicat Ecclesiis.* non enim dicitur Ecclesiæ Smirnenfi; sed Ecclesiis; vt ad omnes referri debeant, quæ in vna dicuntur. quando similia seu rectè

rectè, siue perperam fieri, & existere inueniuntur. de morte secunda nihil est quod dicamus: quia cap. 20. ait Ioãnes, esse infernum, & stagnũ ignis, in quod cõjiciendi sint omnes aduersantes Christo, non credentes Euangelio, ac persequentes Euangelicos.

Et Angelo Pergamensis ecclesie scribe: Hac dicit qui habet gladium ex utraque, &c.] Quid per hũc gladium signetur, aperit Ioannes cap. 19. Gentes scilicet à Christo percutiendas; Reges virga ferrea conterendos, & quæ sequuntur. Per Gentes intelligendi sunt hĩc solũ Turcæ, & similes; sed Papa, & Papismus, & illi qui facti sunt Gentes, viuentes vt Gentes, non vt Christiani; sapientes quæ sunt Gentium, non quæ populi Dei. & hoc vidimus cap. 63. Isaiæ: cap. 9. Jerem. cap. 16. Ezeç. Affertur hĩc hoc attributum Christi; quod is scribi, quæ dicentur, mandet; qui habet gladium ex utraque parte acutum. quia in memoriam reuocatur tempus præteritum captiuitatis Babylonicæ, quando percussit Deus exercituum bello reges Isrãelitas, & populum: quod se facturum per Prophetas antè minatus fuerat: quiaque significatur & episcopus Romanus adeptus otium, adeptus eam potestatem quæ Ecclesie, quæ Christo erat danda; & qua erat constituenda Ecclesia, vt per hanc omnis status populi Christiani secundũ legem Dei administraretur; atque in hac voluntas Dei in rebus omnibus cognosceretur, idque fieret, non constituto in ea tyranno episcopo Romano, & tyrannis aliis, & Prælatis, qui loquerentur, & agerent quæ libido suaderet: sed ex mem-

bris Christi quæreretur quænam in ipsis caput loqueretur. contra egerunt Papa, & Prælati. acceperunt libenter auctoritatem, & potestatem, & bona Ecclesiæ: atque contemptis membris Christi, & capite Christo, Antichristi facti sunt: opus & negotiū satanæ, & Antichristi fecerunt Ecclesiastici, non autem Christi. De hac re dictū est alibi sæpè, & cap. 2. Oseæ. Christus autem nunc monet illos, & ait se esse iudicē, qui venturus sit in suo secundo aduentu pugnaturus contra ipsos verbo repetita prædicatione Euangelij: pugnaturus ferro, vindicaturus, & puniturus Papatum, & omnes impios, ac proditores: daturus fidis suis seruis, vt infra dicetur, manna absconditum, & dona quæ nemo nouit, nisi qui accipit. Præterea quoniam parta liberatione à tyrannis Ecclesiastici adducebantur in regnum Christi, in paradysum voluptatis; ac statim deficiebant à Christo, vt in Thyatirensi Ecclesia dicetur: atque more Adami peccabant, vt dicetur cap. 6. in quarto sigillo, pœna ostenditur in gladio ex vtraque parte acuto. quod priuandus fuerit Papa dignitate Ecclesiastica, & politica: oculus ei e-ruendus, & brachium percutiendum. vt dicitur cap. 11. Zach. stabitq; Angelus ad portam paradisi, ne Papa vltra in illum ingrediatur.

Scio opera tua, & quod ibi habites vbi est sedes Satanae, & tenes nomen meum, &c.] Hic loquitur Christus suis fidis seruis, qui subdixerunt se ab Episcopo Romano, & maluerunt in glorijs, & obscurè, & pauperrimè viuere, quàm Romæ & alibi sibi potestatem, & auctoritatem aliquam cum Papistis vendicare in Ecclesia. Quàm verò peccarit

tit siue Syluester Papa, siue alius post Syluestrum, cognoscetur in innouata Ecclesia. quia ducetur tunc cōparatio à statu Ecclesiæ innouatæ ad statum Ecclesiasticum, qui fuit post Syluestrū. quòd hic status habitus sit secundum Christum, & doctrinam Apostolicam constitutus, & tamen cognoscetur in Ecclesia innouata fuisse in eo sedes Satanae: quia ibi assumpsit Papa quod erat Ecclesiæ, & Christi. atque ita intelligitur ipse, & alij Episcopi qui idem egerūt in suis diœcesibus, negasse Christum, nec retinuisse nomē Christi. hoc est, non retinuisse Christū Caput, Regem, & Dominum: sed loco Christi intrusisse, & exhibuisse se ipsos populo Christiano. hinc factum est, vt multi veritatē Apostolicæ doctrinæ, & pium cultum retinentes, deseruerint vrbes, non tam antè propter persecutionem tyrannorum, quàm quòd post tyrannicum imperium abhorruerint à luxu qui fuit in Ecclesiasticis, à quibus se exemerunt: vt ipsi nec aliis imperarent, nec alij quàm Christo inseruirent.

Et in diebus meis Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos, ubi Satan, &c.] Hic mihi videtur assumere tempus, more Prophetico, quod cōsecuturum erat post Syluestrum Episcopum: atq; intelligi tempus totum, quo de primatu Ecclesiæ, seu de Episcopo Romano fuit contentio in populo Christiano, vt historiæ tradunt: & quo tempore Papa tyrannidem exercuit. vt ita dicatur: non solum vos discipuli Apostolorū in ecclesia Pergamensi retinuistis me saluatorem mundi, & ab Euangelio meo non recessistis: non solum tēpore Syluestri,

aut statim post fidei mei non defecerunt à me, & ab Euangelio meo; sed nec deinceps fidei item mei recedent à me, & à fide prima Apostolica. nam cum Papa constituerit, cum firmarit suam tyrannidem, dum illa durabit, fient fidei mei Antipapæ, tuebuntur meum nomen, & meum Euangelium suo sanguine. *In diebus meis.* quando ego obtinui in Italia victoriam in morte meorum martyrum, obtinui principatum, atque mihi dabatur regnum, & administratio.

Antipas testis meus fidelis. qui nullum alium Papam, quàm me Dominum voluerunt, se Antipapas constituerunt, occisi sunt, ubi tu habitas. nolo dicere in Ecclesia mea, quia iam non est Ecclesia mea, ubi tu habitas, ubi omnes appellamini Christiani sub Papatu; sed est infernus, & locus ubi iam non ego, sed Satanus habitat. hoc idem cognosce in Osea cap. 2.

Sed habeo aduersus te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam.] Ex his qui remoti erant ab administratione tyrannica, à Paparum luxu, illi reprehenduntur, qui Papam non arguebant: eius authoritatem, ac potestatem sua sententia comprobabant: uti Balaam, qui docebat Balac regem vendicare sibi benedictionem Domini, & illius regnum confirmabat.

Vt mitterent offendiculum coram filiis Israël, & ederent ex his quæ simulachris, &c.] Hoc est, ut facerent ut Balac adoraretur: & quæ sacrificia exhibenda essent Deo, Balaco Papæ offerrentur. Ita fuerunt multi doctores, & pietatem profitentes, qui Papam Deum in terris esse affirmarunt: quod
Dei,

Dei ac Christi Iesu fuit, Papæ adscripserunt; ac fecerunt vt simplices in populo Christiano offenderint, ac Antichristum pro Christo haberint. *Et fornicarentur.* prædicarunt cœlibatum, abstinuerunt ab vxoribus, & fornicati sunt. deseruerunt Episcopi suas Ecclesias, vt cum Papa fornicarentur; vt illi adessent, relicto Christo; & similia. qui Christo seruire debuerunt, effecerunt vt totus populus fornicaretur variè sub Papatu: mercedem Balaam secuti sunt: multa multi appetiuerunt, amplos fructus Ecclesiasticos, atque curam Ecclesiarum aliis reliquerunt, qui lucrû sectantes peccata populi ederunt, eum retinentes in multiplici idololatria: concionatores pariter ad amplam mercedem intenderunt animum, & hæc Deus odit, vt odit facta Nicolaitarum. *Similiter poenitentiam age.* hæc aperta sunt. *Et pugnabo cum illis.* Vt Christus pugnabit gladio oris sui, condemnabit in sua prædicatione Euāgelica, & percutiet Papatum in suo aduentu; itidem iudicabit eos, qui Papam & Papatu sua prædicatione comprobauerint. In Osea cap. 2. ait Deus: *Contendite cum matre vestra, quòd nō sit vxor mea.* hoc Antipapæ fecerunt: contrā egerunt adultores Papæ Ecclesiam Romanam fulcientes. *Qui habet aurem, &c.* Exemplum quod adducitur Balaami, ostēdit & ad Israëlitas nos debere mentem conuertere, qui eadem egerunt, quando Datan, & Abiton concitabantur contra Mosē & Aaron: quando Madianitarum scelus adorauerunt: quando Balaam id egit, quod hīc meminit Christus. hæc quomodo cōueniant cum Papatu, ac fuerint

Prophetia nostri temporis, vidimus in libris Mo-
 fis. quare non sunt iam repetenda, sed satis sit lo-
 cum attingisse, conuertendi sunt & ad nostra tem-
 pora oculi, & historia cognoscenda, quid egerit
 Papa, & Papatus tempore tertio prædicationis,
 quando Anglia suscepit prædicationem Euange-
 licam: siue potius quando habitum fuit primum
 concilium Tridentinum. historia extat quanta
 molitus sit Papa per suos ministros, per Cardina-
 les, per nuntios, vt prætermittam occisionem quæ
 fiebat Euangelicorum, vt dictum est in Ecclesia
 Smirnenfi. quanti extiterint scriptores, quot præ-
 dicatores excitati præmiis à Papa Paulo tertio
 Fernesio, qui contra quàm sentirent, confirma-
 runt Papatum, & eum defendeunt, vt Balaam
 Balac. qui adepti Cardinalatus, Episcopatus, &
 alias dignitates, Papæ asseclæ facti sunt, cum Pa-
 pa fornicati sunt. Copiosius ista sunt exposita in
 Mose: & de concilio primo Tridentino multa ibi
 dicta sunt, & dicitur cap. 17. hîc videretur quæ-
 renda causa, quare è secûda ætate sumatur exem-
 plum impietatis, quod erat sumendum è tertia,
 sed de hac re dicitur statim in ecclesia Thyatirési.

Vincenti dabo edere ex manna abscondito.] In
 manna abscondito existimo signari præmium,
 quod dabit Christus suis: quæ præmia Papa, &
 Ecclesia Romana recusarunt. præmium Papæ vi-
 debatur, & manibus tenebatur. erant præmio af-
 fecti Ecclesiastici constituti in dignitate, ac fruente-
 tes fructibus copiosis. at Christus dat manna, &
 illud absconditum; quia iam non apparet, dum
 vita nostra abscondita est in Christo. sed appa-
 rebit

rebit post, cum in tertio statu dabitur possessio, & regnum Christi fidelibus, atque in cælis vita æternâ Christi, quæ est apud Patrem. *Et dabo illi calculum candidum, & in cal.* Existimo signari in hoc calculo virtutem, & donum singulare Spiritus sancti, quod datur singulis membris Christi, ac in illis imprimitur, ut in æternum in ipsis sit, & sit ipsis simul pignus æternæ vitæ in cælis apud Patrem. item gaudium, ac statum, quem quis pius habiturus sit in Christo, & à Christo itidem apud Patrem. item gaudiû, & sensum, quem habiturus sit fidelis apud Deum suæ beatitudinis in sua coniunctione cum Christo Iesu, & Deo patre in cælis. qui sensus diuini muneris, & participationis caritatis Christi ac Dei patris, verbis exprimi non possit. Ergo quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, dabit Christus se diligentibus.

Et Angelo Ecclesiæ Thyatirësis scribe: Hæc dicit.]

Tertia ætas ab Apostolis fuit Ecclesiæ liberatæ à tyrannis, quando Roma & alibi multis in locis fuit libera professio Euangelij, ac nominis Christiani. quarta fuit defectio Episcopi Romani, & Ecclesiæ Romanæ à Christo. Et quia facti domini statim defecerunt Ecclesiastici Romæi, ac propè nullum tempus intercessit à dominatu adepto, & à defectio; idcirco tertia & quarta ætas non habent multum discriminis; & aliquando pro eadem vna ambæ capiuntur. atque idem videtur esse tempus cum tempore quo Adamus permansit in paradiso; modicum scilicet. & defectio Papæ, & Ecclesiæ Romanæ videtur esse peccatum Adæ. de quo, quia

cap. 12. dicetur, hic non multa verba faciam. Quia
 iā tertia & quarta ætas propè pro eadē capiuntur,
 quòd quæ scripta sunt Ecclesiæ Pergamensi, & hic
 Thyatirensi, sunt propè eadē. nam ibi Papa, & Pa-
 patus significabatur in primis, hic Ecclesiastici, &
 Prelati cū ipso facientes significantur, & præsertim
 Inquisitio, cuius fuit figura Iezabel illa quæ perse-
 quebatur Prophetas Domini. & hæc Inquisitionē
 intelligo quæ cœpta sit Romæ, quæq; accersuit il-
 luc & Merlinū Britanū anno 500. à natali Domi-
 ni, & semper est auēta: & nūc omne virus, & sæui-
 tiam fundit, & exercet in Euangelicos. Ergo in hi-
 storia temporis illius Iezabelis extitit & Eliæ con-
 tentio cū sacerdotibus Baal. qui Baal signabat Pa-
 pam Iezabelis maritum, hoc est Inquisitionis, quæ
 fuit in Ecclesia Romana. Intelligendū est ergo tem-
 pus Papæ, & Prælatorū, quādo cœperunt percutere
 eos, qui ausi fuissent quidquam cōtra se hisce-
 re, ac cōtra suos errores & vitia. assumitur & tem-
 pus nostrū in primis, quando Paulus quartus Car-
 rassa auxit quantum potuit vim inquisitoriam.
 Et illud non videtur prætereundum, quod di-
 ctum est in Ecclesia Pergamensi de Balaam ac
 Balac, atque hic de Iezabele. nam cū in ec-
 clesia Pergamēsi ageretur de tertia ætate, ducēdo
 initium secūdum Apocalypsim à tēpore Aposto-
 rum, videbatur sumendum simile à tertia ætate
 Mosaica ducta ab Abrahamo, quæ fuit Prophe-
 tarum. item cū in hac Thyatirensi agatur de
 quarta ætate ducta prima ab Apostolis; videba-
 tur & hic fuisse adducendum exemplum ab Ec-
 clesia prima Apostolica. errati similis in Ecclesia
 Thya-

Thyatirensi. quarta enim ætas Mosaica, quæ fuit Christi, & Apostolorum, respondit quartæ initio ducto ab Ecclesia Apostolica coacta à Christo. Ac cum ætates debuissent venire in idem, in vnâ, vt esset sacerdotium Christi, & regnû Christi dictum Israëliticû in populo Christiano: ecce Papa facit se summum sacerdotem, & regem loco Christi; factusq; est Antichristus: atque omninò omnia contraria Christo allata sunt in populum Dei à Papa. Quia iam nō fuit in Christo nisi bonum, atque ab Apostolis nil impiè constitutum, non potuit Ioannes ex Ecclesia Apostolica prima sumere exemplum insignis mali futuri in Papa. Sumpsit ergo pro ætate quarta post Apostolos ex ætate superiori tertia, quæ fuit Prophetarum, exemplû impij facti Iezabelis, & Achab, & Sacerdotum Baal. Sumpsit & pro ætate tertia ab Apostolis ex ætate secunda, quæ fuit Legis, exemplû impietatis Balaam, & Balac. & id non sine certa ratione videtur factum, quia vt præteream quæ dixi, nil mali fuisse assumendum è prima Ecclesia Apostolica, Elias veniebat cum Christo, & arguebat Scribas, & Phariseos progeniem viperarum, vt olim Sacerdotes Baal. item Moses pater Prophetarum, potuit venire in ætatem tertiam Prophetarû: similiaq; ac propè eadem sunt, quæ de Balac, & Balaam tēpore Mosis, atq; de sacerdotibus Baal, & Iezabele tēpore Eliæ narrantur.

Hæc dicit filius Dei, qui habet oculos tanquam flamma ignis, & pedes eius, &c.] Hic ponitur filius Dei, vt sciant Papistæ, & Inquisitores contra quē bellû susceperint. Primûm Papa, cuiusnam fue-

rit proditor : noscat quando sibi vendicauit possessionē vineæ, & regni Christi : noscat cuiusnam nomen nunc apud te, & Inquisitores, & impios alios sit nomen scandalosum : noscant cum habere oculos tanquam flammam ignis, qui habitet ignem inaccessibilem, qui sit Deus qui videat eorum immania, & occulta consilia contra se, & sua membra; fraudes, & dolos, quibus vtuntur quotidie : qui sit eos iudicaturus, & puniturus : qui eos iā iudicauerit, atq; demersurus sit ad tartara, & ibi suis pedibus pressurus, vt indè nunquā resurgāt : quemadmodum premit eterno suo iudicio Diabolum cum omnibus malis spiritibus.

Noni opera tua.] Loquitur quidē his qui erant Thyatiræ; sed & qui antè imitati sunt Eliam, laudantur. item qui eadem hoc tempore egerunt, quique venerunt in medium rerum omniū certamen contra Antichristum ; non destiterunt ab opere caritatis, non à labore: non defecerunt, sustinuerunt vsque ad finem quæque aduersa.

Sed habeo aduersus te pauca.] Verūm vt tempore Eliæ multi in magnis tenebris errarunt, & maritus Iezabelis maximè : item in Asia post Apostolos, aut etiam tempore Apostolorum: item toto tempore Papatus ; ita nunc magnus est error multorum, & præsertim Principum, vt etiam antè: magnus & quorundam virorum doctorum, qui sustinent Inquisitionem, atque ei non resistunt vi, & doctrina dū sibi vendicat ipsa doctrinam Euangelicam, & Propheticam : præscribit prædicatoribus quidnam cōcionari debeant, eos cogit docere impietatem præter scelus ipsum in-

quisi-

quisitorium: decipit, & vim facit omnibus seruis Christi, & cultum huic præstare studentibus.

Fornicari. & edere ex his quæ simulachris immolantur.] Hæc fornicatio significat assumere sibi Papam dominum, eadem cum eo sentire, eadem cum eo agere. edere ex his quæ simulachris immolantur, est participem fieri idolatriæ Papisticæ in inquisitione, & in omni eorum impietate.

Et dedi illi tempus, vt pœnitentiam ageret, &c.] Quadringentos annos noni Prophetæ monuerunt Ecclesiasticos: quadraginta annos nunc prædicatum est Euangelium, nec vnquam voluerunt recedere ab inquisitione, à fornicatione: hoc est, semper perstiterunt facere cum Papa, & agere ipsi personas principum: cum Papis, cum Regibus, cum tyrannis contendere contra Christum, & eius membra. *Ecco ego mittam eam in lectum.* Vt permittit hæctenus Papam, & Papæos, ita nunc permittit Christus Ecclesiasticos cum Principibus agere impiè, & crudeliter in sua membra, vt puniantur, & perdantur in magna perturbatione futura. nec sit deinceps, qui in eorum locum succedat: atque in ipsis appareat iudiciû, & in superiores Papæos. vt tandè cognoscatur Christus iudex viuorum, & mortuorum.

Vobis autem dico, & cæteris qui Thyatira.] Dum dicitur Vobis, & Cæteris, multis significatur verba fieri. Ego igitur existimo dici omnibus piis, qui fuerunt toto tẽpore Papatus ab illo initio, quando Ecclesiastici cœperunt deserere munus suum, ac deficere à Christo. & hic cognoscenda erit historia eorum, quæ egerunt Ecclesiastici in retinenda sua tyrann-

tyrānide, in sua vita turpi, vsque ad nostra tempora. Qui ergo non susceperunt doctrinam Papisticam, non consenserunt cum Ecclesiasticis illis; ac refugerunt turpem vitam, & errores; nec tamen cognouerunt profunditatem Satanæ, quod omnino Ecclesia Romana esset regnum Antichristi, vt cognouit Petrarca, Bocatius, & alij: vt omit- tam Bernardum, & certos Doctores, monetur vt persistant ipsi in fide & opere expectando aduentū Domini. *Quemadmodum dicunt.* Illi, inquam, qui nouerunt profunditatem Satanæ, dixerunt Ecclesiam Romanā esse Babylon; vt vocauit eam Petrarca, Auaram Babyloniam: Bernardus, statum Antichristū. & ita tempore nostro communis vox est omnium, qui sapiunt, Papam esse Antichristū. & ipsi Papei Episcopi in secundo concilio Tridentino, vt infra dicam, pronuntiarunt Papam Antichristū. *Non imponam vobis aliud pondus, tamen id.* Toto ergo tempore Papatus, & maximè hoc tēpore, debuimus sustinere aduersā, persistere in doctrina Euangelica suscepta, & in mutua caritate, vt quoque præceptum fuit cap. 3. Osee: nec debuimus plura exquirere, & perturbari dum durauit impietas Papistica; dū fuerunt hæreses; dum ignoratio multarum rerum, & præsertim exitus status Babylonici; & nunc præsertim quādo dicimus illud Pla. 74. Signa nostra nō vidimus; iam non est Propheta, & non est nobiscum qui sciat quousque. opus fuit expectare vt Christus innouaret prædicationē Euangelicam; quod & fecit: virga ferrea puniret Antichristum, & eius imitatores; quod facit: aperiret scripturas, & in-

& innouaret Ecclesiam, & totum statum sui regni. *Et qui vicerit, & custodierit vsque ad finem opera mea, dabo ei, &c.* Concluditur sermo, vt qui vsque ad finem sustinuerit, siue contendere contra Papatum, siue non facere cum Papatu: atque perstiterit agere quæ præcepta sunt in Euangelio, futurus sit ille in regno Christi, vt Lucifer propè Solem cum manè surgit, nam in stella, Num. 24. signatur regnum Christi. vt intelligas Euāgelicos futuros ministros in regno Christi; quando fiet illud Psal. 2. Postula à me, & dabo tibi gētes hæreditatem tuam, & possessionem tuam finesterre. reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.

Qui habet aurem, audiat quid.] Locutus est spiritus Domini: vt quemadmodum tempore Eliæ debuerunt pij perseverare in prædicatione Eliæ contra scelus Iezabelis, & sacerdotum Baal; ita perseverarent qui erant ex Ecclesia Thyatirensi, abducere se ab his qui tyrannidē in Ecclesia affectabant, à Christo deficiebant ad tyrannos: cultū quem Christo & Deo patri tribuere debebāt, conuerterant in se, & in tyrannos. Quæ iam hos monuit, multò magis voluit esse monitos omnes pios, qui fuerunt toto tempore Papatus: ac maxime nos, qui fuimus deducti in postremos conatus Satanae in Papa, & in Inquisitoribus, & in tyrannis impiis, & in omnibus oppressis à malis spiritibus, certantis & vbique belligerantis contra suscipientes æternum Dei & Christi Iesu Euangelium.

Caput 3.

Et Angelo Ecclesie, qua est Sardis, scribe: Qui habet,

habet, &c.] Hic quinta ætas describitur, quando tyrannis Papæa fuit confirmata, & roborata per Carolum magnum: & tunc paucissimi fuerunt qui non susciperent characterem bestię, vt dicitur capite 13. describitur & quintum tempus prædicationis Euangelicę. ac tempore quidẽ Ioannis idem quodãmodo videtur fuisse in Sardis. idem, vt existimo, cùm Iosias rex deturbasset idololatriã apud Iudæos: pauci tunc fuerunt qui piũ cultum Deo præstarent, cùm propè omnes valdè pij sibi viderentur. sed dicamus de quinta ætate, quòd tunc omnes propè sibi videbantur viui, esse in vero Dei cultu adorãdo Papam, ac cerimoniis & cultu carnali se inuoluendo: erant verò mortui; quòd illa ætas fuerit tributa bestiis, vt vidimus cap. 1. Gen. ita erãt tunc homines mortui delictis & peccatis, sine Christo, sine spiritu, ac veluti rationis expertes: sine aliquo insigni ministro, qui verbum Dei proponeret, reuocaret homines ad piũ cultum. Verũ multò apertius loquitur Christus nobis, qui sumus in quinto tempore prædicationis, quando pugnatur in Gallia, & certi ministri contendũt vt primas obtineant in doctrina: certæ Ecclesiæ contendunt vt aliæ sibi pareant. intereã doctrina exagitata non augetur, sed minuitur: spiritus qui fuit, reuocatur ad carnẽ. historia temporis est nota. multi disputationibus, & scriptis exagitant & perturbant Ecclesias, & credentes: quidam in certis Ecclesiis voluerunt alios omnes esse hereticos, qui secum non sentirent, & facerent. alij Papę, alij ecclesiæ Romanæ multis in locis visæ sunt. sibi tribuunt nomen Ecclesiæ veræ, & Ecclesia vera in-

uenta est ibi mortua; quòd quotidie conspiceretur prima prædicatio mori. Ait ergo nobis Christus, qui hoc quinto tēpore fumus: Hæc dicit qui habet septē spiritus Dei, & septē stellas. Christus ille, quē prædicatis, est is, qui requirit spiritum perennem in cultu suo, qui requirit prædicatores verbi constantes. vos verò spiritu cœpistis, & carne consumastis. vt progressus in prædicatione facere debuistis, languetis in ea, & paulatim eam finitis ruere, quam extruxerant qui fuerunt ante vos constātes prædicatores. moneo vos me habere septem spiritus Dei; atque dare, & auferre posse spiritū, quando voluero; qui in omnibus ætatibus mundi dedi ego spiritum Dei omnibus, qui illius fuerunt participes. nisi ad ea quæ Spiritus sunt vos conuerteritis, priuabo vos omninò Dei spiritu. quod ne faciam, precantur qui sapiunt, & dicunt: Et Spiritū sanctum tuum ne auferās à me. in omnibus ætatibus mundi Spiritum quæsiui in omni cultu Deo præstito siue in Lege, siue in Euangelio. moneo vos me habere septem Angelos. hoc est, omnes ministri verbi, qui fuerunt omnibus ætatibus mundi, à me fuisse constitutos; eosque constantes optaui. vos si remittitis de prima prædicatione, & de diligentia, & pietate, potestatem habeo alios in locum vestri constituendi.

Scio opera tua.] Tu Papista, tu qui profiteris meū Euāgelium, & antè, & nunc, & omni tempore adsum, & video quid occultè, quid palàm à vobis agatur. nouit Christus omnia, & punit; ac iudiciū incipit à domo Dei. *Habes nomen, quòd uinas.* *Fama est esse apud vos cultum Dei, & prædicationē;*
 & ic.

& iccirco vos ad æternam meam vitam destinatos. *Et mortuus es.* Res aliter se habet in multis. cultus meus non est apud vos: facitis vos Christos: vos, non autem me, prædicatis. dixi vobis me habere septem spiritus Dei: in mea prædicatione omnium ætatum semper prædicatum esse cultum spiritus, & non carnem. dixi vobis me habere septem Angelos; qui fuerunt ministri verbi: me, inquam, & non se, prædicarunt, vt vos facitis. De Cæna Domini, in qua spiritus Christi similiter sumitur, & inde efficimur eius corpus, combibiti omnes, vt ait Paulus, per Spiritum sanctum in corpus Christi: vt viuamus Spiritu, & seruiamus ac pareamus capiti nostro; alibi sæpè dictum est, & Psal. 19. de septeno Spiritu, de quo loquitur hic Christus. In his verbis filij Dei erit attendendum iudiciũ eius peractum in Gallia in cæde Euangelicorum, de qua dictum est cap. 9. Ezech. attendendum erit deinceps in omnibus, quos amouebit Christus ne perueniant ad suum regnum, in quod non sint peruerturi malè in suo munere se gerentes, & in Christum, & in Spiritum sanctum peccantes.

Esto vigilans. in his quæ pertinent ad Cœnam Dominicam; & ne quis faciat se Christum. *Et confirma reliqua quæ moritura erant.* Prædicatio quoque doctrinæ Euangelicæ de Iustificatione antè prædicata exagitur variè: imagines retinentur: cerimonia & mores Papistici reuocatur paulatim: quæ fuerunt priorum Patrum, siue Apostolorum, siue nunc instaurantium prædicationem Apostolicam, intermoriuntur; vt caritatem præteream, quæ nimium frigescit. vnde fit vt non inueniam opera

na plena coram Deo meo. Et hæc quidem non de omnibus, sed de multis dicta sunt. *In mente ergo habe qualiter acceperis, & audieris.* Recordamini prædicatores, qui perturbatis nunc Ecclesias, & conscientias credentium, ac reuocatis Papatum; quam doctrinam meam acceperitis antè per meos prædicatores, & quid audieritis per eosdem. *Et serua.* seruate quæ accepistis, & audiuitis ab illis. *Et age pœnitentiam.* quòd ab illorum prædicatione, vita, & Spiritu recesseritis. *Si ergo non vigilaueris.* Minatur Christus se pœnam in eos allaturum cùm non putabunt. Vidimus iam Christum nunc Gallos, nunc Hispanos, nunc Venetos subitò adoriri. vidimus cædes vniuersales: vidimus & ex principibus, & ex populo multos venisse in periculum, in manus hostium: nunc ignem, nunc gladium, nunc pestem sustulisse è medio repentè securos, & sibi omnia secunda pollicentes. maiora imminet in magna perturbatione, in qua omnes inuoluemur. *Habes pauca nomina in Sardis.* hoc est, hoc tempore dum perturbationes in Gallia, & Belgico vigent, sunt tamen aliqui qui non recesserunt à prædicatione, à studio religionis rectè sentientes, & operantes: vt pauci fuerunt ætate quinta, qui non fecerunt cum Papa. *Qui vicerit, sic vestietur.* qui perseverabunt in doctrina, in vita, in Spiritu, iustificabuntur à Christo, non delebuntur de libro vitæ: non morientur in subitis cædibus, vt eueniet his qui defecerunt: persistent in regno Dei defensi à Christo. *Qui habet aurem.* Monemur vt hæc diligenter expendatur, quæ loquitur Spiritus sanctus & Sardis, & Papistis, qui hæctenus fuerunt, & no-

bis nunc expectatibus magnam perturbationem,
& iudicium.

Et Angelo Philadelphiensis Ecclesia scribe: Hac dicit Sanctus. Sermo est ad Philadelphienfes, hoc est, ad illos paucos, qui paulò antè dicti sunt non inquinauisse vestimenta sua, non defecisse à doctrina suscepta, à vita Euangelica non recessisse, nec à spiritu piorum Patrum. & mirum videtur, quòd loquatur hîc tantùm ad eos qui persistunt in suo cultu, non arguat reliquos qui defecerunt, qui perperam egerunt, vt vidimus in superioribus Ecclesiis. dicam quòd videtur. In cæde Gallicana anno 1572. 24. Augusti, visus est Christus iudiciũ suum satis insigniter ostendisse, præsertim noua stella in cælo visa illud attenstante. vnde de illa cæde loquens Christus cap. i. Amos, ait: Super tribus sceleribus, super quatuor non conuertam quasi cæpto iudicio suo videatur iam non disceptare causam; sed iudiciũ peragere. vnde non alloquitur vltra malos tanquam iam iudicatos, alloquitur verò suos, quibus præstaturus sit promissa in diuino verbo. Ergo sexta ætate noui Prophetæ mittuntur, qui nuntient tota illa ætate expectandum esse Dominum, qui allaturus sit breui pœnas, & præmia. item sexto tempore à Prophetis antiquis magna perturbatio ostenditur adesse, quam expectantes pij, parant se vt ex illa possint euadere, ac obtinere diuinas promissiones. Vnde sexto tempore post cædem illam Gallicanam visa est multitudo ex omni genere hominum esse talis, qualis describitur cap. 7. Micheæ, & alibi in aliis Prophetis. vt Deus visus sit accensus ira, ac para-

paratus tantummodo ad pœnas sumēdas de peccatoribus, & perditis hominibus, quos à se reiecerit. solùm loquatur his qui perseuerarunt, vt sui essent. *Hæc dicit Sanctus.* Mihi ergo videtur Christus reuocare suis in memoriã illa quæ promisit in Prophetis, quando liberauit populum suum à seruitute Nabuchodonozoris: atque illa cõfirmavit Ecclesiæ per nouos Prophetas, vt Ioachimum, & alios, vsque ad Lutherum: vt parati sint omnes ad illa nunc suscipienda post perturbationem magnam peractam. Sanctus, & Verax dicitur, qui nunc hîc, & in Prophetis loquitur Christus: vt firma promissio habeatur à nobis, qui nunc dum fiunt vniuersales cædes, dubitamus, hæsitamus, omnia extimescimus: quia Sanctus, qui firmus est, & non mutatur; quiq̃ue nõ potest mentiri, promittit. ergo idem est quod promittitur, ac si illud promissum esset præstitum. liberabimur omninò à Papatu, ac liberi in regno Christi erimus. promittit deinde qui habet clauē Dauid: is qui potest, cui data est omnis potestas in cælo & in terra: qui amouet reges, & constituit; euertit, & erigit regna: contra quem nec Papistica, nec Satânica vis quicquam potest; nec cælum, nec terra, nec supera, nec infera. *Novi opera tua.* Multi tempore Albigeriorum mutarunt vitam, & post vsque ad prædicationem: item in fine, seu circa finem ætatis sextæ, & in ingressu in septimam: ad quam aperiet aditum ampliorem magna perturbatio: spero per concilium Galliarum, & alia deinceps magnam futuram emendationem in pluribus morum, ac vitæ; doctrinamq̃ue puriorē

pariter futuram . & hæc tamen extabunt in mul-
 ris piis dum exorietur magna perturbatio. *Ecce
 dedi coram te ostiū apertum, quod nemo potest clau-
 dere.* His qui perstiterint esse Christi, paratus est
 aditus ad victoriam, ad salutem, ad obtinendum
 regnum Christi, vt regnent cum Christo . nulla
 creatura est nec in caelo , nec in terra , quæ possit
 impedire quod Deus statuit, quod Christus agit.
 ergo ostium est apertum. non secus obtenturi su-
 mus regnū Christi , ac si iam illud obtinuerimus,
 ac in illud ingressi simus. *Quia exiguam habes po-
 tentiam.* Quam exiguam habuerint potentiam
 Euangelici , quando excitata fuerit magna per-
 turbatio, historia docere poterit : item quot col-
 lectæ opes Papistarū contra ipsos . tunc Christus
 sua magna potētia aperiet nobis aditum ad suum
 regnum, inuitis omnibus tyrannis : atque subji-
 cientur Euangelicis vēturis illorum regna . & hīc
 significatur illa contentio quæ exitit de nomine
 Catholici, quod sibi vendicāt Papistæ, dum sunt
 Antibaptistæ, & oppugnatores verè Catholicorū.
Quoniam seruaſti verbum tolerantia mee. in cultu
 Christi permanserunt, sustinendo afflictiones, &
 & iudicium Domini. *Et ego seruabo te ab hora
 tentationis.* A perturbatione illa magna liberabit
 Christus suos, quam inducet super vniuersam ter-
 ram, vt omnes credētes probentur, & non creden-
 tes iudicentur. & hīc apparet de quonam tem-
 pore sit sermo, atque propriam esse allatam inter-
 pretationem.

*Ecce venio citò; tene quod habes, & nemo accipiat
 coronam tuam.* Quāuis Christus videatur nobis
 tarda-

tardare, dum tota ætate sexta non potuerunt fideles emergere: & nunc dum versamur in tempestate bellica, in contentione infinita digladiamur multis modis, pollicetur tamen se venturū Christus, ac liberaturum nos à tot malis. intereà monemur vt persistamus in fide, & caritatis opere; in doctrina Euangelica suscepta; non plura quaramus, quàm quæ per prædicationem euangelicam repetitam sunt nobis data: ne ab ea declinemus, vt factum est antè à multis, qui à Deo sunt reiecti. aliis dedit quæ ipsi habuerunt; vt dictum est de candelabro translato. Cap. 3. Osee similiter datur hordeum, & argentum. iubemur his expectare secundum aduētum Domini. locus ille videatur, & cum hoc cōferatur. Illud citò non est prætereundū, quin aduertamus quæ de eo dicta sunt in Epistola 2. ad Thes. dum loquitur hïc Christus nobis, quasi sit hoc tēpore sextæ ætatis inter nos, & clamet se citò allaturum magnam tempestatē, & iudicium; nec hoc dilaturum vsque ad postremam tubam.

Qui vicerit, faciam illum columnam in tēplo Dei.

Qui perseverauerit vsque in finem sustinere certamē, nec defecerit, erit in innouata Ecclesia tanquam columna; persistet in ea, nec dimouebitur, vt amotus fuerit Papa; vt multi apostasiam facientes ab Euangelio. *Et scribam super eum nomen Dei mei.* Erit filius Dei in regno suo: erit innouatus in Ecclesia innotata: erit in corpore Christi constabilitus. de nomine nouo Christi de quo fit mētio in Prophetis; ac de nouo nomine quo appellabimur in innouata Ecclesia, tempus aperiet

hæc, & alia. in fine libri agitur de Ecclesia, quæ descenderit è cælo. quæ ibi dicuntur, ea obtinebunt, qui perducentur ad illud tempus victores Antichristi, & afflictionum. *Qui habet aurem.* Ad nos maximè pertinet hæc audire, quæ Spiritus sanctus loquitur fidelibus, qui erunt tempore magnæ perturbationis.

Et Angelo Laodicensium ecclesia scribe: Hæc dicit Amen. Hic describitur septimum tempus repetitionis prædicationis Euangelicæ, quando peracto iudicio insigni ad vallem Iosaphat, de quo est dictum in Ioël, præstabuntur promissa in tota Prophetia: fiet distinctio inter verè pios, & simulatos, iudicio Dei adhuc singula loca peruadente. verè pii obtinebunt palmam, & præmia promissa: alij eicientur. Interponit Ioannes tanquam parenthesis Amen, vt veritas ostendatur omnis Prophetiæ iam adduci, & compleri: verè fieri, ac præstari omnia promissa. & hoc maximè vult Deus, vt attendamus, & vt nos quoq; testemur. Sequitur: *Testis fidelis, & verax, principium creatura Dei.* Vt intelligamus illud Amen, dum attendimus quid nobis signetur in his tribus attributis. nam in Teste fideli cognosco Christum prædicare nunc secundò suum Evangelium, atque aduenisse nunc secundò (vt promisit) & præstare, quæ locutus est nunc per suos prædicatores, & ministros: vt in Teste fideli intelligamus quicquid locutus est Christus in suo secundo aduentu, dum autem dicitur Verax, intelligo prædicationem sui primi aduentus, & quæcunque ipse nuntiauit futura, & Apostoli, & alij vsque ad tempus Lutheri. quæ omnia

euenc.

euenetint, vt nuntiauit, quemadmodum & vera
 fuit doctrina sua Euangelica. Quòd autem dica-
 tur Principium creaturæ Dei, indicari videtur pri-
 mum, ipsum esse primum, & nouissimum, vt antè
 dictum est, omnes in Ecclesia fuisse in ipso ab ini-
 tio temporis ad finem temporis : deinde veritas
 quoque in ipso signatur verbi Dei denuntiati ab
 initio, quòd ipse sit initium creaturæ Dei. initio
 in creaturis denuntiata sunt omnia futura, vt vi-
 dimus capite primo Genesis: atq; deinceps in to-
 to Mose, & in Prophetis. nam in rebus creatis, &
 effectis; in hominibus, ac in rebus aliis describū-
 tur res futuræ postremorum temporū. atque cū
 Christus sit principium; atque, vt ait Paulus, pri-
 mogenitus omnis creaturæ, quæ in rebus creatis
 denuntiata sunt, in ipso sunt denūtiata. seu vt ipse
 est principium omnis creaturæ; ita est denuntia-
 tor ab initio omniū, quæ denuntiata sunt in crea-
 turis, voluit Ioannes dicere, Christum prædicasse
 veram doctrinā in vtroque aduentu. vera denun-
 tiasse in primo, & in secūdo: & item vera denun-
 tiasse in Mose, & in omnibus Prophetis, quæ nūc
 in euentis apparebunt omnia vera. ac dum hoc
 postremum dicitur, simul significatur Christus
 Dei filius, in quo sint creata omnia, & omnes fi-
 deles in eius Ecclesia. atque simul ratio, quæ est in
 Mose, & Prophetis nūtiandi futura in rebus crea-
 tis, innuitur. & hæc interpretatio videtur Prophe-
 tica. Euangelicus prædicator poterit rectè dicere
 appellatum Christum Testem, quòd ea nūtiarit
 quæ locutus sit Pater: Fidelem, quòd nihil aliter
 renuntiarit, quàm quæ pronūtiata, & vt pronun-

riata fuerunt à Patre. item dictum Christum testem propter seipsum, quòd filius Dei pronuntiet, & testetur ipse, qui est filius Dei de iudicio futuro. fidelem, qui nil secus quàm res extiterint, & futurae sint loquatur, & locutus sit. item dici testem, & fidelem propter certum euentum rerum, quæ non possunt non euenire, postquam ipse dixit; nec aliter, quàm dixit, possunt euenire. Hæc iam omnia conspicientur ingredientibus nobis in tempus septimum, quæ nuntiavit Filius Dei in Mose, & in omnibus Prophetis: quæ in Euangelio, in Apostolis, & in horum discipulis: quæ nunc in secundo suo aduentu: conspicientur quidem quando incipiet regnum Christi constitui in inferiori Germania, Gallia, & Hispania; & per Concilium cogi, & constitui Ecclesia. deinde quædo eadem fient in tota Italia, quando in Germania superiori, ac in toto populo Christiano. tunc patefiet qui creauit calum, & terram, & omnia in eis: qui creauit in se primos parentes, ac omnes omnium ætatum fideles; in seipsum assumere omnes; vt ipse conspiciatur tandem principium creature Dei: ipse trahere ad se, & in se omnes in toto mundo in se creatos, vt sui sumus omnes, vt sua, & in se sunt omnia.

Scio opera tua, quia neque frigidus es. Adducturus Christus suos in suam Ecclesiam, & suum regnum, & præstaturus quæ promisit omnibus fidelibus omnium ætatum, quia adest iudex & Dominus: seligit primùm suos, & separat à non suis. non sui autem intelligendi sunt, non solùm Papistæ & impij, sed & illi quibus dicet, Nescio

vos, & tales. nec est hîc in verbis difficultas. posset quis reperere ab initio, quomodo homines post acceptum verbum Dei, & præceptum, facti sint inertiores, & languidiores in studio ac opere verbi Dei: quæ oportuit, minus curarint: otium, somnû, commoda, & voluptates secuti sint. Ego nunc prætermittam id facere, quod tamen erit faciendum per ministros verbi in Ecclesia: vt percurrant omnes ætates; ostendant quomodo post modicum tempus filij Adami statim à monitis cultûq; Dei recesserint. quod facit Daniel cap. 9. Baruch. 2. atque liber Deuteronomij comparatus est ad hanc rem, vt veterum excitetur, & excutiat à nobis, ea agamus quæ in hoc libro præcipiuntur. aliter viuendum est deinceps, quàm hactenus factum sit a nobis: adest tempus vt quisque surgat è somno, & ardentem agat quæ sunt ardentis spiritus Domini.

Qui dicis, Diues sum, & ditatus sum. Dum erût qui imitabuntur veterum superiorum ætatum; imitabuntur Ecclesiasticos Romæos, qui adeptæ cognitione Christi, & aucti bonis terrenis, putarunt se beatos, quando relinquentes studium diuini verbi, & opus, facti sunt miseri: monentur ne illos imitentur: quia vult Christus suos semper esse erectos spiritu, & feruêtes in suo opere. Duplex genus diuitiarum habebunt pij à Domino in Ecclesia libera, & innouata. liberati à tyrannis erunt ipsi domini, & obtinebunt statum qui fuit impiorum, & tyrannorum. vt reges, & ministri, qui erunt, sint deinceps Evangelici: sub quorum ductu & administratione quisque sua obtineat, &

concupita pace fruatur. aucti etiam erunt diuitiis, ac thesauris cognitionis Dei: quia Euangelium habebunt planum, Prophetarum ænigmata explicata, Legis mysteria patefacta. & tunc nulla re se egere putabunt, vt putarunt olim Ecclesiastici Romæi, & aliqui etiam Euangelium profitentes. at dum ardens caritas non adest erga Deum, erga Ecclesiam, erga singulos in ea: dum viuus non erit cultus Dei in nobis, dum non feruentes sumus in opere, erimus tanquam stipes exsiccatus adherens quidem solo pingui; sed succum nullum indè trahens, nec virgulta, nec fructus edens: vnde erimus potiùs pauperes, quàm diuites; miseri, quàm beati: miseri, inquam, in hoc mundo, & miserabiles in futuro. erimus cæci, & nudi: cæci, quia spiritu non videbimus spiritualia dona; erimus litera; erimus caro, non spiritus: non sentiemus dona, & vitam quæ est in Christo. nudi, quia sine cultu spirituali viuo nulla erit nobis vestis ex byssino, qua recipi quisque debeat & admitti ad cœnã Agni. *Suadeo tibi emere à me aurũ ignitum.* Hic excitat Christus veternum nostrum, vult vt postquàm liberati erimus à tyrannis, erimus adepti suum regnum, & cognitionem rerum diuinarum; atque fruemur otio, & commodis vitæ in pace nobis à se parta; ne imitemur, vt dicebam, superiorum temporũ homines: qui alacri, & magno animo susceperũt verbum Dei, & gratiam: de inde languidiores semper facti sunt in studio, & opere diuini cultus. vult Christus, vt in initio fuimus ardentis in suscipiendo verbo Dei, ac eius donis; ita perseueremus in eodẽ ardenti spiritu contem-

plari diuina, & amare se, ac Deum patrem: operari quæ sunt salutis nostræ semper. Hæc erunt attendenda omnibus in regno Christi dum viuēt in hoc mundo: erunt hæc petenda à Christo, vt in eo vita uiuant, vt in æternum victuri sint, vt æternos retineant thesauros in cælo: quòd hîc sit vera ratio cogendi diuitias, & perueniendi ad vitam beatam.

Et vestimentis albis induaris, vt non app. Fides hîc & iustitia Christi viua, agens, & efficiens indicatur: qua Christo induti secundùm Christum viuamus; ac conuersatio nostra sit in cælis, tametsi pedibus terram calcamus. *Et collyrio inunge oculos tuos, vt videas.* Spiritus Domini est petendus, superbia humana est calcanda; & quid Deus loquatur in suis Scripturis, videndum, cognoscendum, & amplectendum. si quæ suadent sensus, si quæ prudentia imprudens humana, sequemur, vt fecerunt prudentes huius mundi antè; caligantes inuenientur oculi nostri in his quæ sunt Dei, & æternæ vitæ. quare spiritu Dei viuo amouenda est omnis caligo nostræ mētis, & que solùm intueri oportet quæ sunt Dei, & quæ semper Deus velit: idque agere viuo Dei spiritu, non quadam mortua cogitatione, & sensu. *Ego quoscunque amo, corrigo & castigo.* Vt hæc quæ dicta sunt semper fierent, castigauit & correxit Christus sæpè suos, vt historia docet, & hoc nostro tempore vidimus. & quia id nostra causa fecit, debuimus semper sustinuisse correctionem, & disciplinam Domini & fortiter, & libenter, atque rediisse in viam à qua semel fuerit aberratum, vt essemus aurum ignitum & probatum apud Deum. Ne verò vltra percutiendi simus, audiemus Christum, qui ait: *Emulare ergo,*

ac respisce. atque studebimus vt ardentēs semper
 simus in cultu Dei, in eius amore, ac caritate: vt a-
 lij erga eū futuri simus, quā hactenus fuerimus:
 pœnitentia corrigamus statim quicquid fuerit à
 nobis admissum, & commissum. *Ego sto ad ostium.*
 est secundus aduentus Domini, adest Christus qui
 suscipiat omnes in regnum suum tales, quales di-
 ximus, ardentēs semper deinceps in Dei cultu. ad
 quem cū inuitet nunc omnes cupidos beatæ vi-
 tæ, etiam superioribus tēporibus fuit paratus sem-
 per, vt pariter omnes ad se accedentes susciperet.
Et cœnabo cum illo. Hic mihi videtur præstari id
 quod dicebat Christus Discipulis: Non bibam de
 hoc fructu vitis, donec bibam illud in regno Dei:
 non edam de hoc Paschate vobiscum, donec com-
 pleatur in regno Dei. tunc videtur futurus finis
 persecutionum, & afflictionum his qui viuunt in
 Christo: vt deinceps in ipso, & cum ipso sedeant
 in throno eius. *Qui habet aures.* Hæc, & omnia
 quæ de his septem Ecclesiis dicta sunt, cū fuerint
 omnibus ætatibus & temporibus fidelibus omni-
 bus animaduertenda, tum nos debemus habere
 illa ante oculos, & singulis horis mente versari.
 adest enim iam tempus, vt ingrediamur anuam
 domus Christi, ac regni eius: cum eo cœnemus, &
 in eius throno sedeamus: aut extrudamur extra e-
 ius Ecclesiam, & miserè pereamus. attendendum
 quæ est quod dicitur huic postremæ Ecclesiæ, dici
 omnibus toto cursu temporum futuris. puniturus
 est enim semper Christus non solū peccata, sed
 & veternum. attendere debent & qui ardentēs e-
 runt in his quæ Dei sunt, adesse tempus cœnæ, vt
 sciant

sciant se migraturos in æternam vitam percursis temporibus mundi.

Argumentum in Caput 4.

Ecclesia, & regnū futurū vna visione ostēditur.

Quoniam opera Christi in sua Ecclesia ita hactenus deduximus, vt cognosceremus ipsum æternum Sacerdotem, & Dominum in ea: cognosceremus prædicationem repetitam in suo secundo aduentu fuisse eandem, quam locutus fuit in carne, & quæ continebatur in Lege in mysterio: item progressum illius prædicationis in Ecclesiis persecuti sumus ab initio vsque ad Ecclesiam innouatā constitutam in populo Christiano: vbi simul progressum temporum Ecclesiarum vidimus ab Apostolis vsque ad eandem innouatam Ecclesiam: atq; etiam à Iacobo patriarcha vsque ad Christum; sequitur iam vt hoc quarto capite contemplemur opus constitutæ Ecclesiæ innouatæ post Antichristum, & alios aduersarios ab Ecclesia eiectos & expulsos: atque pariter regnum Dei in toto populo Christiano constitutum. quæ quidem constitutio regni Dei, & Ecclesiæ perficietur per Concilium membrorum Christi cum ipso capite, non tyrannorum, ac filiorum Satanæ. Quod regnum Dei constitutum, & Ecclesia constituta in hac secunda visione huius quarti capitis proponitur nobis ante oculos à Ioanne: in qua non solum cognoscimus quid futurum sit, sed etiam intelligimus quid agere debeant, qui tum Ecclesiam Christi obtinebunt. vt illa, & regnum Dei secundum suā voluntatem, ac æternum decretum existat semper & administretur, atq; omnes in eo viuāt, & agāt.

Post.

Post hac, vidi. Temporum videtur seruandus ordo, vt intelligamus, postquam ad septimum tempus peruentum fuerit prædicationis Euangelicæ in secundo aduentu Domini repetitæ, statim consecuturum regnum Dei, & Ecclesiam constitutam, & ad normam ecclesiæ Apostolicæ inno- uatam: quemadmodum & Ioânes ait, postquam scripsit de septem Ecclesiis, se vidisse quæ hoc ca- pite, & sequenti narrantur.

Ecce ostium apertum in celo. Status omniû Ec- clesiarum qui fuit ab Abrahamo, seu etiam ab Adamo vsque ad innouatam Ecclesiam, aperie- tur in Concilio descriptus in diuinis Scripturis: quod Cõcilium mihi videtur significari per ostiû apertum. quòd in celo signetur Ecclesia, vidimus cap. i. Gen. & alibi. & quoniam absconditû fuit nobis consilium Dei hæctenus eorum quæ actu- rus erat omnibus temporibus in Ecclesia sua, po- nitur nunc in Ecclesia ostium apertum: hoc est, Concilium illud quod dixi, per quod cognosce- tur consilium Dei quod fuerit absconditum à se- culis, & mysterio consignatum in diuinis literis. Et quia tota diuina Scriptura appellatur quoque Cælum, per eius ostium significabitur ratio ipsa Prophetica aperta, in qua futura fuerunt consi- gnata, & diuina mysteria contecta. Si verò in cæ- lo intelligas supernam Dei sedem, vbi sit sedes, & qui sedeat, tunc æternum Dei regnum cogno- sces, atque eius æternum consilium: atque alia al- tiora erunt tibi contemplanda. Nos autem histo- riam persequentes Ecclesiæ in diuinis literis, illa aliis alio tempore contemplanda relinquimus:
atque

atque regnum Dei in terris, & Ecclesiam constitutam hinc recognoscimus: quæ fieri cœsemus per Concilium, in quo aperientur quæ dixi; & stantur quæ in hac visione erunt significata, & demonstrata.

Et vox prima, quam audiui tanquam tuba. Quæ vox Christi locuta est in Apostolis, imò verò in Mose, & Prophetis, eadem vna perpetuò locuta est in omnibus ministris diuini verbi. item quæ locutus est sanctus Israël ab initio, quæ in ipso Adamo nuntiauit, quæ in ipsa fabrica mundi consignauit fututa; quæ literis, & voce multorum à se efficienda prædixit; nunc in effectiōnem, & perfectiōnem reuocat, & adducit. & hinc videntur significari rotæ Ezechielis: in quibus principium cum fine coniungatur; ostendatur idem esse factū in fine, quod in principio sit denuntiatum: id perfectum in fine, quod denuntiatum initio. siue etiam, vt ait Salomō, quod factum fuit, recurat in id quod fuit efficiendum, & fiat. Ergo hinc cognoscamus quæ in constitutione mundo, & deinceps locutus est filius Dei, nunc perfecisse, & præstitisse.

Ascende huc, & ostendam tibi quæ oportet fieri post hæc. Dum dicitur, Ascende huc; docemur nos non posse intelligere mysteria diuina vi mētis, ingenij, ac prudentiæ humanæ: sed mentem nostram illustrari oportere à Deo ipso, vt quæ Dei sunt percipiat. quod Deus multis modis nos docuit. primū verbis, quæ locutus est in ministris suis: deinde signis multis datis in Lege, & in Prophetis: tum trahendo aliquos ad se à seruis suis, vt factū fuit in Mose, Paulo, & aliis. Ergo cognoscere debemus

bemus spiritum Dei spirare ubi vult, tamen si non sentiat unde veniat, unde dicitur: *Et ostendam tibi quæ oportet fieri post hæc.* Ordo cognoscendus est, ut significatum est in verbis Ioannis, cum dixit: *Post hæc vidi.* qui ordo est, ut post septimum illud tempus, quod dixi, prædicationis in secundo aduentu Domini, sequatur constitutio regni Dei per Concilia. Verum quoniam & historia seruanda est de septem Ecclesiis, quæ fuerunt tempore Ioannis in Asia, & iccirco temporis quod post illas consequi debuit, alius ordo erit aduertendus: atque ita secundum Prophetiam duo tempora oportebit intueri, ut prætermittam tempora generatim omnia, quibus hoc regnum apud Deum semper fuit. duo igitur tempora nunc tantum intuentes, si respiciamus ad historiam septem Ecclesiarum, quæ fuerunt tempore Ioannis; quæ hic fieri oportuisse ostensa sunt Ioanni post illas (ut mihi quidem videtur) referenda erunt ad tempus Syluestri episcopi Romani. quo quidem tempore debuerunt Christiani, & Ecclesiastici constituisse Ecclesiam, & regnum Christi, ut significatum est Ioanni in hac visione, & in Prophetis. Verum cum vidissent illi arborem quæ erat in medio paradisi, & fructum eius pulchrum visu, & gustu delectabile: hoc est, decus regium, & opes regias; se reges constituerunt: & regem Christum, quem dum Ecclesia martyrum pepererat, deuorare voluerunt. qui conscendens cælum dedit locum Antichristo, atque ita Christi regnum dilatatum est vsque ad hæc tempora: in quibus pugnatur cum Antichristo, & tyrannis: ut his expulsis regnet ipse solus cum Deo patre:

patre: & qui reges erunt, ministri sint supremi regis. quod regnum Christi futurum describit nunc Ioannes: quod debuit esse tempore Syluestri, & Constantini. Videbimus ergo illud nunc in visione Ioannis, quod statim conspicietur à toto mundo in Ecclesia, & populo Christiano. quando peruenimus ad tempus septimum, incipiet per concilium constitui Ecclesia, & regnum Dei.

Et fui in spiritu. Fuit & in spiritu, quando superiorem visionem vidit, scilicet, extra se raptus consopitis sensibus corporeis, & suo spiritu correpto à diuino spiritu. *Et ecce sedes posita erat in caelo.* Altiora relinquemus, ac simpliciter quæ narrantur exponemus, quantum poterimus historiam aperientes. quamuis qui sedet in maiestate prior sese oculis offerat; & potuisset Propheta dicere: Vidi, & ecce qui sedebat in solio, vt ait Isaias cap. 6. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum; tamen hic priùs dicitur: *Et ecce sedes:* vt indicetur post iudicium Dei contra Antichristum & tyrannos, mansisse Ecclesiam sine dominatore, qui oculis conspiceretur, aut declaratus publicè fuisset decreto, & voce hominū. vt scilicet vigintiquatuor Seniores declararent, & aperirent, quisnam summus dominator residere deberet in populo Christiano, & in Ecclesia signata in caelo. *Et supra sedem sedens.* Hic est Deus noster: hic est regnū Dei: hic est regnum, de quo fit mentio, quod allaturus sit nobis Christus in terris etiam antequā deducamur in celum: est hic regnum, & rex, quem expectarunt Hebræi, ignari aduentus Domini primi. de quo regno ostendendo non est vt plura dicam, & loca multa Pro-

phetarum vnum in locum conducam; illud adde-
 mus tantum, hoc esse regnum de quo rogabant
 Apostoli Christum, cum dicerent: Domine, quan-
 do restitues regnum Israel? rex quidem erat tunc
 paratus, vt ante semper fuit, & sedes fuit posita tem-
 pore Syluestri, nunc tandem sedebit qui adducet
 regnum Israëliticum. *Et qui sedebat similis erat
 aspectu lapidis Iaspidi, & Sardo.* Quisnam sit qui
 sedeat, aperitur infra, vbi dicitur: Sanctus, sanctus,
 sanctus Dominus Deus omnipotens: qui erat, &
 qui est, & qui venturus est, viuens in secula secu-
 lorum. item in fine quinti capitis, datur honor,
 gloria, & imperium viuenti in secula seculorum,
 sedenti in throno, & Agno. hæc aperiunt nobis
 quinam sit is qui sedet in throno, Deus scilicet pa-
 ter omnium, & filius eius Iesus Christus: vt etiam
 in fine tertij capitis dicebatur Christus sedere cum
 Patre in throno eius. sed videndum est, quare dixerit
 Ioannes loco Dei patris & Filij eius similem aspe-
 ctui lapidi Iaspidi, & Sardo. ego existimo id esse
 factum, vt in rubore signetur Pater, & eius ira in
 iudicando mundum, & puniendo: atque propo-
 natur illud tempus, & iudicium, de quo cap. 19.
 dicitur ipse calcare torcular vini furoris sui, & iræ
 Dei omnipotentis. in lapide, in quo est crassior vi-
 riditas, fortè signatur Christus Deus & homo,
 sanctificatio credentium. Itaque proponitur nobis
 Deus tempore quo iudicauit mundum, saluauit
 credentes, & se diligentes: in ignem æternum de-
 merisit impios suos aduersarios. & vt confirmetur
 hoc iudicium, addit Ioannes: *Et iris erat in circuitu
 sedis.* in qua sede viridi monemur iudicium Dei
 ante-

antecessisse, ac deinceps Deum puniturum quidem
 peccantes. quia iam sedebit semper posthac in hoc
 folio: hoc est, non permittet ultra, ut ante tempore
 seculi Esau, satanicè viuere. quia peccata publica
 punientur à magistratu, occulta ab ipso Deo. Ve-
 rùm apparebit nobis iris; quia nō similiter inun-
 datione sanguinis puniet mundum, ut nunc fe-
 cit, & ut fecerat tēpore Noë inūdatione aquarū,
 inuoluens omnes homines præter octo animas.
 ut historiam sequamur, hoc omninò cognoscen-
 dum est. est deinde & illud aduertendum, quòd
 iam cognoscetur opus Patris, opus Filij, opus Spi-
 ritus sancti in operibus trium statuum distinctis.
 quia iris dicitur similis aspectui Smaragdino. in
 Smaragdo existimo signari hīc Spiritum sanctū,
 qui ostendat nobis non solūm Deum Spiritum,
 Patrem esse Spiritum, & Filium Dei Spiritum,
 Christum Iesum natum nobis ex Spiritu sancto,
 & ipsum Spiritum sanctū manare à Patre, & Fi-
 lio: ac iam tandem ex opere ostendere se nobis,
 & Patrem, & Filium; sed etiam sanctificaturum
 Ecclesiam credentiū, ut sint membra Christi, &
 ut filiorum Dei vitam ducant: cognoscant Patrē,
 & Dominum nostrum Iesum Christum, illosque
 in se habeant: de qua re agitur capite postremo
 Apocalypsis. *Et in circuitu sedis sedilia viginti
 quatuor.* Quod de Throno Dei diximus, idem di-
 camus de sedibus viginti quatuor, quando bellū
 exarserit, & consumpserit Papatum, impios prin-
 cipes, & magistratus; erit aliquo tempore popu-
 lus Christianus sine magistratu cōstituto in ipso.
 ut cap. 8. dicitur silentium factum in cælo media

ferè hora. cogentur tunc prædicatores, & pij viri constituent regnum Dei, & Ecclesiam innouatã. horum sedilia visa sunt posita: quia ab initio cõstituti fuerunt, qui Ecclesiam, & regnum Christi essent Christo in ipsis operante adducturi.

Et super thronos vigintiquatuor Seniores sedentes. Hi sunt qui cogètur in vnum Concilium, & constituent regnum Dei: declarabunt regem regum, & Dominum Iesum Christum nostrũ, cui omnis laus, honor, & imperium dandũ sit posthac semper: quiq̃ue solus cum Deo patre sit adorandus. per hos vigintiquatuor intelligo omnes in Concilio, qui tenebunt doctrinam Euangelicam, & Propheticam: qui nouerint totam prædicationem Euangelicam antè prædicatã, simulq̃ue illis aperta fucit Prophetia. vt in sacra historia omniũ diuinarum scripturarum possint ostèdere, quæ antè iam ab initio euenerunt, & quæ iam sunt, & quæ futura sunt. atque hinc cognoscemus, vt disputat Isaias cap. 40, 41, 43, & 44, Papistas & Inquisitores non potuisse iudicare de quæstionibus, & de vita Christiana: quia non potuerunt statuere de verbo Dei, non intelligentes Prophetas: siue non potuerunt iudicare hoc tempore iudicij Domini, quinam essent cõstituendi ad dexterã, & quinam ad sinistram. Et fuerunt iudices constituti à Satana, qui opposuit se semper Christo: quiq̃; per suos ministros conat⁹ est, quos prædicatione ponebat ad dexterã, trahere ipse vi ad sinistrã; & quos illa ad sinistrã, ipse ad dexterã reuocabat. *Circumamicti stolis albis.* Veste Iesu Christi induti: iustificati, & sanctificati in Christo oblato pro ipsis, prædicãtes iustifi-

iustificationē in Euangelio Christi, & sanctificationē in Spiritu eius, ac Dei patris. *Et habebant in capitibus suis coronas aureas.* Omnes Prophetæ, & Apostoli, & doctores, qui verbū Dei nuntiarint, & purè tractarint, hīc signantur, quibus sua laus dabitur in Conciliis futuris. simul intelliguntur qui fuerunt in perpetuo certamine contra Papatum, & Satanam, defendentes verbum æterni Euangelij, & Ecclesiā Christi: affirmantes iudiciū Dei patefactum in Prophetia, vt ipse Deus vnus regnaturus sit in mūdo. summus monarcha cum Iesu Christo rege regum, & æterno in sua Ecclesia summo sacerdote. qui quidē victores remanserint, ac veri apparuerint in omnibus quæ egerunt, & locuti fuerunt: atque ipsi administrabunt regnū Dei, & constituent Ecclesiam. & iccirco sedent super viginti quatuor sedes, & habēt singuli in capite coronas aureas: omnia secundū doctrinā Euangelicam, & Propheticā administrātes, & decernentes. initio cap. 12. idē dicitur de Ecclesia victrice doctrina verbi Dei, quæ gestarit coronā.

Et de throno prodibant fulgura, & tonitrua, & voces. Hic significatur conflictus verbi, & armorum, qui extitit iam ab initio prædicationis. in fulgoribus mihi videtur significari fama & sermo sparsus per totum orbem de prædicatione Euangelica: in tonitruis, concursus disputationum & conflictus inter Euangelicos, & Papistas, item inter alias nationes. in vocibus, confirmata verba Euangelica per prædicationem, & cōcilia, & per multitudinem. In bello armorum cadē sunt intelligenda: fama de rebus bellicis in toto mundo

audita; fragor conflictus exercituum; horum casus, & ciuitatum: constituta & conclamata victoria apud Euangelicos. Et tandem erit conflictus in concilio dum disceptatione pugnabunt vigintiquatuor Seniores contra aduersarios: fulgura prodibunt ex illo conflictu, dum aperient Scripturas, & euenta omnis Prophetiæ: atque lux magna emerget eorum quæ fuerunt præteritis temporibus mytherio inuoluta, & umbris contecta. quæ lux pertinet ad omnes qui sunt in vltimis terris quacumq; ieris: magni motus erunt populorum in illis conflictationibus; vocesque tandem extabunt, quibus statuetur Deus, & Dominus noster Christus Iesus rex regum in mundo toto, & qui deinceps semper vbique gentium sit cum suo Euāgelio regnatus. & talia fient, quæ pertinebunt ad regnum Dei, atque ad eius Ecclesiam constituendam, & cōstabiliendam. hæc de throno prodibunt dum constituetur regnum, dum prædicabitur Euangelium regni in testimonium omnibus gentibus. *Et septē lampades ignis ardentis ante thronum, quæ sunt septem Spiritus Dei.* Hic cōtinetur prædicatio viginti quatuor Seniorum, atque omnis eorum doctrina. dum aperta erit Prophetia, ex euentis bellicis aperientur omnes dininæ scripturæ: & quæ Patriarchis præscripta fuerunt tēpore promissionis; quæ populo Israëlitico tēpore Legis; quæ tēpore Prophetarum: quæ in Euangelio; quæ in doctrina Apostolica; quæ in Apocalypsi: quæ post ad Prophetiam aperiendā Deus significauit multis. In his intuebuntur viginti quatuor Seniores vnum atque eūdem per-

ennum Dei Spiritum operantem omnia: vnum
 atque eundem Dei filium complectentem in se
 vnam Ecclesiam: vnum atque eundem cultum
 spirituales in fide, & caritate ab omnibus fide-
 libus retentum: videbunt in Lege cultum Euange-
 licum, & Prophetiam: in Euangelio exhiberi, &
 effici, quæ significata sunt in Lege, & promissa in
 Prophetia: in Prophetia habebunt contracta, quæ
 sunt Legis, & Euangelij: lux vndique splēdescet:
 lux Euangelij illuminabit quicquid est in Lege,
 & tunc reflectet se lux eadem in Euangelium, vt
 multa Euangelij illustriora fiant per Legem. lux
 hæc Euāgelij & Legis comportabitur in Prophe-
 tiam. vnde hæc tempora, quæ sequuntur, futura
 sunt lucis: vt Legis & Euangelij lux concurrat in
 Prophetiam. imò verò quæ sunt temporis pro-
 missionis, Legis, omnium Prophetarum, Euange-
 lij, doctrinæ Apostolicæ, Apocalypsis, & quic-
 quid lucis habuerunt noui Prophetæ, concurre-
 re inuenietur in hoc tempus completæ Prophe-
 tiæ, quæ lux signata est in septē lampadibus ignis
 ardentis. Cùm cōcurrerint omnia hæc omnium
 ætatum in vnam lucem, quæ est completæ Pro-
 phetiæ, tunc lux Prophetiæ reflexa retrò, illustrio-
 ra reddet omnia præterita. vt quæ sunt in promif-
 sionibus, quæ in libris Legis, & Prophetarum
 omnium temporum, & Euangelij, & doctrinæ
 Apostolicæ, & Apocalypsis; quæ generatim in
 omnibus diuinis Scripturis, & Dei vocibus, sint
 longè clariora, & apertiora futura omnia, quam
 antea fuerint. Quamobrem ea luce, quam hæcte-
 nus habuimus ex his quæ sunt Legis, & Euange-

lij, ingrediemur ad illa quæ sunt nunc euentuum
 Prophetiæ, & hæc dum per euenta aperietur, pro-
 ponet nobis ante oculos candelabrum, in quo
 conspiciemus septem lampades ardentes: & tunc
 erit Prophetia aditus alius, seu lux amplior ad ve-
 ritatem intuendam in omnibus diuinis Scriptu-
 ris. Dicuntur autem septem lampades non sim-
 pliciter; sed additur, ignis ardentis, vt Spiritus re-
 cognoscatur in omnibus diuinis scripturis: spiritu
 nos omnia simus percepturi; spiritus in nos sit
 ille effundendus, qui omnia omnibus tempori-
 bus egerit, & acturus sit, vt in septem ætatibus nõ
 solùm intelligantur septem Ecclesiæ, quas diximus
 capite primo; sed & maximè cultus in illis spi-
 ritualis viuis Dei spiritu, non externis cerimo-
 niis mortuus: verbũ viuũ & eius virtus in ani-
 mis agens, non solùm lectio, & prolatio. *Ante
 thronum.* In conspectu Dei viuus & ardens erga
 se, & ad se ferri debet noster spiritus: omnia quæ
 agimus, & cogitamus, sentiamus præsentia ante
 ipsum: cultus quẽ ei tribuimus viuus sit ad ipsum,
 & secundum ipsum. additur: Quæ sunt Spiritus
 Dei; vt opus Spiritus Dei sit perpetuũ, & perenne
 intelligatur in omnibus piis, qui fuerunt omnibus
 ætatibus mundi. Quando hoc candelabrum in-
 tuiti fuerimus, & eius lux fulserit in animis no-
 stris; vt perspiciamus quæ sunt septeni generis
 scripturarum; elucebit quid de vnaquaque re se-
 cundum Dei voluntatem statuendum sit in Ec-
 clesia, & regno Dei: secundum Dei, inquam, vo-
 luntatem, & consilium, & æternum decretum.
 Quando hæc erunt, & fient in Ecclesia cõstituta,

manu ducentur contéplatores Theologi ad thronum Altissimi, vbi æterna perspiciant.

Et in conspectu sedis tanquam mare vitreum simi.
 Ex capite quinto, & quinto decimo possumus aduertere per mare hic intelligi fideles, suscipientes æternum Euangelium, qui assimilantur mari: vt alibi quoque vidimus. quòd verò assimilètur mari vitreo, existimo indicari illorum coniunctionem in vnã Ecclesiam, & in vnum corpus Christi. simile adhuc dicitur illud mare vitreum crystallo, propter fidem & sanctificationem cuius participes sũt in Christo. qui & ipsi cum vigintiquatuor Senioribus, & quatuor animalibus, & cum omnibus Angelis, propter illa quę dicta sunt de candelabro, dabunt laudem, & gloriam, & imperium vni Deo patri, & Iesu Christo filio eius, facti omnes regnum vnum Dei, vt vnum est mare aquis omnibus in se ipsum & vnum confluentibus. *Et in medio sedis, & in circuitu sedis quatuor animalia plena.* In his quę dicta sunt hæctenus de candelabro, videtur esse signata prædicatio regni per apertam Prophetiam: quæ autem dicuntur de quatuor animalibus, prædicationem exhibent Euangelicam: quæ duplex prædicatio coibit in vnã, (vt versu nono & decimo indicari videtur) æterni Euangelij. In initio Exodi, & cap. 6. Isaia, & primo Ezechielis dictum est de his quatuor animalibus, vbi nouimus ipsum quidem æternum Euangelium consignatũ in Lege, exhibitum nobis à Christo constabilitum in Prophetia. quatuor sunt animalia, quia homo esse debuit, qui dat Euangelium, victima, victor mortis, & qui ascendat in cælum, vt sæpè alibi dictum est.

debit esse Deus, quia in medio throni vidit Ioannes quatuor animalia. debuit ipse continere in se, atque proferre e se formas omnium quæ creata sunt. debuit in primis qui est imago Dei inuisibilis e se proferre genus humanum ad Dei imaginem, ac similitudinem creatum: cui placuit & carnem nostram suscipere, atque fieri homo. qui continet vniuersa, vt cap. 1. vidimus, continet in se & suam Ecclesiam, & in se illa portans corpus vnum in se facta. vt & homo fidelis factus victima in Christo, fiat in eodem & victor mortis, & consors cælestis patriæ, vbi cum ipso obtineat immortalitatem. vnde vidit Ioannes animalia quatuor in medio sedis, & in circuitu sedis. quia vidit Christum in æterno Dei regno sine principio: in quo fuimus prædestinati, & secundum statutum decretum Dei suo tempore singuli vocati. atque tempore Ecclesiæ innouatæ erit magna omnibus fidelibus cognitio de Iesu Christo, qui sit in Patre, & apud Patrem ante secula, & semper. nunc autem ferat, & complectatur in se credentes, qui sunt in totæ terrarum orbe, vt ferre & sustentare dicebamus cap. 1. eosdem omnium seculorum. Sedes Dei est cælum, est tota Ecclesia. in ea, & circa eam prædicatur Euangelium, omnes imbuti doctrina diuinarum scripturarum, & mysteria in ipsis percipientes per Euangelium proferunt in medium, & in apertum illarum lucem, & quæ sunt æterni Dei patris, ac eius Filij. ipseque Iesus Christus loquitur in omnibus, qui est semper apud Patrem. *Plena oculis ante & retro.* Christus Iesus, qui est sapiëntia Patris, aperit se totum in innouata Ecclesia: cognoscetur aduentus eius secundus nunc
in

in spiritu, & tertius futurus in gloria, vt fuit cognitus primus in carne: cognoscetur in Lege, in Prophetia, vt in Euangelio: in singulis scripturis mysteria de ipso se aperiet. *Et animal primum, etc.* Hæc vt dixi, sunt exposita in Mose, & in Isaia, & Ezechiele. illud tantum hinc videtur quærendum, quod discrimen sit expositionis horum animalium in primo capite Ezechielis, & hinc in Apocalypsi. In Ezechiele dictum est faciem hominis, & leonis ad dexteram signasse primum aduentum Christi; bouem, & aquilam ad sinistram secundum. hinc dum Ioannes incipit à leone, & progreditur ad bouem, ad hominem, ad aquilam volantem, mihi videtur assumere in leone primum statum Patris. quia hic significatur eius regnum, quod hoc capite describitur, quodque conspicietur breui ab omnibus fuisse æternum: & ipsum Iesum Christum videbimus fuisse Deum exercituum, qui pugnavit pro patribus, & in patribus nostris: atque suo robore perduxerit semen Abrahamæ, & ipsum Israëlẽ victorem per omnes ætates, vsque dum volans in cælum perducatur illum in æternam vitam. sequitur bos, qui signat ipsum Iesum Christum victimam in primo aduentu in carne: signat & simul omnes qui passi sunt, qui mortificati sunt in ipso. tertio loco ponitur homo, vt signetur tertius status, in quo peracta fuit in fidelibus imago Dei, vt cap. 1. Gen. dictum est: & in libris de Cæna Domini, vt perfecti essent in homine Christo Iesu. efficimur tandem ita spirituales, vt possimus cum Christo volare cum cæteris spiritibus Dei in æternam ipsius Iesu Christi vitam. Et hæc omnia comportantur in statu

tum tertium, vt victoria harum rerum existat deinceps semper.

Et quatuor animalia, singula eorum habebāt alas senas in circuitu. In his alis, vt existimo, signatur ipsa prædicatio æterni Euāgelij, quæ in aperta Prophetia exponitur Ecclesiæ, & omnibus in toto orbe. quòdque animal habet sex alas, & sunt omnes vigintiquatuor: quia tota prædicatio perficitur hoc numero. nam Euangelium continetur in quatuor libris Legis: in his quæ quatuor Euangelistæ, in his quæ quatuor maiores Prophetæ scripserūt. quòdque animal horum quatuor, quæ pariter sunt in his ter quatuor libris, habet sex alas. quia duabus portatur, expāditur, prædicatur, & explicatur Euangelium quod est in Lege: duabus quod idem est in quatuor Euangelistis: duabus quod idem est in quatuor maioribus Prophetis. atque in tertio statu dum erit iunouata Ecclesia, vna prædicatione vnum annuntiabitur æternum Euāgelium, quando vna sententia apparebit in Lege, in Euangelio, & in Prophetia. apparebit idem Euangelium prædicatum Adamo, quod nobis. vt in eo quod dicitur *in circuitu*, cognoscas rotas Ezechielis.

Et intus plena erant oculis. In Isaia, & in Ezechiele animalia tegūt se alis: quia tempore quod signabatur illis visionibus, multa erant abscondita in Lege, & in Prophetis de Christo. vt quando cœpit Christus in Luthero, & aliis prædicare, & quando bella gerebantur in Gallia: quæ duo tempora intuiti sunt illi duo Prophetæ. nam tunc non aduertebatur adesse secundus Domini aduētus in Prophetis: & multa alia resecta erant, quæ pòst sunt patesfacta

re facta . at in innouata Ecclesia, & regno Israëli-
 tico, duabus, & item duabus, atq; iterum duabus
 volabunt animalia. quia non solum quæ sunt Eu-
 angelij, sed & quæ mystica sunt in Lege, & Pro-
 phetica apertis sententiis prædicabuntur. ac tan-
 tum abest vt cooperiantur animalia alis, vt & alæ
 ipsæ sint plenæ oculis *intus*. hoc est, prædicatio
 & doctrina quæ habebitur in innouata Ecclesia,
 erit aperta, & huiusmodi, vt patefaciat vnde qua-
 que occlusa, & tecta prius, ac mysterio consigna-
 ta. nam antea multa dicebantur, & erant narrata
 verbo Dei, quæ tamē non omninò intelligeban-
 tur. in innouata Ecclesia sententiæ quæ ex verbo
 Dei afferentur à prædicatoribus, erunt apertæ, at-
 que mysteria habebuntur detecta. *Et requiem non
 habebant die ac nocte.* Prædicatio verbi Dei non
 intermittetur: die noctuque meditabuntur fide-
 les quæ continentur in libris Legis, in Euangeli-
 cis, & Prophetis: opera Patris, opera Filij, opera
 Spiritus sancti, quæ videbuntur admirabilia: co-
 gnoscetur Deus operibus fuisse omnia omnibus
 ætatibus: nuntiasse omnia, præstitisse omnia. ille
 solus cognoscetur Deus, solus adorandus: illi soli
 reddentur & habebuntur gratiæ. *Sanctus, sanctus,
 sanctus.* Est vnus Deus, Pater, Filius, & Spiritus
 sanctus, qui promisit omnia, & verus fuit, &
 præstitit omnia. *Dominus Deus omnipotens.* Crea-
 uit omnia, nuntiauit omnia futura, perfecit om-
 nia: à nulla creatura potuit impediri quin omnia
 fecerit quæ voluit. *Qui erat, & qui est, & qui ven-
 turus est.* Qui semper fuit, & prædestinauit nos ad
 æternam vitam: qui est, & efficit quod sumus om-
nes

nes in Christo: qui venturus est, & daturus nobis immortalitatem. Dicitur ergo à nobis, Sanctus, sanctus, sanctus, vt ei gratias agamus ob ea quæ voluit, quæ præparauit, quæ promisit, quæ nuntiavit, quæ donauit, quæ præstitit; cùm dicatur etiam Sanctus, sanctus, sanctus, ob suam sanctam & inexplicabilem maiestatem. dicitur Dominus Deus omnipotens à nobis, quia cognoscetur tãdem ab omnibus creator omnium, cognitor omnium, effector omnium: solus Dominus, solus Deus, solus potens, solus seruator, & largitor immortalitatis. dicitur à nobis ipse solus, qui erat, & qui est, & qui venturus est. quia ipse solus semper fuit; solus est vita omnium, & in quo, & per quem existunt omnia: solus æternus, & immortalis, & qui dat æternam vitam. hæc omnia die noctuq; meditabimur, & prædicabimus. Possunt multis modis cõsiderari verba hæc Ioannis: vt Sanctus, sanctus, sanctus, vnus Deus Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Dominus Deus omnipotens vnus Deus pater, Filius, & Spiritus sanctus. qui erat, qui est, & qui venturus est, Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Sanctus Pater, sanctus Filius, sanctus Spiritus sanctus. Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus sanctus. Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus. Omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus. erat Pater, erat Filius, erat Spiritus sanctus: est Pater, est Filius, est Spiritus sanctus. venturus est Pater, venturus est Filius, venturus est Spiritus sanctus. Sanctus sit Dominus qui erat, sanctus Deus qui est, sanctus omnipotens qui venturus est. Si san-

ctum

Etum dicas Patrem, qui in primo statu operatus est, cum eo sanctus erat Filius, & sanctus Spiritus sanctus. si Dominum dicas Filium, qui venit ad nos, & operatus est, dices cum eo Deum patrem, & omnipotentem Spiritum sanctum. si dicas eum qui erat, dices & eum qui est, & eum qui venturus est. Hæc multis modis variari poterunt: & quicquid dabis vni è tribus, dabis & aliis duobus. Capite primo Gen. vbi dabamus statum primum Patri, dabamus ei quoque tres ætates, quæ erant Patris, & Filij, & Spiritus sancti: & in vnaquaque cognoscebatur Pater, Filius, & Spiritus sanctus. vbi que erat Dei verbum cum Patre creatore, & cum Spiritu sancto effectore. erat Pater creans, in Verbo loquens, Spiritu sancto efficiens. vt in Patre Filius, & Spiritus sanctus; in Filio Pater, & Spiritus sanctus, in Spiritu sancto Pater, & Filius cognoscatur. Vbi agebatur de statu secundo, & tertio eadem contemplabamur. & Ioannes monet nunc repetitiones illas in veteri Testamento non temerè, nec sine magna causa positas. iccirco in multis locis (vt datum fuit) illas interpretati sumus. Plura hinc de hac re non dicemus, quòd multa capite i. Gen. dicta sint. quæ restant, Theologi in innouata Ecclesia exponunt.

Et cum darent illa animalia gloriam, & honorem, & benedictionem, seu gratiarum actionem. Evangelica doctrina exposuit nobis Patrem, Filium, & Spiritum sanctum. Deum vnum verum, & sanctum: creatorem omnium, Deum omnium, omnipotentem, effectorem omnium, æternum; qui prædestinauit nos, & glorificabit. & vt in Euangelio

lio hæc ostenduntur, ita inueniuntur in Lege & in Prophetia. Vnde hic quoque tria dantur, gloria, honor, & gratiarū actio. quæ quidem dantur vni sedenti in throno, & viuenti in secula. tria dantur, quæ non possunt non dari tribus. Vt verò hæc Moses, & Euangelistæ ostenderunt, ita prædicata sunt ab Apostolis, & Prophetis. atque in innouata Ecclesia id fiet, vt prædicatores qui tenebunt doctrinam Euangelicam, & Propheticam, nuntient hæc eadem: inbeant ita credi à fidelibus: ostendant in Lege, vt in Euangelio, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum. docebunt quomodo ter sanctus sit, Dominus Deus omnipotens: qui est, qui erat, & qui venturus sit: & iccirco solus Dominus, solus Deus, solus rex regum habendus sit ab omnibus: illi soli gloria, & gratiarum actio debeat. & hæc statuentur in Cōcilio. Rationē aliquam existimo esse, quare antè dictum sit: *Qui est, & qui erat, & qui venturus est:* & nunc dicatur: *Qui erat, & qui est, & qui vêturus est:* fortè quia nunc ex præsentibus, & ex præsentī verbo Deum cognoscimus præsentem, qui deinde ex his quæ effecerit, cognoscitur futurus illum æternum. & vt priùs incipiebamus ex rebus præsentibus cognoscere Deum, iam ab eius eternitate profitebimur nos illū cognoscere: quando apertis libris patefiet consiliū eius, quod fuit ab initio, detegentur mysteria consignata in constitutione mundi. *Et adorent viuentem in secula.* tunc nulla erunt idola, vt nuntiarunt Prophete, quæ adorentur: non tyranni, non Antichristi: solus, qui viuit in secula seculorum, & qui sedet in throno, adorabitur. in Prophetis vidimus illas

maximas

maximas, quas vocant: qui non fecit cælum & terram, non est Deus: qui non nuntiat futura, & postrema ab initio, non est Deus: qui non effecit omnibus tēporibus omnia, non est Deus: cuius nomē nō est à seculo, nō est Deus: qui nō viuit è generatione in generationē, nō est Deus: ergo non adorāndus. similes sentētias affert hīc Ioānes, quę conspiciuntur in Prophetis. *Et mittunt coronas suas ante thronum.* Nemo ex ministris, vt dictum est in Prophetis, affectabit tyrannidem; nemo Papatum. præbebunt se ministros Christi qui administrabunt in vtroque statu, vt viuatur secundū verbum Dei, & Dei legem: cum parta fuerit victoria contra Papatum, non ingredientur illi in locum Christi, vt fecit Papa, postquam sanguine martyrum parta fuit victoria, & status liber populo Christiano: sed Christo suum locum relinquent. in Concilio erit Christus Dominus, & author omniū. in quo Concilio non tyrannus, nō Papa; sed Christus loquetur in quibus voluerit. atque id tantum erit ratū, quod verbum Dei, non quæ libido suaserit.

Dignus es Domine Deus noster. Qui creator est omnium, effector omnium, in quo extāt omnia, is dignus est, qui Dominus & Deus solus habeatur: cui pareant in vniuerso mundo omnes, & seruiant. Hīc non repetam ab initio diuinarum scripturarum ad finem vsq; omnes percurrere aetates: non quæ creauit, non quæ effecit Deus ante Circuncisionē, & in Circuncisione; in Baptismo, & his postremis temporibus, quæ quidem erunt repetenda à prædicatoribus, & inculcanda fidelibus, vt solum Deum Dominum, & Regem regum

habeant cum Iesu Christo Salvatore nostro. cui tribuatur gloria, & honor, & virtus, seu potentia, seu potestas. attēde, Lector, quomodo insistat Ioannes in tribus. dicatur, Sanctus, Sanctus, Sanctus: Dominus, Deus, omnipotens: erat, est, venturus est: ei detur gloria, honor, gratiarum actio: item gloria, honor, virtus. tu creasti omnia, per voluntatem tuam extant, & creata sunt. & dum dicitur hīc Creata sunt, existimo dici secundū illud Isaiaē cap. 48. vers. 7. nunc creata sunt: id est perfecta. vt Dominus Deus noster sit ille qui creauerit omnia: qui creauerit & credētes nouas creaturas, inque Christo Iesu facti sint & conseruati gratia, & misericordia Filij Dei; qui perfecti sint in Christo, vt obtineant hæreditatem Dei. fortè hoc verbum Creare positum est pro Perficere, propterea quòd nouos cælos & terram nouam creaturus dictus est Deus cap. 65. Isaiaē. dum perficit opus quod constituit à principio, perficit quæ sunt Ecclesiæ, & regni sui. alia dabit innouata Ecclesia.

Argumentum in Caput quintum.

Quando erit constitutum regnum Dei, seu in eo constituendo, & Ecclesia (vt cap. superiori dictū est) Christus maximè cognoscetur filius Dei, & Deus cum Patre æternus in his quæ egit in Ecclesiis omnium temporum in denuntiatione rerum futurarum, in his perficiendis quæ nuntiavit: & in aperienda Prophetia, patefaciendisquæ mysteriis quæ continentur in omnibus diuinis Scripturis. siue etiam sume argumentum è versu sexto, vbi summa capitis colligitur.

Argu.

Argumentum aliud, in quo distinctius exponuntur omnia quæ in toto capite continentur.

Quamuis dictum sit in superiori capite, Sanctus, sanctus, sanctus: Dominus Deus omnipotens: qui erat, & qui est, & qui venturus est: quibus in attributis cum Patre, & cum Spiritu sancto fuit comprehensus Filius: tamen quoniam Iudei & Gentes Filium Dei non agnoscunt; & confundendus est Arrius, & nunc maximè cognoscendus est in suo secundo adventu Christus, qualis & quantus sit ex suo opere: ideo separatim hoc capite agitur de ipso Christo Iesu, qui cum Patre & Spiritu sancto in eodem throno sit adorandus: gloria, honor, imperium, & gratiarum actio simul ei dicenda. atque cognoscendum est nos habere in ipso omnia à Patre per eius mortem pro nobis susceptam; in ipso peccata nostra esse expiata; in ipso nos regnuros in regno Dei, quemadmodum in ipso, & per ipsum facta sunt omnia, creata sunt omnia quæcunque facta sunt & creata. Ut verò pateat Iesum Christum esse illud Dei verbum, quo creata & facta sunt omnia; item in eius morte datam esse salutem credentibus; ostenditur hoc capite, & deinceps, Agnum accipere librum è dextera sedentis in throno, ipsumque solvere signacula illius. nam cum hoc notum fuerit, cognoscemus Christum Iesum esse Dei verbum, quod sedet ad eius dexteram: per quod ut facta sunt omnia, ita per eius mortem parta sit nobis salus, & æterna vita. dicitur ergo ipse, ac re, & opere probatur aperire septem signacula libri: hoc est, efficere omnia quæ sunt sui secundi adventus, distincta

in septem tempora. quæ cum fuerint perfecta, aperti fient libri qui fuerunt clausi. nam quando conspicientur euentus rerum denuntiarum in Prophetis de secundo aduentu, his patefactis aperientur & quæ sunt promissionis, librique Gen. quæ sunt librorum Legis; quæ sunt Prophetarum: quæ sunt doctrinæ Euangelicæ, prædicationisque Apostolicæ; quæ sunt huius libri; quæ sunt omnium, qui post Apostolos tum Euangelicæ, tum Prophetica tractauerunt. Itaque cum notum fuerit, Christum egisse quæ euenerunt in secundo suo aduentu; quæ, ut dixi, distincta sunt in septem tempora, simul cognoscetur egisse quæ facta sunt in superioribus ætatibus: & qui locutus est in suis prædicatoribus, & egit opus in suis ministris septem temporibus nunc in secundo aduentu; locutus quoque fuerit & egerit omnia in omnibus & septem ætatibus superioribus. Ergo cum peruenerimus ad septimum tempus, soluto septimo signaculo fient aperta quæ fuerunt tecta. & ut dicitur in fine undecimi capitis clangente tuba septimo Angelo videbitur arca testamenti in templo, atque inde extabit apertus liber, ut diuina scriptura ab omnibus mentem adhibentibus intelligi possit, mysteriaque se nobis aperta exhibeant. Et tunc prædicatores Euangelici qui probarint per Iesum Christum esse facta omnia, in eius morte datam salutem; perfecisse omnia quæ continentur in diuinis scripturis; atque in illis perficiendis has aperuisse: simul dabunt gloriam, & honorem, & imperium; gratiarumque actionem dicent Christo Iesu, & Patri, & Spiritui sancto. simul item virtutes & potestates Angelicæ,

gelicæ, quibus aperta fuerit per Ecclesiam (vt ait Paulus) multiplex sapientia Dei. ex altera parte respondebunt tanquam in choro eadem, quæ protulerint prædicatores, & interpretes verbi, atque canent: Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuitias, & sapientiam, & fortitudinem, & honorẽ, & gloriam, & benedictionem. Cùm in concilio populi Christiani hæc erũt cognita, tractata, effecta, & nuntiata per prædicatores, & ministerio Angelorum, diulgabuntur tũm, & promulgabuntur per totũ terrarum orbem. Quæ quidẽ cũ omnes gentes, & nationes, & populi, qui sunt in omnibus terris, nouerint; imò verò cũ & omnibus qui sunt in inferno patefient, cogentur omnes creature & cælestes, & quæ sunt in terris, & quæ in inferno, dicere sedenti in throno, & Agno: Benedictio, & honor, & gloria, & imperiũ in secula seculorũ. Hæc omnia stabiliuntur in concilio, & rata, perpetuaq; erunt: nec vllus minister, vt fecit Papa, assumet sibi deinceps quæ sunt Christi. *Virtutem.* Supremã potestatem, & primatũ. *Diuitias.* opes regias, vt dominum omnium se faciat, & regem supra omnes filios superbię. *Sapientiam, & fortitudinem.* vt ipse solus, vt Deus, audiendus sit, qui præscribat leges omnibus, & ipse non sit subiectus legibus; quiq; omnia possit. *Honorem, & gloriam.* vt quæ Christo debentur, sibi assumat. *Benedictionem.* vt ab ipso salus animarum habeatur. sed omnes qui erunt veri & fideles ministri Christi, quæ illius sunt curabunt semper diligenter omnia. Vt verò hæc (quæ dixi) in vnã summã colligam: vt demor-

stretur, quæ prolata sunt verbo Dei, per idem verbum Dei Iesum Christum perfecta esse omnia, quò eidem cum Patre tribuatur honor, gloria, & imperium; accipit librum Agnus, & soluit signacula eius perficiendo quæ sunt sui secúdi aduentus. quod dum fit, simul quæ prioribus ætatibus locutus est Dæus in Prophetis, & ministris suis, eadem per Iesum Christum demonstrantur singulis temporibus peracta, vt apertiùs videbimus capite sexto, & deinceps: atque per eundem reuelatam esse Prophetiam vniuersæ Ecclesiæ. Hæc videbuntur multis satis esse dicta, vt sententia huius capituli quinti habeatur. verùm vt & simplicioribus satis fiat, exponemus distinctiùs & ipsa verba, vt dabitur.

Et vidi in dextera sedentis. Hic liber dicitur esse in dextera sedentis super thronum, vt sciamus verbum esse Filium Dei, & Deum cum Patre sedere in throno: atque verbum quod factum est in omnibus sacris libris, esse æternum Dei decretum absconditum à seculis apud ipsum; propositum & exhibitum singulis ætatibus Ecclesiæ suæ. & infra dicitur Agnus accipere librum: quia verbum caro factum est: verbo suo egit omnia Deus in suo regno semper, atque nuntiauit & præscripsit omnia. quando verò factum est illud caro, in parte aperuit librū perficiendo quæ scripta erant: siue Apostolis aperuit librum. nunc autem paratus est Christus aperire totum librum, ac vniuersæ Ecclesiæ patefacere, quæ mysteriis hactenus fuerunt tecta.

- *Scriptum intus, & extra.* Quæ verbum Dei videmus

demus locutum in libro diuinarum scripturarum, habent quidem illa duplicem sensum, clausum, ac tectum: apertum, & patentem. apertus sensus est, quem litera ipsa exhibet: clausus autem, ac tectus, qui aperiendus est certo tempore, & euentu rerum. & quia septem ætatibus distinctum fuit tempus: atque rebus, & effectum eorum, quæ euenient, & fient in his septem ætatibus aperiendus est sensus clausus, & tectus: iccirco septē sigillis dicitur clausus liber. *Et vidi Angelū fortem. Quis est dignus.* Ut tēpus circuncisionis præteream post Christum à tempore Apostolorū vsque ad nostram ætatem, quæsierunt omnes de tempore futuro, de secundo aduentu Domini. multa doctores disputauerunt: fuerunt & Prophetæ, qui scripserunt. sed hi, vt Hermas, vt frater Robertus, vt sanctus Vincētius, quædam nuntiarūt quidem quæ videmus euenire. Abbas Ioachimus, & multi alij, quos memorat Theleosphorus, aliqua vera nuntiarūt, aliqua non sunt assecuti, quòd, vt ait Vbertinus, generaliter sibi ostensum fuerit opus instantis aduentus Domini. Quæ tamen proposuit nobis expectanda Theleosphorus collecta ex superioribus maiori ex parte videmus euenisse, & euentura. Veruntamen hi omnes quamuis multa dixerint, fortis fuerit vox Abbatis Ioachimi multa scribentis, & denuntiantis, fratris Roberti, sancti Vincentij, Ioannis Hus, Hieronymi Sauonarolę tādē, vt multos alios præteream: tamen non potuerunt aperire sacramenta, & mysteria totius libri Christi, non totam Prophetiam clausam in omnibus diuinis scripturis. solus ille hoc præstabit, qui illa omnia peregit,

quæ scripta sunt: quique effectione eorum quæ nuntiauit aperturus sit omnia, non solum verbo, & scriptis. *Et nemo poterat.* Nemo potuit neque ex ordine Ecclesiastico, neque ex politico patefacere sententiam clausam in Prophetis, & in aliis sacris libris. nemo ex Papatu, nec Papa, nec sui doctores, nec Euangelici deinde, qui repetuerunt prædicationem Christi, & Apostolorum: non sua doctrina, non scriptis, & monumentis antiquorum doctorum potuerunt detegere mysteria, & aperire sensus diuinarum scripturarum clausos, eosque percipere. *Et ego flebam.* Desiderium piorum fuit magnum, vt aperirentur libri: multi conati sunt penetrare intima diuinarum scripturarum; nec potuerunt. veruntamen fuit quadam inuoluta, & non explicata notitia, quæ quidem multos torsisse visa est. *Et vnus de Senioribus dixit mihi.* Ioannes hic ponitur pro Ecclesia, qui est ipse senior. in quo significantur interpretes Euangelici. qui tandem in concilio aperient Christum prædicasse in suis membris, & pugnasse & effecisse omnia quæ nuntiauit in Prophetis, non solum hoc tempore in vastatione Papatus; sed omnibus temporibus egisse omnia, vt in aperiendis septem sigillis dicetur. *Vicit leo de tribu Iuda.* Huc oportet assumi illa, quæ dicta sunt à Iacobo patriarcha de tribu Iuda: quæ dicta sunt de regno Dauidico in libris Regum: quæ in Psalmis, quæ in Prophetis. quibus in locis nuntiatus est Christus venturus, & interfectorus Antichristum, & tyrannos: constituturus Ecclesiam, & effecturus omnia quæ in omnibus diuinis scripturis cõsignata sunt efficienda omnibus ætatibus mundi.

mundi, ac perficienda in hac septima. quibus effectis, & perfectis à Christo omnis diuina scriptura esset aperienda, & sensus tectus patefaciendus ab eodem. & hic probatur Christus, qui effecerit omnia, aperuisse librum; & qui Christus nunc aperit librum, esse eum, qui egerit omnia ab initio eorum, quæ verbo iussa sunt fieri. *Et vidi, & ecce in medio throni.* Hæc sit summatim sententia eorum quæ sequuntur, quando secundo venit Christus, & iterum crucifigitur in membris suis. in his qui parant innouationem Ecclesiæ, & regnum Israeliticum, aperit librum diuinarum scripturarum, secundum cuius sententiam paranda sit Ecclesia, & regnum. in quibus serui sui facti sint reges, & sacerdotes, administrantes secundum Dei legem tantum omnia. huius sententiæ contemplemur iam verba. repetitur Vidi, quia res significatur vbiq; vera, & maxima. in superiori capite quatuor animalia in medio throni, circa illud videbatur. quod quatuor libri Legis, quatuor Evangelici, quatuor maiorum Prophetarum, & alij, qui ad hos reuocantur, ab ipso Iesu primo dati sunt, ab eius spiritu, ab eo manarunt proximè; atque eum videntur contingere. deinde quasi è throno Dei exportant libri illi Christum Prophetis, & Apostolis; atque hi aliis in manus tradunt, & exhibent. Hinc dicebat Paulus per scripturas Prophetarum mysterium Evangelij absconditum patefactum sanctis. quo mysterio Evangelij patefacto, patefit & Prophetiæ veritas. & hinc Prophetæ, & Euangelistæ veri apparent: gaudent & lætantur & de veritate, & de promissis, & de bonis præstitis. Vnde & in superiori

capite dum quatuor animalia dant honorem, & gloriam sedenti in throno, procidunt & viginti quatuor Seniores ante thronum, vt adorent viventem in secula. Et cap. 1. Ezech. rotæ dicuntur ambulare, & stare, & eleuari; vt à quatuor animalibus diriguntur. Cùm iam hîc videatur Agnus stare in medio throni, & animalium, & Seniorum: & infra dicatur, honor, & gloria, & imperiû dari sedenti in throno, & Agno; videtur discriminè inter animalia, quæ visa sunt supra in medio throni, & inter Iesum Christum, qui videtur in medio throni, & quatuor animalium. quòd ipse sit verbum Patris, & verus Deus: cæteri creaturæ quæ acceperunt ab ipso vitam, & verbum Euangelij, & communicant aliis ministris, vt communicetur deinde & vniuersæ Ecclesiæ. in quorum ministrorum medio est Christus medius, & in tota Ecclesia, quam in se continet, & sustinet, ac sua vita portat: vt continet & sustinet, (quemadmodum capite primo dicebamus) vniuersum, & complexum mundi. Qui ergo est in sua Ecclesia, in suis ministris, in suis fidelibus, est in ipsis tanquã occisus. vnde sequitur: *Agnus tanquã occisus*. Quia dum stat in suis membris, & sua membra occiduntur, est veluti vt ipse occidatur. & quia Agnus dictus est occisus ab origine mûdi, ergo & in Abeilo, & in aliis deinceps vsq; ad Antichristum eiectum, ille qui pependit in ligno, fuit veluti occisus & ante Euangelium promulgatum, & post in his qui suum librum & suum verbû susceperunt, & se confessi sunt. Et cùm antè in singulis membris separatim videatur occisus; iam videtur in suo

suo secundo aduentu occidi in pluribus simul, in suo corpore, in Ecclesia, dū fiunt vniuersales cædes, & adducitur magna perturbatio, vt omnes credentes ad vnum vsque occidantur. non intelligunt Papistæ se effundere sanguinem hominis in homine, vt dicitur cap. 9. Gen. Christum à se interfici, & iterū crucifigi, dum repetit Ecclesiam suam, & regnum suum. sed intelligent tandem, quando hæc quæ sequuntur fient aperta. *Habens cornua septem.* In septem cornibus intelligimus potentiam filij Dei, qui crucifigitur in membris suis. quam potentiam ipse Deus exercituum declarauit in populo suo in omnibus septem ætatibus mundi: quam declarauit nūc in suo secundo aduentu, pugnans contra septem capita magnæ bestię Antichristicæ, vt cap. 17. videbimus. vt qui liberauit nos à peccato, à Lege, à damnatione, à prima morte, à secunda morte, à Diabolo, ab inferno, liberaturus quoque fuerit à cædibus Antichristicis, & tyrannorum, & gentium impiarum. vt resurrexit in primo aduentu è mortuis, sit & nunc resurrecturus in membris suis. *Et oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram.* Si septem oculi agni sunt septem Spiritus Dei, videat quisque quidnam statuere debeat de Christo nostro, quem Spiritum sanctum dedit Pater, dat eundē Filius. datus est ergo à Iesu Christo Spiritus Dei omnibus credentibus in septem ætatibus mundi: & ante aduentum suum in carne Patribus, ac semine Abrahe, & post omnibus Euangelicis, & nunc tandem quando septem temporibus prædicatum est Euangelium in populo
 Chri-

Christiano. septem autem cornua, & septem spiritus hęc ponuntur propter opus duplex Christi præstitum in suo secundo aduentu: quando verbo pugnavit in suis prædicatoribus, & credentibus contra septem capita bestię, quę dixi. pugnavit deinde & virga ferrea cõtra omnes tyrannos. quę duo opera præstitit in suo secundo aduentu: sed & antea omnibus ætatibus mundi fuit Deus exercituum apud patres nostros, & vita, & lux omnium credentium. quę si minus nota antea, & primis temporibus fuerunt, fient nunc manifesta & Angelis, & hominibus, & his qui sunt in inferno. vnde sequitur Ioannes: *Et venit, & accepit de dextera sedentis in throno librum.* Dicitur Venit, vt ostendatur Christi secundus aduentus: dicitur accipere librum de dextera sedentis in throno, vt sciamus hoc tempore cõstituto regno Dei, & expulso Antichristo, Christum perfecisse quę locutus est in libro diuinarum scripturarum, & quę diximus antea. Agnus ille qui fuit tanquam occisus, accepta potentia qua fuit excitatus è mortuis, perficit opere & verbo, vt resurgat in suis membris, percutiat aduersarios, constituat Ecclesiam, & regnum suum, aperiat scripturas. *Et cum accepisset librum, quatuor animalia, & viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno.* Hęc mihi videntur signare, postquam Christus vicit verbo Antichristum, interficiens illum verbo oris sui; vicit & armis totum eius regnum; Concilium cogi, in quo medius erit Christus, & verbum sanctum, secundum quod constituetur Ecclesia innouata: non erit tyrannus, non Antichristus cui Episcopi parent:

teant: Christum cognoscent omnes caput, ac verbo eius parebunt. *Habentes singuli citharas.* In Psalmis dictum est de cithara. singuli tenetes doctrinam Apostolicam & Propheticam, canent, & exponent, quæ egit Christus verbo & ferro. illaque ostendent in Prophetis concentum verborum Dei, & operum Dei in omnibus ætatibus mundi. quæ dicta sunt in libro Num. & in Psalmis de cithara, nablo, & decachordo, huc transferatur. quò sciamus & nos in tribus statibus mundi, in septem ætatibus, in omnibus ætatibus mundi, in creatione vniuersi, canere magna opera Filij Dei, & laudes.

Et phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum. Cùm narrabunt prædicatores Euangelici opera filij Dei in omnibus ætatibus mundi, quæ præstitit populo suo, & Ecclesiæ suæ, pro illis pugnando contra aduersarios, atque spiritu suo sancto illos exsuscitando, & gignendo nouas creaturas; verbumque suum per certos seruos illis donando, & futura nuntiando; etiam confitebuntur peccata sua & populi coram Deo: vt fit à Daniele cap. 9. & ab aliis Prophetis, præsertim à Barucho. nam hi scripserunt quæ ministri Christi in Concilio, & in Ecclesiis facturi sunt.

Et canent canticum nouum, dicentes: Dignus es accipere librum. Canticum hoc erit nouum, quia antea nunquam huiuscemodi canticum cecinerunt serui Dei: vt quæ sunt septem ætatum, & omnium ætatū peracta à Christo nuntiarent & exponerent. nuntiarunt quidem quæ sunt de suo primo aduentu prædicta à Prophetis esse peracta. quæ autem
futura

futura erant, significarūt quidem facturum Christum illa. vt Paulus affirmauit eum interfecturum Antichristum spiritu oris sui, ac illustratione aduentus sui: sed non scripsit id esse peractum. quod canemus nos, & nouas laudes addemus Christo, præter illas quas ei hæcenus dedimus. Et quamuis Apostoli & Prophetæ laudarent Deum, & Filium eius, etiam ex his quæ futura per ipsum erant, non tamen idem quod illi nouit populus, atque quæ futura erant illi intuebantur; nunc nos peracta canemus. nam nouum opus nunc facit Christus in restituendo regnum Israëliticum, & Ecclesiam; in euertendo regnum Antichristi, tyrannorum, & Satanæ: Christi solius iam vt extabit regnum, ita ipse solus Rex habebitur & Dominus: qui & cognoscetur, dum regnarunt impij, fuisse rex ab initio mūdi: qui nuntiauit futura ab initio, quæ uoluit omnibus temporibus fieri: atque nihil impij tyranni omnes egerint, nisi quæ ipse uoluit, & permiserit. ipse, inquam, erit Deus habendus, & adorandus: solus & rex magnus, & rex regum, ac Dominus cognoscendus, & uoce ab omnibus conclamandus Saluator, qui suo sanguine nos à morte redemit; liberauit & à seruitute tyrannorum, & Diaboli: atque ex omnibus finibus terre uocauit nos in suam Ecclesiam, & regnum, vt cum ipso regnemus deinceps semper; & sacrificia laudum offeramus Deo patri, & obtineamus quæ promisit toties in Scripturis suis sanctis, vt diu uiuamus super terram quam daturus fuit nobis. *Et uidi, & audiui.* ita uerum erit, vt res quæ auditur, & uidetur: vt Concilium futurum sit in toto populo Christiano liberum

rum omnium fidelium : vt totus mundus illud videtur sit & auditurus ministros verbi Dei illa, quæ dixi, aperientes, & patefacientes, & constituentes; vt solus Deus pater, atq; eius filius Iesus Christus adoretur, Rex regum habeatur, & Dominus dominorum in toto mundo deinceps semper: nec vllquam vllus Papa, & tyrannus vti Deus coletur. quorum ministrorum Dei vocibus voces Angelorum in cælestibus respondebunt. erit tunc chorus hominum, & Angelorum, omniūque sanctorum spirituum. Canent canticum, quod dixi, nouum in Concilio ministri: eadem ex altera parte respondebunt chori Angelici: respondebunt & verba Moysi, Prophetarum, Euangelistarum, Apostolorum, & omnium qui hoc regnum Christi, atque eius opera hoc postremo tempore futura nuntiarunt. respondebunt tãdem millia millium fidelium, qui tunc in populo Christiano inuenientur: atque omnes eadem confirmabunt, quando omnibus aperta fuerit omnis Prophetia in omnibus diuinis Scripturis: videbiturq; in ea Deus, ac Dominus Christus Iesus extitisse omnibus seculis, extitisse administrator orbis, & summus rex: extitisse saluator credentium, quãdo hos conspicitur saluasse in suo sanguine, & in vna sua resurrectione redemisse eosdem ab omni seruitute: confirmabunt eadem, inquam, & magna voce clamabunt: Dignus est Agnus, qui occisus est antè à Iudæis, nunc etiam in membris suis ab Antichristo, accipere dominatū mundi, qui dispertiat suis fidelibus diuitias: qui cognoscatur rex & dominus mundi omnium seculorum; cui soli sapientiam tribuere debeamus, & for-

& fortitudinem in creando mundum, & omnes creaturas in eo: atque omnia agendo in eodem potenter contra omnem vim mundi & inferni secundum suam voluntatem. & iccirco diuini honores ipsi soli à nobis sint tribuendi: gloria omnium rerum creaturarum & effectarum ipsius solius sit recognoscenda, soli que ipsi omnes gratiarum actiones reddantur, & canentur: ipse solus cognoscatur magnificendus largitor omnium donorum, & bonorum præstabilium, beatæque vitæ. *Et omnem creaturam quæ in celo est.* Nec solum qui hætenus obtinuerunt nomen Christianum; sed & qui illud antè aspernati sunt, cantabunt canticum nouum. venturi enim sunt credentes ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione in vnum ouile, vt laudes dicant Domino. nam cõcludit Propheta omnes creaturas conspiraturas in idem, vt cantent beneficia & laudes Christi; quòd etiam qui erunt in inferno cognituri sint magnitudinem Christi, quam dixi: sensuri que Christum se premere pedibus similibus aurichalco candenti, ac sibi dominari: vt & ipsi cogantur cum omnibus creaturis cælestibus, & terrenis dare benedictionem, laudem, gloriam, honorem, & imperium Christo in secula seculorum. cogantur item omnia quæ sunt in mari, qui quancunque alienam religionem secuti fuerint, siue qui ab omni abhorruerint idem agere. *Et quatuor animalia dicebant, Amen.* Reperuntur Euangelia, & Euangelistæ, omnis Prophetia, & doctrina Apostolica, omnes ministri verbi Dei confirmare eadem. quia omnia in Lege, in Euangelio, in Prophetis, in omnibus diuinis Scripturis

pturis ostendent ita oportuisse fieri: atq; fient ita, vt nūc dicta sunt. quæ iidem ministri verbi agentes, efficient etiam vt & alij agant, vt vnus Deus adoretur vbique ab omnibus. Si quæ sunt alia aperienda in hoc capite, id fiet à viginti quatuor Senioribus deinceps.

Argumentum in Cap. 6, & in quinque quæ sequuntur.

Argumentum huius capituli coniunctum est cū argumento quinque capitulum, quæ hoc sequuntur. in quibus exponitur quomodo Filius, & Spiritus sanctus mutuis operibus nuntiarint, & effecerint, quæ sunt Ecclesiarum ab Apostolis vsque ad secundum aduētum Domini: quæ sunt illarū in secundo aduentu Domini; quæ illarū fuerunt ante primū aduentum Domini. Atque dum Filius, & Spiritus sanctus, quæ sua sunt agunt; dum sua nuntiant; nuntiant & quæ aduersarij, & Antichristi essent facturi, quæque fideles passuri ab illis: denuntiant finem vtrorūque horum: reuocāt denuntiata in omni Prophetia in sua euenta, vt aperiātur omnes diuinæ scripturæ: aperiatur templum Dei in cælo, & arca testamenti in templo eius: vt deinde regnū Dei adducatur, quod propositum fuit capite quarto.

Argumentum aliud in sex capita quæ sequuntur.

Hoc sexto capite, & deinceps aperiūtur sigilla septem: hoc est, exponuntur quæ futura sunt septem temporibus, quādo secundo venit Christus prædicans suum Euangelium: quæ cū perfecta fuerint, aperta fiet hæc scriptura quæ fuit clausa, & signata. simul aperiuntur quæ ab Ecclesia Apostolica, siue à Christo facta sunt vsque ad hoc

tempus secundi aduentus Domini: & cognoscen-
 tur in hoc libro, & in Daniele consignata. qui li-
 ber Danielis fuit signatus, & verba fuerunt clausa;
 liber clausus; & verba signata, vt ibi cap. 12. dici-
 tur. Et quod dicitur de Daniele, idem intelligen-
 dū est de aliis Prophetis. quia dicitur in Ieremia:
 Tūc cognoscetis consiliū meum, quando scilicet
 in suo secundo aduentu effecerit Christus, quę in
 Prophetis nuntiantur, tunc cognoscetur Prophe-
 tia, & quo cōsilio Deus omnia ab initio statuerit,
 quę facturus erat omnibus seculis. Vnde ait idem
 Ieremias cap. 30. In nouissimo dierum cognosce-
 ris istud. Ac si quę tractantur in Apocalypsi, in
 omnibus Prophetis, in tota diuina scriptura, vt
 ostendimus cap. 1. Gen. vsque ad hunc locum, ve-
 niunt omnia distincta numero septeno; & om-
 nia continent eadem, vt sepè ostendimus. ergo
 liber signatus septem sigillis, est tota diuina scri-
 ptura cū Apocalypsi. qui liber cū sit distinctus
 numero septeno, propter septem opera Dei pera-
 cta in septem ætatibus mundi: ergo dum ape-
 riūtur sigilla, aperitur non solū Apocalypsis li-
 ber; sed & liber Danielis, & aliorum Prophe-
 tarum, ac rotius diuinę scripturę. quod quidē ipsa
 diuina Scriptura comprobat, & caput duodeci-
 mum apud Daniele, vbi liber signatus, & verba
 clausa; verba signata, & liber clausus ostenditur
 nunc aperiendus: atque omnia patefacienda, &
 explicanda. Quare quando quę acta sunt primo
 tempore prædicationis Euangelij secundò repe-
 titæ, ostendentur esse illa quę claudebantur sigil-
 lo primo: quę secundo tempore, sigillo secundo:
 & ita

& ita deinceps rebus illis peractis sigilla intelliguntur aperta: simul & apertus liber Danielis: simul & apertæ aliæ Scripturæ. in quibus consiliū Dei aperietur, quod fuit iā ab initio, cū statueret, & describeret cuncta quæ acturus erat. Ob quam rem fit, vt quæ sigilla sunt rerum, quæ narrantur peractæ septem temporibus prædicationis secundò repetitæ, sint quoque sigilla eorum quæ facta sunt ab Ecclesia Apostolica vsque ad septimam ætatem: imò & eorum quæ ad Abrahamo, à prima ætate vsque ad septimā, quam rationem vidimus quoque in septem Ecclesiis. quæ ratio omninò tenenda fuit, estq; obseruanda. quia qui est, & qui erat, & qui venturus est: qui est α & ω , principium, & finis: primus & nouissimus; est ille qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum: quæ candelabra sunt septem Ecclesiarum septem ætatum mūdi. Ergo & liber septem signaculorum est eorum, quæ locutus est Spiritus Iesu Christi in omnib⁹ ministris suis: ac in diuinis scripturis traditis in septem ætatibus mundi. Ergo in septem sigillis etiam quæ locutus est Deus in septem ætatibus mundi sunt recognoscēda, & quæ egit. Vt enim septem ætatibus mūdi septies creauit Ecclesiam, septies verba illius fuerunt solemniter promulgata; ita & septenē actiones, seu opera erunt recognoscenda: vt in his omnibus septenis verbi, creationis, & effectiois cognoscatur Pater, Filius, & Spiritus sanctus. iccirco propter hæc mysteria existimo quæ dicuntur in septem sigillis, quæ sunt Filij, repeti deinde in septem Angelis tuba canētib⁹, propter effectioem quoq;

Spiritus sancti: vti & septem Ecclesiæ memoratæ sunt cap. 2. & 3. vt Pater creator omnium in omnibus quæ sunt Filij & Spiritus sancti, suum opus habere cognoscatur. ambulat verò Filius Dei Iesus Christus in medio septem candelabrorum aureorum: tenet septem stellas in dextera sua: accipit, & aperit librum, atque soluit illius septem signacula. quia in Filio creati sumus, in Filio regenerati, in Filio perfecti filij Dei. & quicquid habemus à Patre, & à Spiritu sancto, in Filio, & per Filium habemus. & quicquid sumus, per ipsum sumus, & erimus. Quamobrem dum omnia existunt, dicuntur, & fiunt in Christo, etiam septem Ecclesiæ dictæ sunt esse in Christo: atque nunc, quæ earum sunt, dicuntur descripta in libro Christi: & quæ efficientur, per Christum effici, donari, & præstari quæ sua sunt, & quæ Patris, & quæ Spiritus sancti. Quibus ex rebus patebit ratio, quare post apertionem sigillorum prodeant tuba canentes septem Angeli, vt omnis effectio Spiritus sancti in ministris Christi per Christum intelligatur perfecta. de qua re non opus erit tunc multa verba facere; sed sequi quæ erunt temporum, & atarum effecta, & perfecta à Deo per Spiritum sanctum in Christo Iesu. Atque nunc his omnibus generatim expositis, separatim in septem sigillis huius sexti capitis, & deinceps, contemplabimur opera Christi in suo libro, quæ egit in suo secundo aduentu, & quæ acta sunt prius toto tempore post primum, & quæ ante suum primum aduentum in carne. vt ratio quæ dicta est septeni numeri repetiti in septem Ecclesiis, in septem sigillis, in septem

Angelis

Angelis tuba canentibus, habeatur: atque vbiq̄ue Pater, Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus cognoscatur ex opere ipsorum distincto, & mutuo, ac coniuncto.

Et vidi cūm aperuisset Agnus vnum. Quid signetur in sigillis, dictum est antè, & capite superiori. Agnus aperit sigilla, quia ipse est verbum, & de ipso est Prophetia. & cūm venit in carne, præstitit quæ nuntiata fuerunt de suo primo aduentu: & postquàm ascendit in cælum, effecit quoque ipse qui claudit, & nemo aperit; aperit, & nemo claudit; illa quæ de suo statu Euangelico sunt nuntiata, & de suo secundo aduētū, tempora fututa post suum ascensum in cælum diuidens in septem ætates; ac opera sui secundi aduentus in septem tēpora: illas ætates, & hæc tempora signans in septem sigillis; item tempus septem tubis.

Et audiui vnum de quatuor animalibus. Loquū inducuntur quatuor animalia, vt Filius in suo Euangelio loqui futura, & illa efficere cognoscatur. quare autem vnū Euangelium expositum sit quatuor libris, atque consignatum in quatuor animalibus, dictum est in libris Legis. hic prætereà videtur querendū antequàm verba exponantur, quare dum septem sigilla aperiuntur, quatuor ætates primæ ex septem, quæ sunt status Euangelici, distinguantur vocibus quatuor animalium. item quare opera secundi aduētus Domini distinguantur pariter septem temporibus, & quare quatuor prima tempora tribuantur prædicationi quadraginta annorum; siue quatuor quoque equis ostensis à quatuor

tuor animalibus, non solùm tubis. Primum illud constat ex interpretatione Euangelistarum, inesse in Euangelio Prophetiã, vt in libris Prophetarum. ergo hoc debuit fuisse significatũ. Vnde Isaias dum agit de prædicatione Euangelica, distinguit illam quatuor animalibus alatis: idẽ egit Ezechiel; idem actum est antè à Ioanne cap. 4. nam in alis significantur progressus operis, & temporis prædicationis. qui progressus consignantur à Zacharia in equis. vnde inducit Ioannes hoc capite sexto animalia quatuor ostẽdere sibi quatuor equos, in quibus cursus velox indicatur prædicationis; qui que dicuntur in Zacharia perambulare terram. quod signent & ætates, ac tempora, patet hoc in capite, & infrà, vbi in septem tubis opera distincta ponuntur diuersorum temporum. Quia iam animalia assumuntur ad exponenda futura, significatur & in Euangelistis inesse Prophetiã, præsertim distinctius eorum quæ sunt prædicationis Euangelicæ, quæ debuit esse in statu Euangelico, ac in secundo aduentu Domini, quando iterum ipse Christus debuit illam repetere in suis membris: vt apertis verbis docuit Christus cap. 24. Matth. & 13. Mar. atque interpretatio patefaciet totam narrationem Euangelistarum fuisse quoque Prophetiam. debuit ergo Euangelium, cum quo venit Lex, ostẽdi simul cum vaticiniis Prophetarum percurrere tempora, & nuntiare futura. Vnde cum numero septeno comprehẽdantur futura, inducit Ioannes quatuor animalia exponere quatuor primas ætates secundi status Filij: item quatuor tempora prima operum secundi aduentus Domini; reliquas tres ætates, ac

tria tempora copiosius exponunt Prophete, vt que sunt secūdi operis Domini per virgam ferream ad ipsos in primis apertius pertineat narrare, ad Euāgelistas verò magis quæ sunt prædicationis Euāgelij, dum vtrique sunt Euangelistæ, & Prophete. Vnde dixit Christus Apostolis, Spiritū ducturum ipsos in omnem veritatem, & sibi nuntiaturum futura. Euangelium pacis nuntiarent & Prophete, ac nuntiarent Prophetica tenentes. Quamobrem quando nūtiata ab Euangelistis, & Prophetis euenierint, ac vtrorūque Prophetia fuerit aperta ministris Christi, vocabuntur hi ex numero viginti quatuor seniorū. Quomodo prætereà sibi respondeant Prophetæ quatuor maiores, & Euangelistæ in exponendis his quæ sunt vtriusque aduentus Domini, dictum est in Matthæo. Distinguit autem hic Ioannes in numero quaterno Prophetiam Euangelistarum à Prophetia Prophetarum, dum illam exponit in quatuor animalibus dictis antè, & in quatuor equis: & hanc rebus aliis. item infra distinxit septem tubas simili ratione, quòd primæ quatuor canant certa opera distincta ab aliis tribus dictis Væ, væ, væ. & hæc distinctio aperta ponitur ca. i. Ezech. vbi quatuor animalia dicuntur ambulare, vt signetur Euāgelica prædicatio, & eius opus in secundo aduentu Domini, ad quā accedunt duæ rotæ, & iris. vt extet septenus numerus Moysi, & Ioannis. dū verò tria dantur Prophetis, datur & septē: quia quos tres status cōplectitur Prophetia, in ipsis assumit septē ætates. & quatuor animalia dū assument quatuor libros Legis, quatuor Euāgelij, quatuor maiorū Prophetarū, assument & quæ sunt Le-

gis, & quæ Euangelij, & quæ Prophetiæ: quæ sunt status Circumcisionis, quæ sunt status Euangelij, quæ sunt status apertæ Prophetiæ: ergo assumit & tres status, & septem ætates, & septem tempora. Vnde Ioānes scribens Prophetiam filij Dei, ostendit ipsum ambulare inter septem candelabra aurea, scribere ad septem Ecclesias, aperire septem sigilla, mittere septē Angelos tubis canentes. Et hîc quoque aperit se ratio distincti, & mutui operis Patris, & Filij, & Spiritus sancti: item quæ ratio sit, vt eadem tempora narrentur in septem Ecclesiis, in septem sigillis, in septem Angelis tubis canentibus: atque in septem Ecclesiis assumantur ætates ducta prima ab Abrahamo, non solùm ab ecclesia Apostolica, in quas conducantur & septem tempora prædicationis in secundo aduentu Domini: in septem sigillis simul quæ sunt ætatum superiorum, & quæ sunt prædicationis secundi aduentus Domini: in septē Angelis tubis canentibus, dum septem tempora narrantur operis Domini in secundo aduentu, in illa inducuntur & ætates superiores status Euangelici. vt & hîc mutua opera significantur, & distincta Spiritus sancti: vt distincta, & mutua indicabantur Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ad quatuor animalia iam redeûtes, commodè per illa quatuor primæ ætates exponuntur, item prima tempora repetitæ prædicationis Euangelicæ. quia in ipsis significatum fuit & ipsum tempus Apostolorum prædicantium, & tempus Martyrum, & tempus Syluestri, & tempus defectionis Ecclesiasticorum à Christo vigente prædicatione Euangelica. post cessante illa publicè

publicè vigere, sequuntur tres ætates venturæ sub iudicium Domini expositum in Prophetis. item cœpta prædicatione in secundo aduentu Domini primum animal ostendit equum album, dum in Lutero, & aliis vincit Christus, & progreditur prædicatione. secundum animal ostendit equum ruffum, dum vigente prædicatione Inquisitio & tyranni interficiunt credentes. tertium animal ostendit equum nigrum, dum persecutione probantur multi, & sunt qui deficiunt à vita, & à doctrina: homo niger Papa per concilium primum Tridentinum sua pro Euangelicis promulgat. quartum animal ostendit equum pallidum, in quo pallida mors signatur eorum, quibus dicitur: Qui non crediderit, condemnabitur: & credentibus præter ceteros adest Papa Paulus quartus Caraffa equus pallidus. & hæc quatuor tempora ducuntur in quadraginta annos prædicationis, seu illi quadraginta anni distinguuntur in quatuor tempora: primum vt indicetur in Euangelio esse Prophetiam de secundo aduētū Domini: & prædicationem secundi aduētus Domini fuisse eandem, quæ in primo: & quæ est secundi, fuisse denuntiata in primo: indicaretur prius oportuisse prædicari Euangelium, deinde illa effici quæ narrantur in Prophetis de secundo opere Christi in eius secundo aduentu. quæ quidem in toto Euangelio sunt significata, & apertis verbis distincta cap. 24. Matth. & 13. Marc. dum quæ sunt Prophetarum breuiter & summatim colligit Christus, atque monet prædicationem Euangelicam antecessuram. præterea est ille numerus, & tēpus

datum pœnitentiæ, vt vidimus in prædicatione Iona, vt præteream Moſem, Eliam, Chriſtū, quadraginta dies & noctes non edētes. & in diuiſione quadraginta in quatuor ſignificatur repetitio Euangelica, & illius inculcatio perpetua & perfecta, præſertim iudicio magno in gladio & igne futuro ſtatim. Quæ erunt alia, dabit Dominus per alios, & alio tēpore. Cūm expoſitum ſit quare ætates, & tempora quatuor ſignata ſint in quatuor animalibus, & equis: & quæ ſint illæ ætates, & tempora, facilius quæ dicuntur aſſequemur.

Audiuimus vnum ex quatuor animalibus. Quæ nuntiata fuerant in Moſe de credentibus Euangelio, veluti in Abrahamo de ſemine futuro credentiū, apparēt in Apoſtolis, & in eorum diſcipulis, qui appellati ſunt filij Dei, & ſemen ſanctum. Vnde hīc videtur aperiri tempus Apoſtolorum, quādo eorum diſcipuli prædicabant Euangelium. in quos animaduertebatur quidem; ſed non ita, vt poſt factum eſt à tyrannis, quando edicto publico in omnibus terris iubebantur interfici omnes profiſcentes Chriſtum. *Tanquam vocem tonitruum.* Prædicatio Euangelica longè lateque auditur: nec ſine contentione, conflictu, & cōcuſſione pugnantium. fama de cultoribus Dei, de Patriarchis, de Iſraëlitis: vox Moſis, & Prophetarum: vox Pauli, Apoſtolorum, & Doctōrū: vox Lutheri, & aliorum, fuit tonitruum auditum in toto terrarū orbe. de quo tonitruo dicetur & cap. 8. *Veni, & vide.* Qui ſe contulerint in ſtudium diuini verbi, videbunt, & cognoscent magna opera Domini, aperientur illis ſigilla. vnumquodq; animal repetit,

Veni,

Veni, & vide. quia tempore Apostolorum, & aliis temporibus deinceps debuerunt Christiani pij intueri quæ fiebant in populo Dei, & illa in Dei verbo recognoscere. maximè verò debuimus nos, dum in secundo aduētū Domini prædicatur Euangelium, attenti esse in omnibus quæ fiunt, ac omnia recognoscere cū in Mose & Prophetis, tum in Euangelio, ac in primis capite illo 24. Matth. & 13. Marc. 17, & 18, & 21, Luc. vt præteream quæ monuerunt Apostoli. repetitur & quater Veni, & vide; quò, vt quidem existimo, attenderent omnes qui audiebant prædicationem & tempore Apostolorum, & Martyrum, & deinceps: item qui nostro tempore eandem repetitam audierunt; attenderent, inquam, ne negligenter quæ sunt vitæ Euangelicæ; attenderent illud: Qui crediderit, saluabitur; qui non crediderit, condemnabitur: attenderent ministri verbi ne credentes, ne ipsi ab Euangelio abducerentur. & hoc videtur indicari in tertio & quarto equo. Debuimus simul nos venire ad Christum, ad eius verba; contemplari quæ nunc loquitur, & agit; quæ agit, & loquitur singulis temporibus, dum vocat omnes in iudicium magnum.

Ecce equus albus. Cap. 19. in equo albo conspicitur Christus: item simul & prædicatores, quorum doctrina & vita debet esse candida in Christo, & per Christū. apud Zachariam cap. 1. & 6. in equo albo significatur quoque prædicatio, quæ & hic similiter indicatur, vbi præsertim loquitur primum animal: & vbi existimo intelligi illud cap. 14. similem homini sedere super nubem candidam. vt candor

dor ille sit agni immaculati prædicati à candido prædicatore. *Et qui sedebat super eum, habebat arcum.* Verbum Dei est arcus, & gladius, longè & propè attingens: vulnerans non credentes, vt pereant: penetrans corda credentium vsque ad diuisionem animæ, & spiritus. *Et data est ei corona.* Antequam vincat, datur corona prædicatori ab illo qui eum mittit. quia quem mittit Dominus, non potest esse non victor. & quia in prædicatore agit, & loquitur Christus, data est ab initio corona, & victoria à Christo. *Et exiit vincens, vt vinceret.* Verbum quod mittit Deus, non redit vacuum. hic igitur signatur Apostolorum, & horum discipulorum prædicatio: & illorum qui cum Luthero perseverarunt tueri prædicationem Euangelij, & qui dignè in ea se gesserunt, & secundum eam vixerunt. signatur & prædicatio promissionum Domini in Abrahamo, Isaaco, & Iacobo: item pugna Abrahæ, & Iacobi, qui vicerunt gladio suo, & arcu suo. hæc trina prædicatio fuit victrix contra impios, contra tyrannos, contra Papiſtas. aperta que sunt nobis in hoc primo sigillo quæ sunt promissionum Abrahæ per Euangelium: quæ sunt Prophetiæ in Euangelio eorum quæ debuerunt consequi statim post Apostolos, & initio prædicationis in secundo aduentu Domini. vt victoria prædicationis cœptæ in Luthero, & aliis, sit apertio primi sigilli, dum comprobatur eadem, quam prædicauit Christus, & Apostoli.

Et cum aperuisset sigillū secundum, audiuit secundum animal. Quod Euangelium prædicatum est in equo albo, vt per fidem renascemur filij Dei in Christo: idem Euangelium nuntians Christum victimam

mam factum pro nobis, prædicat nos debere pati
 cum illo, vt simul cum illo deinde glorificemur.
 Quare secundo tempore siue ætate aucta fuit mi-
 rabili ter persecutio per tyrannos in omnibus locis
 contra martyres, aucta que per Papam nunc, & per
 tyrānos, dū ab his in toto populo Christiano cœpti
 sunt credentes variis pœnis affici & morte, post
 susceptam prædicationem cœptam à Luthero. his
 autem persecutionibus respondet Pharaonica &
 Ægyptiaca seruitus, & oppressio populi Israelitici;
 item pugna deinde contra impias gentes. eo tem-
 pore non potuit esse pax inter Israelitas, & Ægyp-
 tios, ac impias gentes: diu tyrannorum sæuitia in
 martyres durauit: Papæ verò & Papistis nunc no-
 biscū minus potest esse pax, quàm olim Ægyptiis,
 & gētibus cum Israelitis: tyrannis cū martyribus.
 Equus enim ruffus signat sanguinē prædicatorum,
 & credentium, siue implacabilem animum, & in-
 satiabilem crudelitatem erga Euangelicos, anno
 1520. promulgat Papa Lutherum hereticum, &
 eius prædicationi credētes hereticos, vt principes,
 & populi perdāt omnes credētes Euāgelio Christi.
Et datus est ei gladius magnus. Propter iudicium
 quod cœpit à domo Dei, & desinet in pœna & cæ-
 de impiorum, vt interficiant se mutuò, & is qui
 venit de Edom inquinat sanguine vestimenta
 sua, Isa. 63. Extra Ecclesiam impij pios interfece-
 runt: in Ecclesia Iudæi & Christiani interficiunt
 fratres. Quæ cœptæ sunt internationes tempore le-
 gis, & patrū, repetitæ tempore martyrum, instau-
 rata tempore Papatus, auctæ nunc vehementiùs,
 conuertētur tandem in impios vt omnis sanguis;
 qui

qui effusus est ab Abelo venturus sit super ipsos.

Et cum aperuisset sigillum tertium, audiui tertium animal. Postquam creditum est Euangelio, atque in illo tuendo sustinuerunt fideles afflictiones omnium generum, promittebat Euangelium premia præclara, & insignia victoriæ in Christo. qui assumpsit sibi regnum Romanum, in quo posuit Episcopum, quemadmodum posuerat Adamum in horto voluptatis, vt coleret hortum, ederet fructus; veruntamen ne attingeret lignum situm in medio paradisi: Papa administraret Ecclesiam, Imperator statum populi Christiani: perciperent verò ita fructus in suo munere, vt in administrando non facerent se Christos; non suis legibus, & arbitrio, motu proprio, vt aiunt, administrarent; sed Dei legibus, & iussu. quæ optio dabatur Adamo & Eua, data fuit Episcopo Romano, Ecclesiasticis, & Regibus. Optio ergo hæc signatur in statera, vt ponderent Ecclesiastici, & alij ministri in populo Christiano, vtrum velint seruire Christo, an esse ipsi domini loco Christi. in equo verò nigro significabatur futurum, vt Papa pro veste nigra rubeam indueret, ac tenebras esset allaturus in populum Christianum: quod & fecit. vt Adam induxit peccatum in mundum, ita Papa inobedientiam & defectionem à Christo. hoc verò exponetur capite duodecimo ab ipso Ioanne.

Et audiui vocem. Contra illud factum Papæ & Ecclesiasticorum clamant quatuor animalia. quia totum Euangelium id agendo violarunt, desierunt esse nati in Christo, conformari Christo in vita, & passionibus; vincere seipfos, & cupiditates, & Satanam:

tanam: deserunt Papa, & sui, esse ciues caelestes,
 ac domestici Dei: contraria susceperunt: facti sunt
 Gentiles, vt prius fuerat. & hæc mihi videtur esse
 causa, cur vox vna è medio quatuor animalium
 audiatur: quia violauit Papa Euangeliũ, totam-
 que euertit eius prædicationẽ. nam dum dicitur,
 Chenix tritici denario, & tres Chenices hordei
 denario, existimo intelligi totam prædicationem
 verbi Dei, quantũ à Papa & Satana effici potuit,
 fuisse sublatam; à Papa repudiatum æternũ Euan-
 gelium, totã Dei legem, & quicquid locutus est
 Spiritus sanctus in diuinis literis. in tritico enim
 signauit Christus prædicationem Euangelij, cum
 dixit: Exiit, qui seminat, seminare: item, Regiones
 albæ factæ sunt ad messem. item: in Lege spicæ
 iubentur post se relinqui. quare hîc per triticum
 prædicatio mihi videtur intelligenda. quòd ve-
 rò dicatur Chenix tritici, & tres Chenices hordei,
 Euangelium intelligo, quod continetur in Lege,
 in Euangelistis, in Prophetia. siue Euangeliũ præ-
 dicatum tempore Legis, tempore Euangelij, tem-
 pore innouatæ Ecclesiæ in euentis Prophetiæ. Si-
 ue dicamus, dum respuit Papa & sui Ecclesiastici
 Euangelium, respuunt promissa quæ cõtinentur
 in libris Mosis, & Deum Patrem; respuunt digni-
 tatem & gloriam filiorum Dei, & Iesum Christũ:
 respuunt præmia futura, & dona Spiritus sancti,
 ipsumque Spiritum sanctũ: pro nihilo habuerũt
 terrã desiderabilem, Psal. 105. hunc locum aperit
 nobis Ozeas cap. 3. dum dicitur Christianis alienis
 à Papatu, vt in quindecim agenteis retineant
 celebrationem Cænæ, & memoriam Christi pro
 sc

se passi: atque in Choro hordei, dimidioq; Choro hordei prædicationem Euangelicam, Dei que verbū. nam in Choro hordei signatur tertius status, & prædicatione Euāgelica in Prophetis nuntiata. in dimidio autem Choro hordei tempus medium in secundo statu Filij, quando promulgabatur prædicatione ab Apostolis suscepta. quæ tota futura erat mediij temporis status Filij, & totius status Spiritus sancti. dico futurā medio tempore, quando & quam diu purè fuit nuntiata post Apostolos. quod tēpus vocat Daniel dimidium Hebdomadis. Ac si intueamur tēpus præteritum, non autem futurū solūm, & agi dicamus de prædicatione, quam retinebant pij viri status primi Patris, & dimidij status secundi Filij, fortè ita dicemus: iussum esse his, qui non facerent cum Papa, vt retinerent promissiones quæ sunt in libris Moſis: item gratiam susceptā Euangelij: reliqua quæ consequi deberēt, expectarēt, veluti in Ozeâ dicatur pijs viris, postquā Ecclesiastici Papæ recesserunt à cultu Christi, vt retineant ipsi quod sibi esset datum, chorū hordei, & dimidium chorū hordei: hoc est, ipsam prædicationem, quæ fuit primūm Legis, deinde Baptismi vsq; ad ipsorum tempus, quando cœpta fuit violari. ipsam retinerent, atque expectarent Dominum, à quo reliqua suscepturi essent. De Papa autem & de Ecclesia Romana loquendo fit mentio de chenice tritici, & de tribus chenice hordei, vt signaretur, dum prædicationem Euangelicam violarunt, violasse Legem, & Prophetiam: dum peccarunt in Christum, peccasse simul & in Patrem: dum

priuarunt se prædicatione pura integrâq; & gratia Filij, priuasse se omnibus promissionibus, & donis quæ obtinebuntur in statu tertio. *Denario.* Violauit & respuit prædicationem, & gratiam Euangelij denario: respuit promissiones Patris, & præmia futura denario: ob auaritiam & ambitionem aspernatus est Papa munus suum: pro scutella lentis, pro nihilo habuit ius hæreditarium. Eadem perstiterunt reliqui propè Papæ agere, qui consecuti sunt. ac multò magis nostro hoc tempore repetitæ prædicationis Christi, prohibuit Papa cum suis Ecclesiasticis & Principibus prædicationem Euangelicâ, & libros in quibus illa contineretur iam innouata: quantum potuerunt, & quibus potuerunt, prohibuerunt sacra Biblia: interfecerunt quos potuerunt Euangelicam doctrinam repetentes, & se Euangelicos profitentes. Dum ad stateram reuocatur veritas, & Cõcilium cogitur Tridenti primû, ibi pro suo denario euerit Papa prædicationem Euangelicam. Episcopi pro denario quem habent à Papa, permittunt Papæ vt sua, non Concilij decreta, proponantur populo Christiano. historia doceat totius temporis Papatus, quæ egerit Papa contra omnes se ad doctrinam Euāgelicam, & munus Apostolicum renocantes. *Vinum & oleum ne laferis.* Quaruvis tu Papa pro denario respueris æternum Euāgelium, Legem, Euangelistas, & Prophetas: quamuis doctores antiquos, qui fuerunt post Apostolos, Prophetas, & nuper prædicatores Euangelicos; tamē non potuisti prohibere lectionem verbi Dei piis viris: non libros sacros veteris & noui testamenti

violare, quin verbum Dei remaneret integrum. id enim vetitum fuit à Deo, contra cuius voluntatem nemo venire potest. Spiritum sanctum non potest prohibere Papa, quin impellat quos vult ad lectionem verbi Dei, ad prædicationem illius, ad cultum Spiritus, quantumuis multa sibi promittat Papa. Ophni & Phines cum patre non potuerunt efficere, quin Samuel obtineret suum locum: nec verbum, quod Deus in eo locutus fuerat, impedire. hos multi imitati sunt vsque ad eos, qui Christum crucifixerunt: vt Saul, vt alij parùm pij reges: vt populus & ante captiuitatem, & post captiuitatem. Post Apostolos Ecclesiastici Papæi semper auxerunt eandem impietatem. Hactenus exposita sit sententia tertij sigilli: in qua adhuc videtur querendum, qua ratione equus niger ponatur pro tertia ætate, incipiendo earum numerationem ab Ecclesia Apostolica, quando tertia hæc ætas fuerit Ecclesiæ tempore Constantini, in qua pius cultus prodierit in lucem facta ipsa libera; ac mulier fuerit visa vestita sole. quomodo pro denario defecit à Christo tunc Ecclesia illa vestita sole? verum hoc quidem est, sed tunc facta fuit diuisio signata in statera. Syluester, & alij Ecclesiastici reuocarunt se ad denarium, semen a utem mulieris vestitæ sole petiit deserta retinens cibum verbi Dei, & vinum, & oleum. apud illos ergo qui retinuerunt verbum Euangelicum, fuit, & perseverauit pius cultus. atq; ita fuit tertia illa ætas; piorum. in Papa autem, & Papatu contra res se habuit. Papa induit vestem rubeam crudelitatis priorum tyrannorum; quæ si non tunc, at post in successoribus exarsit. ac dum extra rubet

Papa,

Papa, & collegium Cardinalitium, intus sunt tenebræ: & hæc offunduntur vniuersæ Ecclesiæ, & prædicationi. atque ita duæ Ecclesiæ deinceps perseverant, Babylonica Papæ, & Apostolica mulieris ductæ in desertum. Et hæc prodiens nunc in publicum, venit cum Papistica in iudicium, vt de vtraque iudicium fiat: quomodo autem facta sit diuisio harum duarum Ecclesiarum, exponet Ioannes cap. 12. iudicium cap. 17. Interea vox quæ exit è quatuor animalibus, est ipsum Euangelium, quod distinguit veram Ecclesiam à falsa.

Et cum aperuisset sigillum quartum. Quartum tempus significatur in equo pallido, quando non multò post quàm Papa induit vestem rubeam, facta est Ecclesia Romana alia ab Apostolica: nec videtur fuisse interuallum temporis longum ab ætate tertia ad quartam, vt non fuit in Adamo à tempore quo ingressus est in paradysum, & dum peccauit. Et vt Adam peccando incurrit in mortem, ita Ecclesia Romana cum Papa fuit mortua, & mortem attulit omnibus secum facientibus, dum sopitam vult esse prædicationem Euangelicam, dum admittit in populum Christianum ceremonias Iudaicas, & cultum impiarum gentium antiquum. moriuntur ergo Papæ in cessatione prædicationis, & descendunt in infernum. pertraxit enim Ecclesia Romana & Papa alios in cultum Diaboli, in mortem, & in infernum, dum per tempus, & tempora, & dimidium temporis vera Ecclesia incolit deserta: dum sacrificium, & hostia, verus cultus Euangelicus desit in communi conuentu, & publico; dum Christus differt aduentum suum

secundum. & cùm id dicam, non intelligo omnes sub Papatu fuisse perditos: quia vidi multos & viros simplices, qui in vita & morte retinuerunt illud firmum, vt in misericordia Dei per mortem Iesu Christi sitam haberent fidem de sua salute.

Et data est illi potestas interficiēdi supra quar. Dum commoratio & vita Ecclesiasticorum debuit esse in cælestibus; dum debuerunt efficere vt itidem esset vita totius populi Christiani, ipsi terreni facti & gentes, vt prius fuerant antequàm Christum cognoscerent; cogūt vt possunt omnes idem esse, quod ipsi sunt. atque eos interficiunt qui à se recedunt, ac se conferunt ad prædicationem Evangelicam. idque agunt supra quadrantem terre: hoc est, super totum populum Christianum diuisum in quatuor orbis partes, obtinentē terminos duodecim tribuum Israel. quæ tribus positæ sunt ad Ortum, Occasum, Meridiem, & Septentrionem. *Gladio.* Non solùm singulos credentes percutit Ecclesia Romana fidos Christi; sed semper impulit in arma principes, & populū Christianum. *Fame.* Necauit populos sua autoritate Ecclesia Romana cultum impium constituendo, & Ecclesiam Christianorum priuando prædicatione, qua omnes, qui saluantur, saluari oportet. *Et morte.* Multos igne combussit, ac multis generibus mortis sustulit è medio. *Et à bestiis terra.* Per magistratus politicos interfecit Ecclesia Romana non solùm priuatim & seorsum quosdam; sed & cedes vniuersales fecit. Vt Christus permisit Papæ & Ecclesiæ Romanæ, vt interficerent Euangelicos, permisit & vt à Politicis interficerentur. Hæc omnia quæ dicta sunt de

de quarta ætate, quando Papa cœpit vti tyrannica authoritate, eadem intelliguntur peracta quarto tempore prædicationis Euangelicæ. quæ vis Antichristica maximè viguit, & aucta fuit Papa Paulo quarto Caraffa obtinente Papatum, & aperiente aditum ad perturbationes quinti & sexti temporis, vt ostendetur cap. 16.

Et cum aperuisset sigillum quintũ, vidi sub altare.

Ætas quinta cap. 1. Gen. tribuitur tota bestiis. vnde de quinta ætate quando tyrannis Papæa fuit firmata, & aucta per Carolum magnũ, propè ablata fuit cognitio Euangelij; & propè omnes facti fuerunt vt animantia rationis expertia. delierant tũc Euangelij defensores, & boni doctores aperte loqui. iccirco cap. 13. vbi exponitur hæc ætas quinta, bestia surgens è mari, & bestia terrestris dicitur dominari; reliqui gestare imaginem bestię. hæc autem bestię vim suam ostenderunt maiorem tempore quinto prædicationis Euangelicæ repetitæ, quando ortæ sunt perturbationes Gallicanæ, & Belgicæ: in Italiam ducta fuit inquisitio Hispanica: concilium fuit secundum Tridentinum, in quo machinata est Ecclesia Romana pestem corporum, & animarum, vt infra dicitur. Hoc quintum tempus videtur ductum ab initio perturbationum Galliarum vsque ad cædem Gallicanam anni 1572. seu à Papatu Pauli quarti ad eandem cædem Euangelicorum. Quæ autem internecio Euangeliorum facta fuerit hoc quinto tempore in Gallia, & in Belgico, historia doceat. tempore Eliæ multa contigerunt similia, & deinde tempore aliorum Prophetarum. *Vidi sub altare.* Non re-

petam hęc quæ multis in locis veteris Testamenti dicta sunt de altari: vnde varia interpretatio elici possit. illud tātūm dicam: Altare videri hęc mihi poni pro Christo, pro eius pio cultu, ac sacrificio spirituali, cui præsit Ecclesiasticus ordo. Si altare pro Christo capias, intellige membra Christi cultum Christi tuentia interempta ab Ecclesiasticis, quos latuit aliquando, illos quos combusserunt, fuisse membra Christi, & iam non latet oppugnantes veritatem cognitam. Dum verò in altari simul intelligis pium cultum, ac verum sacrificium, noscas sub altari decidere cineres sacrificij, quod super altare mactabatur Deo, & concremabatur in odorem suauitatis. hinc dictum cognoscamus sub altari animas interfectorum propter verbum Dei clamare: quòd ab Ecclesiasticis ob pium cultum Euangelici sint cōcremati, in quo se sequi verbum Dei contendebant: & ob testimonium quòd testarētur esse verbum Dei, quod loquebantur; verum cultum, & veram prædicationem Euāgelicam, & Apostolicam, quam nuntiabant. vt vidimus factum. Dum autē sunt perturbationes Gallicanæ, & bella perseverant, & magna fit internecio Euangelicorum, clamāt hi: *Quousque, Domine, qui sanctus es, & verax.* Et petunt, vt Christus præstet promissā, liberet iam se à tyrannide Antichristica, & à cædibus, nunc tandem, quando venit, ac cœpit virga ferrea agere; adsit iudex, qui in veritate iudicaturus sit orbem, vt dicant: Tu qui es Christus Dominus omnium seculorum, non autem Papa, non quisquam alius tyrannus: es sanctus, qui præstas omnia quæ locutus

cutus es verbo tuo sancto in omnibus diuinis scripturis: es verus, qui verbum tuum nuntiasti, & verum eius cultum, & in veritate omnia iudicas; debes hoc tempore iudicare causam nostram veram. quum sis Dominus, quum potens, quum promiseris, debes pro eadem veritate stare quam prædicasti; iudicare ac punire illos qui habitant in terra; eos qui facti sunt terra: facti sunt gentes, vt olim fuerant: alij ædificatores turris Babel, cōburentes Dei cultores; alij Esau, Pharaones, Philisthæi, Antiochi, Nerones, Dioclitiani, & similes. ac, vt extat in Prophetis, sunt facti illi, qui se interficiebant, quum suscepissent Euangelium. Et hæc pertinent ad cap. 4. lib. 4. Esdr. & ad Psal. 44. *Et data sunt singulis stola alba.* Prophetis, qui propter verbum Dei passi sunt: Christianis antè, & nunc, passis propter idem verbum, præmiū manet certum. vt in Christo videlicet passi, in Christo iustificati inueniantur, ac in eo glorificentur. interea vt interfectores Prophetarū fuerunt puniti, punientur & Papistæ. sed expectandum est vt perficiatur iudicium Domini in domum suam: interficiantur qui interficiendi sunt in apertione sexti sigilli. hoc est, à tempore cædis Lutetianæ anno 1572. & deinceps dum væ secundum, & vè tertium adductū fuerit in magna perturbatione. in septimo sigillo erit finis.

Et vidi quum aperuisset sigillum sextum. Hic describitur sexta ætas ante Hieronimum Sauonarolam ducta illa ab Abbate Cyrillo, & Ioachimo; seu ab Albigeris: & sextum tempus à prædicatione Lutheri, quando in Galliis ab anno 1572. 2. 4.

Augusti factæ fuerunt cædes Euangelicorum vniuersales, & deinceps fuerunt bella & occisiones, tandemque inducta est magna perturbatio. In terremotu signantur cædes vniuersales, in quibus populi, & status publici in seditione, & perturbatione venturi sint: cædibus, & igne miscerentur omnia. hinc dixit Christus: Erit tribulatio, qualis non fuit ab initio mundi. erit tempus angustiae, ait Daniel cap. 12. quod non fuit ante commotione commouebitur terra: agitatione agitabitur terra: contritione conteretur terra, clamat Isaias cap. 24. in Prophetis aliis multa de hoc tempore extant. *Sol factus est niger tanquam sacculus silicinus.* Quum Euangelici interficientur, & erit vbiq; multis in locis plurima mortis imago, status ipsorum tenebris inuoluetur: & vbi non erunt cædes, erit timor, & tremor; ecce & in statum Papisticum inuadent tenebræ: Ecclesiæ Romanæ status concutietur Papa: qui fuit tanquam Sol in mundo: atque Ecclesia Romana, quæ ab imperitis habita fuit pro muliere amicta Sole, de qua agitur cap. 12. cognoscentur tandem fuisse dracones, & tenebræ: cadentque de sua autoritate, & fient obscuri. erunt tanquam hi, qui oppressi calamitatibus sacco inuoluti cælestium & terrestrium misericordiam implorēt. *Et Luna facta est vt sanguis.* Reges, & principes, & status politici bello inuoluti, se & alios sanguine commaculabunt. *Et stelle de calo cadent super terram.* Doctores, prælati, duces, & in altioribus gradibus cõstituti, & autoritate pollentes in Ecclesia, & in populo cadent, vt ficus, qui grolli appellantur,

tur, & sunt; tanquam magno vento flante cadunt ex arbore: ita illi deturbabuntur è suo statu vi perturbationis, & tempestatu future agitati & inuoluti. *Et calu recessit sicut liber qui conuoluitur.* Status prior Ecclesiasticus inuoluetur totus illa tempestate, nec vltra emerget. *Et omnis mons, & insula è suis locis mota sunt.* Reges tyranni deturbabuntur è suis solis: Duces, & Principes, & Cardinales, & alij similes ditiores decident è suo statu: magni & parui è suis sedibus mouebuntur ex ea tempestate, & commotione populi Christiani. *Et reges terra* Erminia. explicat hinc Ioannes quid intellexerit per montes, & insulas. *Absconderunt se in speluncis.* Ex hac similitudine vim magnam vexationum exprimit. qua similitudine vsus est ante Isaias cap. 2. vers. 21. atque etiam petent latibula homines in montibus, & syluis. *A facie sedentis super thronum.* Hinc omnino significatur secundus aduentus Domini, atque eius iudicium contra domum Dei, & contra Papatum. quod non aduerterunt propè omnes, vt dixit Christus: Cum venerit Filius hominis, putas quod inueniet fidem in terra? sub sexta tuba hæc repetentur.

Argumentum in Caput 7.

Antequam fiat iudiciu, & intereant in eo multi, secernuntur qui sunt futuri Ecclesia Christi, & cum eo regnaturi.

Post hæc. Quia sexto tempore fiunt illa in perturbatione magna, quæ dicta sunt in superiori capite, & est magnum iudiciu; fitque separatio eorum & qui futuri sunt ad dexteram, & qui futuri sunt ad sinistra; exponitur hæc separatio, & quomodo

modo fiat, & quomodo apparitura sit post iudicium peractis magnis cædibus.

Vidi quatuor Angelos. Mihi videtur hîc ostendi antequàm magna perturbatio insurgat, futurum aliquod tempus quo quiescant homines perdit, ne statim inducant tanquam mare æstuan s populum Dei in magnam tempestatem, qua mergatur vniuersus : futurosque Euāgelicos inter spem, & metû. vt vidimus euenisse in Gallia ab anno 1570 vsque ad 1572. siue post cædem illam Gallicanã vsque ad magnam perturbationem per Papatum inuectam . quod videtur significatum in quatuor Angelis tenentibus quatuor ventos terræ, & prohibitis nocere, antequàm signentur qui non sint perituri. quatuor Angeli, & quatuor vëti ponuntur, vt vniuersalis vbique significetur perturbatio, vastatio & interitus, quod ita videtur intelligendum, dum ait : Neque super terram, neque super mare, neque in vllam arborem. hoc est, ne adhuc status Politicus, & Ecclesiasticus, & Reges omninò perdantur iudicio cæpto à domo Dei, & excurrente in peccatores & impios. & hîc duo aduertuntur: primùm, Deum dare spatium ad pœnitentiam, & mittere monitores: vt fuit factum ante cædem Gallicanam anni 1570, & post. deinde nullam vim esse, & quæ possit aliquem tueri, quin incidat in manum Domini: & quæ valeat eum perdere, quem Deus saluare statuerit. vt indè non casu, non fortuna dicas esse factum, vt hic incolumis euaserit, ille iudicium Dei subierit.

Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu Solis. Christus custoditurus est suos in magna illa pertur-

perturbatione, quemadmodum fecit in cæde Gal-
 licana anno 1572. in qua non omnes occisi fuerunt
 Euangelici: seruari fuerunt multi, qui cap. 9. Ezec.
 dicuntur fuisse signati signo Thau. ab ortu Solis
 dicitur Angelus ascendere, vt illi seruari videan-
 tur, qui Patres, & Apostolos, & Christum secuti
 fuerint: quibusque firma sit illa promissio, Qui
 crediderit, saluus erit: & quibus offertur spes ma-
 gnæ lucis ab ipsis conspiciendæ in reuelatione Iesu
 Christi, afferentis in suo secundo aduentu promif-
 sa in Lege, & in Euangelio, & quæ promittuntur
 in hoc capite. *Qui habet sigillum Dei viuentis.*
 Christus qui nouit quid quoquo tempore fieri de-
 beat; siue Christus, in quo agit Pater quicquid sta-
 tuit futurum in mundo, & in Ecclesia: estque ima-
 go Dei inuisibilis; qui est hæres, & rex, & admini-
 strator. Sin aliqui ministri Christi, & nõ ipse Chri-
 stus, intelligendus sit in hoc Angelo, qui nuntient
 statum futurum Euangelicorum, vt omnes parati
 sint singuli lucernam suam ardentem tenentes ex-
 pectando Dominum suum; dicentur hi ascendere
 ab ortu Solis, quòd videant in Scripturis sanctis
 statum futurum regni Christi, & suorum, tenentes
 sigillum Dei viuentis, prædicantes illum talem,
 qualem hætenus ostendimus, ac videntes euenta
 rerum futurarum in sexto, siue septimo tempore:
 habentesque in ea re vocationem. veluti ante nos
 fuerunt in Ecclesia Prophetæ, qui nuntiarunt fu-
 turum in magna tempestate, vt si tres fuerint in
 vno lecto, malus qui fuerit in medio, rapiendus
 sit à turbine superstitionibus duobus illum circum-
 plectentibus. omninò autem in sigillo Dei viuen-
 tis

tis intelligimus, quod est filij Dei, qui est imago Dei Patris, in qua imagine credentes formati sunt filij Dei: qui debebunt apparere, quādo in regno cū Christo constituentur hæredes. *Qui clamauit voce magna.* Per totum terrarum orbem excurret vox hæc magna Christi incumbentis suo Spiritu supra omnes mortales: vt prædicetur saluator credentium in magnis perturbationibus, & terræ commotionibus. quæ vox cognoscetur in omnibus sacris libris, ac fuisse ab initio in his qui prius prophetarunt, & esse nunc in omnibus credentibus. *Nolite nocere terræ, &c.* Manifestum fit Christum Iesum seruare suos, dum perit magna multitudo: & antequam in turbinem ac tempestatem vocentur status politici cū Ecclesiasticis, signantur & statuuntur quinam sint non credentes & peccatores eijciendi è regno Dei, & quinam credentes pij potituri illo. ac nuntiauit hæc omnibus ætatibus antè, & nuntiat nunc verbū Dei eadem antequam fiant: vt hic sciamus, non casu remansisse in vita singulos fideles, qui restabunt incolumes postquam sedata fuerit tempestatas bellica, & perturbatio quæ per omnes partes orbis terrarum manabit: non casu remansisse certas Ecclesias, non casu certos principes. Ac vt in Ægyptiaca clade primogenitorum signatæ erāt sanguine agni Hebræorū postes, ita quisq; fidelis saluandus erit insignitus caractere filij Dei, dealbatus sanguine Christi. à quo vt ab æterna morte, ita per eundē ab illo incendio bellico eripietur ab Angelis, qui characterem in quouis videbunt. nec inquisitio, nec ignis, nec ferrū, nec quidquam aliud cōtra fidelem valere inuenietur.

Et

Et audiui numerum signatorum. Certū est apud Deum, qui numerat omnes stellas, & singularum nomina vocat, certum esse numerum fidelium. siue iam hic numerus proprius ac certus sit signatorum, siue numerus finitus ponatur pro infinito nobis, qui non sit infinitus apud Deum; nolo ego hīc quicquam statnere. numerantur autem credentes sub nomine duodecim tribuum, quia nos Gentes credentes ingressi sumus in duodecim tribus, in Ecclesiā distinctā in duodecim tribubus, vt cælum distinguitur illis duodecim signis, quos appellant, & domos. de qua re dictū est in Mose, & cap. 1. huius libri. Vnde Israëlitas vocat Paulus credentes: quia Moses dixerat, terminos Gētium diuidendos secundū diuisionem tribuum filiorum Israël. Quare in prædicatione Euangelica videndum est, quæ loca apud Christianos respondeant locis duodecim tribuum, cū sint facti filij Israël per fidem. quæ quidem loca si in prædicatione Euangelica non cognoscuntur, nisi generatim ex euētū, quòd simus ex duodecim tribubus nos qui credimus, accedendum erit ad Prophetas, qui secundū distinctionem factam à Spiritu sancto duodecim tribuum de nobis loquuntur. quæ distinctio in diuinis literis veteris Testamenti ter, & tribus modis fuit cōstituta. vno modo vidimus in Iosue: alio modo, vt fuit in populo Christiano obtinēte Europam descripta. nam illa repetitio distinctionis, & collocationis duodecim tribuum tertio modo, vt distinguitur ab Ezechiele futura in toto terrarum orbe; voluit indicare distributionem primam factam in Syria: in qua

in qua & illa significabatur, quæ fieri debuit in populo Christiano, ad quam respexerunt Prophetæ; atque tertia futura in toto terrarū orbe. vt ad ortum in Asia cognoscantur tres tribus: ad Septentriones in Europa tres: ad Meridiem in Africa tres: ad Occasum tres in mundo nouo, qui appellatur. Zodiacus, in quo distinguuntur duodecim signa, ducitur à Cancro per Arietem, & Libram ad Capricornum. similiter duodecim tribus in cælo Ecclesiæ ducuntur ab Israëlè ad Christum, à Christi primo aduentu ad suum secundum. nos ad tempus Lunaris regni, siue Israëlitiçi perducti sumus filij Iacob regenerati per Spiritum sanctum. Iacob fuit filius Isaac; nos per Spiritum sanctum regenerati in Christo: Isaac pater Iacob fuit filius Abrahæ; nos per Spiritum sanctum regenerati in Christo filij Dei patris sumus. quando venit Christus in medio temporum, cinxit se zona cælestis Ecclesiæ; assumpsit in se duodecim tribus ab Abrahamo vsque ad postrema tēpora: quòd in Isaac facta fuisset promissio diuinę benedictionis. Pater in Abrahami femine posuit benedictionem futuram in duodecim tribubus. hic multa dici possunt: sed hæc pauca attigisse satis sit, vt pateat aliquo modo ratio duodecim tribuum extēdi à Iacobo ad Christianos, & deinceps in regnum Israeliticum restitutum. Itaque Ioannes vt moneret nos de hac re prophetica, vt in Prophetis cognosceremus nostra, & quæ fiunt hoc tempore, memorat credentes nomine duodecim tribuum filiorū Israel, qui sumus nos: quia propriè credentes dicuntur Filij Israel. vbi tribus Dan non adest; sed eius loco succedit Manaf-

Manasses . quia Iudas Scariotes fuit è tribu Dan, in quam venit Papa : illius Episcopatum alter accepit, & huius alter est accepturus, vt vidimus capite 22. Isaiæ: & vt noui Prophetæ nuntiarunt. Verùm hîc quæret aliquis quomodo tribus Dan sit repudiata, quandoquidem illa capite postremo Ezechielis recenseatur in ordine illarum, quæ futuræ sunt postremo tempore . breui respõdemus, quòd vt in Prophetis legimus Moabum, Ammonem, Esau restituendos, ita & tribum Dan, idque intelligitur in innouata Ecclesia, cùm omnia loca à piis & credentibus tantùm obtinebuntur . & tunc qui reuertentur ad Christum Ecclesiastici Romæi, & quicumque Papistæ, venient in numerum signatorum, & in regnũ Christi. vt illis promittitur in fine primi capitis Isaiæ. non erit distinctio personarum. qui factus Domini, recesserit à Domino, peribit : qui alienus à Christo, fiet Christi: saluabitur . fiet illud quod prædicare iubetur Ezechiel capite 3. & 33. Non inimicè insector Papistas : vt verbum Dei intelligo, ita illud expono; ac doleo vicem illorum . qui errore ducuntur; malitia autem in Christum peccâtes, quis probabit ? Quæ restant de numero tribuum, de duodecim millibus, de 144000 . explicabunt mysteria, qui sunt futuri in innouata Ecclesia : illud tantùm addemus de numero 144000 . signatorum : quòd idem numerus ponitur cap. 14. vbi ætate sexta nuntiatur secũdus aduentus Domini, hîc liberandi significantur ab æterna morte . Et si aliquid mihi esset dicendum, repeterem quæ dixi in ornatu Aaronis de *Vrim & Thumim*: de zona, & de

& de ter repetito nomine Iehoua . itē quæ capite primo huius libri. vnde colligerem in singulis fidelibus futuram gratiam quæ fuit in Prophetis, & Apostolis, siue dicas in tota Ecclesia: repetem & illa quæ dicta sunt in præfatione in Exodum. *Post hæc vidi, & ecce turba multa.* His qui numerati sunt Israelitæ in duodecim tribubus, & inserti sunt in arbore, è qua abscisi fuerant Iudæi non credentes, adiungentur multi alij qui prædicationi Euangelicæ crediderint, non solum ex his qui Christiani antè fuerint appellati, ac numerabatur in duodecim tribubus, respondētibus duodecim tribubus antiquis Iudæorum, siue in has ingressis; sed ex omnibus gēribus, & nationibus, & populis, & linguis, qui nunc promulgatæ prædicationi Euangelicæ crediderint, & credent. In libris veteris Testamenti si rectè vidimus, intelleximus in quatuor prouincias trāslatas esse tribus quæ erant in Syria, in Germaniam, in Galliā cum Belgica, in Hispaniam, & in Italiam. & in his fuit aquila illa quæ describitur in quarto libro Esdræ trium capitum, & duodecim alarū, & octo subalarum. aliæ prouinciæ Europæ veniunt tanquam subalares. de qua re videatur interpretatio in Esdræ. Ergo præter fideles Germanos, Gallos, Hispanos, & Italos, qui (vt existimo) numerantur in illis 144000. signatis, ex aliis prouinciis magna multitudo credidit: item ex Turcis, Persis, ex tota Asia, Africa, & ex terris nuper inuētis ad Occasum: qui omnes ingrediuntur in locum non credentium. Hi igitur omnes cum illis 144000. millibus signatis vocantur in ecclesiam Catholicam,

cam, & in Christi regnum, iustificati per fidem, & dealbati ipsi quoque in sanguine Christi, victoriã ferentes ex omnibus qui se persecuti sunt. qui aderunt in concilio Christianorum, & recognoscẽt salutem suam in Christo apud Patrem, quem solum Deum habebũt, ac semper Deum suum profitebuntur, & Christum regem, ac Dominum suũ æternum. Atque hĩc quoque significatur concilium totius populi Christiani, totiusque orbis. & ad hunc locũ videtur pertinere illud Zach. 2. v. 4. Instar vrbium absq; muro habitabitur Ierusalem præ multitudine hominũ. *Et omnes Angeli stabãt in circuitu throni.* Hęc eadem dicta sunt in fine capituli quarti, & quinti: quæ hĩc repetuntur propter mysterium, & quòd plura concilia futura sint. vt tandem cum cælestibus creaturis hominũ futura sit conspiratio in eundem cultum, qui Deo præstabitur. *Et respondit vnus de senioribus.* Dicitur respondit: quia cogitationibus nostris etiam respondit Christus, & Angeli eius. & hæc mihi videntur dici, vt omnes credentes ex toto orbe, qui & passi sunt propter Euangelium in magna perturbatione bellica, censeantur vt priores credentes in numerum duodecim tribuum, & populi Christiani: qui adepturi sint regnum Dei, & possessuri illud ingressi (vt dixi) in locũ Papistarum, & non credetium. *Non esurient.* Aderit expectatus secundus aduentus Domini: salus expectata; regnum Israëliticum expectatum; quod expectarunt Patres antiqui: erit finis ærumnarum, & persecutionum: erit aureum seculum, & beata vita; in quam nõ ingredientur nisi qui habebũt vestem

O

nuptia-

nuptialem: & tunc videbimus primos factos nouissimos, & nouissimos primos. Non esurient Turcæ, & aliæ gentes beatam vitam ultra: quia in Christo habebunt illam, & erunt defensi ab omnibus malis: fruuntur bonis Christi sine anxia solitudine.

Argumentum in Cap. 8.

Instauratur narratio rerum antè denuntiatarum, ita vt certa ratione æternum Euāgelium assumatur; certa ratione narrantur quæ sunt prædicationis, & temporis secundi aduentus Domini: atque exponuntur quæ sunt quatuor temporum à prædicatione Lutheri usque ad perturbationes Gallicanas, & nuntiantur tria veterum temporum consequentium.

Argumentum aliud.

In sigillo septimo intelligimus secundum aduentum Domini in Spiritu, & septimam ætatem, quæ distinguitur in septem tempora, vnde in septimo sigillo aperto prodeunt septem Angeli canentes quæ sunt secundi aduentus Domini. prius ponitur generatim ipsa prædicatio Euangelica instaurata per Christum ad innouationem omnium: quæ deducetur in omnia tempora. deinde quia venit Christus in Spiritu, & est status Spiritus sancti, in septem Angelis canentibus tubis exponuntur summam opera quæ septem temporibus fiunt, dum progreditur prædicatio. Exponuntur quidem hoc capite quatuor tempora, quæ sunt quadraginta & plus annorum, à prædicatione cœpta in Lutero usque ad perturbationes Gallicanas, vt vidimus cap. 6. in quatuor animalibus, & quatuor equis. Primum capita doctorum Papistarum sunt

sunt fracta, victa disputationibus: fructus Ecclesiastici diminuti, dum tamen afflictiones & persecutione sustinent Euangelici. post Papæ auctoritas minuitur, & nūdinationes Ecclesiasticorum, dum patiuntur Euāgelici morientes prima morte, perdūtur non credentes, qui intereunt secunda morte. post habetur concilium primum Tridentinum, in quo Ecclesiastici à Christo deficiunt, & Ecclesiam perdunt: decreta hæretica supponunt pro Catholicis. quartū tempus est inquisitio Pauli quarti, quæ parit tria væ, & hæc tria væ nuntiantur in tribus reliquis temporibus.

Et cum aperuisset sigillum septimum. Quoniam in sigillis sex superioribus assumebātur ætates ab Apostolis vsque ad secundum aduentum Domini; & simul sex tempora prædicationis in eodem secundo aduentu, quæ tempora respondent illis ætatibus; in septimo sigillo nō tantum septimum tempus oportet afferre, quod respondeat septimo sigillo; sed & septem tempora describenda sunt. idque propter duas causas. primū quoniam septima ætas, quæ est secundi aduentus Domini, complectitur septem tempora operum quæ agi debuerunt in ingressu in ætatem septimam: quæ tempora, & opera distinctè debuerunt exponi. deinde quia ratio habenda est Spiritus sancti, qui est ostendendus vnus Deus cum Patre, & Filio. nam in septē Ecclesiis antè dicebamus indicari Patrē creatorem omnium, in quo sit Filius, & Spiritus sanctus. in sigillis septem verbum Dei Filium, qui sit æternus cū Patre, & Spiritu sancto. in septem iam Angelis tubis canētibus cognosci-

mus Spiritum sanctum manantē à Patre & Filio,
 vnūq; Deū cū Patre & Filio, qui egerit omnia ab
 initio quæ fuerunt Patris, & Filij. Vnde vt Patri
 tributus est septimus numerus in creatione Eccle-
 siarū ab initio mundi ad finē vsque; Filio item in
 formāda Ecclesia ab initio mūdi ad finē vsq; da-
 tusest septimus numer⁹: similiter Spiritus sanctus
 eundē numerū in se ducit, à quo eadem Ecclesia
 perficitur ab initio mundi ad finē vsq;. vt in creā-
 do omnia omnibus etatibus & tēporibus semper
 fuerunt in Patre Filius, & Spiritus sanctus; in for-
 mando fuerit in Filio Pater, & Spiritus sanctus;
 in perficiendo semper fuerit in Spiritu sancto Pa-
 ter, & Filius: vt vnus Deus appareat Pater, Filius,
 & Spiritus sanctus ex ipso opere in Ecclesia, &
 populo suo. Patri quidem tribuatur opus septem
 ætatum mūdi ab Abrahamo, & antè vsque ad in-
 nouatam Ecclesiam. quia verò venit Christus in
 medio temporum, & septem sigilla ei tribuuntur
 septem ætatum à suo primo aduentu in carne ad
 secundū in Spiritu, reuocauit Ioannes capite pri-
 mo in prima visione opus Christi ad ætates septē
 tributas Patri, vt vbi vidimus. dum verò Spiritui
 sancto tribuitur in septima ætate tertius status
 mūdi, & suum opus diuidit in septem tempora
 operis secundi aduentus Christi in Spiritu, vt
 Deus ostendatur cum Patre & Filio: antè assumi-
 tur Euangelium prædicatum à Christo, ac idem
 Euangelium æternum prædicatum septem æta-
 tibus mundi, atque per Spiritum sanctum osten-
 ditur suppeditatum omnibus ætatibus mundi in
 Ecclesiis ante Deum Patrem. Et hæc videtur esse
 ratio,

ratio, quòd in apertione sigilli septimi videantur septem Angeli, qui astāt coram Deo cum septem tubis, vt Pater & Filius ostēdātur omnia egisse per Spiritum sanctū: ac Spiritus sanctus cognoscatur æternus Deus cum Patre, & Filio: cognoscatur in septimo sigillo, in septima ætate manare à Filio quoque qui venit nūc in Spiritu vt Deus, qui insufflauit, & dixit Apostolis: Accipite Spiritū sanctū. Et hæc sint hoc loco posita, ad quæ reuocabūtur multa quæ interpretabimur in hoc cap. ac in aliis. Vidētur & aliæ rationes ordinis venire hīc in cōtemplationē apud illos qui diuina meditātur. Vt si ad ætates septē Mosaicas positas cap. 1. Gen. reuocemus quæ agit Ioannes cap. 1. de filio Dei æterno, de septē Ecclesiis deinde, de septē sigillis, de septē Angelis tuba canētibus; vt visio 1. capitis ponatur pro quarta ætate Mosaica, in qua lucet Sol Ecclesiæ omniū ætatū Dei Filius: septē Ecclesiæ pro quinta, in qua requiruntur quæ esse debēt Ecclesiæ Dei creatæ Christo: septem sigilla pro sexta, in qua nūtiatur Misteriū secundus aduētus Domini; & aperiuntur summatim quæ continebātur in prophetia, & mysterio: septē Angeli septē tubis canentibus pro septima: in quā reuocantur quæ sunt nuntiata, & aperta ætate sexta, quinta, quarta, tertia, secunda, & prima. hoc est, quæ nuntiarunt abbas Ioachimus, & alij: & Sauonarola vsque ad Lutherum: item Rabanus, & alij: Herma, & alij: maximeque quæ sunt Euāgelij, & doctrinæ Apostolorum; quæ omnium Prophetarū, quæ Moſis, quæ fidei Patrum. Et dum Ecclesiæ, sigilla, & Angeli veniunt in numerum septenum,

illa de vno Deo Patre, Filio, & Spiritu sancto signantur quæ antè dicta sunt: vt vnus Deus sit Pater, Filius, & Spiritus sanctus: in Patre sit semper Filius, & Spiritus sanctus: in Filio Pater, & Spiritus sanctus: in Spiritu sancto Pater, & Filius: in opere Patris sit opus Filij, & Spiritus sancti: in opere Filij opus Patris, & Spiritus sancti: in opere Spiritus sancti, opus Patris, & Filij. cognoscatur æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus sanctus. idem dicas de potentia, & de aliis attributis diuinis. atate postrema & septima non erit distinctio, vt antè, nec cōmutatio in vna Ecclesia: quia tunc omnia ad vnum æternum & omnipotentem Deum referes. quem, & qualem, & quantum cognoscere ac suspicere debeas, ostendent tibi quæ operatus antè fuerit in Ecclesia, & quæ tunc præstabit. Alius ordo mihi videtur considerandus secundum rationem quoque Propheticam, & Moisaicam: de quo initio 12. capituli pauca dicam. nunc videamus quæ dicat Ioannes de septimo sigillo, & in eo de septem Angelis tuba canentibus.

Et cum aperuisset sigillum septimum. In apertione sigilli septimi intelligo totum opus secundi aduentus Domini: in quo aperiuntur Prophetæ in his quæ sunt aduentus Domini, & temporis iudicij Domini, ac restitutionis omnium, & separatim, quæ distinctè aguntur singulis septem temporibus tribus operi Christi in suo secundo aduentu. vnde datur aditus ad alia, vt aperiantur quæ sunt septem Ecclesiarum, & septem ætatū mundi, quæ cap. 1. Gen. nobis in ipso aditu diuinarum scripturarum ob oculos proponuntur. *Et factum est silentium*

rum in celo media ferè hora. Existimo in apertione sigilli septimi signari tēpus Hieronymi Sauonarole, qui nūtiavit illa iam debere fieri quę sunt secundi aduentus Domini: & simul reliquum tempus operum Christi vsque ad Ecclesiam, & regnū Iſraeliticum restitutum. quę tempora veniunt sub septimum sigillum, quod comprehendit septem tempora septem Angelorum tubis canentium: silentium autem quod fuit media fermè hora, fuisse tempus à prædicatione & contētionē Sauonarole, ad prædicationem, & concertationem cœptam in Luthero. quę deinceps duravit, vt vidimus. *Et vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei, & datae sunt illis.* Hic significatur prædicatione, vt dixi, cœpta in Luthero; quę perseueravit deinceps & in aliis. & dicuntur Angeli stare in conspectu Dei, vt intelligatur Spiritus sanctus, de quo in salutatione dictum fuit: Et à septem Spiritibus, qui astant ante thronum eius. vt intelligamus per quem Spiritum sanctum egit Pater omnia omnibus seculis, per eundem agat nunc filius Dei in secundo aduentu. intelligas nunc venire filium Dei in Spiritu, & esse Deum cum Patre, atque ab vtroque manare Spiritū sanctum. *Et alius Angelus venit.* In hoc Angelo mihi videtur signari Christus, qui repetat prædicationem quam prædicauit in carne, & quam debuit repetere in mēbris suis in Spiritu veniens. quę dum promulgatur, fiunt illa quę narrantur futura dum quisque ex septem Angelis tuba cecinerit. Ergo in Angelo stante ante altare cū thuribulo aureo, signatur, vt mihi quidē videtur, prædicatione secunda Euangelij, quę est eadem cum pri-

ma, quæ continetur etiam in libris Mosis, & Prophetarum, non solum in Euangelistis. quam canere eandem videmur debere intelligere septem Angelos septem tubis canentes: vt efficiantur illa quæ dicuntur effici in sonu tubarum. Et hic ordo videtur esse, vt in apertione septimi sigilli septem Angeli tubis canant: quod scilicet post prædicationem Saonarolæ sequatur prædicatores illam exponere, & propagare: vt Apostoli baptizarunt baptismo cœpto à Ioanne, & secuti sunt promulgare prædicationem Christi. inducitur verò ipse Christus hic à Ioanne sub nomine Angeli indicare suam prædicationem à se nuntiatam in carne, repetendam in aduëtu suo in Spiritu per os suorum prædicatorum, quemadmodum fecit in Apostolis postquam ascendit in cælum. *Stetit ante altare.* Ante Patrem stat Iesus, missus antè in mundum ad redimendum credentes: exhibet se Patri oblatum in cruce holocaustum. vt quemadmodum sua morte liberati sunt credentes à peccato, ita & nunc in magno iudicio propter eandem & à magna pœna eximantur, qua vniuersalis orbis puniendus sit. *Habens thuribulum aureum.* Qui obtulit carnem suam in cruce cõcremandam, vt placatum erga nos Patrem redderet, sanguinemque suum fudit pro peccatis nostris, & pro nobis orauit. *Et data sunt illi incensa multa.* Vocibus iam prædicatorum personantibus omnibus locis de salute donata in morte Christi, concursus magnus fit credentium ad Christum, vt in illo saluentur, vt in illo etiam patiantur: saluati deinde obtineant remissionem peccatorum: & hinc procedunt gratiarum actiones, & laudes quas offerunt credentes

credentes Deo patri, ac Iesu Christo. *Et ascendit fumus.* Obrinet fides credentium apud Patrem per mortem Christi, & effusionem sanguinis eius remissionem quidem peccatorum; sed & ut ipsorum preces suscipiantur, & exaudiantur: gratiarum actiones, & laudes, quæ vna dantur à nobis sint ei gratæ acceptæque. Hoc est Euangelium, quod prædicauit Ioannes Baptista, quod prædicauit ipse Christus, & Apostoli; quod repetiuit Sauonarola, & Lutherus, ac alij explicarunt, & nuntiarunt. Et quia significata est prædicatio huius Euangelij in thuribulo aureo, etiam intelligendum est prædicatum fuisse à Mose, & à Prophetis: atque eundem Spiritum sanctum idem omnibus ætatibus mundi prædicasse Euangelium.

Et accepit Angelus thuribulum, & impleuit. Christus venit primò in carne in mundum: tunc igne altaris Dei confectum fuit sacrificium sui corporis: venit secùdò in mundum in suis membris iudex viuorum & mortuorum: prædicatur iterum hoc Euangelium: ignis altaris incipit à domo Dei comburere. ac dum progreditur prædicatio, iterum in membris suis concrematur Christus ab Antichristo. incensio ignis serpit & peruenit tandè ad impios, dum progressus maiores facit Euangelium. & quod credentibus salutem nuntiabat, affert condemnationem, & interitum impiis, & non credentibus. nam quo iudicio, & igne torrida fuit caro Christi in cruce, & eius sanguis effusus: eodem est iudicandus orbis, pij cum Christo torrendi, per ignem ducendi, & prima morte afficiendi: impij autem quidam secunda, quidam

prima, & secunda mulctandi. Si enim Filio suo non pepercit Deus agno immaculato, nec membris eius in se sanctificatis, quomodo parceret impiis & impuris? Missus est ergo Christus primò & secundò prædicaturus Euangelium in mèbris suis, vt per Euangelium saluentur credentes castigati, & perdantur non credentes puniti. Et vt prius venit in Elia Ioanne Baptista, vt nuntiaretur eius aduētus; ita nunc prius venit in Elia Hieronymo Sauonarola, vt nuntiaret septem tubas statim in mūdo audiendas. *Et facta sunt tonitrua, & voces, & fulgura, &c.* Vidimus ab initio diuinarum scripturarum vsque ad finem, sub cælo intelligi sæpè Ecclesiam. ergo quæ fiunt in cælo, signant quæ facit Christus per Euangelium in Ecclesia. ergo tonitru fuit prædicatio Sauonarolæ, vt fuit prædicatio Ioannis Baptistæ: prædicatio Lutheri, & aliorum, vt fuit Apostolorum, & Pauli, & aliorum pòst: vt fuit Mosis, & Prophetarum. voces sunt populi credètes: fulgura sunt disputationes fidelium, qui voce & scripto ostendūt veritatem verbi Dei, vt hæc appareat ab vna parte cæli, & ab alia è regione posita omnibus terram incolentibus: terræmotus sunt commotio Papæ, regum, prælatorū, & aduersariorum corruentium in prædicatione Christi. hæc fieri vidimus dū septem Angeli canunt septem tubis. Et quia capite decimo in voce septimi Angeli dicitur cōsumandum mysterium Dei, intelligenda sunt cum voce opera quæ egit Christus, dum progreditur prædicatio. *Et septem Angeli qui habebant septem tubas parauerunt.* Fuerunt parati à Deo Lutherus, &

alij deinceps, qui repeterēt & promouerent prædicationem Euangelicam, ad quam Sauonarola nos præparauerat, vt fuerunt parati post Moſem alij Prophetæ, poſt Chriſtum Apoſtoli, poſt hos alij prædicatores & doctores. Atque hîc intelligendum eſt, dum Angeli dicuntur tuba canere, Spiritum ſanctum, Spiritum Chriſti canere ſuum Euangelium in ſuis membris, ſeu in ſuis miniſtris tanquam per instrumenta, & ita ſignificari ſuum aduentû in Spiritu. indicatur & in tuba vox ſummi regis aduentantis, & iubentis, & edicta ſua promulgantis per ſuum regnum ab extremis terris ad extremas terras. Ergo nō eſt ſpectandum quinam illi ſint prædicatores, infirmi ſcilicet homines; ſed qui prædicet in illis Euangelium. ex qua prædicatione virtus illa magna Dei conſpicienda ſit, qua iuſti ſaluabûntur, iniuſti perdentur, cōtra quos ira illa Dei reuelatur, de qua loquitur Paulus Roman. 1. Fuerûnt quæ hæcenus in hoc capite dicta ſunt aſſumenda, vt prædicatio Euāgelica nunc in ſecundo aduentu Domini repetita circumscriberetur, quæ videtur intelligenda in tubis ſeptem Angelorum.

Et primus Angelus tuba cecinit. Quid cecinerit non dicitur: quia ſignatum eſt. nam Papiſtæ non intellexerunt eandem prædicationem nunc nuntiarî à miniſtris verbi Euangelicis, quam Chriſtus & Apoſtoli prædicarunt. atque Euangelici quamuis nouerint eandem eſſe prædicationem, non aduerterunt tamen, præter admodum paucos, eſſe ſecundum aduentum Domini: ſed iam nobis conſtat quid cecinerint, quæ ſcilicet erant ſignata ſub
altari,

altari, & sub thuribulo aureo, quæ nuntiavit Christus & Apostoli. si non antè, at nunc multi sciunt adesse aduentum Domini secundum; atque ipsum Christum esse qui loquatur in prædicatoribus, qui locutus sit in Apostolis, in Prophetis, in Mose. & hæc intelligi oportet in omnibus septem Angelis tuba canentibus. *Et facta est grando, et ignis mixta sanguine.* Vt hæc fiunt in tempestate, quando venti concertantes grando descendit, & ignis fulgores apparent; ita videndum est quidnam hæc sint in terris, quando inter Ecclesiasticos est contentio de Euangelio. Scimus quid pepererit prædicatio Lutheri, & aliorum: percussit Papatum, fregit Doctorum capita, vt nescirent quò se verterèt: auctoritatem minuit Papæ: vastauit deinde & combussit fruges, & fructus copiosos ac vberes: vastauit pascua bestiarum: hoc est, Ecclesiasticorum ventri seruientium: tollens Indulgentias, Purgatoriū, nundinas in festis Sanctorum, & talia. Vide Psalm. 18. vbi de eadem tempestate agitur. ibi probatur hæc interpretatio, quam attuli, propria.

Mixta sanguine. Non solum bona amittunt Ecclesiastici Papæi; sed & vitam, dum non credunt Euangelio. præterea bella quæ eodè tempore fuerunt. Et quoniam Prophetia alludit variè, si quis hæc interpretabitur & de prædicatoribus, & de credentibus, cognoscet gladium Christi ex vtraque parte acutum; & iudicium Dei, qui per Euangeliū concitauit bellum inter Euangelicos & Papistas. Papistas passos, quæ dixi: Euangelicos fuisse percussos multis modis, dum quidam in exilium profugerūt, quidam priuati bonis fuerunt & commodis

dis vitæ; quidam igne exusti, & mortui. hæc eadem
 euenerunt Apostolis & Martyribus. antè & Moses
 à filiis Chore, à Datan & Abirō; & alij ab aliis ma-
 la & afflictiones sustinuerunt. & hæc producuntur
 vsque dum perficiatur iudicium. *Et tertia pars*
terre concremata est. In terra concremata status vi-
 detur intelligi siue Euangelicorum, siue Papistarū
 iacturam passus, & diminutus: illorum exustione
 credentium, horum defectione multitudinis ho-
 minum omnis generis à Papa, & ab ecclesia Ro-
 mana. in arboribus erunt intelligendi Principes
 qui defecerunt à Papatu, seu qui mortui sint: mini-
 stri vtriusque status sublati. in fœno viridi exusto
 intelligo ipsam omnis generis bonorum copiam
 diminutam. Et hæc mala dum cœpta sunt initio
 prædicationis sustineri, quotidie magis aucta fue-
 runt. Quòd verò hîc & in aliis tribus vocibus agi-
 tur de tertia parte, ostēditur apud Deum esse certa
 mensura eorum omnium quæ fieri debuerunt: si-
 ue dicamus secundum illud Amos capite 1. Super
 tribus sceleribus, super quatuor non conuertam.
 Deus semel castigat allata pœna, id agit secundò,
 agit tertio: dum autem non extat emendatio, per-
 dit impœnitentem. Vt prædicatio sub Lege nun-
 tiabat pœnam, quæ bello, fame, peste consumebat
 multos; idem egit sub Euangelio, idem agit nunc
 in secundo aduētū. quod insignitè apparere debet
 in quinta, sexta, & septima tuba, quando inducun-
 tur perturbationes, vt quas vidimus in Gallia, &
 Belgico: quando inducuntur vniuersales cædes, vt
 quas pariter vidimus Herodianas in Gallia, & antè
 separatim Valdensiū in Prouincia: quando magna
 &

& vniuersalis perturbatio vocabit in seditionem, in tumultum, & in mutuas cædes plures prouincias: gladius & ignis perdet & consumet homines, & loca plurima. vt ex tribus partibus hominum due succidantur, tertia ducatur per ignem, vt nuntiavit Zach. 13. quod autem iudicium conspicietur factum in illis tribus temporibus, in tribus væ, idē censeantur subituri qui fuerint temporibus quatuor priorum Angelorum tubis canentium. & si non idem omninò subibunt hîc in terris, apud inferos idem erit. immò idem similiter erit peccantium, non solùm eorum qui inuenti sunt tempore secundi aduentus Domini, sed & omnium superiorum ætatum. vt qui nunc sunt tertia pars hominum ex his qui fuerunt sub Lege, & sub Euangelio, & in apertione Prophetiæ hoc tempore, videantur iudicandi pœna insigni in tribus vè allata. quæ quidem pœna fuerit & antè vitanda dum prædicabatur Euangelium quatuor Angelis tuba canentibus: dum antè prædicabatur quatuor animalibus quatuor equos ostendentibus: & dum sub Lege expectabatur iudicium,

Et secundus Angelus tuba cecinit. Post cœptam prædicationem & auctam, ecce præter populi multitudinem Reges & Respublicæ suscipiunt Christum: vt Danus, Sueuus, & alij, quos historia docet. & hic progressus perseuerabit, donec omnes principes qui resistent Christo, ac eius Euangelio, ruant in mare cum Ecclesiasticis, pereant in ecclesia Romana.

Factaque est tertia pars maris sanguis. Vt sanguinem Euangelicorum expetiuerunt, ita in suo inuoluentur

uolentur sanguine, postquã per inquisitionem & bella mortem pararunt Euangelicis. in mare videtur hic signari Ecclesia Papæa, quæ facta est mare sanguinis, propter quam tantum sanguinis effusum est & Euangelicorum, & Papistarum, & aliorum.

Et mortua est tertia pars creatura. Causa religionis quot mortui sunt, historia ingentem numerum non poterit docere. creaturæ eorum dicuntur, vt intelligamus baptizatos sub Papatu, & Christianos à baptizatis, à Christianis, ab Ecclesiasticis Papæis interemptos. idque factum contra præceptum illud: Hædum in lacte matris ne coquito.

Et tertia pars nanium. Ministri quoque multi sunt mortui, & Ecclesiæ collapsæ. interitus intelligitur Euangelicorum, & Papistarum ob diuersas rationes, vt dicebamus in prima tuba. *Et tertius Angelus tuba cecinit, & cecidit è celo.* In Germania diuersa habentur comitia, & conuentus, ac disputationes multæ; & in omnibus cadit authoritas Papæa. stella hæc dicitur absinthium, quia conturbauit flumina scripturarum & Euangelium ipsum, doctrinam Apostolicam, & Ecclesiæ. fecit Papa cum suis aquas diuinarum scripturarum amaras, vt indè homines mortem haurirent, vnde hauriri debuit vita. Id cœpit facere Papa in Germania, vt potuit post ortam prædicationem ibi Euangelij: fecit deinde in concilio primo Tridentino Paulus tertius: qui vt nõ potuit persistere in Ecclesia communi Christianorum, egit in concilio illo, vt ibi, & in certis locis ipse susciperetur: doctrinã illam & decreta ibi pararet, per quæ homines æterna morte perirent. idem peractum est in concilio secundo

cundo Tridentino. in quo Papa tandem patuit Antichristus. vt etiam apud suos patefactus esset ipse Antichristus, nec iam esse ex Ecclesia Christi. de qua re, & de conciliis illis dicitur cap. 17. *Quartus Angelus tuba cecinit.* Existimo hic intelligendum esse tempus ante primum bellū Gallicanum, quia in fine huius tubæ dicitur: Væ, væ, væ: in quibus intelliguntur bella quæ fuerunt, & suum initium habuerunt in Gallia. & quoniam dicitur quoque infra, Et diei non luceret pars tertia, & noctis similiter; videor posse affirmare quæ hic dicuntur, & ad Euangelicos & ad Papistas posse referri. quia vidimus cap. 1. Gen. per diem signari Ecclesiam fidelium, per noctem impiorum conuentus. Ergo dicamus tertiam partem solis percussam, & tertiam partem lunæ; & tertiam partem stellarum signare regnum Papæum, & Ecclesiasticum, & politicum iacturam magnam fecisse sub Papatu Iulij tertij, & Pauli quarti, quando in Gallia & Belgico habent Euangelici suos conuentus, & conciones nocturnas. ac non solū in Germania, & Heluetia & Rhetias est defectio à Papatu; sed in Hungaria, Trāsyluania, Polonia, & alibi, est ingēs numerus deficientium à Papatu & Euangelicorum, & Anabaptistarum, & Arrianorum, & aliarū sectarum: vt statui Ecclesiastico, & Politico Papæo maior quotidie ruina imminere videatur. vnde & Romæ Paulus quartus, & in Belgico Albanus seuiunt sua inquisitione in quosuis, qui à Papatu videantur alieni. in Gallia conquiruntur & carcere asservantur Euangelici ad interuersionem: contra quos & occulte principum fiunt coniurationes: vt vtrinque sit labe facta.

facta non modica. doctores & ministri omnis generis & in Papistico statu, & inter Euangelicos considerentur. si quæ sint alia, quæ tempore Iulij tertij, & Pauli quarti euenerint, ex historiis colligi poterunt, & in horum tempus referre, & ad quartam tubam. vt quæ acta sunt tempore Leonis decimi, & Adriani ad primam; quæ tempore Clemētis ad secundam: quæ tempore Pauli tertij ad tertiam. siue quis aliter distinguat hæc tempora; paruum videtur fore discrimen. veluti anni Pauli tertij, qui diutius vixit, poterunt audiuisse vnā tubam, & partem alterius: & Paulus quartus à quarto tempore in quintum duxisse calamitates, quas consecutas vidimus, & visuri sumus. & si quæ sunt alia similia. Dum item dicitur, Non luceret; videtur tempus hoc afferre initium tenebrarum futurarū vbiq̄: & indicare ius, iustitiam, & religionem cæca nocte obtegendam. quod vidimus factum.

Et vidi, & audiui Angelum volantem. Post quadraginta annos à Luthero condemnato hæreseos à Papa, excitatur perturbatio bellica in Gallia, & cædes magnæ ob religionem: item in Belgico sunt semina seditionū quinto & sexto tempore, & in ingressu in septimum. de quibus tribus temporibus iam dicendum est. Et quia noua opera fiunt, atque à cōtentione verbi ad pugnam armorum descenditur; virgaque ferrea iam agit Christus, nouus Angelus inducitur nuntiare futura mala. in qua re & ad pœnitentiam reuocamur. vt cap. 3. Ezech. narraturus Propheta intercessionem hanc futuram hominum, & locorum, monet nos de iudicio Domini. idem agit cap. 33.

atque in aliis Prophetis sunt similia. debuimus ergo reuocari omnes ad præcepta Domini obseruanda, quando væ, væ, væ nuntiabatur imminere nobis. videbamus virgam Christi percutientem in Gallia, & in Belgico; atque alibi inquisitionem Hispanicam sæuire: videbamus hæc quidem, & audiebamus per totum cælum: hoc est, per totum populum Christianū hæc narrari ore omnium. Tria væ nuntiantur. primum, perturbationes bellicæ in Gallia, & Belgico; alibi Inquisitio, alibi pericula & incommoda multa: secundum væ, cædes vniuersales cœptæ in Gallia anno 1572, 24. Augusti: tertium, perturbatio magna, cuius similis nulla fuerit, nec futura sit.

Argumentum in Caput 9.

Exponitur quintum tempus perturbationum Gallicarum, & Inquisitionis auctæ. quod quintum tempus respondet ætati quintæ. exponitur & sextum tempus iudicij cœpti insigniter à domo Dei, quod conuertitur in Papistas: quodque respondet sextæ ætati, in qua hæc fuerunt denūtiata.

*Argumentum aliud in sigillum quintum
simul & tubam quintam.*

In sigillo quinto audiuius animas interfectorum sub altari clamantes: hîc videmus earum interfectores. Prætermittam quærere interfectores Prophetarum: prætermittam comparare quatuor superiores tubas vexationibus populi Dei, quæ fuerunt tempore Apostolorum, tempore martyrum, tempore liberationis eiusdè populi Romæ, & in aliis diuersis locis, tempore Papatus ingredientis in tyrannidem. solùm contèplabor ætatem

tem quintã, quæ fuit Papæ, restituti in sedem Antichristicam per Carolum magnũ, vt videbimus cap. 13. atque tempus quintum nostrum ab initio perturbationum Gallicarum vtque ad cædes vniuersales factas in eadem Gallia. Ac de quinta ætate nihil dicam ego : sed quia memini me de ea legisse quædam apud Vbertinũ Casaliensem Franciscanũ, curavi vt illa haberẽ, quæ hîc subiiciam. nostri autem temporis sunt quidem multa : sed quoniam illa in historia habebuntur, capita tantum quarũdam rerum attingam, ne longioribus & variis tractationibus impediatur breuis interpretatio. Illa igitur sit quinti temporis data huic quintæ tubæ interpretatio, quòd canat magistratum inquisitorium ductum iam ab initio tyrannidis Papæ, & auctum ætate quinta respondente nostro quinto tempore, quo quidem magis, ac magis adhuc est aucta (vt datum fuit) vis inquisitoria, quæ hoc quinto tempore excitauit perturbationes. in Belgico Albanus Dux Hispanus minister inquisitionis miserabilẽ præbuit historiam diritatis & crudelitatis posteris, vt Paulus quartus Romæ. in Italiam totam induxit Pius quintus nouam inquisitionem sæuiorem Hispanica. in Gallia si non fuit eadem inquisitio, non fuit minor furor, & vesania in Euangelicos. in his paucis verbis potest esse propria, ampla & copiosa interpretatio eorum quæ hîc scribuntur fieri dum clangit buccina quinta. Dum hoc modicum quis ita esse nouerit, poterit facilẽ singula verba monitus rebus ipsis, quæ aguntur in inquisitoria abominatione desolationis, interpretari.

Et quintus Angelus tuba cecinit. Cùm inquisitione iam ducta à Papa, cùm primū tyrannus, & Antichristus fuit factus, multos perdiderit, vt historia quemq; docere potest, tempore tamen quarto à prædicatione cœpta in Luthero, de quo tempore dicebamus in tuba quarta, aucta fuit vehementer inquisitio in Italia, vt præteream Belgicum, & Hispaniam, furente atheo Papa Paulo quarto replente millibus hominum carceres: aque, igne, & multis modis necante multos, variisq; suppliciis afficiente, carnificina crudelissimè exercente Cardinali Alexandrino, qui fuit frater Michael expago qui dicitur *fl Bosco*, sub ditione ciuitatis Alexandrinæ: quiq; fuit deinde Papa Pius quintus. hic euectus ad Papatum, vt tempore quarto, & initio quinti sub Paulo quarto, & tēpore quinto sub Pio quarto fuerat Romę magister lanionū immanissimus: ita ducta Hispanica inquisitione, & duriore per totam Italiam, diffudit longè lateque virulentiam suam & furorem; effecitque vt vbique illa esset sæuior: & simul excitauit (vt potuit) ad arma, & ad bellum princeps contra Evangelicos magis quàm alij Papæ ante ipsum fecerint, secutus abominabile cœptum Pauli quarti, vt videbimus infra, vbi est sermo de tribus ranis. Et quia Pius iste ascenderat ad Cardinalatum, & Papatum per diligentem & impiam feritatem, qua vsus fuerat in inquisitione; Monachi, qui satis erant incitati per se ad interitum Evangelicorum, & ad eorum bona rapienda, elatis animis ad spes maiores pro se quisque laborans, cōtendunt ingredi in scelus inquisitoriū: adeoque vt aliqui etiam

etiam qui veritatem Euangelicam nouerant, non
 ueriti sint præbere se ministros facinoris. fuit in-
 quisitor quidã Franciscanus tempore Iulij tertij,
 qui monuit amicum, cū quo uiuebam in eisdem
 ædibus, de nomine suo delato ad Magistratū in-
 quisitorium. monuit quid illi agendum esset. an-
 no 1566. narrauit nobis in certis ædibus Theolo-
 gus Monachus, qui fuerat inquisitor, & è suo lo-
 co deiectus ab alio, statum & morem inquisi-
 tionis. à quo facile intelleximus quosdam vel-
 uti coactos, quosdam ductos spe præmij; intelli-
 gentes veritatem Euangelicam, & scelus inqui-
 sitionis, præbere se tamē inquisitores & ministros
 inquisitionis. in inquisitione quid uiderim, taceo
 ob certas causas. illud dicā, me & in inquisitione,
 & extra inquisitionē per me aduertisse, & ex aliis
 cognouisse, plures ibi oppugnare ueritatē cog-
 nitam: & qui non omnino nouerunt ueritatem uer-
 bi Dei, nouisse tamen omnes etiā imperitissimos,
 & infimos ministros propè omnia agi ibi inquisi-
 timè, & sine ordine, & modo. ubi non solum
 præbyteratus, sed & Monachatus præbet se non
 Iudam solum, sed Iudam, & crucifixores Christi,
 & carnifices: & hæc in templo Dei, nam & Mo-
 nachi, qui profitentur Spiritum Dei, & se alienos
 à profanorum hominum uita; fiunt, inquam, non
 solum profani ministri iudiciorum iniquissimo-
 rum; sed & carnificum opus exercent: fiunt latro-
 nes, & grassatores, qui trucidant, & bona rapiant:
 non sint autem templum, non Ecclesia, non ex
 Ecclesia. nam dum inculcant Ecclesiam, & dicunt
 Templum Domini, templum Domini; respon-
 dit

dit Deus in Ieremia cap. 7. eos fecisse templū speluncam latronum, in Ozea cap. 6. vt virum latrones, sic collegium sacerdotum in via interficiunt, abominationē faciunt. & hoc est quod ait hīc Ioannes, se vidisse stellam de cælo cadere: Ecclesiasticos non esse vltra Ecclesiasticos, non ex Ecclesia; non agunt opus & munus Ecclesiastici; sed politici. & hoc iniquissimè, ac sceleratissimè. Et vt adhuc intelligas descensum illorum è cælo, alia historia attingenda est. Dum Pius quartus tempore quinto cogit Concilium, vt iterum eludat populū Christianum: dum sunt perturbaciones Gallicanæ, nec propter residentiam Episcopalem benè inter ipsum & Episcopos cōuenit; Episcopi in illum cōmoti, aiunt Episcopalem auctoritatem esse æqualem: Papam esse Episcopum Romanum, non autem summum Pontificem: cūm faciat se summū Pontificem, esse ipsum Antichristum: quòd veniat contra Christum, qui solus est summus Pontifex in æternum. de qua re dicitur cap. 17. vt iam nec apud ipsos Episcopos, & Cardinales Papa habendus sit Ecclesiasticus; sed alienus, & aduersarius. atq; ita Ecclesiastici descēdūt in terram, quando à munere Ecclesiastico descēdunt ad politicum: & in hoc latrones se præbent & carnifices, recedentes ab omni iure diuino & humano: atque potestate Satânica à Satana educunt abominationē desolationis. In hac abominatione *data est clavis putei abyssi*. Papæ à Satana, siue à principibus datū est Papæ, vt quicquid Diabolicum est, & Satanicum agat. imò verò vt descendat in puteum abyssi, & indè educat potestatem.

tem, ac impunitatem omniū postremorum scelerum, quæcunq; maxima patrari & admitti possunt à Satana: vt illa agat in Magistratu inquisitorio, quæcunq; posset agere Satan in puteo abyssi. & vt id tamen lateat, puteū abyssi ducunt in Magistratum inquisitorium: & à principibus datur huius putei clavis Papæ, vt occultè scilicet agant inquisitores quicquid doli, quicquid fraudis, quicquid sceleris, turpitudinis, iniquitatis, crudelitatis, abominationis, rapacitatis, detractiois, & ignominiaë impunè sine modo & ordine, quam petulanter velint; & quātum libido, & cupiditas suaferit, & insurgit in inquirente. *Et aperuit puteum abyssi.* Aperuit Papa Magistratum inquisitorium data sibi clauē à principibus.

Et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magna. Ibi est immanitas, ibi crudelitas, ibi ignis, & fornax comburens Euangelicos: iudicium illud & magistratus est fornax. hinc ergo prodit fumus, & ascendit: fama crudelitatis, & sceleris indè erumpit, & vagatur: ac nihil auditur de illo magistratu nisi immane, iniquum, & scelestum, ac ignis conflagens cœtus Euangelicorum. appellantur inquisitores in Osea cap. 7. clibanus, vt indè habeas sententiam huius loci: & latrones cap. 6. expectantes in via homines: est collegium sacerdotum interficientium consilio vno. *Et obscuratus est Sol.* Ex hac inquisitione fit, vt nullum sit iudicium in statu Papistico. scio quid viderim, in magistratu inquisitorio, & in politico. nec est vt plura ego dicam, cum vbique sit illa communis conuastio. iudicium & iustitiam migrasse è terris. dicitur in Isaia cap. 28.

de quadā Rep. ignorauerunt iudiciū. omnes enim mensa repletæ sunt vomitu sordiumque. de omnibus generatim cap. 24. Transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternū. Euangelium autem quod est primus Sol, & Dei lex obducuntur à magistratu inquisitorio, trahente in se omnes magistratus Papistarū maximis tenebris è voragine abyssi ductis. *Et aër à fumo putei.* Non solum magistratus, sed & totus status popularis, & Ecclesiasticus circumfunditur tenebris abyssi. inuadunt tenebræ inquisitoria non solum ministros verbi, sed & omnes qui profitentur nomen Christi in papismo: quærit Inquisitores ab omnibus quid sentiant de religione, quid quis locutus fuerit de religione, quid legerit, quos libros habeat ipsi, in quibus sit quid de religione; si habeat sacra biblia, & quis habeat; & talia. tunc quisque cogitur subire iudicium magistratus putei abyssi. apud quem nomen Christi est nomen scandalosum. præscribitur concionaturi quid dicat, quomodo dicat, & quantum dicat. Christum ipsum appetunt, Apostolos appetunt; Prophetas: inuertunt quæ hi locuti sunt: contraria statuunt: cogunt vt possunt omnes iurare in Papam. *Et de fumo exeunt locustæ.* Iesuitæ, Monachi, & alij Papæi, & exploratores habent magnam potestatem & loquendi, & prædicandi, & explorandi, & agendi in quemuis, modò id agant nomine religionis. Et vt conciones locustarum prætereamus publicas, sunt priuatim, qui se pios, & religionis amantes fingunt; aiunt vehementer peccare eos, & in postremam miseriam incurrere, qui non sunt toto animo

animo erga diuina affecti. multa talia ingerunt. cum autem quid de religione serio locutus fueris, & ostenderis te diuina curare, illico comprehenderis, ministri plurimi adsunt cum es captus, qui te hortentur, vt aperias liberè, & quamprimum quæ sentis: mitissimum esse inculcant sanctissimum tribunal inquisitionis. ipsi inquisitores idem tibi confirmant: vè autem tibi si deprehèdaris tantummodo de religione locutus: quodcunque locutus sis, es reus, atque subiectus libidini infinitæ inquisitorum. quia apud ipsos nemo nec loqui, nec legere diuina debet. statuunt enim statim te contra se facere: vt qui videant in verbo Dei vbique se, & sua argui, ac oppugnari. exederis tunc ab inquisitoribus, & à ministris; tua diuersis dispertientur.

Et præceptum est illis ne laderent fœnum. Per fœnũ, seu gramen, & omne viride, & arborem facilè intelligimus genera hominũ; quia sequitur, Sed tantum homines: vt Euangelicos humiles, & horum siue adhuc non fortes, siue fortes, & prouectos in fide; priuatos, & publico munere fungentes non possit lædere inquisitio, & vlla vis tyrannica, quin perueniant ad regnum Christi constitutũ. signati dicuntur, qui seruantur in vita, vt vidimus factum in cæde Gallicana, è qua multi euaserunt, vt significatum fuerat cap. 9. Ezechielis. in Belgico & alibi noui quàm plurimos, qui similiter euaserunt ignem inquisitorum, & mortem. hi omnes sunt ex illis signatis, de quibus dictũ est cap. 7. *Sed vt crucientur mensibus quinque.* Ego existimo hinc esse intelligendum quintum Iosephi, & quintum Mosis, vt detur Deo obseruatio Legis, suus honos, qui est ei

ablatus, & datus Antichristo: item huius imitatoribus. fur enim mulctatur in quinto. semper ergo cruciabimur à Papatu & ab inquisitione, nos qui profitemur Euangelium, vsque dū cognouerimus esse aduentum Christi, susceperimus eum regem nostrum, audierimus quid loquatur nobis in Prophetis, non fecerimus nos Christos, parebimus illi in omnibus. interea affligemur vehementissimè. *Sicut cruciatus scorpionū.* Vt patulis brachiis initio inquisitores te complectuntur, & caudarum aculeis post animam transfigunt; ita sub ficta pace, & vana spe deducēt homines credulos Papistæ principes & eorum ministri docti à sua domina & magistra inquisitione, ad cædes vniuersales, & tandè ad magnam perturbationem, cuius similis nulla vnquam fuerit. vnde sequitur. *Et in diebus illis querent homines mortem, & non inuenient.* Tempestas illa armorū & ignis tanta erit, vt mors videatur magnum beneficium dedisse his, qui illam non viderint. cap. 24. Isaia, & alibi illa describitur, & significatur. *Et similitudines locustarū similes equis.* Cum sint Monachi, & Ecclesiastici, & pietatem profitentes, illa tamen agunt quæ sunt impiorum militum: consilium magnarum internecionum prodit ab ipsis è puteo abyssi. hæc nouerunt omnes in populo Christiano, nec vlla tamen verecundia illi reuocantur à facinore.

Super capita eorum tanquam corona similes auro. Supra Concilium iactant esse Papam, supra Euangelium. ergo Inquisitio, inferunt, erit supra omnes potestates: supremum iudicium suum esse voluerunt: & hoc suū iudicium ductum ex abyssō, quod

quod abhorret à lege naturæ, & omniū gentium, valere volunt in rebus omnibus. Habēt ergo tanquam coronas, quia sibi vendicāt iudicium Christi datum viginti quatuor Senioribus, veluti ipsi sint viginti quatuor seniores Satanæ, qui & Christum ipsum sint iudicaturi, dum verbum Dei, verbum Prophetarum, Euangelistarum, & Apostolorum arguunt, & oppugnant. & qui honor est Patris, qui Filij, qui Spiritus sancti sibi tribuunt, dum quæ Pater, Filius, & Spiritus sanctus egerūt, sibi vendicant: atque sua libidine volunt expendi verba Patris, & Filij, & Spiritus sancti. dicūtur & similes auro coronæ. quia videtur imperitis ipsos habere diuinam potestatem, cū sit illa ex abyssō ducta. longum prætereà esset enarrare quomodo Papa, & omnes Ecclesiastici, & principes Papæ; Ministri, & participes Papatus promittāt sibi certam victoriam, illam canant semper: quomodo falsi Prophetæ illam ratam & firmam promittāt. Lege, si habes, formā iuramenti Pij quinti, & quæ sibi tribuit Ecclesia Romæ, & inquisitio; cognosces quales coronas ponant super capita sua.

Et facies eorum tanquam facies hominum. In Scorpione significabatur quomodo susciperēt inquisitores Euāgelicos, & extra inquisitionem Herodiani cæsores: quibus blanditiis, quibus promissionibus allicerent eos ad se, quos tandem transfigerent. Hic verò mihi videntur iidem indicari, quando disputāt & contendunt se facere omnia optima ratione & modo. *Et habebant capillos sicut capillos mulierum.* Nihil tamen viriliter, & iure agebant; sed libidine. ac de his rebus dicetur in Iobo,

Iobo, & in Abominatione. Libido hæc sine ratione & modo extendebatur longè per Italiam, Hispaniam, Belgicam, & per omnia loca per quæ mulier sedens super septem montes extendebat suos vipereos capillos. *Et dentes eorum quasi leonum.* Dum ergo ostendunt se humaniter agere; modo, ac ratione; iure, & lege; inveniuntur ferarum immanium vim exercere. Et de hac re in Iobo, & in abominatione dictum est. *Et habebant loricas sicut loricas ferreas.* Muniuntur non verbo Dei, non ratione, nõ autoritate Ecclesiastica, non iudicio Ecclesiastico; sed vt Magistratus politicus, ferro, igne, aqua, & similibus generibus mortis. nam vt munus Ecclesiasticum distat à politico, ita pœna quæ ab utroq; infligitur: veruntamen vt tyranni agunt, & tyrannica vi fulciuntur. *Et Sonitus alarum.* Magno impetu feruntur; concurrunt in omnes partes; volant nunc ad hunc Magistratum, nunc ad illum; ad omnes reges & principes; peragrant omnes regiones, vt nil sibi detrahatur de sua potestate; sibi dentur in manus nunc isti, nunc illi. contra quoscunq; feruntur, vt qui in prælio currunt cõtra hostes, vbi que auditur eorum bellum, & feritas. *Et habent caudas similes scorpionum.* Repetitur de scorpionibus, quia in omnibus quæ agunt, est illis propositum pungere, interficere, mactare Papæ. ferunt semper illum aculeum in cauda quãdo promittunt, & quando promiserunt, & quando quid cum Euangelico & Euangelicis egerunt: Hæreticis non est seruanda fides. quandiu id facturi sint, dictum est antè. *Et habent supra se Angelum abyssi.*

abyssi. Papam Antichristum, qui est abominatio desolationis. Hebraicè, Græcè, & Latinè significatur desolator, siue vastator, & perdens. fertur contra Deum, Christum Iesum, & Spiritum sanctum, vt vastet Ecclesiam, aboleat Legem, Evangelium, & Prophetas.

Væ vnum abiit. In hoc *væ* non solū intelliguntur quæ patiuntur pij ab Inquisitione, sed & quæ in Gallia, Belgico, & Hispania sustinent Evangelici à Papistis in perturbationibus bellicis. nam dū fiunt quæ memoravi in Inquisitionibus, sunt perturbationes bellicæ Gallicanæ, quæ narrantur in Prophetis, vt ait Ioannes cap. 10. quæ tamē sunt Inquisitionis referuntur & ad ætatem quintam, in qua viguit eadem Inquisitio, vt dicetur ca. 13.

Et ecce veniunt duo væ post hæc. Alterum *væ* videbimus in sexta tuba; tertium in initio septimæ. Nunc verò quia inuiti persequimur quæ sunt status Papistici scriptis nostris; & cogimur id facere, vt posteri cognoscant Dei patientiam erga illum, & tandem iudicium; conquisiui Vbertinum, qui de Papatu, & quinta ætate hominum Papistarum multa scripsit: atque pauca hîc ex ipso addâ, sumpta ex libro de septem statibus Ecclesiæ: vbi exponit partem noni capitis Apocalypsis. Ait casum stellæ e cælo, esse casum Episcoporum & Abbatum in enormes cupiditates, & lasciuias vitæ. de locustis ait: Quamuis per has locustas possint signari omnes mali Christiani, quorum malitia est multa, & publica, & multorum læsiva & cruciatiua; magis tamen propriè signant prauam multitudinem Clericorum, & Monachorum, & Iudicum, & cæ-

terorum Curialium, qui plurimos & temporaliter & spiritualiter pungunt, & cruciant multis modis. qui omnes de fumo putei abyssi exierunt. Et cum dicitur: Locustę similes equis; ait, (loquens de iisdem Clericis, Monachis, & Iudicibus) Sunt fortes, & animosi, & prompti, & à Dæmonibus, quasi ab equitibus, vel equitantibus agitati ad omnem rixam, & vindictam, & lædendum homines tam spiritualiter quàm temporaliter, & ad causidicationes & horrenda litigia expediti. Et paulò infrà ait: Et etiam sibi promittunt æterna præmia: quia dicunt se pugnare pro libertate Ecclesię. Cum agit de Angelo abyssi Abaddon, & Apolion, ait: Videtur mihi quòd Angelus abyssi vocetur ille, qui per abyssalem malitiam Dæmonum, & illorum procuracionem malignã, & sui ipsius ambitiosam malitiam, quæ in omni malo erat inabyssata, ad gradũ summi Pontificij non canonicè, sed fraudulenter ascendit. quem sic tyrannicè vsurpauit, vt supra quàm credi posset vniuersaliter contrastaret. De tempore autẽ futuro nostro ait: Intellige autem quòd dolus erit talis, quòd qui destruent Euangelium, defendere Euangelium se iactabunt. & sicut Pontifices, & Scribę, & Pharisæi se defendere dicebant Legem, & Legis cultum, & honorare Deum, & tamẽ ipsi crucifixerunt filium Dei Legismedullam, & finem; sic similibus modis similes istis in Ecclesia dicent se tenere locum Christi, & veritatem docere Euangelij; & tamen ipsi veram medullam Euangelij, & perfectionem vitæ Christi, horrendis transgressionibus, & malitiosissimis condemnationibus crucifigēt. Multa
alia

alia sunt apud hunc Monachum, & apud alios, quæ immanitatem quintæ ætatis in Ecclesiasticis ostendunt.

Et sextus Angelus. In hoc sexto Angelo videtur signari tempus à cæde Gallicana anni 1572. vsque ad magnum iudicium vallis Iosaphat Ioëlis cap. 3, Ieremiæ 46, Micheæ 4. quæ vallis Ioelis erit testis. Ac narratur sub sexto Angelo apertum scelus Inquisitorium, & Papistarum: qui aperta vi inducant vniuersales cædes in quibuscunque locis possint, non solùm clādestinis latrociniiis perimant Euangelicos. præter cædes improuisas pugnabitur exercitibus quoque, & adducetur magna perturbatio: fiet magnū iudicium Domini.

Et audiri vocem vnā ex quatuor. Existimo significari illud Amosi cap. 2, & 3. Super tribus sceleribus, & super quatuor non conuertam. Cùm statuant Papistæ triturare Euangelicos omnes in Gallia, & id denuntiatur quoque sit futurum, videbatur & denuntiari iudicium Dei in Euangelicos, quod in Papistas deinde esset progressurum. vox quæ auditur ex quatuor cornibus altaris, videtur esse vox Christi: qui nunc est altare super quod fit holocaustum Euangelicorum reatorum in Christo, vt sint filij Dei, patiantur cum Christo: resurgant, vincant, & obtineant regnum Dei: vt nihil illis eueniat, quod Deus non viderit & statuerit. Hic videtur esse signata cædes Euangelicorum in Gallia anni 1572, 24. Augusti.

Dicentem sexto Angelo. Post cædem illam quæ exponitur cap. II. excitabitur magna perturbatio significata eodem capite versu 13. Venient cum
Papi-

Papistis alię gentes, Antichristus Antichristo iungetur, vt fiat Antichristus mixtus, de quo locuti sunt noui Prophetę: vt puniantur tandem ad locum iudicij, vt dixi verſu 13. ibi fiet conflictus & conflagratio. in igne Dominus iudicabit & in gladio cum omni carne, vt ait Isaias cap. 66.

Et soluti sunt quatuor Angeli. Annus, mensis, dies, & hora statuta est apud Deum omnium que fieri debuerunt, & magni iudicij ad vallem quam dixi. *Vt occiderent tertiam partem hominum.* De tertia parte dictum est capite superiori. qui non sunt occisi ab Inquisitione, occiduntur cędibus vniuersalibus. deinde sequetur iudicium quo Papistę puniantur, quemadmodum dictum est.

Et numerus equestris. Nam in hoc numero videntur signari bella quę intereã fient, vsque dum collectę gętes innumerę notę, & numeratę apud Deum cędantur, victoriam obtinentibus Euangelicis. *Et ita vidi equos in visione.* Videtur completi cum conflictibus bellicis triturationes Euangelicorum, quę passim factę sint, & exustiones per Inquisitionem. Thoraces igniti dicuntur, & hyacinthini, & sulphurei; vt signetur exustio Euangelicorum, quę fit igne, pice, & sulphure. vnde & colores varij apparent: fient & exustiones locorum, ciuitatum, & agrorum: vt dicitur in Ioele cap. 2.

Et capita equorum. Principes, duces, milites ignem omnibus minabuntur: ac igne, non solum ferro nos inuadent. atque etiam hęc intelligimus ab eadem Inquisitione tartarea prodire vniuersales cędes, & bella, & incendia locorum, tanquam à ministris Inquisitionis, & Satanę.

Ab his tribus plagis. Ab igne, pice, & sulfure. quia ad comburendos pios his tribus vtuntur Papistæ. si separatim intelligantur, ignis est bellum; fumus, seu pix, vt existimo, iniqua iudicia, & cædes vniuersales; sulfur ipsa inquisitio, nam à puteo inferni ducta est inquisitio, & fumus est obscuratio iudiciorum, vt scelera non factitata admittantur. *Potestas enim eorum in ore.* Hoc est, in falsis iudiciis principū, & in caudis eorū, hoc est, in inquisitoriis, à quibus vt ferro, & igne, & aqua noceāt, vi, & malitia agetur. *Et ceteri homines.* Dū ita hæc pestis crassabitur in pios, etiam Papistę idololatrę multi peribūt: de quibus dictum est in sigillo sexto, & significatur in capite quod sequitur; & dictum est cap. 46. Ieremię, & 4. Micheę, & 32. Ezech.

Argumentum in Cap. 10.

Hoc capite, & vndecimo vsque ad versum. 14. repetitur secundum vā, & clangor tubæ sexti Angeli. Dum perseuerat pacificatio, pax nō pax, inita ante anno 1570. ecce Belgę profugi quidā propter Euangelium, quidam ob tyrannidem Hispanicam vagantes circa maritima, anno 1572. tertio Aprilis inuadunt insulas, occupant Zelandiam & Hollandiam. & ibi fuit initiū belli maritimi, in quo Evangelici fiunt superiores, futuri tandem terra, marique victores. bella non narrat Ioannes; sed reuocat nos ad Prophetas antiquos, qui illa exposuerūt, dum certum tempus statuit ipse victorię nostrę. significanturque hæc omnia iterum denuntianda siue quando incipient fieri apud nos, siue eadem futura apud gentes; quemadmodum antè per nos Prophetas tota ætate sexta fuerunt denuntiata apud nos futura.

Et vidi alium Angelum fortem desc. Si per Angelum sextum tuba canentem signati sunt illi, in quibus locutus est, & egit Christus; hinc ipse Christus maximè significatur. quia dum locuti sunt, dum egerunt ministri verbi, & status politici quæ sibi visa sunt anno 1570. vsque ad magnam perturbationem, & nihil effecerunt; ecce ille, cuius solius est gloria salutis nostræ, indicatur adesse, & punire fontes, & liberare innocentes. vnde dicitur fortis ipse, & è cælo descendere, & alia quæ sequuntur. quibus describitur Dei filius. fortis, inquâ, dicitur, quia Iesus Christus est Deus exercituum, contra quem non mundus vniuersus poterit obtinere victoriam. dicitur *è cælo descendere*, qui ostendat potentiam suam, quam hætenus absconditam continuit, dum apparuit in suo primo aduentu in carne, & in humilitate, & deinceps semper, atque hoc tempore in mēbris suis humilibus. *Amictus nube.* Descendit in membra sua, vt sit in Ecclesia sua, seu hinc dicamus in toto suo exercitu, vt cap. 19. Isaia dicitur equitare, seu ferri super nubē leuem, quando incipit miscere bella in Gallia inter Euāgelicos, & Papistas. quòd autem signetur quoque agere, & esse in ministris verbi videbimus cap. 14. atque hinc non animaduertent homines, id fieri, quod dixit Christus: Et videbitis Filium hominis venientem in nubibus cæli. errauerunt in tēpore iudicij non audientes Petrum, qui illis dixit, vnum diem apud Deū esse sicut mille annos, & mille annos sicut vnū diem. *Et iris in capite eius.* Potentia & potestas Patris, & Filij, & Spiritus sancti apparebit, vt perdat Christus omnes impios ea potentia qua creatus est mundus; effecta, & perfecta sunt omnia in mundo:

mundo: aperiet Prophetiam, myſteria Legis, & Euangelij: afferet promiſſa, & dona, quæ ſunt Patris, Filij, & Spiritus ſancti: afferet ſigna victoriæ, & pacis futuræ æternæ in regno Dei. attende hîc & illud Petri: Cæli autem qui nunc ſunt, eodem verbo ſunt reſoſiti: & cognoſce in hac iride ſuper caput, omne iudicium eſſe datum Filio. vt qui induxit tempore Noë dilunium ſuper faciem vniuerſe terræ, & illud amouit, & recedere iuſſit; eſſe eundem qui nunc perditurus ſit hunc ſtatû mundi, & allaturus nouum, in quo regnabit iuſtitia. in quo aderit ſemper iris, præſentia Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, vt & in fine primi capitis Ezechielis ſignificatum eſt. *Facies eius erat vt Sol.* Qui aperiet omnes ſcripturas diuinas, aperiet ſe filium Dei, lucem, & vitam omnium credentium, quibus affert Sabbathiſmû, ſtatum lucis tantûm, & non etiam tenebrarum, vt fuit in ſex prioribus ætatibus, de quibus dictum eſt cap. i. Gen. Ac vt fuit totus propè mundus in tenebris ante lucem allatâ in promiſſionibus Abrahæ; ſic ſabbathiſmus erit totus lux, dum Chriſtus erit præſens nobiſcum, erit caput noſtrum, quo omnia membra ſecundûm præſcriptum capitis mouebuntur, & agent. *Et pedes eius tanquam columna ignis.* Capite primo dicti ſunt pedes Chriſti ſimiles aurichalco in fornace ardentes, vt ſignificaretur eius iudiciû, quod poſtremo tempore oſtendet, & exercebit in impios: nunc tanquam columnæ dicuntur, vt oſtendatur eius iudicium firmum: & ipſum Chriſtum, & eius regnum fortiffimum futurû & nunc contra ſtatum Eccleſiaſticum, & politicum Papiſtarum:

starum; & contra omnes in omnibus terris ipsi aduersantes idem eius iudiciū duraturū deinceps, vsq; ad nouissimam tubā Pauli, nec vltra in regno eiusdem permittetur impunitas peccandi, vt factum fuit sex prioribus ætatibus; sed vt sæpè alibi dictum est, punientur peccata manifesta per magistratum, occulta ab ipso Christo, & à Deo. cuius rei multa hæctenus & illustria aduerti exempla, & in multis profitentibus Euangelium priora quædam peccata repetentibus, & in me ipso expertus sum adhuc adolescens. ad perfectam interpretationem columnarū, quibus assimilati sunt pedes Christi, intelligendæ sunt hîc illæ duæ columnæ græcè positæ in porticu tēpli fabricati à Solomone: intelligendæ, inquam, cum sua interpretatione. vt quid propositum sit in regno Christi, sit positum ante oculos. *Et habebat in manu sua libellum apertum.* Libellus hic erat veluti quædam aduersaria, qua solent vti oratores, vt in ea habeant omnes partes causæ dispositas. in eo libello desumpta erant è Prophetia, & e omnibus diuinis scripturis peccata nostra, & Papatus, ac omnium impiorum nostri temporis, vt iam exerceretur iudicium contra illos, quod cœptum fuerat à domo Dei; atq; re efficeretur quod Deus omnibus ætatibus mundi per Legem, per Euangelium, per Apostolos, per doctores, per prædicatores, & hos omnibus temporibus repetitos, nuntiauit, repetiuit, inculcauit perpetuò sine vlla cessatione, & intermissione apud populum desertorem suæ salutis: & qui semper à Deo, à Christo, à pietate defeccit ad Satanæ impietates, & studia. *Posuit pedem suum*

suum dexterum super mare. Tanquam veniat à Sc-
 ptētrione vbi cœpta est prædicatio, & perueniat in
 Belgicam, posuit Christus pedem dexterum super
 mare ad Antuerpiam, Zelandiam, & Hollandiam,
 & sinistrum super terram ad cursum Rheni pro-
 gressurus per totam Belgicam, eiusque prouincias
 per Gallias, & Italiam Romam vsque: peracturus
 suum iudicium in vtrunque statū Ecclesiasticum,
 & politicum. Et hic historia doceat bella Belgica
 cœpta in Hollādia, & Zelandia, vsque ad ipsam to-
 tam Belgicam victam Christi opere. *Et clamauit*
voce magna quemadmodum cum leo rugit. Bellum
 magnum, & perturbatio omnium maxima signifi-
 catur hac voce, vt leo de tribu Iuda, vt Christus
 ipse ostendatur, qui magna voce clamauit in cruce
 cum moreretur: clamabit & nunc dum crucifige-
 tur in membris suis in magna perturbatione: vt
 deinde in eisdem resurgat, pugnet, & vincat. cla-
 mores, & vociferationes: fremitus, & tonitrua no-
 stra audient vniuersi incolæ terræ. *Et cum clama-
 set, locuta sunt septem tonitrua.* Dum appetetur
 Christus, & ad mortem vocabitur, dum ipse cla-
 mabit in membris, audientur septem tonitrua. seu
 dicas, ob prædicationē Euangelicam exurget per-
 turbatio, & magna tempestas: propter illam erit
 clamor bellicus: vocabuntur omnes ad arma, ad
 ignem. Vt prædicatio per septenas ætates fuit du-
 cta, & nunc per septem tempora ingredientibus
 nobis in septimam ætatem; ita septem tonitrua
 bellica sunt audienda. Et quemadmodum verbum
 Dei factum est in illis septem ætatibus, in quibus
 semper denūtiata fuit pœna; vt etiam dum septem

temporibus, in quibus audita sunt tonitrua prædicationis, & prædicantium, vt dicebamus capite sexto, pœna fuit repetita; ita ipsa pœna septeno numero est inferenda: vt secundum iudiciũ præsens magnum veniant iudicati qui fuerunt antè, & temporibus postremis prædicationis, & omnibus ætatibus & seculis quæ antecesserunt.

Et cum locuta essent septem tonitrua voces suas, ego scripturus eram. Ego existimo significari has voces tonitruum esse voces Prophetarũ, qui narrant bellicas perturbationes. quas voces & tonitrua dum iubetur Ioannes signare, & non scribere, existimo quoque indicari futurum, vt non intelligantur in Prophetis narrata nedum etiam quando fient: siue non credi cum denuntiabuntur; atque futura signata non credentibus. qui videbunt, & non cognoscent; audient, & non intelligent, vsque dum terra desolatione desoletur, vt dictum est in Isaia cap. 6. atque ita perueniatur ad septimum tonitruum antequam intelligant qui debuerunt intellexisse. siue autè propter peccata, propter cor impœnitens, propterea quod pugnant homines cõtra veritatem cognitam, dicitur in Isaia: Aggraua aut excæca cor populi huius: atque hîc, *Obsigna qua locuta sunt septem tonitrua, & noli ea scribere.* siue sit aliqua ratio Christo cognita, nos hîc illa quoque partim signabimus, partim exponemus, relinquentes perfectam expositionem in aduersaria. Primum ergo tonitruum videtur mihi esse illud, in quo cædes factæ anno 1572. repetendę sint in magna perturbatione, vt audiatur subito magna tẽpestas, & sonitus triantium

turantium viros, & mulieres, & infantes, vt memorat Ieremias cap. 44. rex Sedecias, & rex Ephree dabunt signa magnæ triturationis cum dabuntur in manus inimicorum. erit passim fuga, internecio hominum, & exustio locorum, vexatio, perturbatio, & direptio. hinc ait Isaias cap. 13. Vastatio à Domino veniet. omnes manus dissoluentur; omne cor tabescet; facies combustæ vultus eorum; omnis qui inuentus fuerit occidetur; & omnis qui superuenerit gladio cadet: infantes elidentur in oculis eorum; diripientur domus, vxores violabuntur. In primo tonitruo fiet magnæ triturationes Euangelicorum, multa eorum loca vastabuntur, qui non credentes ista futura sibi non cauerint. In secundo tonitruo colligentur exercitus, & fiet adhuc illa quæ cap. 13. Isaiæ, & 24. narratur. collectique exercitus confligent ad vallem, seu in valle Iosaphat: de qua ait Ioël cap. 3. vbi magnum iudicium Christi conspicietur in igne, & sanguine. Dracones Arabum & Carmo-nijaderunt, & confligent: repetentur clades, auctis vndique exercitibus, vt sit sanguis à gladio vsque ad vëtre, & fimus hominis vsque ad substramen cameli, vt narrat Esdras lib. 4. capite 15. tandem apparebit magnum iudicium, quod dixi, ad Euphratè: in quo ostendet se Christus exercitu Pharaonico, & incircūcisis ducibus magnis & multis interfectis, vt narrat Isaias cap. 14. Ieremias 46. Ezech. 32. Ibi deinde aspiciet Lot vxore versa in lapidem incēdium Sodomæ, & sororum. Sapient tunc qui non respexerint retrò, non steterint in tota planitie, ad montem concesserint,

Gen. 9. attende hæc futura in finibus Germaniæ, vt moneris ab Esdra cap. 15. lib. 4. Tertium tonitruum audietur, cùm Christus conuerterit exercitus contra Palæstinos, Gazam, Aſcalon, Tyrum, & alios, vt narrat Ieremias cap. 47, & 48. Abſcindetur cornu Moab, & brachium eius conteretur. attende hîc cap. 23. Iſaiæ, 26, & 27. Ezechielis, 9. Zach. & hæc attendat Philisthæa. Quartū tonitruum audietur in Syria, in Ægypto: apud Ammonitas erit vaſtitas: vt repleta fuit terra cadaueribus hominum, ita regiones conſpicientur ſtrætæ cadaueribus ciuitatum, oppidorum, & villarū. Damascus deſinet eſſe ciuitas valle viſionis, vt ait Iſaias 22. vocata ad fletum. Memphis non habitabitur, vt Ier. 46. Alexandria vocabitur in tumultum: Taphnis exuretur. fient quæ narrantur de Ammonitis cap. 49. Ier. quæ de Ægyptiis cap. 32. Ezech. hæc audi Ammon. In quinto tonitruo regnum Moab euertetur, vt narrat Iſaias 15, & 16. Iere. 48. peccatum Rubenitarum punietur conſcendentium cubile patris. Æthiopia feſtinabit porrigere manus ſuas Deo, Pſal. 68. Et tunc inuitis hoſtibus erigent altare, qui è captiuitate redierint, & hæc attendat Moab. Sextum tonitruum audietur ſuper montes Iſraël, de quibus narrat Ezechiel cap. 36. primum domus Ieroboam ſentiet manum Domini. ſubitò veniet, vt ait Iſa. 30. contritio, & comminuetur lagenæ figuli, ac munitiones vaſtabuntur, vt ait Oſeas. iudicium ignis deuorabit abyſſum, vt Amos. & tandem gladius demolietur excelsa idoli. A Samaria Hieruſalem vſque perueniet gladius, vt narratur cap. 1. Mich.

cadauera & hinc conspicientur ciuitatum magnarum. hæc audi Edom. In septimo tonitruo amphora egressa, in qua erit mulier, deportabitur in terram Sannar, & ibi confringetur, vt narratur capite 10. Zach. ibi excelsi statura succidentur, & sublimes humiliabuntur. hinc & ibi vniuersa Babylon cadet, & corruet. atque Syluester deponet vestem rubeam, induetque saccum. Tunc altare posito, & erecto templo ædificabitur ciuitas: regnum constituetur Israëliticum: atque sponsa erit parata, & ornata, quæ accipiat virum suum. fiat, fiat. Attendant ergo vbique omnes Euangelium profitentes, vigilent, sint prudentes, & parati dum exurget magna tempestas. Rhenus fluuius videat ne non sufficiat ad extinguendum ignem, ne tingatur sanguine. videat Belgicum, Gallia, Hispania, Italia, Germania, quid decreuerit Deus exercituum super Ægyptum, vt monet Isaias c. 19. videamus omnes quæ ait hoc capite Ioannes, Deum nuntiasse seruis suis Prophetis, vt benè agatur nobiscum.

Et Angelus quem vidi stantem super mare, & terram. Hæc quæ signata sunt in septimo tonitruo, omninò futura sunt. quia ille qui cœpit mari, terraque agere virga ferrea, (vt vidimus factum in Gallia, & Belgico) statuit filius Dei cum Patre & Spiritu sancto efficere reliqua. Vt enim non potest fieri quin facta sint illa quæ vidimus gesta in Gallia, & in Belgico; ita deinceps quæ nuntiata sunt futura, oportet vt simul necessariò fiant. hæc & illa destinata sunt omninò futura, quod indicant verba illa, Sustulit manum suam ad cælum,

vt intueamur æternum decretum Dei.

Et iuravit per eum. Et Deus Pater adducitur testis, qui creauit cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in ipsis sunt, nam qui creauit hæc omnia, in ipsis creauit ab initio omnia quæ futura erant omnibus temporibus mundi, vt ostensum est capite 1. Gen. Vnde hic significatur illud Ier. cap. 31. Qui dedit solem in lucem diei, & statuta lunæ, & stellarum in lucem noctis: qui rupit mare, & sonuerunt fluctus eius, Deus exercituū nomen eius. si amoueri possunt statuta ista à facie mea, dixit Dominus, etiam semc̄ Israel amoueri poterit: & quæ sequuntur. simile est illud Christi: Cælum & terra transibunt: hoc est, potius cælum & terra ruent, quam ista non fiant. *Tempus non fore amplius.* Non ultra perseuerabit status Papisticus, & tyrannicus. *Sed in diebus vocis septimi Angeli.* Nota hic dici in diebus, vt in vnoquoque sigillo, & Angelo, & tuba intelligas tum ætatem, tum tempus annorum aliquot. quemadmodum & cap. 1. Genesis vidimus in septem diebus positas esse septem ætates. atque cum ad finem sextæ, & initium septimæ peruertum erit, mysteria statim erunt completa, in quibus significauit Deus quæ fuit acturus in populo suo. & hæc omnia nuntiata sunt in Prophetis. oportet ergo vt nunc omnia fiant, quæ dixi septem tonitruū. nam quæ nuntiavit Deus futura, facta sunt hæcenus omnia: facta sunt quæ fuerunt sex ætatum: fient ergo quæ denuntiata sunt septimæ. Quamobrem cum iam visa sint signa secundi aduentus Domini, & posuerit Christus pedem dexterum super mare, & sinistrum super terram, debuimus fuisse certi de
secundo

secundo eius aduētū, de perficiendis his quæ nuntiarunt Prophetæ de secundo aduētū Domini: atq; ita debuimus fuisse certi, vt fuimus certi Deum esse, Deum creasse cælum & terram, & omnia quæ in eis sunt. & vt sunt illa, ita sunt hæc nunc futura, quæ describuntur in Prophetis. item qui author fuit fidei in Patriarchis, Legis, & Prophetiæ in populo Israelitico: qui Euangelij, Ecclesiæ Apostolicæ, & aliarum deinceps, atque nunc prædicationis Euangelicæ secundo repetitæ: qui fuit Deus exercituum, & author omnium commutationum omnium statuum mundi: qui populum in vtroque statu insigniuit suo nomine, vt appellaretur olim, & nunc populus Dei, atque nos item Christiani: qui vocauit nos in vnam Ecclesiam, & in singulis in ea fuit author Baptismatis & fidei: qui hæc omnia, inquam, egit, is est qui hoc postremo tempore in suis prædicatoribus & ministris loquitur, & bella gerit. qui ponit pedem dexterum super mare, & sinistrum super terram, vt dixi. & quoniam Prophetia alludit variè, qui ponit alterum pedem super statum Ecclesiasticum, alterum super statum politicum, atque vtrunque iudicat. qui peracturus est opus repetitæ prædicationis Euangelicæ, & opus regni. id iurauit Christus, futurum nunc est omnino. non producetur vltra iudicium. iam in sexta tuba peragitur opus. quod perficietur in septima. Ad hoc pertinet & illud Ezech. cap. 12. Non protrahetur vltra: sed in diebus vestris loquar verbū, & faciam illud. *Sicut Euangelizauit per seruos suos Prophetas.* Narrationem rerum gerendarū à Christo per virgam ferream, & quæ sunt septem tonitruum

truum ait Ioannes se non percursum, quòd sint illa narrata in Prophetis: ad quorum lectionem reuocamur hoc tempore. apparet autem hic Prophetiam extendi ad hæc nostra tempora. quod non cognouerunt nunc Papistæ, & multi alij. *Et vox quam audiui.* Intellego ego hic repetitam fuisse denuntiationem harum rerum futurarum hoc tempore, quando iudicium cœptum est, & factæ sunt cædes Herodianæ, atque moniti fuerunt reges, & principes, & populi de Prophetia nunc aperienda, & de his quæ futura sunt, per quæ perueniendum sit ad innouationem omnium. fuit autem iucundum, & veluti dulce hæc intelligere antequàm fierent; sed in euētū rerū, in his efficiendis fuerunt dolores parturientis. Præterea, quia dicitur oportet te iterum Prophetare coram populis, gentibus, & linguis, & regibus multis; oportebit prædicare Turcis, Persis, & omnibus aliis gentibus vsque ad postremos fines terræ Euangelium regni, vt dixit Christus: exponere illis omnia in omnibus sacris literis denuntiata: ostendere omnium denuntiatorum euenta ducto initio ab his quæ acta sunt hoc nostro tempore secundi aduentus Domini. quando erit cogitandum nobis omnibus Deum puniuisse singulis temporibus populum suum ob alia peccata; sed quando negauit Messiam, filium Dei ad se missum, tunc reiecit illum, ne esset suus populus, vt nuntiauit futurum Daniel, & significatum fuit in Mose: atque expulsi sunt è regno Dei Hebræi. quod idem enēturum nunc est Christianis rejicientibus Christum in suo secundo aduentu. Quare, ô Turcæ, ô gêtes omnes, parate vos

ut in locum eiektorum ingrediamini.

Argumentum in Caput II.

Capite superiori repetebantur quæ dicta fuerant futura sub tuba sexti Angeli, atque futura affirmabantur omninò, quòd Deus affirmasset se illa effecturum: hoc autem vndecimo capite initium adhuc repetitur eorum quæ sunt sextæ tube, & secundi vç; atque generatim comprehenduntur quæ sunt secundæ, & tertij, dum quales futurae sint cædes & afflictiones in vna Gallicana significatur, atque postremò erit certus finis, ut peractis septem tonitruis, constituatur nouus status in apertione librorum, & Prophetiæ.

Et datus est mihi calamus similis virgæ. In calamo simili virgæ significatur verbum Dei factum singulis ætatibus, & ductum ad postremam, secundum quod futurum sit iudicium. Inita igitur pace anno 1570. inter Euangelicos & Papistas, videbantur Euangelici obtinere locum suum, ut in cultu Euangelico Euangelicè viuere possent: atque expectabatur ut Ecclesia Christi, ac eius regnum constitueretur, verum quoniam nihil immundum nec inquinatum debet in templum Domini ingredi, ac certa ratione legis Dei illud est constituendum; constitutio templi Dei proponitur, & quinam sint illud futuri, ac in regno Dei permansuri. In mèsura templi Dei indicatur ipse status secundum verbum Dei constitui, ut secundum illud omnibus viuendum sit. Altare est ipse cultus Euangelij; qui adorant in eo sunt ipsi Euangelici, qui Christum induerunt, & secundum eius cultum Deum adorant, Deo seruiunt, atque
hi

hi eliguntur vt sint templum Dei in Christo: & sit discrimen inter hos, & alios; atque inter eos qui permansuri sint in vita, vt ex ipsis constituatur Ecclesia innouata, & alios qui non sint peruenturi ad illud tempus. Nam quoniam inter Euangelicos sunt qui non mensurāt calamo, non agūt in Ecclesia secundū verbum Dei datum per Prophetas & Apostolos; sed quisque iudicia sua sequitur: & sunt qui parent libidini ac cupiditati; in cultūq; Euāgelico non inueniuntur constātes; & sunt quoque plurimi martyrio coronādi; vniuersalibus cædibus percutiuntur in Gallia Christo ostendente se in suo secundo aduentu, qui dixit 24. Matthæi, & 17. Lucae, diem Filij hominis futurum sicuti dies Noë. percutiuntur verò morte prima: & ex ipsis excitandi sunt qui sint templum Dei, & verum cultum offerentes Deo.

Et atrium quod est extra templum ejice foras, &c.
 Per atrium quod foris est existimo signari iudicia politica, & Ecclesiastica status Papistici, in quibus nec Ecclesia, nec status populi Christiani fuit administratus secundū verbum Dei, vt oportuit. & ob id Papistę illi & omnes non secundū statuta Christi viuentes, extra Ecclesiam Christi innouatam ejiciuntur, nec veniunt in numerum & confortationem eorum, qui statum regni Christi & eius Ecclesię administrabunt.

Quoniam datum est gentibus. Datum est gentibus atrium, quia Ecclesiastici & politici multi facti sunt gētes, vt fuerant prius, antequam susciperent nomen Christi, vt vidimus cap. 63. Isaia. datur nunc illis atrium, quia non sunt ex Ecclesia Christi.

sti. permittitur autem, vt credentes, & Euangelicè viuentes ingrediantur: aperietur illis porta. audiunt quidem multi prædicationem, sed non credunt: ergo ejicientur.

Et ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. Videtur hoc iudicium pronuntiatum fuisse decreto Dei iam tum dū Papa defecit à Christo, tempore scilicet Syluestri: perfici verò illud hoc tempore sextæ & septimæ tubæ. quod colligimus ex diebus 1260. positis pro annis. qui dies 1260. conficiunt quadraginta duos menses. Et quia ratio Prophetica ducit rem eandē sepè à suo initio vsque ad suum finem; in quadraginta duobus mensibus possumus intelligere illos 1260 dies, hoc est annos. quia capite duodecimo omninò hi dies inueniuntur positi pro annis. vt calcata & oppressa intelligatur Ecclesia à Papatu iam à Syluestro vsque ad hæc tempora: quando tandem Papatus ejiciendus sit. ob hanc igitur causam existimo positum numerum quadraginta duorum mensium, vt intelligamus Papistas impiè agentes ejiciendos ab Ecclesia: quia ab initio Papatus conculcarunt & oppresse-
runt pietatem Christianam. *Et dabo illam duobus testibus meis, qui prophetauerunt diebus 1270. amittenti saccis.* Hoc iam tempore quando peruenti sumus ad finem annorum 1260. ducto initio à Papa Syluestro, dabitur Ecclesia, & eius administratio his qui retinent testimonium Christi. Prophetæ noui & pietate doctrinæque insignis ille Petrarca numerant illos 1260. dies positos pro annis ab anno 313. vsque ad illud tempus, quando cum potestate, & virtute educet Christus Ecclesiam è deserto.

ferto. ergo si illis 1260. addes 313. quod anno Syl-
 uester suscepit vestem rubeam pro nigra, erunt an-
 ni 1573. quando & in Gallia, & in Hollandia, &
 Zelandia conculcati, oppressi, & mactati, combu-
 sti, & trucidati erexerunt se Euangelici, & timo-
 rem post iniecerunt aduersariis, vt dicitur infra.
 Duo dicuntur testes propter verbum Euangelicum,
 & Propheticum: propter ministerium Euangeli-
 cum, & Propheticum. quæ duo fuerunt in Eccle-
 sia, vt re ipsa patet. in ministerio autem horum
 duorum intelliguntur populi qui perstiterunt in
 verbo Euangelico, & Prophetico, cum muliere
 quæ fugit in desertum, ac fuerunt eius semen su-
 stinentes persecutiones Papisticas. *Amicti saccis.*
 Sustinentes, inquam, afflictiones & incommoda
 vitæ; eiectiones ex urbibus, ex communi vita; priuati
 communi iure. *Hi sunt duo oliuæ, & duo candelabra*
in conspectu Dei terra posita. Vt dictum est se-
 ptem spiritus stare in conspectu throni: vt dictum
 est, Christum stare ad dexteram Patris: vt dictum
 est in Zacharia cap. 4. duos filios olei stare ante
 dominatorem terræ; ita hinc intelligo Spiritum san-
 ctum, & Dei filium. Et quoniam venit Christus
 in membra sua, Spiritusque sanctus in illa infun-
 ditur, & operatur, vocantur ministri Euangelici,
 & verbi Prophetici oliuæ, & candelabra: dicun-
 turque duæ oliuæ, & duo candelabra, quia con-
 iuncta sit Prophetia in ipsis cum Euangelio, &
 Euangelium cum Prophetia, vt fuit in Apostolis:
 & quia quod est Christus in ipsis, est Spiritus san-
 ctus; & quod est Spiritus sanctus, est Christus.
 Hæc ergo duo munera fuerunt in Apostolis, & ad
 hæc

hæc duo reuocauit fideles Petrus initio cap. 3. Epistolæ secundæ: & fuerunt hæctenus in Ecclesia, & maximè erunt deinceps: & ad ea nunc sulcipienda in maiori lumine vocamur omnes. quod & nobis significatur in complenda Prophetia horum, qui hîc describuntur, duorum testium. quando & nos hoc tempore futuri sumus omnes testes veritatis Euâgelicæ, veritatis verbi Dei prophetici. *Et si quis velu eis nocere.* Prædicant iam iudicium Domini adesse: & quicumque eis nocebunt, dabunt pœnas. vnde infra ait Ioannes: Qui occidit, occidetur: qui in captiuitatem ducit, in captiuitatem ducetur. idem prædicant Prophetæ. breui ait Abdias: Sicut fecisti, fiet tibi.

Hi habent potestatem claudendi cælum, &c. Viri præditi doctrina Euangelica, & præditi munere prophetico fuerunt semper in Ecclesia, quâuis à multis hi non fuerint noti: nec Papatus hæctenus prohibere illos potuit. ac dum perseuerauit tempus 1260. annorum, clauserunt ipsi cælum, ne plueret: clauserunt cælum Papistis. vt Papa verbo claudit cælum, non re, his quibus iacet esse clausum; ita re isti claudunt cælum Papæ, & suis: prædicant eorum aquam Baptismatis nihil esse, dum fides conuersa est in Papam. conuertunt aquas in sanguinem, condemnant baptizatos seruiens Papæ ad interitum. quod apparebit hoc tempore, quando in baptizatos factos Antibaptistas exercebitur iudicium Christi gladio, & igne. *Et cum finierint testimonium suum.* Hoc est, vt existimo, postquam prædicatum fuerit Euangelium 40. & plus annos: atque cœptis perturba-

tionibus Gallicanis nuntiaturū fuerit, adesse opus
 secundi aduentus Domini: dum coepta fuerint illa
 fieri quae nuntiarunt Prophetæ, & mouit ipse
 Christus cap. 24. Matthæi futura signa sui aduentus;
 tunc permittet Christus, vt bestia Papalis
 ascendat ex abyssu, agat quae sunt contra ius, &
 morem humanum: quae sunt Satanae, vt cōtra fidē
 datam, & iuramentū ante Deum & homines, imparatos
 trucident infidi Euangelicos. quod fuit factum
 in Gallia anno 1572. 24. Augusti Lutetia, & deinde in aliis
 locis & ciuitatibus. Fides iurata ante Deum, & homines;
 siue Deo, & hominibus, si frangatur; is qui frangit
 illam, conuincitur contemnere Deum, & ius diuinum; con-
 temnere ius gentium, & ius naturæ. Papistæ multi
 super Euangelia iurant Deo, & hominibus iurāt se ser-
 uaturos quod est ius gentium: & hæc iuramenta
 frangunt. Lex diuina docet, quod iurasti; iuratū,
 & promissum fuisse Deo. quod & gentes confir-
 marunt. si iam iuramentum violas, perinde agis,
 ac si nullum Deum esse statuas, aut ostendas te
 Deum cōtemnere, ac nibili facere. & cū iurant
 Papistæ illa forma, ponendo manus super librum
 Euangelicum, & dicendo: Iuro per hæc sacrosan-
 cta Euangelia; & deinde irriso iuramento con-
 tra illud agunt; conuincuntur & irridere, & con-
 temnere Christum cum suo Euangelio, non solum
 Deum ipsum. Cū deinde iurarunt hominibus,
 & Magistratibus publico iuramento Papistæ,
 & hoc item violant, nullam omninò conuincuntur
 habere religionem, postquam nullam fidē
 habent. hos ergo Papistas, cuiam in mundo assu-
 milabis?

milabis? non yllis hominibus. ergo ex abyſſo pro-
 dit hæc beſtia, quæ ſui ſimiles perdit, quod nulla
 beſtiæ terreſtres faciunt. quod dicunt hæreticis
 non eſſe, ſeruandam fidem, contra ſtatuit Deus, &
 homines in Gabaonitis hæreticis, & Dei inimicis,
 & iuſſis à Deo occidi, Iof. 11. vnde Sa- l fuit pu-
 nitis, qui non ſeruauit fidẽ datam hæreticis, Sam.
 2. cap. 21. *Et corpora eorum iacebunt.* Quòd cada-
 uera Euangelicorum iacuerint in plateis Lutetiæ,
 norunt omnes. Lutetiã iam cum alijs ciuitatibus,
 in quibus ſcelus idem patratum eſt, vocatur hîc
 Sodoma, & Ægyptus. Sodoma, quòd ibi ſit abo-
 minatio Romæ, de qua dictum erit in Daniele:
 Ægyptus, quia & perfidia, & crudelitas Pharao-
 nica ibi fuit: atque vocat Propheta Galliam pro-
 pter ſimile opus in Iſraëlitis Ægyptum. cap. 13.
 Gen. dictum erit de hac Sodoma, & Ægypto. ad
 quem locum mihi videretur reſpexiſſe hîc Ioãnes.
Vbi & Dominus noſter crucifixus eſt. Illud conſtat,
 Chriſtum non fuiſſe crucifixum Sodomis, & in
 Ægypto: & ne multa verba hîc faciam, breui di-
 cam, ex hoc loco, & ex multis ſimilibus, Prophe-
 tas nouos, qui fuerunt tota ætate ſexta, ſcripſiſſe,
 fore, vt Chriſtus iterum crucifigeretur in mēbris
 ſuis. Si eſt ſecundus aduentus Domini, & ipſe ad-
 eſt in Spiritu in fidelibus: ſi hi crucifiguntur, cru-
 cifigitur in his & ipſe. hinc dictum eſt Gen. 9. Qui
 effuderit ſanguinem hominis in homine. quod
 attende Papiſta, qui effundis ſanguinem fratrum
 tuorum. *Et videbunt ex tribus.* Qui fuerunt in
 Gallia, viderunt; & res fuit talis, vt fuerit perſpecta
 & alibi, atque ex varijs nationibus qui fuerunt in

Gallia, vel etiam talia futura sunt iterū, & alibi, ut vbiq̄ue similes cædes conspiciendę sint.

Post tres dies & dimidium. Quia dictum est antè, Vbi Dominus crucifixus est, existimo hęc poni dies, quòd Christus tertia die surrexerit è mortuis, & paulò post suis Discipulis apparuerit viuus, nuntiata sua resurrectione in suis Apostolis. similiter fuerint resurrecturi Euāgelici in locum demortuorum, qui post certum tempus timorem injicerēt aduersariis, ac Christus appareret in ipsis viuus, & non mortuus.

Et habitantes terram gaudebunt. Gauisi sunt Papistæ multi dum audierunt mortem Lutheri, & aliorum deinceps; ac sibi gratulabantur. idem egerunt in morte ducum belli. in cæde principis Condensis publica facta est lætitia in Italia, accensis ignibus, sonitu campanarum, & aliis ineptiis. in cæde autem vniuersali Euangelicorum anno 1572. maior triumphus factus est in Gallia & in Italia. caput Admiralij missum fuit Romam ad Papam; ibi plausus fuit multus. de quo plura non dicam. tantum hęc subijciam insignetriumphi missum ad Papam nomine regis Gallia, elaboratum per Cardinalem Lotharingium.

D. O. M.

Beatissimo patri Gregorio XIII. Pont. Max.

sacro illustrissimo Cardinalium Collegio.

CAROLVS IX. Christianissimus Francorum rex, zelo zelatus pro Domino Deo exercituum, repente, velut Angelo percussore diuinitus immisso, sublati una occasione propè vniuersi regni sui hereticis, perduellionibusq̄, tanti beneficij immemor nunquam

quam futurus, consiliorum ad eam rem datorum, auxiliorum missorum, duodecennialium precum, supplicationum, votorum, lachrymarum, suspiriorumq; ad D. O. M. suorum, & Christianorum omnium plane stupendos effectus, omnino incredibiles exitus modis omnibus redundantem diuino munere satietatem ipse nunc solidissimorum gaudiorum affluentissimus gratulatur.

Tantam felicitatem que beatissimi patris Gregorij XIII. Pont. initio non multo post eius admirabilem & diuinam electionem euenerit, unacum Orientalis expeditionis constantissima & promptissima expeditione Ecclesiarum rerum instaurationem marcescentis religionis vigorem, & florem certo protendere auguratur.

Pro tanto beneficio coniunctis vobiscum hodie ardentissimis votis absens corpore, presens animo, hic in eade Sancti Ludouici aui sui D. O. M. gratias agit quam maximas. utq; spes huiusmodi ne fallat, eius bonitatem supplex deprecatur.

Literis Romanis aureis maiusculis descriptum festa fronde velatum, ac lemniscatum supra limem ædis sancti Ludouici. Romæ appensum anno & die prædictis.

Parisis apud Ioannem Dallier, in ponte
D. Michaëlis sub rosa alba.

Qui duo Propheta. Quomodo cruciarint Euāgelici Papistas, ex hoc suo scripto potes iudicare; & ex plagis Ægyptiacis, quæ referebant cruciatus, quos immiserunt Ecclesiasticis Romæis, & horum assessoribus idem Euangelici. Et audierunt vocem

magnam: Ascendite huc: Et ascenderunt in cælum.
 Futurum fuit vt iustam victoriam obtinerent, &
 vt in conciliis susciperentur Euangelici, qui admini-
 strarent Ecclesiam, & regnum Dei: quos Papat-
 us vt impios & hæreticos interemit. hæc videtur
 esse summa sententiæ. *Et viderunt illos inimici eo-
 rum.* Papistæ videbunt Euangelicos obtinere re-
 gnum Christi, & Ecclesiam, atque in his admini-
 strare omnia. Quæ autem hic dici possunt multa
 de resurrectione, de ascensu in cælum per nubem,
 & de inimicis qui videbunt pios in cælo; quæ
 quidem possunt reuocari ad tertium aduentum
 Christi, non plura dicam ego. in Ecclesia innouata
 hæc contēplabuntur alij. satis sit nobis nunc sum-
 mam historiæ secundi aduentus attingisse. *Et in illa
 hora factus est tremotus magnus.* In illa hora exi-
 stimo intelligendum esse tempus, quando ad val-
 lem iudicij obtinebunt Euangelici victoriam con-
 tra Papistas, audita voce magna, hoc est, facta ma-
 gna cede ipsorum in maximo prælio, in quo cadet
 omnes illorum opes. hic intelligendum est illud
 Isaia cap. 9. *Septem exactoris confregisti, sicut in
 die Madiam.* omnis qui pugnat, pugnat cum
 commotione. tunc magno terrore concutientur
 impij, & magna acclamatio erit in triumpho pio-
 rum. *Et decima pars urbis cecidit, & occisa sunt.*
 Ibi & imperium, & regnum Papæorum, & Papa
 cum Ecclesia Romæa magnam cladem accipient,
 in decima parte urbis existimo intelligendam esse
 partem status Papistici vastandam ad vallem iudicij:
 vbi & internecio futura sit magna virorū, signata
 numero septeno finito pro infinito.

Et reliqui territi sunt, ac dederunt gloriam Deo. Tunc multi cognoscent adesse Christum verum iudicem. fiet illud Luc. 17. vt patefiat & reueletur Filius hominis: multi conuertent se à Papatu ad Christum. nam si Hebrei crucifixo Christo fuerunt percussi, & eiekti, ne essent vltra populus Dei, necessariò idem eueniet Papistis crucifigentibus iterum Christum in membris suis. qui ergo sapiet, non persistet in duritie plusquàm Iudaica; pœnitebit. *Va secundum abut.* Existimo secundum vè perduci à cede Gallicana anni 1572. vsque ad magnum iudicium vallis peractum, quod dixi. Vè tertium erit deinceps. vt primum vè fuerint perturbationes Gallicanæ vsque ad annum 1572. secundum complectatur cedes vniuersales, & bella, vsque ad iudicium, vt dixi, peractum in valle. & in duobus vè prioribus videtur peracta quæ sunt duorum tonitruum. tertium vè ferat quæ sunt quinque reliquorù tonitruum, vt profligetur Papatus in quinque locis insignibus sub septimo Angelo tuba canente. *Et septimus Angelus tuba cecinit, & facta.* Postquam audita fuerint septem tonitrua, & profligati fuerint inimici Christi, tunc canetur victoria Christi. perficietur mysterium de quo dictum est capite superiori, vt compleantur quæ scripta sunt in Prophetis, ac paretur Ecclesia Christi vbique & regnum Dei: fient concilia, in quibus innoventur omnia: regna quæ fuerunt tyrannorum, fiant regum Christo seruientium. *Et vigintiquatuor Seniores.* Tū omnes ministri verbi Euangelici, & Prophetici, qui aderunt, prædicabunt Christū verum regem regum solum suscipiendum, & habendum:

aperient scripturas, & quæ in eis continentur de Christo, vt ipse Dominus, & Deus noster cum Patre cognoscatur ab omnibus in toto orbe terrarum. *Gratias agimus tibi Domine.* Non opus est hic alia expositione horum verborum: tantum intelligendum est hic, quæ supra dicta sunt de eo qui est, & qui erat, & qui venturus est, nunc facta plana, & nota piis omnibus. *Et regnasti.* Regnasti nunc tandem, dicet, debellatis Antichristis, & tyrannis aduersariis: qui & regnasti semper, dum omnia tua voluntate facta sunt, & sine qua factum est nihil, quod vsquam sit factum. *Et iratae sunt gentes.* Christiani facti gentes vt olim fuerunt, & persequentes Euangelicos, & oppugnantes Euangelium, ira æstuabunt, & tum maximè excandescunt, quando videbunt iudicium Dei contra se conuersum; Euangelicos, & pios præmio affectos à Christo, constituendo eos in suo regno, & Ecclesia regale sacerdotium; perdenturque tum illi qui perdidērunt seruos Christi. *Et apertum est templum Dei.* In Ecclesia visa est aperta omnis diuina scriptura. *Et visa est arca testamenti eius in templo eius.* Et Christus promissus visus est in omni diuina scriptura mortu⁹ pro peccatis nostris, resurrexisset propter iustificationem nostram: venisse iterum, & liberasse nos ab omnibus tyrannis, & ab Antichristo, vt liberauit à peccato, lege, damnatione, & morte. In arca erant tria: manna, virga, tabule. In manna signatur filius Dei datus vita omnibus credentibus, vt viuant in æternum: in virga, sacerdotium Christi, & regnum: in tabulis, omnes promissiones præstitæ in Christo, atque omnes figure
in cor-

in corpore eius ad veritatem adductæ. Et facta sunt fulgura. Dum ista aperiuntur, bellatur verbo, & armis, vt antè dictum est: fiunt prælia, euerfiones regnorum, & interitus, & conuerfio rerum in delendo statu Antichriftico, & tyrannico; & adducendo regnum, in quo reges & populi feruiant Christo, viuant fecundū præfcriptum legis Dei. significantur hîc fimul voces, & fermones, & difputationes, & difceptationes, quæ erunt de verbo Dei dum aperiuntur libri. Et hæc omnia quæ facta fuerint apud Chriftianos, fient & apud Turcas, & reliquas gentes, & Hebræos: vt omnia regna mundi fiant Chrifti.

Argumentum in caput 12.

Describitur quarta ætas ducta prima ab Apoftolis, fecunda à martyribus, tertia à fine perfecutionum. & in hac quarta ætate oritur Antichriftus, qui velit ducere hanc fuam ætatem quartam in quartam Chrifti ductam à promiffionibus: vt quæ præftitit Chriftus, fibi tribuat, & in locum Chrifti veniat: regnet ipfe in Ecclefia, non autè Chriftus; ac perfequatur eos qui erunt Chrifti capite facinorū fatana, & illo qui obtulit Papæ pomum, vt fuit fatan, & mulier, authores peccati Adamo. Et fignum magnum apparuit in calo. Ordo ille folet fæpè exiftere in exponendis rebus per numerum feptenum, vt poftquàm expoferis primum opus fepteni numeri: atque à primo ad feptimum, feu à primo propofito tempore percurreris ad feptimum, fiat reditus ad fecundum: atque illud exponatur pariter percurrendo ad feptimum poft fiat reditus ad tertium, & percurratur ad feptimum,

& ita deinceps. ac dum hæc ita exponuntur, certa ratione solent etiam conduci in enarrandis futuris similia priora & præteritorum temporum, quemadmodum fecimus in septem Ecclesiis, assumendo tempora, seu ætates promissionis, Legis, & Prophetarum. In tribus autem septenariis, quæ pertractata sunt hæcenus septem Ecclesiarum, & septem sigillorum, & septem Angelorum tubis canentium, est quidem seruatus ordo, vt superiora tempora circuncisionis assumerentur, non autem vt percurso primo numero septeno Ecclesiarum, fieret reditus ad secundum in sigillis, & ad tertium in Angelis tuba canentibus: sed in distinctis ter septem enumerationibus, à primo numero ductum est ter initium percurrèdo omnes septè, quod videtur esse factum, vt Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus ostenderetur, dum tribuuntur tribus, quæ sunt æternitatis in eodem, vt dixi initio interpretationis sexti capituli. Ergo in septem Ecclesiis constituebantur septem ætates ab Ecclesia Apostolica ad Ecclesiam innouatam Catholicam totius mundi, in sigillis videbatur deinde debere duci initium à secunda ætate martyrum, atque percurrèda esse sex tempora ad innouatam Ecclesiam. verum non est ita factum propter rationem, quam dixi, quia cum sigilla, & apertio illorum tribuatur Filio, & sit idem cum Patre, oportuit illi tribui vt Patri, quæ sunt æternitatis. & ideo septè sigilla sunt posita. In Angelis pariter septem canentibus septem tubis videbatur pariter ducendum esse initium à tertia ætate, seu à tempore cessationis afflictionum, &

persecutionum: atque ab ea ætate percurrenda reliquæ usque ad septimam. nec hîc est ita factû: quia in septem Angelis illis signatur Spiritus sanctus, qui est idem cum Patre & Filio: vt oportuerit ei quoque dari quæ sunt æternitatis. atque ita in his ter septem narrationibus constituerentur ordines, quos dixi in fine argumenti in hunc librum. vt opus Patris, & Filij, & Spiritus sancti contempleremur distinctum in tribus statibus, & commune in omnibus ætatibus mundi. item in eodem opere diuinam cõtēplaremur essentiam in Deo patre, Filio, & Spiritu sancto. Et hæc de ordine eorum quæ hæctenus dicta sunt. in his autem quæ sequuntur tanquam in septem Ecclesiis percurreret Ioannes primam ætatem status Filij ductam ab Apostolis: in septem sigillis secundam à martyribus: in septem Angelis septem tubis canentibus tertiam à cessatione persecutionis: ita tamen vt protensio tubarum duceretur in tempora secundi aduentus Domini: nunc in hoc duodecimo capite assumitur quarta ætas, in qua fons malorum ostēditur, & vndè duxerit ortum suum status Antichristi, atque perferauerit vastare Ecclesiam. quinta deinde ætas assumitur cap. 11. & sexta cap. 14. quæ perducuntur in ingressum in septimam, in qua finis imponitur Prophetiæ. His positis, iam persequamur quæ sunt ætatis quartæ ducta prima ab Apostolis. Præter illa quæ hîc diximus de ordine, status est considerandus quartæ ætatis, quam proponimus nobis exponendam, quomodo in sacra historia occulta ratione Prophetica fuerit ille consignatus. Vt præteream Mo-
sem,

sem, & multa loca scripturarum, in regno Davidis & Salomonis in primis videmur debere contemplari historiam quartæ ætatis, de qua nunc agemus. Postquàm regnum Dauidicum constitutum fuit deuicto Saule, consecutum est regnum Salomonicum, in quo perpetua debuisset deinceps esse pax. verùm Salomon in gloria illa tanti regni lapsus est in idololatriam: propter quod eius graue peccatum regnum fuit diuisum: & deinde postquàm idololatria inuecta fuit in regnũ Israëliticum, extiterunt in confusione idololatriæ perturbationes, seditiones, bella, & peccata multiplicia. Similiter in statu Filij ita ferebat rerum ordo, vt postquàm martyres tam diu certado contra tyrannos subegissent tandem Euangelio imperium Romanum; Christus Rex haberetur ac Dominus in populo Christiano vbique; Ecclesiastici & politici ministri continerent se in administratione Ecclesiæ, & regni Dei: simulque in Christiregno propagando: quo tandem vnum efficeretur regnum, vnum ouile, & vnus pastor. Verùm Ecclesiastici cœperunt adorare Deos alienos, offerre incensum alienum, admirari imperia & regna: qui autem reges, non moniti ab Ecclesiasticis, perstiterunt esse tyranni, & idola; libenter assumpserunt Ecclesiasticos in eandem societatem tyrannidis. Itaque tandem Ecclesiastici, & cum ipsis reges, voluerunt esse ipsi Christi, & non ministri Christi. ob quod peccatum quemadmodum Deus diuisit regnum Salomonicum, ita diuisit regnum Christianorum: atque Papæ & Imperatori duæ tribus assignatę sunt, agrum Romanum, & Flaminium.

nium. qui duo agri, vt Abbas Ioachimus censuit, veniunt in locum tribuum Iudæ, & Benjamin: ac in tribum Iudæ ponit simul Camerã Imperialem. reliquum imperium in quod veniunt decem tribus Israeliticę, apud Christianos datum est aliis: de quibus, & de loco Samarię, domoq̃ue Ieroboami, ac distinctione decem tribuum, dicetur in Prophetis. Historia autem hæc rerum futurarum in statu Filij signata fuit in Salomone, & in filio Salomonis, & in Ieroboamo rege decem tribuũ; signata fuit alibi quoq̃, vt videbimus in Osea. quę & à Ioanne nunc certa figura ostēditur, quando Ecclesiastici vineam Christi suam fecerunt; reliquerunt ministerium, atque tyrannos se constituerunt in populo Dei, facti alieni à Christo. vnde factum est, vt Christus aliam Ecclesiam elegerit, seque iterum venturum promiserit in Osea, vt in eadem tandem constituat regnum perpetuum, & quod nullam sit deinceps commutationem habiturum. Et hæc patebunt in Prophetis, & in libris Regũ. His positis, verba Prophetæ videamus.

Et signum magnum apparuit in celo. In Ecclesia ducta ab Abrahamo vsque ad finem mundi, illud semper videbitur magnum, quod tertia ætate ab Apostolis, & quarta ab Abrahamo, extiterit & apparuerit illa quasi *mulier amicta Sole*. Fuit enim tunc ducta Ecclesia per martyrium in requiem, & patiēdo vicit magnum imperium, & primum in orbe. & id fuit magnum, & admirabile. quod ait Apostolus: Induimini Dominum nostrum Iesum Christum; apparuit in martyribus, qui in corpore suo circumferentes passiones quæ deerant in corpore

pore Christi; non veriti sunt quacunque genera afflictionum, ac mortis pro nomine Christi sustinere. ac tales cum se gererent, ipsa Ecclesia visa est amicta Christo, agere quæ sunt Christi; imò verò Christum esse in ipsa, agere in ipsa. *Et luna sub pedibus eius.* Nihil faciebant martyres commoda, diuitias, magistratus, honores, dignitates, regna, & impèria, vt Christum lucrifacerent, vt in Christo eorù fors inueniretur. & si quæ talia expectabant, expectabant in regno Christi, in quo erit eius populus regale sacerdotium. *Et in capite eius corona stellarum duodecim.* Victoriam obtinuerat in ipsis doctrina Euangelica, & Apostolica: imperium Romanum iam fuerat verbo Dei subactum. hinc & vigintiquatuor seniores habuerunt coronas aureas, qui doctrina Apostolica, & Prophetica victores extiterunt contra Antichristum, vt cap. 4. dictum est antè. In duodecim stellis signatur & duodecim tribus Israeliticæ victores in Christo mudi; & tyrannorù. quod tandem apparebit in secundo aduentu Domini. *Et in ventre nabès.* In vtero habebat Ecclesia, ex qua erat Deus educturus regnù suù Israeliticù, & iam videbatur concipere, quando quærebant à Christo Apostoli, an tempore illo restitutus esset regnù Israël. cap. 7. & 8. & 9. Isaie, & secundo Matthæi, vidimus quomodo Ecclesia pariat Christù regem. *Clamauit, vt pareret.* Dum scilicet tot cruciatus sustinuit in strage martyrum, vt Christus ex prædicatione Apostolica oriretur mundo rex, vt is solus rex regù regnaret in omnibus terris semper. *Cruciabatur, vt pareret.* Quia iam instabat partus, quando sedata persecutione, & bapti-

& baptizato Constantino Imperatore debuit Christus orti in imperio Romano Dominus, & Rex, secundum cuius instituta oportuit illud Imperium, & omnes in omnibus terris viuere deinceps, atque omnes status publicos administrari. *Et visum est aliud signum in calo.* In Ecclesia visum est aliud signum contrarium superiori. *Et ecce draco magnus rufus habens capita septem, & cornua decem, & in capitibus suis diademata septem.* Tempus illud tertiae aetatis, quod non videtur venire in aetatem, parum durauit, fuit tempus veluti illud quod stetit Adam in Paradiso antequam peccaret. Nam statim adfuit aetas quarta veluti deglutiens tertiam, atque natus est Antichristus cognitus Christo, & hic ostensus Ioanni. Describitur igitur hic totus status Papisticus, seu Antichristi. Ut verò verba exponantur, & sententia habeatur, ratio Prophetica, & omninò tractationis in omnibus diuinis scripturis est ante oculos habenda. Nam quae hic dicuntur, si volueris referre ad initium Papatus, nescio quomodo poteris te expedire: si recordatus fueris Deum, ut ait Propheta, nuntiare futura, & saepe initio poni extrema, & interdum vniuersa vniuersi temporis complecti, tunc poteris cognoscere, quae de capitibus & cornibus dicuntur, pertinere ad finem Papatus; & quae de cauda, ad principium. nam Papa initio non ostendit caput. si enim ostendisset, fuisset cognitus, ut nunc fuit vulgò cognitus: nec in progressu temporum se omninò aperuit, sed in fine, quando contra praedicationem Euangelicam secundò repetitam à Christo, extulit Papatus contra Christum septem capita,

capita, & decem cornua, vt videbimus cap. 16, & 17. Ponitur verò hic initio qualis tunc debuit apparere dum rationem retinet Propheta in tractandis rebus Propheticam. in qua Deus significatur cognoscere, & videre tam futura, quam presentia; tam finem & exitum rerum, quam principium, & omnem progressum: atq; vt indicetur Papam talem propè semper ante plurimos annos fuisse, qualem in fine se omnibus aperiet: & non solum Papam; sed & eos qui cum Papa coniuncti fuerunt in eodem Papatu. Describitur igitur hic Papatus, & vocatur Draco: qui draco infra dicitur Diabolus, & Satan: de quibus singulis post dicemus. In hoc dracone tria genera personarum sunt consideranda. Papa cum suis praelatis: Imperator cum regibus, & regulis illis qui Papam tyrannidem eueherunt, & tutati sunt: Diabolus cum suis Angelis. atque ab illorum capite appellatur hi omnes Draco. huiusmodi imaginem habes in libro quarto Esdræ, vbi in vna aquila trium capitum, & duodecim alarum, octoque subalarum, habes totum statum populi Christiani in vno Papismo. Septem ergo capita septem Papæ sunt, quos ostendimus cap. 16. qui contra prædicationem cæptam in Luthero ostenderunt se apertos oppugnatores Evangelij. & quod fecerunt hoc toto tempore prædicationis distincto in septem tempora septem Papæ, & Ecclesiastici, similia fecerunt plurimi alij antè. Septem capita videntur poni, quæ ferantur contra ea quæ sunt operis Spiritus sancti, & Christi Iesu in suo secundo aduentu. Decem cornua si in capitibus considerentur septem, vt in singulis capitibus

capitibus sit vnum cornu, restabunt tria cornua. vnde ego ita distinguerem, vt septem capitibus, quæ septem bestia infrà dicuntur, dentur septem cornua; alia tria dentur Papis illis tribus, qui infrà signantur sub quaccitatione trium ranarum, & ita in decem cornibus cognoscemus principes, qui fulcierūt, & tutati sunt Papam, & Papatū, suis opibus oppugnantes verbum Euangelicū, & Euangelicos. in numerum quorum veniunt omnes qui tutati sunt, & promouerunt Papatū annis superioribus contra Dei legem decem præceptorum, agentes cum Papa euerfore illius, & sua libidine de illa statuete. Septem autem diademata in septem capitibus sunt dignitas & authoritas, quā retinuit Papa apud principes vsque ad concilium secundum Tridentinum: in quo cum disceptaretur de summo pontificatu Papæ, probabatur ille Antichristus. quod post aduentum Christi cesset summus Pontificatus in Ecclesia, ac populo Dei: quod ipse sit solus, & in æternum summus Pontifex. vnde nemo possit præter ipsum esse. qui si sit, non possit alius esse quàm Antichristus. Ergo qui coniurati fuerunt cum Papa, fuerunt cum ipso Antichristi, & vnus Draco. Is ergo est Draco quē vidit Ioannes septem capitum, & decem cornuū, & septem diadematum. qui antè non fuit vulgò cognitus, nisi nunc à pluribus, & breui ab omnibus cognoscetur. cognosces præterea Papatū esse Draconem ex illo adiuncto rufus, siue ignitus. si contēplatus fueris eum rufum, seu rubeum, cognosces eum in bestia purpurata cap. 17. Vnde Sybilla Erythrea in epistola ad Græcos, loquens

de ortu Papæ, ait: Gallus modicis accubans ouis, pallium nigrum vertet in rubeum. & in oraculis priuandus Papa nuntiatur ornatu purpureo, & susceptorus iterum palliū nigrum. si ad verbum ignitus respexeris, ibi videbis opus Draconis, quod quidem est comburere omnes Euāgelicos; qui etiam excommunicauit omnes vt hæreticos, qui se Euangelicos appellarunt. quod fecit Paulus tertius anno 1543.

Et cauda eius trahit tertiam partem stellarum.

Hic intelligimus hominem in morte Christi liberatum à peccato, & per afflictiones ductum in hortum voluptatis, in statum liberum & felicem, fuisse vt Adamum tentatum à Diabolo. cui quidam restiterunt, quidam paruerunt, & ederunt ex arbore boni & mali; ex arbore sito in medio paradisi, ex arbore vitæ. cū primum Christiani obtinuerunt Romanum statum, & alios alibi, debuerunt Episcopi & Ecclesiastici constituere statum Ecclesiasticum secundum præscriptum Apostolorum, atque expositam præbere legem Dei Regibus, & Rebus publicis, vt esset regnum Dei & Christi Iesu, dum omnes viuerent secundum legem Dei, qua & omnes principes & magistratus administrarent. quod non est factum: sed legibus Imperatorum, & decretali Papæ administratus fuit vterque status. Itaque edimus hætenus ex ligno scientiæ boni & mali, dum iussu, & vetita nostra valere voluimus, non quæ sua Deus solūm voluit suscipi. hic non colligam loca multa ex verbo Dei, in quibus Deus suam legem tantūm vult esse propositam omnibus. id quisque potest facere, & nouit,

& nouit, qui diuinas scripturas legit. cognoscamus ergo nos omnes peccasse in Patrem, qui aut sanciuimus leges populis, aut legi hominum paruimus, dū legi Dei debuimus parere. est enim Deus solus, qui habet scientiam boni & mali. quisque simplex vir nouit patrisfamilie esse, iubere, & vetare; non filiorum, non seruorum. antequam suscepissemus legem Dei, & Christū Iesum, oportuit parere legi Dominorum nostrorum. si iam facti sumus Dei patris, ac Christi Iesu; acceperimus eius legem, cui parere astricti sumus iuramento in Baptismo, tam principes quàm priuati; quomodo potuerunt magistratus aliis legibus, quàm Dei administrare? nos aliis legibus parere, quàm à Deo latis? Aduertamus & peccatū in Filium. iustum est, ne quisquam ederet ex ligno sito in medio paradisi: quod fecit Papa. Cū sæpè nuntiasset Christus suam mortem breui futuram, statim cogitarunt Apostoli de primatu quisque sibi illum arrogans post mortem Christi: Christus autem illum omnibus, & singulis prohibuit: & si sit in statu regio primatus, non ita dixit oportere esse in Ecclesiastico. vnde nec Petrum, nec alium ex Apostolis legimus retinuisse primatū aliquem. Vnde & grauius peccabit, qui se pontificem maximum faciet, vt dixi, & dicetur infra. Cū res sit tam facilis, & aperta, mirum est, fuisse tandiu contentionem de primatu in Ecclesia, quem detestatus legitur sanctus Gregorius. In Spiritum sanctum peccatū est quoq;, quando edit quis ex arbore vitæ. dixit Christus: Accipite Spiritum sanctum, & quoruncunque remiseritis peccata, remittentur eis. hoc est, aiunt doctores sancti, Spiritus est qui

temittit. Papa autem quod est Spiritus sancti, sibi tribuit, indulget suis indulgentiis peccantibus: indulget & in purgatorio his qui in mundo peccauerunt. nec verò solùm peccat Papa hac in re; sed & qui Papæ credit, vt quod est Spiritus sancti, Papæ tribuat. in hæc peccata induxit Draco Papam, Ecclesiasticos, principes, & populum: ex quo fonte flumina prodierūt peccatorum. vt dum peccatum est in Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, inueniamur prolapsi in voraginem peccatorum.

Tertiam partem stellarum cali. Hic monitos volo omnes, me nō accusare omnes Papas, omnes Ecclesiasticos, omnes Imperatores, omnes Reges, omnes populares sub Papatu: non enim sermo hīc est de omnibus; sed de tertia parte, quæ excidit è cælo, deseruit Ecclesiam Apostolicam, & secuta est vitam priorem gentium. Fuerūt ante Syluestrum, & post boni Ecclesiastici: fuerunt & pij Imperatores, & Reges: ex populo plurimi se in cultu Dei cōtinuerunt, vt statim dicemus. Verùm nunc non possunt nō venire in reprehensionem illi, qui nō credūt prædicationi, & illā oppugnāt. vt magis infrà ca. 16. & 17. patebit. *Cauda.* Restat vt dicamus de cauda. Si parum peccatum est initio, ita vt nec cognitum fuerit peccatum, tamen illud creuit semper, vt historia docet, vt peruenerit ad eam scruitiam quam vidimus nostro tempore, & videmus. dolo & simulatione pietatis antè multi ostēderunt se pastores, qui fuerunt lupi; ministros Christi, qui fuerunt Antichristi. Quando caput non videbatur serpentis, sed cauda tantùm agebat, non cognoscebatur: nunc capita extulit,

tulit, & illum apertū Antichristum conspiciamus. *Et misit in terram.* Paulatim facti sunt Ecclesiastici multi profani, gentes vt antè, carnales, studiosi pecuniarum, & voluptatum, ambitiosi, consecutores altiorum graduum, admirantes tyrannos, contemnentes Euangelium, & suum munus. *Et draco stetit ante mulierem.* Ecclesia tempore Syluestri debuit parere regnum Dei, & habere in eo Christum Regem regum, verū Satan persuasit pulchrum esse non habere Dominum, sed dominari aliis; suis legibus, & suo motu proprio administrare, & agere omnia. Mali ergo Ecclesiastici & politici prohibuerunt bonos ne constitueretur regnum Dei: his restiterunt dolo, & vi ingredienti ipsi in administrationem: ita verò venerunt contra bonos, vt si Christus adesset, illum iterum crucifigerent. doceat historia quomodo Papatus persecutus sit semper, & interfecerit viros bonos, ipsum in viam reuocantes.

Et peperit filium masculum. Prædicarūt quidem & in initio, & deinceps, pij viri Christum Dei filiū heredem vniuersorum, cui debebatur ius primogenituræ, vt esset Dominus & Rex mundi: atque suis legibus & institutis administraretur status Ecclesiasticus & politicus, non decretalibus Pontificiis, non legibus Imperialibus.

Qui rectorus erat omnes gentes virga ferrea. Ecclesiastici debuerunt persistere in prædicatione, & eam dilatare per omnia loca, vt fecerunt Apostoli, & martyres; non cessare ab ea, donec totus mundus venisset sub regnum Christi: principes autem tueri Christianos contra omnes aduersarios,

rios, postquam & Christianorum fuit magistratus, & is omnibus modis legitimus. verum quod non fuit tunc factum, fiet nunc, & virga ferrea aget Christus, quæ continentur Psalmo secundo. ex capite autem septimo, & octavo, & nono Isaia patuit ratio, quare filius Dei, qui natus fuit ex Maria virgine, dicatur nunc à Ioanne natus è muliere post plusquam trecentos annos. vt scilicet ostenderetur tempus quando Christus debuit restituere regnum Dei dictum Israëliticum, ac illud sibi sumere, in eoque se suis legibus administrare, ac ministros habere principes suæ legis. *Et raptus est filius eius ad Deum, & ad thronum eius.* Dum autem facti sunt mali ministri Antichristi, ac se Christos & Deos constituerunt in Ecclesia, & regno Dei; cessit illis Christus ad tempus, ac dedit locum Antichristo, vt suum tempus expleretur in terris, regnaret tamen ipse cum Patre: ac sine suo nutu nihil fieret in terris: vêturus deinde, & prædicaturus iterum Euangelium in toto terrarum orbe: atq; iudicaturus per illum viuos & mortuos: puniturus totum statum Antichristum. *Et mulier fugit in solitudinem.* Postquam boni non habuerunt locum in administratione, occupantibus malis illam, continuerunt se in verbo Domini retinentes Euangelicum cultum. Ac dum mulier dicitur acta in solitudinem, nõ solùm intelligo viros illos, qui abhorrentes à vita Ecclesiasticorum, & aliorum vitam alienam à Christiano homine ducentium, se in diserta receperunt; sed & alios priuatos, & illos qui fuerunt in aliquo munere, & magistratu, & illos reges qui piè vixerunt;

inte-

integreque, vt tempora tulerunt, se gesserunt. intelligo & illos qui in Psalmis sæpè vocantur absconditi. qui maiori vi Spiritus præditi, magis quàm alij recesserunt à communi cultu, & vita Papistica: qui in intimis animis nutriuntur verbo Dei, ac furtim rapiunt ex sacris codicibus cibum, vsque dum iterum veniat Christus, qui publicum, & liberum restituat cultum Euangelicum. *Diebus 1260.* capite superiori dictum est de his annis, seu tempore, ad quod nunc peruenimus.

Et factum est prælium magnum. Ex his quæ nunc sequuntur quisque aduertere poterit, non debere videri admirabile, quod diximus, capita septem, & cornua decem bestię spectanda esse in fine, & caudam initio. nam hinc tria tempora, & tria facta, & plura nomina diuersorum diuersorum temporum, & ætatum conducuntur in vnam narrationem. tempus, & factum Angelorum peccantium; tempus, & factum Ecclesiasticorum, qui defecerunt à Christo ad Satanam, & facti sunt Dracones, Diaboli, & Satanæ: & simul totum tempus, & bellum Antichristi contra sanctos. Primùm Michael & Angeli eius dicuntur præliari cum Dracone, & cum angelis eius, vt simile factum ostendatur illius temporis, & huius. imò & eosdem esse qui præliantur, non solùm quia pij sunt boni Angeli, & mali horum aduersarij; sed & quod susceperunt hi initio semen serpentis, dicti sunt filij Diaboli, & Satanæ; & deinceps, qui secuti sunt ex eodem semine, atque maximè nunc Papistæ illi, qui veniunt contra prædicationem Euangelicam: qui quæ iterum ederunt è ligno, quod est in medio paradisi cum Papa, & cum

tyrannis . pro vno spiritu immundo eiecto sunt ingressi septem mordentes septem capitibus, & vorantes Evangelicos. tria autē sunt tempora pugnae Papistarum cū fidelibus. in initio Papatus, quando apparebat cauda; in progressu Papatus, quando videbatur cauda, & certa longitudo corporis; in fine, quando extulit nunc vasta bestia septē capita aperientia os cōtra prædicationem Evangelicam, quæ septem capita narrantur cap. 17. nomine septem bestiarum. his tribus temporibus fuit idem semper draco antiquus: sed primo tempore parum, & à paucis cognoscebatur: in progressu temporis quotidie magis ac magis corpus apparebat: ac pluribus ipse se declarabat, donec tandem nostro tempore visus est totus draco, cauda, corpus, & septem eius capita, & palàm iam vbique Antichristus vocatur. Dum Angelorum pugna commiscetur cum nostra, eadem causa ostenditur occupandi locum Christi, & Dei patris. vnde Papa, & Papæus tyrannus ita in Isaia loquens inducitur: Cælum ascendam, super stellas Dei exaltabo solium meum, & sedebo in monte Ecclesiæ in lateribus aquilonis. & iccirco ad idem iudicium Angeli mali, & Papistæ, vt ait Petrus, seruantur. Et simul cognoscimus Michaelē Angelum Christi, & omnem militiam Angelorum eius pugnare nobiscum, & adesse nobis contra Papam, & Papatum. & ego de hac re me testem profiteor. Non repetam iam pugnam Papatus ab initio ortus Antichristi vsque ad hæc nostra tempora, quibus pugnatur in Gallia: historia illa continebit. quòd verò hæc pugna intelligenda sit de nostro tempore, docet Daniel cap. 12.

Neque locus inuentus est eorum ultra in celo. Iam ab initiis tyrannidis Papatus Antichristus cū suis fuit eiectus ex Ecclesia, nec ultra fuit apud ipsam Ecclesia. eiectus, inquam, fuit vt Adamus è paradiso: & Lucifer è celo. quod autem Papa non sit Ecclesia, probatur cap. 2. Ose. & nunc tandem apparebit. *Et proiectus est Draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur Diabolus.* Quis nā sit Draco iste, discite à Jeremia cap. 51, vers. 34. discite quomodo vorauerit Ecclesiam. Magnus autem dicitur, quòd magnitudo eius extendatur ab Adamo ad Cain, & omnem semen eius; ad Esau, & omne semen eius; ad Pharaones, Saulos, Scribas, & Pharisaeos; ad Papam, & Papatum, pertingens ad Gog & Magog vsque ad tartara, ad postremum tempus iudicij Christi: serpens antiquus, qui Adamum & Euam decepit, atque genus humanum perdidit. Qui vocatur Diabolus, calumniator, vocans hereticos omnes qui se non adorant: peruertens diuinas scripturas: bonum malum, & malū bonum faciens: se esse lucem mentitur, atque omnes præter se esse tenebras arguit; & talia.

Et Satanas. Qui aduersatur, & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut colitur: iactat se esse supra Concilium, se esse Ecclesiam: non esse credendum Euangelio, nisi Ecclesiæ credatur, hoc est, sibi. Ab initio Papatus serpens & diabolus semper extitit fraudulentus, & calumniator: nunc in secunda prædicatione Christi aperit se Satanam, qui antè latebat. & tandem vnus & idem, qui fuit, & est, & erit, apparet nunc Lucifer, Serpens, Diabolus, & Satanas in vno Dracone, qui in Papa, & in

Papatu conspiciatur. *Qui seducit totum terrarum orbem.* Non repetam dolos Papatus ab initio: sunt historiae & libri de Antichristo scripti, & de fraudibus Papæis. cap. 17. dicam de duobus conciliis Tridentinis. Per Papam verò fit, vt populus Christianus versetur in erroribus, ac perpetuis bellis exagitetur: per ipsum factum est, vt Euangelium non excurreret per vniuersum orbem: fama verbi Dei, & pij cultus vocabantur gentes ad Euangelium: quod verbū per Papam & suos Ecclesiasticos malè semper audiuit, & audit. *Et proiectus est in terram.* Dū draco traxit ad se in terrā tertiam partē eorum qui erant ex Ecclesia, quales facti sunt Ecclesiastici Papæi, nouerunt ipsi; & patet videntibus. Si odio ducti scriberemus, campus hīc datur magnus dicēdi de terrena eorum vita. tantū illud sit dictum, vt sementem fecerit quis, ita metet. *Et audiui vocem magnam.* Videlicet Christi clamantis in suis seruis conclamata ab Apostolis, & Prophetis illa, quæ sequuntur: quæque sæpè antè fuerunt ab aliquibus piis monita, & proposita instare. *Tunc facta est salus.* Hæc sunt aperta: sed illud attēdendū, quòd hæc perfecta conspicientur in innouata Ecclesia: interea pronuntiantur esse antequam fuerit Papatus. quia ita sunt statuta apud Deum, vt vidimus cap. 2. Ose. & alibi. Apostoli eadem nouerūt: & pij ita senserūt futurum tāquam rem peractam, & perfectam. vt spoliandus esset Antichristus, ac ipsi auferenda, quæ sibi vendicauit, Christi: vt salutem, virtutem, regnum, potestatem. dicitur salus facta Christi, quia in Papa Diabolus mēdax sibi tribuit salutem nostram, & à Papa vult haberi remissionem

missionem peccatorum: in Papatu tantū futurum otium, tranquillitatem, liberationē à malis, & beatam vitam. dicitur Virtus, propter cornua, propter principes & reges in Papatu coniunctos, per quos vi obtinet Papa vbi authoritate non valet. dicitur Regnum, quia regnū Christi vult in Papatu suum esse Satan. dicitur Potestas, quia quicquid est Christi, sibi id tribuit Papatus, summum sacerdotium, administrationem Ecclesiæ, ac status populi Christiani: potestaté iubendi, & vetandi, quæ sunt verbi Dei, & quæ sunt talia. Et si aliqua ex his dantur hominibus, vt administratio Ecclesiæ, & status populi Christiani, dantur vt eorum quæ sunt Christi, non Satanæ. *Proiectus est accusator fratrum nostrorum.* In principio Iobi vidimus calumnias Diaboli contra pios: hic possumus intelligere accusationes & calumnias Papistarum, qui vocant Euangelicos hæreticos, rebelles, seditiosos, atque in tota Ecclesia Christiana, quæ est ante conspectum Dei, quam conspicit Christus, illos reos faciunt, & occidunt.

Die ac nocte. Inter pios & bonos, atque inter impios & malos, faciunt reos viros Euangelicos; suppliciis ac morte afficiunt.

Et ipsi vicerunt eum per sanguinem Agni. Euangelici restiterunt mendaciis Papæ, quod nouerint salutem suam in sanguine Christi, non in Papa esse positam: & quod nouerint verbum Euangelij verum, quod quidem ipsi cōfessi sunt, atque Papam, & in Papa Satanam mendacem. Itaque verbum Dei, ac Christi Iesu tutati sunt, vt non recusarint mortem in eo defendendo: certarunt, ac virtute Euangelij, quæ est per sanguinem Christi, extiterunt

runt victores. *Propterea letamini, cali, & qui habitatis in eis.* Hęc exultatio cum semper esse debuerit in animis piorum, quod pro veritate Christi tuenda passi sint, id fiet maximè in innouata Ecclesia: vt publica & vna omnium voce in omnibus locis populi Christiani, & tandem in toto terrarum orbe existat hęc exclamatio, & triumphus.

Va habitatoribus terra, & maris, quia descendit Diabolus. Hęc respiciunt totum tempus Papatus, in quod Diabolus venit obtinens statum Politicū & Ecclesiasticum externum, vt in hoc perdat omnes, quantum possit. *Habens iram magnam, &c.* Ira magna Diaboli conspicitur in Papistis crudelibus. Cum videat Diabolus instare tempus vt restituetur regnum Israeliticum, regnum Dei constituetur in terris; Christus regat illud, & Ecclesiam, nouo adducto ouili, quod occupet totum orbem, vnde sit ipse ejiciendus; ira incenditur magis ac magis semper: ac interea, quatum potest, conatur perdere omnes Euangelicos. Et quod nunc vidimus factum à Satana, factum fuit antè semper in tyrannide Papæ: semper suspicio torset Papam & ecclesiam Romanam, ne quis conturbaret suum statum, ne adduceretur regnum Christi, reuocarentur quæ sunt Christi, & ecclesiæ Apostolicæ in populum verè Christianum.

Postquam vidit Draco quod proiectus, &c. Postquam vidit factam diuisionem Diabolus, vt Euangelici sint à se separati, nec nisi tertiam partem stellarum potuerit sua cauda draconica in se trahere, seque non habere potestatem nisi in terrenos homines, contulit omnes vires suas & versutiam

tiam in persecuēdo & necando illos, qui doctrinam Euangelicam & Apostolicam retinuissent.

Et data sunt mulieri alæ duæ aquilæ mag. Hic significatur fuga velox, & magna; longaq; propter vim bestię separatio, quæ fieri oportuit ab impuro, & malo regno Papistico. Et cum in varia & diuersa loca ad dexterã & ad sinistrã dispersi fuerint Evangelici deserta petentes, in duobus locis mihi videntur maximè ostēdi, in valle Angroniana in regione Pedemontana, in agróque Auinioniēsi. sunt qui sentiant alteram alam fuisse extēsam in Bohemos. Quæ religio fuerit Valdensium, eorum confessio typis impressa docet. *Vt volaret in deserta.* Valdenses quidem coluerunt deserta, vt nunc quoque colunt. Verum non solum qui extra vrbes sunt, huc intelliguntur, sed & qui sunt in vrbibus seruiētes spiritu Christo. Debuerunt viri Evangelici deserere terras Papistarum, qui potuerunt id facere: carere illorum commodis, & superbia, luxúque vitæ: quod præceptum fuit cap. 13. Leuitici. dicitur volare in desertum, vt alludatur ad desertum, in quo fuit populus Israeliticus à Deo nutritus, & altus. & alæ duæ dicuntur datæ, vt dicitur Exodi cap. 19, vers. 4. Tulerim vos super alas aquilarum. Atque is locus est Ecclesiæ, vbi fideles pascuntur à Deo spiritali cibo; verbo, & vita Christi. Vnde existimo factum, vt tantus numerus Christianorū olim deserta petierit, non tam vt vitaret sauitiam tyrannorum, quàm vt discrimen ostenderetur inter Christianos, & Christianos. vt Ecclesiastici fruerentur regnis & voluptatibus turpibus; simpliciores Christiani deserta colerent, ac durè viuerent,

rent, vt pudere deberet opulentos, & lasciuientes Ecclesiasticos; tametsi deinde & simpliciores attracti sint in caudam, & in corpus serpentis. vt nunc Dominicani sunt dentes draconis, & septem bestiarum, virusque serpentis, ac satanæ.

Tempus, & tempora, & dimidium temporis. Repetit tempus 1260 annorum. nam in tempore intelliguntur mille, in temporibus ducenti, in dimidio temporis sexaginta: de quo toto numero dictum est antè. Franciscus Petrarca in cantione *Spirto gentil*, ita videtur intellexisse numerum 1260 dierum: veluti alij Prophetæ noui interpretati sunt. qui Petrarca scripsit in toto eo libro de hac muliere ducta in deserta loca, non autem de alia, vt crassa ingenia voluerunt.

Et eiecit ex ore suo. Papa dedit his qui secum coniuncti fuerunt multos fructus Ecclesiasticos, opulentos Episcopatus, & Abbatias, & alia. & simul iisdem bonis voluit corrumpere viros Evangelicos. qui verè Enangelici fuerunt, retraxerunt se: qui non longè recesserunt à Papatu, acceperunt huiuscemodi bona, propter quæ coniunxerunt se Papæ, & venerunt in caudam serpentis, decepti fuerunt vt Adam & Eua: gustatoque ligno quod est in medio paradisi, auersi sunt ab Euangelio, & perierunt. hoc autem tempore maximè effundit draco Papæus flumen, & largitiones suas, quibus suffocet omnes in omnibus locis. verùm qui terrei sunt imbibent illas, non autem pij viri.

Et iratus est Draco aduersus mulierẽ. Papatus iratus semper fuit his qui secum non fecerunt, & reuo-

reuocarunt se ad vitam Euangelicam, & disciplinam Apostolicam; atq; ad suum munus, & opus. Si venissent in illorum manus discipuli Apostolorum, si Apostoli, si ipse Christus, idem egissent erga hunc & illos, quod Scribæ & Pharisei, quod tyranni: siue ita tractassent, vt Ioannem Hussium, & Hieronimum Pragensem. quia verò non potuerunt attingere mortuos, persecuti sunt semper omnes viros Euāgelicos, & prædicatores, & prædicationi credentes. Intelligitur & ita hîc locus. Cùm non posset Papa, & Papatus sine manifesta vi Antichristica contra Anachoritas, & similes quicquam grauius statuere, persecutus est filios, hîc est, eos qui continuerunt se & retraxerunt à Papismo, atque prædicarunt veritatem verbi Dei. *Et stetit super arenam maris.* In perpetua custodia fuit Papa, Papatus & Ecclesiastici, ne quis contra se loqueretur, & ageret. steterunt super arenam maris, vi politica & tyrannica munierunt se, & parati fuerunt ad deuorandos pios, & ad se pertrahendos parum fidos Christi.

Argumentum in Cap. 13.

Progressus Papatus describitur, atq; Antichristicus eius status cōfirmatus ætate quinta per Carolum magnum. vt suprema authoritas in Ecclesia, & in populo Christiano esset penes Papam. *Et vidi bestiam è mari ascendentem.* Hîc mihi videtur describi finis quartæ ætatis ducta prima ab Ecclesia Apostolica; item ingressus in quintam, atque eius progressus. Quinta hæc ætas tribuitur tota animali, & hominib⁹ more belluino vitā ducentibus. mare autem hîc ponitur tum pro omnibus

bus generatim hominibus, qui sunt sine spiritu, ac Dei cultu; tum pro omnibus in Papatu sine verbo Dei more belluino, ac impiarum gentium uiuentibus, ut vidimus cap. 1. Gen. in die quinta. Hæc ergo vita belluina visa est in Papatu maximè ætate quinta. & tunc visa fuit impietas in toto propè populo Christiano veluti in mare inundate, & circunvoluere omnes. inde visa est bestia domina maris ascendere, & ostentare se, ac minari omnibus uiuentibus in mari: hoc est, in toto populo Christiano. *Habentem capita septem, & cornua decem, & super cornua eius decem diademata, &c.* Hic describitur separatim Papa. sed quia potestas est vna, & vnum corpus Papa & principes Papæi; & quia dicitur deinde, Et dedit illi Draco virtutem suam, & sedem, & potestatem magnam; videndum est prius, quomodo de omnibus coniunctim dicuntur hæc, quæ hic dicuntur de bestia, deinde de Papa separatim. Diximus septem capita esse septem Papas, qui restiterunt hoc tempore prædicationi; & occidit omnes Papas, & potestatem Papalem, quæ antè semper oppugnauit Euangeliũ. nam Papa prædicauit se caput omnium, & ut caput susceptus fuit à toto Papismo. decem cornua diximus fuisse principes, qui armis pugnarunt contra agnum hoc nostro tempore; atq; simul apparuerunt fuisse omnes principes, quibus antè vsus est Papa ad opprimendos viros Evangelicos omnibus temporibus. Coniunxerunt autem se Papa, & principes Papæi, & quisque quod suum erat quadam ratione & certis temporibus tribuit alteri, atq; ita factus sit vnus Draco. Quadam alia

ratione

ratione quisq; quod suum est assumit: item quod est singulorum. princeps Papista, vt sit in suo munere tyrannus, & non minister; concedit de suo imperio Papæ: Papa vt retineat statum Antichristicum, communicat principibus authoritatem Ecclesiasticam. Ita verò factum est, vt Papa & Ecclesiastici facti sint politici, & politici Ecclesiastici. illi, quorum munus erat adolere incensum, gestent gladium; isti adoleant incensum, quorū fuit gestare gladium. atque hæc factitata sunt maxime nostris temporibus. vt Papæ, & singulorum principum papistarum simul multiplex esset potestas: & quisque separatim multiplicem potestatem sibi vendicaret. quam multiplicem, & omnē in se vnum tandem conuertit Papa: vt quæ multiplex fuerat, vna in se sit: atque multi tanquam membra in vnum corpus coëant, cuius sit ipse caput: omnesq; sibi pareant, sibi ministrent: ac tandem omnis omnium papistarum authoritas sit propria vnus Papæ. super sua capita septem gestet septē diademata, retineat authoritatē perpetuā & potestatem in omnibus Ecclesiis: gestet super decem cornua decem diademata; retineat omnem authoritatem & potestatem, quæ sit omnium principum Papistarum politicorum. vnde statim additur: Et dedit ei Draco virtutem suam, & sedem, & potestatem magnam. Nos hoc tempore vidimus septem capita Papæ a Leone vsque ad Pium quartum. vidimus sua septem diademata in omni authoritate & potestate, quam sibi tribuerunt in omni re Ecclesiastica. vidimus decem eorum cornua, principes Papæos pro ipso pugnare. & tandē

T vidimus,

vidimus, & videmus nutu Papæ omnes principes Papæos administrare rem bellicam contra Euangelium. *Et super capita eius nomen blasphemia.* Et in super sedeat in templo Dei tanquam Deus, & extollens se supra omne quod dicitur Deus, non solum supra omnes reges terræ. Quicquid Antichristicè agit, tanquam sit Deus, iactat se agere. Pius quintus erit hîc audiendus in sua forma iuramenti. *Et bestia, quam vidi, similis erat pardo.* Similis erat pardo quatenus multiplex, & varia, seu diuersa, & cōtraria erat in Papa authoritas, quam dixi: item quatenus dolo, malitia, & fraude tutatus est statum papæum. *Pedes eius ut pedes vrsi.* Terrena consecretando, terrena lingendo, & sugendo vndique. *Et os eius, ut os Leonis.* Minans confractionem, & vastationem omnibus sibi non obsequentibus. *Et dedit ei Draco virtutem suam, & sedem suam, & potestatem magnam.* Dedit virtutem suam, ut esset pardus varius; ut cum esset Ecclesiasticus, præbyter, & Episcopus, esset & summus pontifex Romulæus, item princeps politicus, dux, & miles. dedit sedem suam, permisit magistratum causidicum, & litium; item inquisitorium, vbi vrsina iracundia, & libidine infinita ageret, vitam & bona raperet. *Dedit potestatem magnam.* Hîc non dicitur suam. quia politici cum dederunt authoritatem suam politicam Papæ, & loca sua iudiciorum, dederunt deinde potestatem maiorem, quam in ipsis esset. Ut scilicet liceret fidem datam fallere, agere nullo seruato modo, & iure; pervertere diuinas & humanas leges: facere sua iudicia, & sua tribunalia speluncam latronum, ut

ait Ieremias, vt quātum vi leonina posset, tantum
 comminueret, & perderet, vt cædes etiam vniuer-
 sales hominum faceret.

*Et vidi vnum ex eius capitibus abscissum in mortem,
 & plaga mortis.* Hic significatur Leo quartus Pa-
 pa, qui expulsus Roma à populo & à clero, profe-
 ctus est in Galliam : & ita egit cum Carolo ma-
 gno, vt magno exercitu veniret Romam. ibi Ca-
 rolus reponit Papam in primam suam & maio-
 rem adhuc tyrānidem. Papa creat Carolum Im-
 peratorē : hic imperator auget authoritatem Pa-
 pæ. Summū pontificem, & Vicarium Christi vult
 appellari, & reliqua, quæ infrā dicuntur, vbi agi-
 tur de bestia è terra ascendente. caput ergo occi-
 sum in mortem est, expulsio Papæ Romā : curatio
 plagæ, est restitutio eiusdem in urbem per Caro-
 lum. Quod verò caput vnum dicatur abscissum,
 signatur tempore vno desisse Papam. quamuis
 enim dixerimus initio superioris capituli in se-
 ptem capitibus intelligi septem Papas, qui essent
 oppugnaturi prædicationem cœptā in Luthero,
 diximus etiam tempus & Papas ab initio tyrāni-
 dis Papæ vsque ad eandem prædicationem ve-
 nire in illum numerum septenum. vt vbique &
 semper cognoscatur in papatu longus Draco, &
 Antichristus, insurgens contra Ecclesiam Christi,
 & Euangeliū : qui Antichristus expulsus tempore
 Caroli, fuit deinde restitutus. *Et admiratio fuit
 in vniuersa terra post bestiam.* Et fuit tam magna
 rei indignitas & scelus quod commisit Carolus,
 vt omnia secula admiratura sint tantum facinus :
 quod testatur historia. *Et adorauerunt Draconem.*

Per enumerationem afferuntur facinora admissa, & memoratur rerum indignitas. Primùm comprobatū fuit, quòd rectè factum sit à Constantino, qui voluerit vt Papa secum adoraretur; & ipse Carolus, vt ad se quoque defereretur adoratio, restituit Papam in priorem idololatriam, vt esset idolum. vnde veniebat adorandus Carolus, qui Papæ dederat vt adoraretur. hinc dicitur, Et adorauerunt Draconem, hoc est Carolū, qui dedit potestatem bestie, vt scilicet adoraretur Papa. vnde sequitur: *Et adorauerunt bestiam, Papam, dicentes: Quis similis bestia, & quis poterit pugnare cum ea?* Cum in ea sit potestas draconica papæa, Papæ scilicet, imperatoris, & regū papistarum, pugnat Papa contra eos, qui se cieciant, potentia papæa sibi data, & imperatoria, & regia: vt nec populus Romanus, nec Ecclesiastici potuerint tunc resistere vi papææ. *Et datū est ei loqui mag.* de sua potestate, & facultate. non est hīc necesse numerare singula omnibus nota. quòd omnia possit Papa, quòd sit supra Conciliū, supra Euāgelium; quòd sit Deus, quòd summus pontifex, quòd recta & rata esse debeant quæ suo motu proprio protulit; quòd nō sit subiectus legibus: & talia, *Et data est ei potestas, vt faciat mensēs 42.* Hoc est, vt in bellū concitet totum populum Christianum, adducat tempestatem illam magnam, cuius nulla vnquam fuerit similis, aut futura sit. de qua cap. 11. dictum est. quòd Papa calcabit Euangelicos 42 annos, vt antè ab initio tyrannidis papææ calcavit vsque ad illud tempus, quando deinde adducet perturbationes bellicas, & tempestatem, quam dixi.

*Et aperiet os suum in blasphemias coram Deo. Quæ vidimus facta hoc tempore, dum prædicatum est Euangelium, vt Papa negauerit esse Euangelium, vocarit illud hæresim, suam doctrinam cõtra Euangelicam proposuerit, & talia. nam quæ egit, & locutus est nostro tempore, eadem locutus est, & egit contra Euangelium, & Euangelicos, postquã confirmatus fuit in tyrannide. & hîc repetatur historia eorũ quæ egit suo tempore Leo quartus. & deinceps alij: quæ tempore Albigeriorum, quæ contra Ioannem Hussium, & Hieronimum Pragensem, & alios. vnde sequitur. *Et datum est ei bellum facere cum sanctis.* Hæc nota sunt, & apparet quinam fuerint Antichristi. nam Papa, & Papi fuerunt qui bella gesserunt causâ religionis, non illi cõtra quos bella fuerint suscepta. *In omnem tribum, & ling.* Contra Gallos, Italos, Hispanos, & omnis generis homines suscepit Papa bellum, qui cum non adorarant. *Et adorabunt eum omnes qui habitant terram.* Omnes terreni, omnes Papistæ qui non sunt Christi, adorauerunt Papam, & iurarunt in Melchom, vt ait Propheta. iuramentum quod exigebat Pius quintus, ostendit has omnes blasphemias, & bella, & persecutionem, quæ vidimus. quis vnquam & tam diu fuit adoratus præter Papam? non erit ergo Papa, de quo fit hîc sermo? *Si quis habet aurem, audiat. Si quis in captiuitatem duxerit.* Ostendit hîc Ioannes se loqui de toto tempore tyrannidis Papæ, dum à Leone quarto descendit ad perturbationes nostras, & ad tempus iudicij. nam vbi auris ad audiendum vocatur, significatur non vnum tan-*

tum tempus intelligendum Leonis quarti ; sed & tempus secundi aduentus Domini, quando Papa & Papæi puniendi erunt, & passuri sunt ea mala quæ in Euangelicos intulerunt.

Hic est patientia, & fides sanctorum. Ut sustineant vim papisticã, direptionem bonorum, afflictionem, seruitutem, & mortem, vsque ad iudicium: atque sperent, certoque sciant sanguinarios Papistas eadem passuros, atque Christũ allaturum præmia, & pœnas, vt quisque meritus fuerit. hinc dictum est Psalm. 27. *Expecta Dominum, viriliter age, confortetur cor tuum, & sustine Dominum.*

Et vidi aliam bestiam ascendente è terra. Exponitur quomodo fuerit ætate quinta curata plaga bestię, de capitibus cuius vnum fuerit occisum in mortem. Carolus magnus is fuit qui eius plagam curauit. & dicitur bestia ascendere è terra, vt dicebatur Papa bestia ascẽdens è mari: vt in terrestri intelligas politicum, & in maritima Ecclesiasticum. *Et habebat cornua duo similia agni.* Per hæc cornua existimo signari duplicem vim ac facultatẽ verbi & doctrinæ, atque vim bellicam & potestatem regiam. de facultate & potestate bellica & regia, manifestum est ex his quæ egit, & consecutus est. de vi verbi hic docet Ioannes, & ait: *Et loquebatur, vt draco.* Doctus à schola Parisina loquebatur quæ status papisticus docebat, quæ Papa cum omnibus suis. siue quæ priores imperatores, & reges, qui vt Ecclesiastici, statuebãt vt daretur omnis potestas Papæ. *Et potestatem prioris bestię omnem fecit in conspectu eius.* Si prior bestia intelligatur draco, dicemus Carolum eam potestatem in vrbe Roma-

na dedisse Papæ, quæ ei data fuit in initio à Constantino, siue ab alio imperatore, & rege, siue ab aliis imperatoribus, & regibus: si intelligatur prior bestia ea quæ exponitur alio membro, cuius plaga curata fuit, videlicet Papa, dicemus Carolum fumpisse sibi potestatem papæam omnia efficiendi, etiam proprio motu, vt aiunt, atque tanquam caput Ecclesiasticorum constituisse de Papa, quæ vi potuit, & libido suasit. *Et fecit terram.* Fecit Carolus ille, vt totus status Antichristicus, & omnes qui in eo comprehenderentur, adorarent Papam. *Et fecit signa magna, vt etiam.* Hæc signa quæ hîc dicuntur, existimo esse illa, quæ schola Parisina protulit in suis disputationibus, in miraculis falsis: & præsertim miracula quæ promulgarunt de carne Christi in pane, & de sanguine in vino. & hoc existimo signatum in igne, quem fecerint descendere è cælo; veluti sacerdotes Baal fecerint descendere ignem è cælo, non autem Elias: atq; verum fuerit sacrificium sacerdotum Baal, non autem Eliæ: vera sit cœna Papæ, non Euangelicorum. hîc erunt assumenda quæ dicta sunt in libris Regum de sacrificio Eliæ. & oportet cognoscere quænam schola Parisina reliquerit miracula falsa de hac re. facere autem signa hîc intelligimus, illa efficere, propter quæ Papæ credatur, & eius imperium suscipiatur: dicunturque signa fieri à papatu; quia signa in diuinis scripturis data sunt de secundo aduentu Domini, & de ipso vero propheta, Deut. 18. & illa signa vult Papa de se intelligi. possunt & signa hæc referri ad victorias, quas obtinuit Carolus ille, propter quæ existimatus fuerit omnia rectè egisse,

tanquam is per quem præclara Deus egerit. *Et se-*
ducit habitantes in terra. Hinc deceptus est popu-
 lus Christianus ob illa quæ gessit Carolus in Pa-
 patu. *Dicens incolis terra.* Quemadmodū schola
 Parisina inuexit in populum Christianum multas
 hæreses, & superstitiones, & miracula de Sanctis,
 & de sanguine Christi; sic & persuasit Papam esse
 Summum pōtificem, Deum in terris; atque oport-
 tere omnes illum adorare: iccirco oportere erigere
 imaginem bestię, & papæ Leonis quarti, qui fue-
 rat eiectus è tanta authoritate ac potestate papæ.
 hinc autem non tam ipse Carolus intelligendus vi-
 detur, quàm schola regni Gallicani, quæ bestiam
 erigat, fulciat, & sustentet in toto populo Chri-
 stiano, ne labatur & concidat. Per imaginem exi-
 stimo hinc signari bestiam descriptā cum septem
 capitibus, decē cornibus, & diadematibus dictis
 antè. hoc est, ipsum Papam generatim, non so-
 lum Leonem quartum; ipsum papatum, & quic-
 quid est papismi, credere & suscipere: esse papi-
 stam, profiteri se papistam: reuereri insignia pa-
 pæ, & talia. Dum mortuum dictum est vnum
 caput, quia ponebatur pro certo tempore caput
 illud, mortua erat bestia papalis, nullus erat Pa-
 pa, & cultus papæus, & papismus, eiecto & expul-
 so Leone quarto. *Et datum est illi Carolo ut da-*
ret spiritum imagini bestię. efficeret ut reuiuisceret
 authoritas papæ, erigerentur insignia, & talia.
Et ut loquatur imago bestię. Ut in authoritate sint
 priores Papæ, & omnia illorum acta & decreta.
Et faciat, ut quicumque non adorauerit. Et qui-
 cumque non adorauerit Papam, non iurauerit in
 Papam,

Papam, non fuerit papista, hæreticus habeatur, comburatur, aut alia morte plectatur.

Et facit omnes paruos & magnos accipere characterem. Accipere characterem in manu sua dextera, est iurare in Papam, secundum illam formulam quam proposuit Pius quartus in sua forma iuramenti, vbi dicitur: Hæc promitto, & iuro super hæc sancta Euangelia. accipere characterem in frontibus suis, est profiteri se credere Papæ, & suscipere quæ mandat, & iubet Papa. vt idē Pius quartus in eadem forma iuramenti vult, vt ita iures, quæ tibi præscripsit profitenda. Hæc est fides Catholica, (ita vocat suas hæreses) extra quam nemo potest esse saluus. quam ego confiteor omninò liberè, & verè retineo: atque promitto & iuro me illam retenturum integrè, & inuiolabiliter, & cōfiteri vsque ad vltimum momentum vitæ meæ cum Dei auxilio: ac docere illas alios, & prædicare, & facere, quantum per me fieri poterit, vt retineatur à familia mea, & ab omnibus qui erunt sub mea potestate. hæc promitto, & iuro super hæc sancta Euangelia. habes hîc quid dextera iures, quomodo ore, animo, & opere sis characterizatus. in forma iuramenti Pij quarti, & Pij quinti, habes narrata quæ sub characterē sint consignata, similia extiterunt antè. si quis aduertebatur alienus à Papatu, dabat pœnas. Prætermitto narrare certos characteres prælatorum, præbyterorum, gregum monachorum & monacharum, confraternitatum habentium priuilegia à Papa, ferentium certa insignia papisticalia.

Et ne quis posset emere, & vendere. Omnia sunt

T 5 venalia

venalia in papatu : & hæc alij persecuti sunt, & res est non obscura. hoc postremo tempore nemo potuit exercere munus publicum, qui non iurasset in formam iuramenti Pij quarti, aut Pij quinti.

Nisi qui habeat characterem. hoc est, nisi qui sit professione papista, siue qui iurauerit in Papam. *Aut nomen bestia.* habeat aliquod munus, dignitatem, titulum, (vt vocant) priuilegia, immunitates in papatu, aut aliquid tale.

Aut numerum nominis eius. Habeat aliquid ab aliquo certo Papa ista, & similia. Dum quis est sub ditione papismi, oportet eum habere Papam Dominum; aliàs ipsi aqua & igni interdicitur, siue potius in igne, & aqua mergitur. Vfus autem mihi videtur Ioannes hac triplici distinctione, vt indicet morem loquendi, & agendi in Papatu: vt aliquid dicatur fieri nomine Papæ generatim, aut nomine addito certi Papæ, aut addito adhuc numero nominis certi alicuius Papæ. verbi causa, nominatur simpliciter Papa: vt si dicatur: Papa id egit, iussit. interdum dicitur Papa Paulus, papa Pius: interdum Papa Paulus quartus, papa Pius quintus. ac in eo quod dicitur: Et numerus nominis eius; videtur esse & alia sententia, vt post dicemus. deinde ita distinxit, vt in hac distinctione certam det nobis notam & notitiam certi hominis Antichristi, sub quo veniatur maximè contra Christum: vt statim videbimus. *Hic sapientia est.* Hinc poterit quis scire quisnam præcipuè sit ille vir impudens facierum, dum prædicatur iterum Euangelium, si intelligentia & prudentia præditus fuerit: hoc est, tenuerit rationem loquendi, &

di, & tractandi Prophetica. *Ut computet numerum bestie: numerus enim hominis est, & numerus eius.* Tunc noscet illam quem cupit scire præcipuum Antichristum, in quo sint alij qui venient contra Christum. Cùm sint plurima scripta de hac re, ego non possum de illis iudicare, qui in peregrinatione Biblia tantùm circumfero. Ac vt reliquas scripturas ex rebus effectis denuntiatis, ita hîc ex eadem ratione exponam sententiã, quæ in his verbis Ioannis mihi videtur latere. Et primum illud propono, Papam Paulum quartum mihi videri hîc significari; quòd ipse veniat in numerum sextum ducto primo à Leone x. in quo Paulo quarto vis Antichristica exarsit maximè: quam retinuerunt illi quatuor qui secuti sunt, & eius opus peregerunt, vt veniant in numerum eundem sextum, numerum mûdanum. Et antequam computus fiat numeri, constructio verborum est attendenda. vbi ergo dicitur: *Computet numerum bestie;* existimo proponi, vt cognoscamus quid sit numerus bestie. quæ vt cognoscamus, erit spectandus numerus hominis, quòd idẽ sit numerus bestie & hominis. vt verò scias numerum hominis, attẽde numerum eius, si iam habebis quid sit intelligendũ per numerum eius, habebis & numerum hominis, & numerum bestie: & ita tres numeros qui hîc ponuntur. in numero eius est attendendum ad quidnã illud Eius referatur. videtur verò referendum ad numerum sextum, ad sextum papã ducto primo à Leone x. vt videbimus capite 16. sextus verò numerus est quoq; in Paulo, & in Papa. quia **P** retinet numerum 60. in lingua Latina; quòd apud Latinos

Latinos vigerit papatus. Ergo dum dicitur Numerus eius, significatur numerus sextus à Leone decimo: itē sit simul numerus hominis, Pauli scilicet. item sit numerus Papæ, qui est bestia, & ita erunt tres numeri seni, qui simul ducti efficiunt 666. nec ad alium Papam propriè referes hunc numerum, nisi quòd alij Papæ veniūt generatim in idem opus Antichristicū. nam numerus sextus venit in Paulum quartum, qui fuit sextus à Leone, cuius Pauli tempore fuit effusa phiala sexta. Papa ergo ille qui fuit restitutus in tyrānidem à Carolo magno, item alij qui secuti sunt, cognoscuntur tempore iudicij fuisse Antichristi eadem agentes, quando in Paulo quarto, & in his qui pòst fuerunt, patefit Papatus regnum Antichristi. Et hìc mihi videtur contineri proprius computus numeri 666. verū quia in Antichristum excurrit impietas, & scelus priorum aduersariorum, & oppugnatorum diuini cultus, ad huc magis vniuersè computabimus numerū Antichristi. vt in sexto Papa à Leone decimo (vti dicebamus) cognoscamus op^o Antichristi, & Antithei, quod tempus est tempus prædicationis in secundo aduentu Domini, minus scilicet tempus: maius tempus sit papatus sextę etatis, quando Papa erexit suum Decretale: & adhuc maius sit, quādo Episcopus Romanus cœpit deficere à Christo, nomine Papæ voluit esse caput Episcoporum & Ecclesiarū: quando Antipas martyr venit contra Papæ mores, & vitam, & doctrinam. ac ita erunt quoque tria tempora signata in numero 666. siue etiam quia tyrannis, & impietas eadem superiorum temporum currit vsque ad Antichristum patefactum, maior numerus.

numerus 600. ducet Sodomæos, & alios, qui deinde secuti sunt, vsque ad eundem patefactum Antichristum, oppugnatores diuini cultus, & piorum virorum. minor numerus 60. ducet opus Papisticum aut à Cōstantino, aut ab ætate sexta, vsque ad eum Antichristum ductum ad finem ætatis sextæ. minimus numerus 6. sit tēpus à Leone decimo vsq; ad Paulum quartum sextum à Leone. vt enim sex ætates fuerunt secūdum distinctionem Mosaicam ab Abrahamo vsque ad finem Antichristi, qui debuit ibi cessasse, & non ingredi in ætatē septimam: item ductæ sunt aliter sex à Ioanne, ab Apostolis vsque ad finem sextæ: item sex tempora breuiora in fine sextæ ætatis; ita quoque videtur fuisse computandus hic numerus, vt Papa Antichristus ferat primas inter omnes filios superbix, vt vidimus in Iobo cap. 41. in ipso finiatur opus Cain, vt vidimus cap. 4. Gen. finem habeat successio Papatus: restitatur Ecclesia sexta ætate elapsa. Et cum ita cognoscendum fuerit opus Antichristicum, debuit etiam separatim cognosci in certo homine, & certis hominibus, vt vidimus in Paulo quarto, & in his qui post ipsum consecuti sunt, & cum ipso vnū fuerunt: quiq; dicti sunt cauda certa ratione à nouis Prophetis, qui fuerunt tota ætate sexta. Nam quia dictum est, Qui habet intellectū, in quo verbo significatur ratio Prophetica, vt vidimus in Proverbiis Salomonis; ita mihi videor debuisse interpretari numerum 666. vt quemadmodum per septenum numerum secundū tres rationes sumptum, vt vidimus in argumēto libri, & in toto libro, opus Ecclesiæ diducebatur, atque in sexto opus mundanum,

num, & tyrannicū, & Antichristicum; ita debuerit Papa fuisse significatus Antichristus; præsertim verò quia propositus fuit nobis in Dracone, Serpente antiquo, trahēte in suum corpus omnes ab Adamo primū, deinde à Syluestro, non parentes Deo, ac seruos Dei persequentes.

Argumentum in Cap. 14.

Ætate ingrediente sexta fit apparatus cōtra Antichristum, & nuntiatur secundus aduentus Domini, qui iudicet Papatum, & innouet Ecclesiam, & orbem. vnde mittentur nuntij tota ætate sexta ad prædicandum innouationem. tandem in fine sextæ ætatis adest Christus iudex, qui innouata prædicatione Euangelica iudicet Papatum.

Vidi, & ecce agnus stans supra montem Sion. Dum ætate sexta nuntiatur secundus aduentus Domini per Abbatem Ioachimū, & alios complures, ita ille more Prophetico nuntiatur, vt iam adsit, vt iam agat Dominus. & quemadmodum Papa visus est in imagine bestię septem capitū, & decem cornuum, hoc est, Satan in Papa, & in regibus, ac in aliis oppugnaturus prædicationem Euangelicam, & regnum Christi, ne constituatur; ita videtur Christus stare super montem Sion, hoc est, in suo regno, in suis prædicatoribus, & ducibus, & vniuersis credentibus, vt constituatur Ecclesia, & firmetur regnum Israëliticum. Quod si nō est factum initio sextæ ætatis, est tamen promissum à Deo patre, & Christo Iesu, & hīc, & in Prophetis, atque quod dictum est à Deo, idem est ac si sit factum. Hīc igitur nuntiatur Christus venturus, qui innouet Ecclesiam, & statum populi Christiani, atque

atque agat quæ hîc narrantur. *Et cum eo centum quadraginta quatuor.* De his dictum est capite septimo . ac sunt illi qui crediderunt prædicationi ex toto populo Christiano, in quo sunt distinctæ tribus. *Habentia nomen eius.* Qui professi sunt nomen Christi, & nomen Dei patris, in sanguine Christi tâtum, & in Dei misericordia gloriantur: atque hæc tam prædicant quàm iactant Papistæ suum Papam: iurant illi in Dominum, vt Papistæ in Melchom. fuit hæc contentio tempore Abbatis Ioachimi & Albigeriorum perducta ad hoc tempus, quâdo qui sunt Christi, & qui Antichristi, veniunt in conflictum. *Et audiui vocem de calo.* Vbiq; vbi est Ecclesia Christi, & profitentium salutem in Agno. *Tanquam vocem aquarũ mult.* Vna voce omnes omnium Ecclesiarum Christi. *Et tanquam vocem tonitruu magni.* Euâgelium loquuntur, quod auditur in toto orbe, & quod concutit regna, & populos. In hac tâta multitudine, & vocibus, & tonitru, propone tibi ante oculos multitudinem Euâgelicorum in omnibus locis; voces quæ audiuntur de prædicatione; concertationes quæ verbo & armis extiterunt; & intelliges quidnam hîc sibi velit Ioannes. *Et vocem audiui cit harædorum.* Loquuntur & prophetiã apertam; quæ sunt Mosis, quæ Prophetarum, quæ Euangelij: & auditur concentus omnium scripturarum diuinarum; omnium quæ creauit, quæ dixit, quæ fecit, quæ promisit, quæ præstitit Deus: magna & admirabilia omnia. *Et cantant quasi canticum nouum.* Erunt multis noua, quæ aperientur in Ecclesia Christi, confirmata tamen illa in populo

pulo Christiano, & in orbe terrarum. cantabunt, quæ noua egit Christus in restituēda Ecclesia, & regno Dei, præter antiqua quæ antè audiuius, & legimus multa. *Ante sedem, & ante quatuor animalia, & seniores.* Cap. 4. quatuor animalia, & seniores viginti quatuor loquuntur, & canunt ante sedem: hîc 144000 canunt ante sedem ante Deum: canunt ante quatuor animalia, & seniores: quia omnes cognoscēt Dominum à minimo vsq; ad maximum, & erit vnus cōcentus omniū. Et quæ prædicarint ac nuntiarint prædicatores, & ministri verbi Legis, Euangelij, & Prophetiæ, suscipiet populus: atque his quæ constituentur in Cōcilio, assentietur; eadem profitebitur, & cantabit. quam sententiam verba quæ sequuntur indicant. *Quod nemo poterat dicere canticum, nisi illa 144000 qui empti, &c.* Hîc significatur vocatio, & innouatio prædestinatorū, qui à Deo docti fuerūt, ac donati Spiritu; & ab eo ita affecti, vt quodam sensu mētis ac animi potuerint canere iucundissimè, quæ verè Spiritu perceperint. *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinq.* Hi non inquinauerūt se cum prædicatoribus papisticis, illis, & suo papæ credendo. quòd autem mulieres accipiantur pro prædicatoribus, dictum est alibi, & in Psalmis. *Virgines enim sunt.* Postquàm vni viro desponsati sunt, nulli alio deinceps adhæserunt, non permiserunt se corrumpi à papistis: non defecerunt à Christo, & ab Euangelio: post cognitam veritatem ab ea non recesserunt. sunt illi qui perseuerarunt vsque ad finem: sunt quinque virgines prudentes: sunt illi qui iurarunt tantummodo in Dominum,

minum, non autem in Melchom. *Hi sequuntur
Agnum quocunque ierit.* Vbicunque fuerit Euan-
gelium, illuc accedunt, quantumuis magna sint
pericula, quantumuis magna sit perturbatio: non
deficiunt. vbi est ecclesia Christi, vbi regnum; ibi
sunt, ibi conueniunt cum his qui sequuntur Chri-
stum. *Hi empti sunt ex hominibus primitia Deo, &
Agnō.* Quemadmodum in prima prædicatione
Euangelica electi fuerunt credentes primitiæ
Christo & Deo: in sua Ecclesia; sic & nunc hi
144000 signati electi sunt ex toto populo Chri-
stiano, qui sint seminarium duodecim tribuum
Israel, ex quibus complenda sit Ecclesia, & regnū
Dei in toto terrarum orbe. *Et in ore eorum non est
inuentus dolus.* Verbum Dei verum locuti sunt;
illud non peruerterunt: dolo, & sub ficta pace
non perdidērunt fratres: non fecerunt cū papistis
sanguinariis, nec cum imitatoribus papistarum.

Sine macula enim sunt ante thronum Dei. Fide
purificatis eorum cordibus, & lauatis ipsorum pec-
catis in sanguine Christi. quod professi sunt, &
præferulerunt semper: nec egerunt, vt multi alij,
quod esset cōtra Christum, dum venit ad nos se-
cundò in Spiritu: non abiurarunt. *Et vidi alium
Angelum volantem.* Quæ dicta sunt hæcenus vi-
dentur esse secundi aduentus Domini, & eorum
qui Dominum secundò ad nos venientem susce-
perunt. quæ vt erant futura, ita nuntiata sunt per-
inde ac si fierent. in hoc autem Angelo volāte per
medium calum, videtur significari prædicatio de
aduentu Domini, & de eius expectatione denun-
tiata tempore Abbatis Ioachimi, & paulò antè, &

pōst per quamplurimos; vt testantur monumēta
 Abbatis illius, & aliorū. quæ denuntiatio delata
 fuit per totum populum Christianum; in qua con-
 tinebatur Euangelium æternum patefaciendum
 omnibus gentibus in toto orbe, non solum Euro-
 pam incolentibus: hæc continent illorum prædi-
 catorum scripta, si rectè expendantur, in quibus
 sumptæ sunt promissiones factæ Patribus, & in
 Prophetis consignatæ. *Timete Deum.* Cùm illud
 Euangelium æternum prædicandū iam sit omni-
 bus gentibus, secundum quod omnes in toto or-
 be iudicandi sint, monita dat Deus antè, vt pœ-
 niteant omnes; se timeant, dent sibi gloriam, se
 Deum solum recognoscant, sibi pareant. *Et alius
 Angelus secutus est.* Deinceps semper fuerunt alij
 qui eadem nuntiarūt, ac inuitarunt omnes ad vi-
 tæ innouationē, vt ex libro Theleosphori quisq;
 aduertere potest. extant quamplurimi libri viro-
 rum simplicium, & parum eloquentium, qui ta-
 men res ipsas, quas vidimus euenisse, descripse-
 runt. inter quos vidi quendam fratrem Robertū,
 in quo apparebit tandem visiones non cessasse,
 Prophetiam non desisse. fuerunt præter Prophe-
 tas & viri Evangelici multi, qui casum Ecclesiæ
 Romanæ Babylonicæ nuntiarunt; ac scelera, &
 hæreses, & errores reprehenderunt: vt Ioannes
 Hus, & Hieronimus Pragensis. *Et tertius Ange-
 lus secutus est.* Vt in ore trium sit testimonium: re-
 statumque sit à Patre, Filio, & Spiritu sancto. In
 hoc tertio Angelo existimo signari prædicationē
 Hieronymi Sauonarolæ: atque dici tertium, non
 solum propter duos qui antecesserūt; sed & pro-
 pter

pter munus quod gessit Eliæ, vt in Malach. cap. 4. & in Isaia 40. vidimus. quòd post primum Eliam Thesbitem, post secundum, qui fuit Ioannes Baptista, sequatur ipse tertius nuntiator secundi aduentus Domini, & tertij status mundi. *Si quis adorauerit Bestiam, & imaginē eius, & accep.* Hæc antè exposita sunt, verùm breui dicamus adhuc in bestia intelligi Papā, & qui cū eo cōcorporati sunt, se Deos exhibentes miseris mortalibus adorandos: in imagine quicquid significatur in illa descriptione bestię septem capitū, decem cornuum, & decem diadematū; in caractere cū alia intelligimus, tum iuramentum quod fit Papæ & Ecclesiæ Romanæ, vt dictum est antè. *Bibet.* Intelligite hæc, & interpretamini vos, Papistæ. atq; attendite Ecclesiastici Romani, quid prædicauerit vobis Sauonarola, quem combussistis: attēdite principes Christiani, & populus, quid nā propinet vobis hīc Ioannes: attendite cap. 25. Ierem. Si recusabitis bibere, bidendo tamen bibetis.

Hic est patientia Sanctorum. Vt sustineāt afflictiones, & pugnam, dū contenditur, vt Papa adoretur; cultus papisticus suscipiatur; in Papam, & in Ecclesiam Romanam iuretur: atque ipsi perstant in his quæ iurarūt in Baptismo, habēt Christum pro saluatore, seruant eius præcepta; perstant in fide Christi, & in eius Euāgelio. *Et audiuī vocem de celo dicentem, Scribe.* Qui fuerunt in certamine hoc contra Papatum antè, & hoc tempore, & mortui sunt, vili sunt vulgò perditī: at contrā eueniet, vt hīc significatur, certa & firma apud Deum sunt illorū præmia, & beata vita in seculo

futuro. *Et vidi, & ecce nubem candidam.* Noua visio affertur, in qua significatur adesse ipse Dominus in suo secundo aduētu, postquam misit multos suos seruos, & Prophetas, & nō sunt suscepti, & auditi; sed interfecti. vt nūtiavit Christus cap. 21. Matthei, vbi affert parabolam de vinea. nam ibi tam est sermo de secundo aduentu, quàm de primo. Nubes iam candida sunt illi 144000 signati, & turba magna credentium: super quos sedet filius hominis Christus Iesus, qui venit in Spiritu. In Mose, & in libro Iosue vidimus, quando super arcam apparebat nubes, signum fuisse præsentem Dominū in populo suo adesse, vt pugnaret cōtra hostes: atq; tūm fuisse certandum. quod dum faciebat populus, victor fiebat hostiū. quando autem consilio & viribus suis fisi pugnabant, fiebant inferiores, & cædebantur. res debet esse nota. Dum ergo Iesu Christi serui antè non potuerunt reuocare malos colonos ad colēdam vineam Domini, & ad reddendum ei fructum; ecce Dominus ipse adest, vt repetat vineam suam, & puniat malos colonos. pugnarunt antè verbo serui Christi illi, quos diximus, signatos in Angelis, vsque ad Lutherum: nec Ecclesiastici, nec politici paruerunt: ecce Christus concionatur ipse in Luthero, & aliis: & cogit innumerā multitudinem in vnam Ecclesiam credentium: atque victoriam parit verbi Euāgelicis contra papatum. quod verò indicetur secundus aduentus Domini, & eius præsentia signetur in nube candida, discere potes ex cap. 19. Esaiæ, vbi eadem præsentia Christi significatur in nube leui, dum virga ferrea res agitur. Vt

tur. Vt autem cognoscetur in eo capite Christus rem bellicam gessisse in Gallia, & alibi; ita patebit hinc in nube candida Christum in suis ministris prædicasse Euangelium.

Habens in capite suo coronam, & in manu sua falcem. Hinc significatur corona & victoria Christi, qui sit rex mundi, & sit repetiturus suum regnum; puniturus non credentes, & se non recipientes.

Et alius Angelus exiit de templo, clamans. In alio Angelo videtur significati nouum opus, scilicet virgæ ferreæ. vt in Filio hominis significata sit prædicatio Christi, quæ repetiuerit salutem dari credenti Euangelio, atque condemnationem & mortem nuntiauerit nunc per falcem futuram: hinc in hoc Angelo opus indicetur secundum futurum per falcem denūtiatam, & per virgam ferream. vt quando fit magnus clamor in perturbationibus Gallicanis, in cædibus vniuersalibus, in magna perturbatione, in magnis conflictibus exercituum. vnde in hoc Angelo, & in aliis duobus qui sequuntur, mihi videntur illa repeti, quæ antè narrata sunt in tribus væ. E templo dicitur clamare Angelus vocem magnam, quia mala hæc nuntiata sunt in Euangelio, minanti illa non credentibus. vnde post prædicationem quadraginta annorum is Christus qui insidebat nubi, misit falcem: adfuit tunc tempus virgæ ferreæ. *Misit igitur is, qui, &c.* Superior opus repetitur more prophético, vt ostendatur quod denuntiatum sit, fuisse peractum. *Et alius Angelus exiit de templo, quod est in calo, habens & ipse falcem acutam.* Trina distinctio ponitur Angelorum, vt primus

prodeat è templo, alter è templo quod est in cælo, tertius ab altari. qui prodit è templo, mihi videtur signare bella gesta in Gallia, quæ diximus signata in quinto sigillo, & in quinta tuba. vt in templo intelligatur bellum gestum per principes Euangelicos, ac ipsorum consilio: qui prodiit è templo quod est in cælo, videtur signare bellum gestum per principes quidem; sed adhibito consilio etiam aliorum, qui non sint principes, sed prudentes in populo. & hoc bellum fit quod signatum est in sexto sigillo, & sexta tuba, vt indicentur cædes vniuersales, & bella à cæde Gallicana anni 1572. vsque ad cædem Vallis, qui prodiit ex altari, videtur signare bella gesta secundum monita eorum qui ministri sint verbi; atque ex verbo Dei consilium & voluntatem Dei ostenderint in his quæ erunt agenda contra papismum. Ergo quando dictum est: Venit hora vt metas, quia aruit messis terre; signantur bella prima Gallicana gesta consilio principum, quando adfuit tempus agendi virga ferrea, & incipi iudicium: quando verò terra dicitur demessa, nouæ cædes futuræ indicantur in magna perturbatione, in qua demessa inuenietur terra; & multi sublatis quidam prima, quidam & secunda morte.

Et alius Angelus prodiit ex altari. Quando allata fuit perturbatio magna, ministri verbi cognouerunt verbum Propheticum, & monebunt principes Euangelicos, & credentes ex populo, vt persequantur pugnare iusto bello contra Papistas. id esse consilium & voluntatem Dei. *Qui habent potestatem super ignem.* Quibus dabit Dominus
vt

vt nuntient suum iudicium, nuntient quomodo bella peragenda sint deinceps. *Et clamauit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam.* Multi & innumeri clamabunt perdendos esse hostes Christi, à Baptisino Christianos abducentes.

Vindemia botros. Tempus est vt iudicium ceptum à domo Dei progrediatur in peccatores & impios. Facta est messis Euangelicorum, fiat vindemia Papistarum, & aliorum. *Et misit in lacum ira Dei magnum.* Hic significatur omninò iudicium Dei magnum. *Et calcatus est lacus extra ciuitatem.* Extra Ecclesiam Christi sunt qui iam subeunt iudicium Domini. & moriuntur & prima & secunda morte. *Et exiit sanguis de lacu vsq; ad frenos equorum.* Vt fuit diluuium aquæ, ita erit diluuium sanguinis: si non vno tempore vbiq; , erit separatim in diuersis locis. *Per stadia mille sex centa.* Certus ponitur numerus, & certa mensura locorum. verum dum fit progressus ad mille sex centa, considerent omnes statum vitæ hæctenus transactum non esse retinendum. qui perseuerabunt illum retinere, incident in eundè.

Argumentum in Cap. 15.

Quemadmodum capite duodecimo fiebat repetitio, & reditio ad initium status Papistici, ita hic fit repetitio, & reditus ad initiũ prædicationis Euangelicæ: atq; iudicium exponitur peractum contra Papatum in pugna verbi, & deinde in perturbationibus bellicis, Euangelicis victoriam per Christum obtinentibus de Papistis. *Et vidi aliud signum in celo magnum & admirabile.* Magnum fuit signum quod visum fuit in Ecclesia, quando Anti-

christus in eam ingrediebatur: magnum quoque & nunc signum cōspeximus in eadem Ecclesia, dum pugna verbi & armorum fuit contra eundem Antichristum pugnans aduersus prædicationem Euangelicam. atque admiratio magna est, & erit; vt pauperes Euangelici verbo & armis vincant tantam potentiam Papisticam. *Angelos septem habentes septem plagas nouissimas.* Quando Ecclesia Romana orto Antichristo defecit à Christo, misit Christus plagas in Ecclesiam, & in populum Christianum factum Papisticū. misit Gotos, & Atilam, qui vastarunt Romam, & Italiam, euerterunt Aquilegiam, Cōcordiam, & multas alias ciuitates. deinceps bella multa fuerunt, fames, & pestis sæpè vsque ad hæc tempora. præterea multi verbo Dei oppugnarunt Papatum, & Ecclesiam Romanam, vsque ad Saonarolam combustum, tandem venit Christus in suo secundo aduentu, qui postremam pœnam afferat sibi resistentibus. Vt verò appareat Papam, & papistas sanguinarios insurrexisse contra Christum, qui venit in Spiritu; insurrexisse contra Spiritum sanctum, dicuntur mitti septem Angeli, qui ferant septem plagas postremas Papatui, quibus intereat iudicio Dei condemnatus, & punitus.

Et vidi tanquam mare vitreum. Vidimus cœpta prædicatione in Luthero multitudinem innumeram credentium vbique in populo Christiano: qui credentes signati sunt in mari. quia aquæ multæ sūt populi multi, vt infra dicitur: & in mari vitreo, propterea quòd ita cōiuncti sint, vt facti sint multi vnū; aut quòd conflati sint in vna fide, & in iisdē afflictionibus sustinendis, & morte, pro veritate Euangelica.

angelica. vnde additur, *Mixti ſunt igne.* qui vno animo in vna fide ſuſtinuerint ignem in tuenda prædicatione Euangelica. *Et eos qui victoriam.* Vidit finem belli Euangelicorum contra Papiſtas, quòd victoriam contra hos reportaturi ſint: quòd non adorauerint beſtiam; nõ cognouerint Papam ſummum Pontificem, non Deum, non vicarium Chriſti, non educere animas è purgatorio; & talia: non iurarint in Papam, & in Eccleſiam Romanam; nullius Pape cultum ſuſceperint; eorum inſtituta ſecuti nõ fuerint. *Stantes apud mare viſtreum.* Quando ſteterunt Euangelici coniuncti in puritate verbi Dei, & in integritate vitæ, contendentes ne eſſent Papæ, ſed Chriſti; eualerunt manus papiſtarum. *Habentes citharas.* De cithara dictum eſt in Pſalmis. hic ſignificatur Euangelicos extitiſſe victores, quando adhibuerunt aures Prophetiæ: & cognouerunt ſtatus temporum, & quidnam eis ſuo tempore in Prophetia Dominus iuſſerit, ac ſanctus Iſrael per Spiritum ſanctum locutus ſit. *Et canticum Moſis ſerui Dei.* Cognouiſſe in Moſe, quæ locutus ſit de noſtris temporibus, qui ſcripſit ſe loqui illis qui adſent, & illis qui non adſent tunc: & quæ mala euentura eſſent populo Dei in nouiſſimis temporibus. vt quæ bella, quæ victoriæ contigiſſent tunc populo Dei, eadem nos debere ſcire filium Dei effecturum in nobis: ac nos debere idem canticum canere: quod ſcriptum ſit propterea quòd debuerit à nobis cani. *Et canticum agni.* Vt Moſes cognitus fuit miniſter Dei, ita nos cognouimus Chriſtum fuiſſe authorem victoriæ. ſiue is Agnus nunc liberauerit nos, qui liberauit Iudæos tinctos

sanguine agni. qui erat tūc Deus exercituum illis, idem est nunc nobis: vt patebit & in Euangelio. *Magna & admirabilia.* Cum memorarint à Mose, & à temporibus ante Mosē, & post Mosē opera Domini omnium ætatum ac temporum, vsque ad hanc postremam liberationem ab Antichristo, cantabunt illum omnipotentem, ex magnitudine & multitudine eorū quæ gessit pro nobis: iustum, ex iudiciis præteritis: verum, ex promissionibus: Dominum ac regem sanctorum, non autem Papam, aut alium. *Quis non timebit te, Domine?* Solus omnipotentes, & Dominus mundi, & verus prædicabitur Christus. vt dicebatur de papa: *Quis similis bestię, & quis poterit pugnare cum ea?* ita nunc dicēt papistę coacti: *Quis non timebit te, Domine?* *Quia omnes gentes magnificabunt nomen tuum.* Vt Christiani omnes, & ipsi papistę qui superstites erunt, cogentur cognoscere Christum; laudem, ac gloriam illi dare; cognoscere, & fateri ipsum solum sanctum, & verum, non autem papam; similiter & omnes gētes cum nouerint per prædicationem, quæ & ad ipsas deferetur, sanctum nostrum Israelem locutum in tota Prophetia, & quæ locutus est præstitisse; ipsę quoque credent, suscipient Christum, & profitebuntur: nomen eius prædicabunt, ipsam solum saluatorem mundi Dei filium. *Et post hæc vidi, & ecce apertum templum tabernaculi testimonij in calo.* Expofiturus distinctiùs futura in secundo aduentu Domini, ait se vidisse apertum templum tabernaculi testimonij: quæ sunt in diuinis scripturis de templo Domini, de Christo Iesu in illis consignato, qui erecturus sit tabernaculum,

culum, Ecclesiasticum & politicum statum, in quo cum Patre regnaturus sit: hoc est, prophetiam nūc aperiri de secundo aduentu Domini, dum incipit Christus per repetitam prædicationem Euangelij oppugnare papatum. & quomodo id fiat, narrat, inquit: *Et prodierunt septem Angeli habentes septem plagas.* Quæ narraturus est capite sequenti, proponit prius, veluti quàm sæpissimè monuerit Deus pœnas, quas missurus fuit. septem Angeli proponuntur, vt opus prædicationis signetur effici per Spiritum sanctum. septem plagas habent, vt qui nuntient æternū Euangelium, & pœnas quas subituri sunt, & maledictionem omnes omnium etiam ætatum superiorū, qui non obedierunt Deo, nō crediderūt eterno Euangelio. *Et templo.* A Christo missi erunt prædicatores, qui clamēt: *Qui non crediderit, condemnabitur.* *Vestiri lino mundo, & candido.* Quia Christus venit insidens nubi candidæ, ita dicuntur hi, in quibus insidet, induti lino mundo, & candido; qui dealbati sunt in sanguine Christi, & eandem iustificationem fidei prædicarūt & sanctificationē, vt vidimus factum. primū fuisse prædicatam iustificationem fidei antequam virga ferrea ageretur. *Et præcincti circa pectora zonis aureis.* Qui habuerunt doctrinam Euangelicam, & Apostolicā, & quæ sunt verbi Dei in diuinis scripturis, prædicarūt. & hic possunt intelligi illa quæ dicta sunt c. 1. de zona Christi. vt secundū illa quæ ibi dicta sunt, debuerit esse prædicatio. *Et vnum de quatuor animalibus.* Phialæ dicuntur datæ ab vno ex quatuor animalibus: quia, vt existimo, prædicatio æterni Euangelij pronuntiat iudicium contra

non

non credentes: & iudicium exponitur in prophetia, & fit in euentis prophetiæ dum aperitur. vnde ex prædicatione Euangelica prodire debeat nunc prædicatio verbi prophetici, quod factum est in septem ætatibus populo Dei. & iccirco quod iudiciũ pronuntiatum est contra præuaricatores diuinæ legis, contra non credentes, peccatores, & impios in promissionibus, in Lege, in Prophetis, in Euangelio, & Apostolis, in Apocalypsi, in Doctoribus, & nouis Prophetis; reuocatur in septem tempora breuiora, in quibus illud & pronuntietur, & perficiatur. & hæc significantur in septem Angelis, & septem phialis; vt in Angelis signetur prædicatio, & pronuntiatio iudicij; in phialis pœna, & supplicium. de quibus dicetur in alio capite, quod sequitur.

Et impletum est templum fumo. Dum pronuntiebatur iudicium, ac infligebantur septem plagæ, extitit fumus ex Euangelicis combustis, & ductis in varias afflictiones: ex perturbationibus bellicis, ex caligine tenebricosi status, & temporis iudicij progredienti è domo Dei in peccatores & impios. quod iudicium dum durauit, *Nemo poterat ingredi in templum.* De vera Ecclesia, & vero Dei cultu fuit magna dissensio, vt non nili post expletum iudicium septem phialarum, potuerit constitui communis Ecclesia.

Argumentum in Cap. 16.

Septem plagæ numerantur, quibus Papisticus status percutitur. *Et audiui vocem magnam.* Vox magna fuit hæc in scripturis sanctis, & cõclamata à seruis Christi, & à Prophetis antè, vt fiat iam iudicium, iudicet Christus Papismum. contentio
verò

verò ipsa Lutheri cū Papatu quàm magna fuerit omnes populi audierunt. *Dicentem septem Angelis: Ite, & effundite septem phialas.* Numerus septenus & hîc additur, quia Papatus tribuit sibi quæ sunt Spiritus sancti. verùm septimus Rex non consistet; ibit in interitum, vt videbimus capite quod hoc sequitur. Nam septem Papæ ponuntur venire contra prædicationem Christi, & opus Spiritus sancti. Leo decimus, Adrianus, Clemens, Paulus tertius, Iulius, Paulus quartus, Pius quartus. Vis & opus Antichristum maximè in Paulo quarto conspectum fuit: diritas & immanitas in nullo antè fuit maior. quæ crudeliter, impiè, & immanè gesta sunt antè ab aliis, mirabiliter auxit ipse in sua inquisitione Cardinalis, & Papa, vt nihil ad feritatem eius addi posse videretur. quæ alij post ipsum egerunt, prodierunt ab ipso. Pius enim quintus furens, persecutus est quæ sub Paulo Papa, & antè Cardinali, egerat immaniter, & insanè in inquisitione. ac nihil est additum ab aliis, quod non fuerit sub Paulo quarto constitutum, & vt potuit cœptum. deinde postquam sub Pio quarto Papa fuerat in concilio secundo Tridentino declaratus Antichristus, iam nec apud Papistas, & Ecclesiã Romanam censeri debuit Papa esse ex Ecclesia Christiana, aut sedere in templo. Iccircò qui ipsum secuti sunt, non potuerunt venire in numerum vltra Papparum. Præterea qui venit cōtra Spiritum sanctum, non potest, quamuis conetur, peruenire ad septimum numerum: in sexto consistit, & terminatur. vnde in sexto oportuit Antichristum conspici. vt etiam

in fine

in fine sextæ ætatis finiet, & terminum habebit mundanus status, & impiorum, & tyrannorum. Hinc duo colligimus. primum quare in Paulo quarto Antichristus cognoscendus fuerit. quod & vulgus cognouit ob immanem sæuitiam. unde in morte eius ex Pasquillo prodiit scriptum, in quo ex nomine Pauli quarti Caraffæ ducebatur numerus 666. deinde quare hîc non dicatur calix iræ Dei, seu poculum, vt Iere. 25. quia Paulus ille quartus dicebatur Caraffa, quo nomine apud Italos significatur phiala. Vt verò hîc Caraffa fuit plenus viru Antichristico, quo necabat pios viros; qui similiter necarunt pios viros alij antè, & Pius quartus antequàm pronuntiaretur apud Episcopos in Concilio Antichristus, veniunt in corpus Antichristi fundentis virus in Evangelicos. Quia ergo Antichristus ita agit, contra agit Christus, & phialas suas fundit in Papatum. vt quod facit Christo, fiat ipsi. vt vastat Ecclesiam Christi, vastetur & ipsius Babylon. Hæc dicta sint de phialis, & de septo Papis, ex quibus, quæ dicuntur hoc capite, & decimo septimo, fient planiora.

Et abiit primus Angelus. Dum tempore Leonis decimi diminuitur authoritas Papæa, multi deficiunt à Papatu. quod significatur in plagis eorum qui habuerunt characterem bestia, & eam adorauerunt: quod multum sint diminati. *Et secundus Angelus.* Dum tempore Adriani oriuntur Anabaptista, è quibus alia hæreses prodierunt, innumeri adhuc deficiunt à Papatu. mors adest prima, dum simul sequuntur bella, & interneciones hominum; quam sequetur & mors secunda in toto populo Christi.

Christiano in his qui non crediderunt veritati, Deoque non dederunt gloriam. *Et tertius Angelus.* Dū sub Clemēte nouę defectioes fiunt à Papatu: contentiones crescunt de religione: Missa abrogatur in multis locis; fit vt flumina & fontes bonorum, quę solebant redundare in Papismum, conuertantur in lites, & bella Ecclesiasticis. *Et audiui Angelum aquarum.* Omnes Euāgelici perseuerantes in his quę iurarunt Christo in Baptismo, qui cognoscent eundem Dei filium, in quo sperauerunt antiqui patres, & qui passus est pro nobis, & qui nunc iudicat Papatum, ac mundum; qui dat regna, & diuitias, qui eadem aufert; qui dat vitam æternam, & priuat ea quos vult, comprobabunt iudicium Dei, & Christi Iesu. atque eum laudabunt, qui præstiterit quę promisit: vltionem sumpsit de illis qui interfecerunt sanctos. *Et audiui e sanctuario dicentem.* Erunt ministri verbi qui iudicium Christi in sacris literis ostendent. *Et quartus Angelus.* Dum sub Paulo tertio rex Anglię aduersatur Papatui, ad Cōcilium vocatur Papa: Augustanum *Interim*, quod dicitur, suscipitur; fit in regno Papæ magna labes, vt ruinam minari videatur. vnde magna fuit ira Papæ, & suorum. vt dum Concilium habetur, bellum gerant contra Protestantes: Papa Dominus concilij fallat populū Christianum: cedes faciat Valdēsium in Prouincia. hec egerunt, nec dederunt Christo honorem. *Et quintus Angelus.* Dum sub Iulio tertio Augustæ habetur conuentus; & sunt, qui tunc, & deinceps petunt vt Cōcilium repetatur; Papa subjiatur Concilio, nec sit Dominus; Theologis non denegetur suffragia:

gia: Cōcilium sit liberū: & talia, maiori ira excādescunt: non agunt, quod debent, vt resipiscant.

Et sextus Angelus. Paulus quartus, quem cap. 13, & hīc, dixi ipsissimum Antichristum, in quo sunt reliqui, & lauitia superiorum, & posteriorū; fundente Angelo sextam phialam; extrema agit & parat cōtra Euangelium: quæ quidem alij post ipsum perficiūt, vt ad Euphratem vastent regionem, & subigant: deinde vocent reges ab ortu solis, & ab alijs regionibus ad prælium magni illius diei Dei omnipotētis. Et hīc significatur magnus ille dies ad vallem, quam Iosaphat Ioel vocat. qui dies erit vt fur. vnde quisque monetur, vt sit paratus. de hac sexta phiala plura non dicam. qui erunt parati, vīdebūt rerum euentum: qui erit interpretres huius loci. Illud tantū non præteribo, quin dicā aliquid de tribus spiritibus excurrentibus ex ore Draconis, bestię, & pseudoprophetæ. In Dracone intelligo principes coniunctos cum Papa, & qui in creandis Papis habent suos legatos, & ministros, per quos agūt, vt ad suam libidinem creentur Papæ. bestia est Papa, qui non lege aliqua, aut iure agit; sed libidine, ac suo decantato motu proprio: qui creat Cardinales. Et hīc intelligitur Papa Paulus quartus sextus à Leone. qui Paulus quartus creauit Papam Cardinalē Alexandrinum, qui fuit frater Michaël è Bosco, spiritum primum immundum principibus certis id curantibus, & ipsa inquisitione, sub qua comprehenditur falsi prophetæ. Et quia sub Papatu Pij quarti fuit in Concilio, vt dicemus in alio capite, declaratus Papa Antichristus, non vltra qui post Pium

quar.

quartum secuti sunt, veniūt in numerum septem bestiarum. quòd nec apud Papistas sint Pape, nisi Antichristi. dicuntur autem hīc Spiritus immundi, vt ranæ pluuiam, sic ipsi quaccitantes sanguinem, vocant omnes ad bellum: immūdi, sine cultu humano, veluti bufonesturpes, & virulenti.

Armagedon. Idem videtur esse Armagedon, ac altitudo iudicij; vallis Iosaphat, de qua meminit Ioël; & mons caliginosus, de quo Isa. cap. 13.

Et septimus Angelus. Sub Pio quarto cœptum est iudicium virgē ferreæ, quod fuit futurum in toto populo Christiano, vocata Gallia prius in seditio- nem, & perturbationes bellicas. & tunc Papa patfactus est Antichristus. secutæ deinde sunt & alię perturbationes, & illa maxima omnium, quę fuerunt vnquā, aderit, quam iudiciū vallis seque- tur. *Et prodit vox magna è templo cali à throno di- cens, Factum est.* Hīc significari videtur, dum ista fient, futurum vt denuntientur in populo Chri- stiano ab his qui sint ex vera Ecclesia, & qui ha- beant sententiam scripturatum: qui dicent, Factū est. hæc quę fiunt, sunt denuntiata in Prophetis, & in aliis diuinis scripturis, quę continent quę sunt regni Christi in suo secundo aduētū, vt di- ctum fuit cap. 11. in voce septimi Angeli apertum templū, & visam arcam testamenti: vbi dicuntur deinde facta esse fulgura, & tonitrua, & grando. Et quòd dicitur hīc factum est, ibi est expositum versu 15. *Factiq; sunt sonitus.* Dum illa omnia quę dicta sunt in hoc capite, & antè, fiunt, tan- ta exurgit perturbatio bellica, cædes, concursus exercituum, fragor armorum, interitus hominū,

uerfio lotorum, vaftatio regionū, vt fimile antè, vt & Chriftus & Daniel ait, nunquam vifam fuerit. *Et facta eſt ciuitas magna in tres.* Quæ ciuitas magna difciſa fit in tres partes, & corruerit; quæ ciuitates gentium ceciderint, quæ Babilona magna venerit in memoriam ante Deum, doceat aquila trium capitum lib. 4. Eſd. & cap. 11. Zachariæ: vbi ſcinditur fraternitas Iudæ, & Iſraël, & percutitur paſtor ſtultus. *Et omnis inſula, & montes.* Et populus, & princeps iudicabitur. *Et grandis magna.* Ab eo qui poſuit ſignum ſuum in cælo, venient hec omnia.

Argumentum in Caput 17.

Capite hoc exponitur cauſa tantorum malorū, & iudicij Chriſti cōtra ſtatum Papiſticum, quodd contra Chriſtum coacta ſint concilia Tridenti, & alibi ſuſcepta arma. vbi & de Epiſcopis, & eccleſia Romana, & de Papis, & principibus Papiſtis agitur.

Et venit vnus de ſeptem Angelis. Quodd illa mala miſerit Deus in ſtatum Papiſticum, quæ dicta ſunt in ſuperiori capite, cauſa oſtenditur in his quæ acta ſunt in concilijs Tridentinis. quorum ſimilia antè acta ſunt, quæ omnia veniāt ſuo tempore puniendā. & vt facilior ſit huius capitis interpretatio, ſummam quādam proponemus duorum Conciliorum quæ habita ſunt Tridenti. in primo Concilio ſunt Epiſcopi docti, & indocti. quicumque autem illi ſint, Papa vult eſſe dominus Concilij; & mittit ſuos Cardinales Legatos, qui ſuo nutu agant omnia. præter cætera peticum fuit, vt fieret decretum, Papam eſſe ſupra Concilium.

lium. quod non obtinetur. item vt sanctiones Patrum pari honore ac reuerentia essent suscipiende ac verbum Dei. nec id conceditur. Episcopus Superantius Venetus, qui cum episcopo Cauensi clamauerat, Non placet, non placet; dedit pœnas Inquisitioni, & Papæ, à Concilio reuocatus. & ita paulatim reuocabantur viri docti; & imperiti literarum qui vsquam essent, ad Concilium compellebantur. Fui ego tum ibi. Numerus Episcoporum erat reuocatus ad sexaginta, vel paulò plures. Vnus erat insignis Theologus episcopus Fanenensis, olim Dominicanus: & hic cum legatione Papali mittitur in Belgicâ. literati Episcopi erant circa decem, qui fuerât & ipsi Monachi, quidam Scotistæ, quidam Thomistæ: & hi habebant à Papa singulis mensibus sua stipendia, præter fructus suorum Episcopatum. erant Theologi monachi docti, & pij multi. hi singulis diebus discebant de quæstione de qua erat sancendum; & quidem doctè, ac piè. elapsò mense coibant Episcopi; dicebant sententias, Monachi illi negligenter, qui scirent è Roma venire decreta, quæ essent tradenda scribis describenda. alij imperiti, aut legebant scriptum compositum à suo Theologo, vel pedagogo; aut expediebant se illo communi responso: Remitto me reuerendissimis Legatis. prætereò hîc multa & miseranda, & irridenda. statim cum exeunt Episcopi è suo Concilio, adsunt scribæ qui describant Decreta Romæ iam diu confecta. Hîc plura non dicam. Theologi docti non habent authoritatem in Concilio; habent imperiti Episcopi, & pecunia coëmpti. & dum habe-

tur Cōcilium, bellum geritur à Papa, & ab Imperatore contra eos qui causam suam debent dicere in Concilio, & quorum causa cogitur Conciliū. Et tu, Tridērum, mordes quidem nos tribus dentibus eodem tempore dum das nobis decreta Papæ pro decretis Concilij, dum pro concordia das bellum contra Protestantes in Germania; dum pro pietate facis cædes vniuersales Valdensium in Prouincia. secundum Cōcilium cogit Pius quartus, vt sedentur tumultus Gallicani. & vt ei sit iusta causa reuocandi Episcopos doctos, iubet vt decernatur de Residentia; quod fit. & scribitur decretum, Residentiam esse de iure diuino. tū iubet vt parent se Episcopi, & eant ad suas residentias. erant tum multi docti Episcopi, quos voluit ablegare; ac retinere illos in Concilio, qui sibi placerent. Episcopi multi, qui nouerāt Concilium illud fuisse coactum ad fallendum populum Christianum, vt antè: nec putarant vnquam futurum, vt seriò secū ageretur; grauius id ferebant, ac irascebatur Papæ. & cū ministri Papæ eos vrgerent ad profectionem, respondebāt, Si sibi eundem sit ad residentiam, oportere se ire cū omni sua autoritate Episcopali. quam aiunt illi? eadem dicunt Episcopi, quam sibi vendicat Papa. nam sermo multus fuerat de autoritate Episcopali, dū ad suum munus Episcopi reuocantur à Papa: atque autoritas Episcopalis comprobabatur æqualis. vnde instabant Episcopi, Papam nihil aliud esse quàm Episcopum Romanum; se esse Episcopos vt ipse, atque eadem pollere autoritate. hic instant Papæ, Papam esse summū pontificem. disputant contra Episcopi, ita esse Antichri-

chri-

christum, vt capite 12. cōcludebatur. & hīc occlusa fuerunt ora ministrorū Papæ: atque statim Concilium dissoluitur. tenetur occultum de Papa, qui sit reuelatus Antichristus in Cōcilio: minę, & pericula intendūtur id aperientibus. principes fingunt se ignorare, & aliqui possunt nunc ignorare. Decreta non decreta per Cōciliū, prodeunt nomine Concilij, quæ non fuerunt Concilij. post enim decretum de residentia, aut alterum, statim prodeunt ista decreta antè confecta, quàm in Cōcilio proposita. Et ne quis loquatur, ne quid grauius contingat Papatui ob hæc quæ narraui acta in Concilio, synodi priuatim habentur in singulis diocesisibus Episcopalibus, in quibus firmat Papa decreta sua; efficit vt omnes in se iurent, & in sua decreta. hæc, & alia alibi copiosius erunt exposita. summa hæc rerum cognoscenda est, quam necesse sit tenere in expositione huius capitis. *Et venit vnus de septem Angelis.* Dum vnus ex septem Angelis ostendit meretricē, & reges cum ea fornicantes, & bestiam; indicatur quæ narrantur hoc capite, fuisse comprehensa in superiori capite, atque hīc exponi.

Veni, & ostendam tibi damnationem meretricis magna, quæ sedet super aquas. Quod hæc sit Ecclesia quæ sedeat super populos multos, & cum qua reges agant quæ sunt contraria Christo, patere debet cuique intuenti. nec vnquam inuenientur ista in alia Ecclesia, quàm in Romana. *Cum qua fornicati sunt reges terræ.* Reges fornicari cum aliqua Ecclesia, si sit cum illa conuenire in falso cultu & impio, vt factum est cum alijs, tum in concilijs Tridētinis; illum promouere, & defendere, alios ad eun-

dem cogere, nihil erit quod ego hinc plura dicam. si Ecclesia Romana est illa, de qua hic est sermo, videant principes Papistę quid agant. possunt multa dici, quę pratero.

Et abstulit me in spiritu in desertum. Qui fuerunt in deserto: qui fuerunt e semine mulieris, quę in desertum fugerat, Euangelici rem ipsam cognouerunt, quam Papistici occultare conati sunt. viderunt Prophetas, & inter hos Ieremiam de hoc facto Papistarum locutum, vt cap. 18. monet ipse Ioannes: peruenerunt in cognitionem eorum quę ab his patrata sunt. Et existimo Ioannem in spiritu raptum vidisse quę hinc narrat, quę sunt imago condemnationis Papistarum, quę quę poterunt fuisse ostensa alicui aliquo modo nostro tempore.

Vidi mulierem sedentem super bestiam coccinam. Vidimus nos ecclesiam Romanam, Episcopos, & Cardinales, qui imperant populo Christiano coactos in Concilio, vt toti populo Christiano ius dicant. *Sedentem super bestiam.* Autoritate Papę in primo & in secundo concilio Tridentino coactos: atque omnia motu proprio Papę apud ipsos proponi, disceptari, & concludi: quia Ecclesia Romana idem est cum Papa, & Papa idem cum Ecclesia Romana. *Coccinam.* Hanc enim ex habitu, & vestitu, quę semper gerit, potes cognoscere, & cū ea Papam. *Plenā nominibus blasphemie.* Quia iactat se dominam & magistrā aliorum Ecclesiarum, se esse Ecclesiam Apostolicā, & Catholicam, cū sit inimica & aduersaria, contrarięque doceat, & præcipiat: sit Romana, & Babylonica, non autem vniuersalis: deseruerit Christū:
plena

plena sit iisdem blasphemis, quibus astringitur Papa. qui vocatur Sanctissimus, beatissimus, optimus maximus, Deus, vicarius Christi: qui possit omnia, qui habeat plenitudinem potestatis: qui aperiat solus cælum, & claudat: aperiat infernū, & purgatoriū: qui sit rex supra omnes reges terræ. cuius motui proprio cedat lex diuina & humana; mos & consuetudo; ius & æquum: qui adorandus prædicetur ab omnibus; & cuius pedes à principibus & regibus exosculandi sint: & talia alia nomina blasphemix, quæ breui cõpletur Paulus, vbi ait: Qui extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut colitur. Erythrea in Epistola ad Græcos, vocat certam mulierem plenam nominibus blasphemix, vt quæ prædicet nõ esse seruandam fidem. *Habentem capita septem, & cornua decem.* Hæc capite duodecimo sunt exposita. & ostēditur hic esse sermonem perpetuū de eadem re, & homine, seu Papa. vt intelligas Antichristum iam diu fuisse in Ecclesia. atque & in primo & in secundo Concilio potestate & imperio Papæ, & principum Papistarū esse acta omnia; nec solum in Cõcilio, sed & antè iam à prædicatione Lutheri & post Papis mordentibus, & principibus cornu-petantibus Euangelicos; extollentibus capita & cornua contra Dominum, & Christum eius, quemadmodum & superioribus temporibus vidimus factum.

Et mulier erat circumdata purpura. Erant Cardinales in eo Cõcilio, & legati principum: erat in his summa potestas, & iudicium: erant ipsi domini Concilij, non Christus: non hi in quibus ipse

loqueretur. & quicquid fiebat in cōcilio, erat quod Romæ in consistorio Cardinalium, & Papæ, & in inquisitione statuebatur. *Et inaurata auro.* Cum suis insignibus aureis, cum suis annulis, & ornâmentis aureis, & inauratis. audiatur hic Bernardus Homilia 33. super Cantica canticorum. *Et lapide pretioso.* Episcopi, Cardinales, Papa habent magni pretij lapillos in suis annulis, mytris, pastoralibus. *Et margaritis.* In mytris has maximè solent habere. hæc omnia cum semper fuerint intelligenda in Ecclesiasticis factis principibus sub Papatu, & præsertim Romæ, tum in Conciliis proponuntur contemplanda, quòd illi tantum laruati, & personati sint domini Cōcilij; obtineant authoritatem, & sententiam dicant in Concilio; non periti, & ministri verbi: intereà præstantissimi Theologi sint in angulis; cogantur tacere. *Habens poculum aureum in manu sua.* In Cōciliis suis miscent venena hæreseum, superstitionum, ac impietatum: quæ propinent omnibus qui inhabitant terram populi Christiani. poculum aureum est; sed intus arsenicalis liquor: externa proponūt aurea, & salutaria: quæ tibi dant, sunt fex, & mors. *Plenum abominatione & immunditia fornicationis sua.* De abominatione erit locus dicendi in Daniele. in fornicatione intelligo idololatriam quancunq; in abominatione certam, & scelus Baalpeoricū, & Gabaoniticum spiritualiter admissum. *Et in fronte eius nomē scriptum, Mysterium, Babylon magna mater fornicationum, & abominationum terræ.* In tyara, in myrra Papæ habes hoc verbum Mysterium scriptum: vt non sit tibi opus longiùs interpret-

terpretationem querere. Sub Babylone signatur Ecclesia, quæ se matrem & magistram iactet aliarum Ecclesiarum; & quæ ad idololatriam, & ad scelus vocet omnes. in fronte quoq; eius dicitur scriptum nomen Babylon, quòd sub nomine Ecclesiæ sit Babylon. hoc est, ex his quæ tu vides opera in ipsa; & ex impudentia potes videre, & scire, quanam sit. intruere quoque myrras in capite in altum exurgentes modo pyramidali: signant turrim Babel. qua voluit ascendere in cælum, Deum è cælo educere, Christum arripere, ac iterum crucifigere vt hæreticum; prohibere cultum Dei, vt fecerunt ædificatores turris Babel, comburentes omnes Dei cultores. quod faciunt, vbi possunt, & confundunt cultum diuinum, vt illum non agnoscas. Et si adhuc non nouisti ecclesiam Babylonicam ex falso cultu, & doctrina, & vita, agnosce tandem illam è cæde infinita quam facit hominũ.

Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum.

Quàm possit esse ebria de sanguine sanctorum, hætenus vidimus; nec opus est hinc interpretatione. Si iam postquam Papa factus est tyrãnus, iam à mille annis ecclesia Romana comburit tuos reprehensores; atque semper sæuitiam auxerit, vt videamus etiam Herodianas cædes fieri: nec similia conspecta sint in alia Ecclesia, quis dubitabit hanc ecclesiam non esse Babylon matrem fornicationum? *Et dixit mihi Angelus.* Hinc occasio datur, vt ostendatur tempus quando Antichristus patefactus sit, & condemnatus. vt quando ostensus fuerit Papa Antichristus, veniat ecclesia Romana cum ipso condemnata. nam initio capitis

pollicitus est se id ostensurum; & ostendit quidem, dum mores, vitam, & opera eius exposuit. sed quia sunt vnum Papa & ecclesia Romana; & Papa est eius caput, oportet & vt in condemnatione Papæ inueniatur simul ipsa condemnata. vnde dicitur hîc bestia septem capitum, & decem cornuum portare mulierem. *Bestia quam vidisti, fuit, & non est.* Hîc cognoscitur tempus quando facta sunt quæ in superiori capite, & in hoc continentur. vbi patebit de Ecclesia, & Papa, hîc & antè fuisse sermonem. nam per bestiam quæ fuit, & non est, cognoscimus significari papam Pium quartum. *Fuit, & non est.* Fuit secundum opinionem hominum terrenorum papistarum Papa, sed iam non est. quia fuit (vt diximus) Papa patefactus Antichristus in concilio secundo Tridentino. summus Pontifex ostensus fuit æternus: Papa autem est mortalis. qui ergo mortalis voluit in Sacerdotium ingredi æterni Christi, qui non moritur, ostensus fuit id non posse. cùm autem vi id velit sibi tribui Papa, deprehenditur esse Antichristus. & hoc patefactum est in concilio Papistarum. Ergo antè potuit videri Papa apud imperitos Ecclesiasticos & principes summus Pōtifex: at nunc nō potest videri, dū sit patefactus Antichristus. hîc ergo videmus condemnationē Papæ, quæ est eadem & Episcoporum, & Principum, qui quem nouerunt Antichristum, loco Christi habere voluerunt: atque alios ad idem scelus admittendum coegerunt. Causam quare vsus sit Spiritus sanctus eo modo loquendi, Qui erat, & non est: & ita interitum; existimo eam esse, quòd Papa fecerit se alium

se alium Christū, vendicauerit sibi quæ sunt Chri-
 sti: voluerit venire in comparationem cum Chri-
 sto, de quo dictum est: Qui erat, & qui est, & qui
 venturus est. Papa quidem opinione hominum
 fuerit, non autem re. non permanens sit nec re,
 nec opinione; sed utroq; modo desiturus, & itu-
 rus in interitum. *Et ascensura est de abyssu.* Quia
 hîc bestia dicitur ascensura ex abyssu: & infra,
 Quinque ceciderunt, & vnus est, & alius nõdum
 venit; videtur Spiritus sanctus nobis loqui tem-
 pore Pauli quarti, siue repetere primum conciliū
 Tridentinum factum sub Paulo tertio, vt Pius
 quartus videatur idem agere quod Paulus tertius,
 & Paulus quartus, qui fuerat tyrannus in inquisi-
 tione sub Paulo tertio: atque eadem agendo Pius
 quartus, & simili fraude, patefactus sit Antichri-
 stus. Vnde & priores fuerint Antichristi, ex qui-
 bus ipse prodit: ac patefacto ipso Antichristo, ve-
 niant patefacti & illi Antichristi, & cum ipsis epi-
 scopi Papæ, & ecclesia Papæ. Et quia in Papis
 illis egit omnia Diabolus, & Satan, dicta est be-
 stia hæc papæ Pius quartus ascendere ex abyssu,
 prodire è Papis, qui prodierunt ex abyssu; siue vt
 illi prodierunt ex abyssu, prodire & ipsum: vt in
 illis egit Satan, agere in ipso: & vt ipse patefactus
 est Antichristus, & prodiisse ex abyssu, hæc eadem
 intelligantur in prioribus. qui omnes dicuntur
 Diaboli, & Satan, & prodire ex abyssu: quia con-
 tra omnes leges agunt gentium, & naturæ huma-
 næ, dum audent agere contra fidem datam, & id
 rectè à se factum allerere. in sua inquisitione nul-
 lum est ius, nullus modus, nulla ratio; libidine
 imma-

immani agunt omnia; quod est ferarum. & hinc obtinent nomina belluarum; quia verò vincunt feras immanitate, in quibus non vides genus vnū ferri contra seipsum, sœuire in simile: quiaque faciunt illa quæ agit & molitur Satan contra Christum & suos, dicti sunt Diaboli, & Satan. itē quia Institutum sequuntur Satanæ, nolunt quicquam pati pro religione; sed volunt alios ipsi interficere. & secundum hanc sententiam dixit Christus Petro: Vade post me, Satanas: quia non scis quæ Dei sunt. *Et in interitum vadit.* Iudicatus papa Antichristus, desit esse Papa etiam in animis papistarum, qui nouerunt ipsum patefactum Antichristum. vnde & Deus facit vt intereat, & desinat, quāuis videatur durare. ac vt id nobis ostendatur, Papæ tres qui sequuntur Pium quartum, vocantur alio nomine quàm alij superiores. spiritus scilicet tres immundi in modum bufonum, spiritus demoniorum, vt vidimus in superiori capite. *Et mirabuntur inhabitantes terram.* Mirabuntur papistæ quando videbunt res papæas labi, ipsum quotidie minui, atque tandem desinere esse in populo Christiano. pij non mirabuntur.

Quorum nomina. Quisque pius hæc intelligit.

Videntes bestiam quæ erat, & non est, & tamen est.

Mirantur papistæ quomodo fiat vt non sit Papa, cum tamen sit, cum tamen dominetur. at pij habent illum tanquam interierit, qui à Deo sit condemnatus; vt fieri non possit quin breui omninò intereat, & perdatur. *Et hic est mens.* Euangelici viri satis poterunt intelligere quæ dicam.

Septem capita septem montes sunt super quos mis-
licet

lier sedet. Vt sunt septem colles Romæ, super quos ecclesia Romana habet suam sedem; ita contra prædicationem Euangelicam niti visa est ecclesia Romana septem Papis. atque vt antè cap. 12. dicebamus, in numero illo septeno septem Papatum intelligebamus etiam totum tempus tyrannidis papæ. & nunc ecclesia Romana, auctoritate antiquorum patrum vsa, sedet in Concilio, vt condemnet Euangelicos: & fuit ipsa à se ipsa condemnata.

Et reges septem sunt. In his septem regibus intelligimus septem Papas, qui restiterunt prædicationi Euangelicæ à Luthero vsque ad concilium secundum Tridètinum: Leo, Adrianus, Clemens, Paulus tertius, Iulius, Paulus quartus, Pius quartus septimus. hi omnes restiterunt prædicationi, illam oppugnarunt, interfecerunt prædicatores, & credentes vsque ad concilium ortis perturbationibus Gallicanis. *Quinque ceciderunt.* Vt dixi, videtur Spiritus sanctus loqui nobis tempore Pauli quarti, aut repetere illud tempus, quo ab illo aucta fuit crudelitas inquisitionis, & internecionis martyrum Christi. & ait quinque cecidisse, periisse, desuisse esse in mundo, Leonem, Adrianum, Clementem, Paulum tertium, & Iulium. *Et vnus est.* Paulus videlicet quartus. qui veniens in sextum numerum septem belluarum, portat in se opus Antichristicum priorum, & posteriorum: vt septima bestia, & tres spiritus immundi in ipso comprehendendi sint. quòd Antichristus non possit peruenire ad opus perfectum numeri septeni, qui veniat in comparationem cum Christo in opere Spiritus sancti. ergo vnus

vnus sit Paulus quartus, sexta bestia, in qua sit terminus operationis Antichristicę. si vltra progrediatur, adfit cõdemnatio, vt intereat. *Et alius nondum venit.* Cũ alius, septimus scilicet, esset venturus in sedem papæam; antequam venisset, non erat habendus pro papa. *Et cum venerit oportet.* Quãdo venit Pius quartus septima bestia, fuit condemnatus in ipso Papa Antichristus, idque paulò post quàm fuit creatus Papa: & nõ multò post condemnationẽ, defatigatus in scortatione, moritur; repetens vsque ad extremum halitum, Deum vereor, Satanã metuo. Vt hic intelligas Pium quartum, & quæ antè dixi, datur tibi signum, & argumentum satis firmum. dicitur enim: *Bestia quæ erat, & non est, ipsa octaua est.* Bestia, quam dixi, erat, & non est; octaua est, & de septem est. hoc est, octaua est à Leone, si numeres Marcellũ: si non numeres Marcellum, qui non venit in numerum bestiarum similiter ac alij, erit septima bestia. & ita cognoscis quæ bestia sit illa, quæ erat, & non est: & simul quæ hoc capite, & in superioribus, & in duobus quæ sequuntur. Quod autem Marcellus non venerit in numerum earundem bestiarũ, dixerunt quidam id factũ esse, quòd nõ peruenerit ad signaturam, vt ipsi loquuntur: nam vigesimo primo die à sua creatione obiit: & vt quidam medicus, qui ei adfuit, narrauit, veneno infectus. quidam affirmarunt ipsum cœpisse cogitare de restitutione vineæ Christi. videtur & illa manifesta causa, quòd nihil visum sit ab ipso actum contra munus Episcopi: & in Concilio primo visus est mihi, & aliquibus minimè malus Nicodemus. *Et decem cornua quæ vidi.*

disti. Vt fuerunt decem, septē bestiaē cum tribus spiribus immūdis, ita fuerunt illis semper principes papæi cornua: & armis pro ipsis pugnarūt. vnde in decē cornibus intelligimus omnes principes, qui omnibus tēporibus vi tutati sunt tyrannidē papæā. & quia & ipsi Papæ vibrant gladiū, & bella gerunt, sunt Ecclesiastici, & politici; vis quoq; tyrānica, & robur ipsorum significatur. & ita & per se soli, & cū principibus bella gerunt, præsertim verò contra Euangelicos. *Qui regnum nundum accep.* Ego existimo hīc significari quoddā singulare tempus: vt quādo Francisco secundo mortuo cū regina matre, & Antonio rege Navarre, Guisiani, & alij multī intruserūt se quoque in administrationem regni, vires suas conferētes omnes aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. *Cum bestia.* In gratiam Papæ, & cum ministris Papæ administrabant omnia. *Hi vnum consilium.* Hi, inquam, cum omnibus principibus aliis Papistis extra Galliam, & cum papa communia consilia habuerunt: suis opibus, & robore pugnarūt pro tuendō statu papæo. *Hi cum agno pugnabunt.* Pugnando contra Euāgelicos, pugnarunt contra Christum: conuenerunt in vnum aduersus, vt dixi, Dominū, & aduersus Christum eius. sed tandem vicentur ab agno, virga ferrea confringet eos. *Et qui cum eo vocati sunt, & electi, & fideles.* Vincent cum Christo & illi qui erunt vocati; & non solū vocati, sed & electi. quia multī sunt vocati, pauci verò electi. & cū fuerint vocati, & electi, sint fideles Christo, non faciant se ipsos Christos. *Aque quas vidiſti.* Id additur, vt cognoscamus Papam, & Ecclesiam Romanam bestiam

fiam, & meretricē magnā. quia nullus alius princeps, nulla alia Ecclesia sedet super populos, gentes, & linguas, vt ipsa cum Papa. *Et decem cornua quæ vidisti in bestia.* Futura indicatur rerum commutatio, vt qui pugnabant pro Ecclesia Romana, conuertant eadem arma cōtra ipsam; spolient eam omnibus bonis eius sedem auferant. *Deus enim dedit in corda eorum.* Permittit intereā Deus vt pugnent pro Papatu, donec perficiantur quæ scripta sunt in Prophetia de bello Antichristi contra Christum. *Et mulier quam vidisti, est ciuitas illa magna.* Est Roma, hoc est Romana Ecclesia, quæ se vocat matrem, & magistrā omnium Ecclesiarū: in qua Papa retinet regnum super regna aliorū, vt ostendit Pius quintus in sua forma iuramenti verbis: vbi se dominum, & distributorem regnorū iactat: qui re voluit priuare Imperatores & Reges regno, & imperio; creare reges, & duces. nec adhuc ista intelligimus? quā diu, Domine, claudes oculos, cor aggrauabis; ne oculis videamus, ne mente intellegamus?

●
Argumentum in Cap. 18.

In vna Babylone significantur plura loca, vbi sit sedes Babylonica, non vna Roma tantū. vbi cunq; ergo euertetur Babylon, ibi erit luctus Papistarum, & triumphus piorum. vbi autem vna Babylon erit vastata, clama & cæteras vastatas. quia qui cœpit euertere, est Deus, qui non impeditur quin possit persequi euertere, quæ statuit à se euertenda. & hîc assume illud 4. lib. Esdr. 16, Immissus est vobis gladius, & quis est qui auertat illum? eadem enim res hîc, & ibi agitur.

Post

Post hæc vidi Angelum descendentem è calo. Post hæc quæ narrata sunt cap. 16. de septem plagis, & capite superiori 17. de Ecclesia Romana, extabit magnus dux, qui cõclamabit Euangelicis victoriam de Romana Ecclesia, & statu Papistico: extabunt tũc in Ecclesia Euãgelica multi, qui ostendent quæ euenerunt Ecclesiæ Romanæ, & statui Papistico, vbinam fuerint nuntiata in Prophetis. Vnde Ioannes hoc capite affert verba ipsa Prophetarum, vt videbimus: quasi ipse debeat venire in numerum eorũ qui eadem nuntiabunt; & Prophetæ qui scripserũt, videantur adesse, & scribere, & loqui nobis: ita fient apetta quæ nuntiabunt. *Habentem potestatem magnam.* Erit tũc magna potestas ministrorũ, in quibus loquetur Dominus, & aget, vt virtus Dei ac eius verbi in illis admirabilis visenda sit in rebus bellicis, & in prædicatione. *Et terra illuminata est à gloria eius.* Exponit se ipsum Ioannes, & ostendit quamnam magna potestas futura sit, quòd per prædicationem terra, quæ erat circumfusa tenebris, lucem magnã susceptura sit, propter lucem magnam quæ aperietur in omnibus diuinis scripturis. quæ lux scripturarum aderit à gloria eius, hoc est, à rebus admirabilibus quæ aget Christus in perdendo suos aduersarios. tunc vulgò incipiet intelligi prophetia, seu conspici eius euenta. *Et clamauit in fortitudine voce magna.* Exaudietur vox Prophetarum per totum populũ Christianum, vt exaudita fuit vox Lutheri, & aliorum. nec erit vox illa inanis, atque ei assensus dabitur cum magna hominum admiratione: magna que perficientur vi, quæ re-

stabūt in subigēdo statu Antichristi. *Cecidit Babylon magna.* quæ sibi subiecerat totum populum Christianum. tempus præteritum ponitur, & tamē intelligēdum est quoq; futurum more prophético. In Ierem. enim ca. 50. dicitur, Capta est Babylon; & tamē dicitur deinde, Ecce ego suscito, & ascendere facio contra Babylonem multitudinē gentium. quamobrem cū dicitur: *Cecidit Babylon,* non tam tempus præteritum, quàm futurum intelligēdum est; vt scilicet post effusione sextæ phiolæ, seu in hac effundēda, seu dum Sodomā incipiet ardere, conclametur victoria: vt eodem modo illa euertatur, vsque dum Romam perueniatur, & ibi cadat Babylon tota; & semper conclametur: *Cecidit Babylon.* nam vbique fiet quod nuntiabitur: quia Deus dixit: & apud Deū idem est quod dixit, ac id quod factū est. *Et facta est habitatio Demoniorum.* Hæc sumpta sunt ex cap. 13. Isa. & ex 2. Soph. & ex 50. Ier. & ex aliis: qui nuntiarūt diruendā ecclesiam Romanam & vastandā, nec vnquam instaurādā. in qua ciuitate intelligitur ipsa Ecclesia. *Quia de vino prost.* de his dictum est in superiori capite: & à ministris verbi sunt exposita. & sunt verba Iere. 51. *Et audiui vocē è caelo, dicentē: Exite de ea, popule mi.* Hæc est vox Ierem. cap. 50, 8. & cap. 51, 6, 9, 45. Hic aduertendum est, cælum poni pro scriptura sancta. *Quoniam peruenierunt peccata eius.* Et hæc sententia est Ierem. cap. 51, 9. *Reddite illi.* Et hæc est cap. 50, 28. quod hoc tempore paria reddenda sint Babyloni, vt & in Psalmis sæpè nūtiatur. *Sedeo regina, & vidua non sum.* Verba sunt Ecclesie Romanæ,

manæ, & Papisticæ, quæ putauit se nunquam ca-
 suram è tanto regno cum recessisset à se Christû:
 & non esset vidua: haberet Imperatorem, & Re-
 ges pro se pugnâtes, cum quibus & fornicaretur.
 Et est sententia eadem in Ieremia cap. 50. & 51. &
 vbi loquitur de monte versu 25. in quo signatur
 Papa Antichristus. *Ideo in vna die.* Fortior est
 Christus tyrannis. *Et flebunt illam, & plang.* Prin-
 cipes Papistæ, & qui mereturâ faciunt eorum quæ
 sunt diuini cultus. nam cum vendiderit Papa &
 Ecclesia Romana spiritualia, & quæ sunt cultus
 Dei, vendidit & homines tyrannis, & animas suis
 sacerdotibus se colentibus. nam in rebus pretiosis
 signantur spiritualia; in animantibus diuersi gene-
 ris homines, & animæ hominum, vnde concludit,
 & animas hominum. *Va, va.* Pulchra & fructuosa
 prædia, palatia, & omnia quæ hîc memorantur,
 fuerunt copiosa apud Ecclesiasticos. *va, va,* ter re-
 petitur. quia vbique & in perpetuum, & omninò
 spoliabitur Ecclesia Romana bonis suis, & dignita-
 tibus. conficientur Papistæ. *Imul bello, fame, &
 peste.* *Exulta super illam calum.* Eadem sententia
 est in Ieremia cap. 51, 48. *Et sustulit vnus Angelus
 fortis lapidem.* Existimo Prophetiam apertam fu-
 turam in Ecclesia, in qua cognoscetur Romana Ec-
 clesia, vt Hierosolymæ nunquã reædificanda. dici-
 tur lapis quasi molaris, propter prædicationem fu-
 turam in Ecclesia doctrinæ Euangelij, & Prophe-
 tiæ apertæ, & cultus qui describitur in Prophetis
 seruandus: qui est idem cum Euāgelico, quod an-
 tiquare conatus est Papa. vnde ita dicitur, vt dictû
 fuit in Prophetis Ecclesiæ Romanæ: *Vox molæ non
 audietur*

audietur in te amplius. *Et vox citharædorum.* Cum non erunt voluptates hæ, quæ hîc memorantur in Ecclesia Romana, & Papistica, tum ministerium verbi Dei erit ab ipsa ablatum. non erunt Papæ interpretes nobis scripturarum signati in citharis, & musica. in Psalmis sæpè dictum est de his instrumentis musicis. quæ ibi dicta sunt, erunt huc assumenda. non erunt concionatores signati in tubis: non erunt titulati, vt ipsi aiunt, Episcopi, Archiepiscopi, Abbates, Plebani, Canonici Papistæ, vt antè, signati in artificibus: quod in illis muneribus vt artifices lucrum tantum quærant. *Et sonitus mole non audietur in te amplius.* Administratio Ecclesiæ non erit vltra penes vnam ecclesiam papisticam: verbumque nouum dabitur Ecclesiæ, signatum in lapide molari proiectum in mare: atque Ecclesia Romana cum eius cultu petet profundum, vt lapis proiectus in mare. *Et lux lucernæ.* Iudicia, magistratus, decreta, & talia, nulla erunt apud Ecclesiasticos papistas. *Et vox sponsi, & sponsæ.* Non iam vltra dicetur Ecclesia Romana Ecclesia Christi, non Ecclesia. id ex Ieremia sumptum est cap. 7. & 51, 26. *Quia mercatores.* Quod Ecclesia Papistica habuerit venalia omnia, prædicatores ostenderunt: quod errauerit totus populus Christianus propter ipsam, iidem docuerunt; & nos vidimus: quod interfecerit seruos Christi ab initio tyrannidis Papæ vsque ad finem, historia docet. quod autem in ipsa inuentus sit sanguis sanctorum omnium qui interfecti sunt in terra, significatur, vt existimo, quod iidem fuerunt Papistæ, qui fuerunt tyranni; Scribæ, & Pharisei: quod idem consilium, & animus, & studium

dium fuerit. si illorum tempore fuissent, fecissent eadem quæ illi. & hoc est simile illi, vt veniat super vos omnis sanguis iustus: quod & de Papistis his nostris Christus dixit, & huc Ioannes retulit.

Argumentum in Cap. 19.

Capite superiori mihi visus est Ioannes ostendisse vastationem status Antichristici pluribus in locis vsque ad euersionem magnæ vrbs, vbi Babel habet suam sedem. Tu, Romana Ecclesia, remperpende: audi uisti luctum in superiori capite, & gaudium vtrarumque partium: hoc autem capite ordine persequitur Ioannes historiam rerum futurarum, quid post euersam Ecclesiam matrem contentionum futurum sit. & narrat laudes, & gratiarum actiones quæ vbique dicentur, & canentur Deo; & constitutionem innouatæ Ecclesiæ; atque postremum bellum quod habituri sunt qui sequentur Christum, contra reliquias quæ residebunt exercitus Antichristi in populo Christiano. Ec hîc volo monitum lectorem, me in interpretando sequi debuisse rationem ipsius Ioannis in singulis quæ narrat exponendis. vt generatim res indicarem, vt ipse illas describit: singularia multa reticerem, quæ ipse recognoscenda precipit in Prophetis. de Ecclesia Romana & Papa apertius loquerer, quod & id faciat Ioannes. vnde & verba ipsa de Ecclesia Romana transtulit ex Ieremia in caput superius. vt ergo hæcenus factum est, persequemur reliqua. potuissim, vbi reuocat nos Ioannes ad Prophetas, ordinem rerum futurarum assumere ex illis, atque quæ futura essent in certis prouinciis, & magnis ciuitatibus aperire:

de Sodoma & de Armagedon apertiùs loqui. septem tonitrua, quæ recensui capite decimo, nõ signata, sed resignata narrare: verum, vt dixi, oportuit sequi rationem Prophetæ, quam obrem idem in his quæ sequuntur faciam; certa ratione persequar quæ restant: vt ea sit interpretatio, in qua qui cupient fieri illa quæ narrabuntur, satis intelligant; qui reuertentur, parum. boni bona prospicient: qui mali mala volunt, videant ne malis in astutia sua capiantur.

Post hæc. Post Babylonem passim dirutam, & casum sedis Papæ: post magnum luctum Papistarum, & gaudium piorum. *Audiui quasi vocem magnam tubæ multæ.* Multi prædicatores Euangelici, multi populi in multis prouinciis tollent voces suas; habebuntur grauisimæ conciones, & mutua hortationes ad Deum laudandum pro his quæ egerit. canent, *Halleluia, laus, & honor, & gloria, & virtus.* Quicquid actum fuerit, Deo tribuetur, à Deo recognoscetur. singula verba hæc quisque facile poterit interpretari: & cognoscere iudiciũ de qua Ecclesia sit peractum; quæ scilicet fuderit sanguinem ferentium nomen Christi. Tu Papista, si non vis cognoscere fornicationem tuæ Ecclesie in erroribus, & impio cultu, negare non poteris eius homicidia. *Et iterum dixerunt, Halleluia.* Frequenter, & multis in locis cogentur Ecclesie fidelium, communes preces habebunt, & laudes easdem canent Domino. *Et fumus ascendit.* Hæ laudes suscipientur à Deo, & erunt perpetuæ pro perpetua victoria donata: erit memoria æterna beneficiorum Dei, quæ suscipiet eius populus: ac
idem

idem cultus diuinus erit deinceps semper, vt semper Deus suo populo propitius sit. *Et ceciderunt viginti quatuor seniores.* In his senioribus significantur concilia quæ habebuntur: in quibus constituentur illa quæ erunt diuini cultus, & legis Dei: non sibi vendicabunt ministri quæ sunt Dei, & Christi Iesu: non sua, loco eorum quæ Christi sunt, proponent populis: nõ imitabuntur Papam, & similes: seruient Domino, fideles ei erunt in omni administratione. *Amen, Halleluia.* Quæ agentur in Conciliis secundum verbum Dei, eadem confirmabuntur in Ecclesiis ab omnibus, & laus ab omnibus soli Deo dabitur. *Et vox è throno exiit.* Eadem confirmabuntur ex verbo Dei, ex Mose, ex Prophetis, ex Euangelio, ex Apostolis: & vt censeo, confirmabuntur superiora per aliquod magis generale Concilium.

Et audivi vocem turbae multæ. Hęc mihi videntur significare aliquod, siue aliqua concilia generalia: in quibus erunt ministri verbi, & in hoc docti viri quamplurimi, & ex variis locis collecti. vbi audientur disputationes, conciones, cõsultationes de veritate eorum quæ sunt verbi Dei: quæ & deferentur per omnes regiones, vt vbique audiantur, & cognoscantur. *Dicentium Halleluia.* Laudabitur Deus, qui restituerit Ecclesiam suam, & regnum suum: venerit ipse, expulerit Antichristum, qui videbatur non posse vinci. *Gaudemus, & exultemus.* Hic videtur esse cõclamatio omnium piorum simul, quod omnes instituti iam sint, & intelligant opera Dei, & verba eius: quodque iam sit constituenda Ecclesia innouata, siue constituatur. in qua secundum

dum Christum, & cū Christo viuatur: in quo habetur iustificatio, & salus. haecenus fuerunt Ecclesie tales quales descripsit ipse Ioannes cap. 2. & 3. Oseas cap. 2. & 3. & Eze. cap. 23. & alij Prophetarū alibi. *Et dixit mihi, scribe: Beati qui ad cœnam.* Iubetur Ioannes scribere, Beati qui ad cœnam vocati sunt. deinde additur: *Hæc verba Dei vera sunt.* Unde res magna, & magni momenti affertur: beata scilicet nunc vita futura expulsis in sempiternum Pharaonibus, & Antichristis: pij cum Christo regnaturi, & peracturi cum ipso cœnam illam; illud conuiuium coniunctionis nostræ cum ipso. quod significatū fuit in agno paschali. cuius coniunctionis Ecclesie cum Christo in regno suo pignus dedit antequam pateretur in instituta sua cœna: atq; suo sanguine in sua morte testamentum hoc consignauit. hoc verò quod verbo Dei tunc confirmabatur futurum, nunc ostenditur eodem verbo Dei præstitum: seu ostendetur statim. cognouit Ioannes donum Spiritus, quod verbis exprimi non potest. atque in beatitudine oblata se cōtinere non potuit, quin procūberet ante eum, qui sibi nuntium tam magnum afferebat, præsertim cū dixisset, *Hæc verba Dei vera sunt.* quod iam conspicietur præstitis scilicet promissis. non permisit Angelus se adorari: erexit adorantem, & monuit Deum solum adorandum. quo in facto cognoscimus illos ministros Christi quædam singulari obseruantia esse complectendos, qui beatam vitam nobis exhibent à Domino; nec tamen adorabuntur à nobis. in dedecus futurum est hoc Papæ, qui voluit adorari, cū nil huiusmodi possit nobis dare. Christus non fuit
ita

ita adoratus vt Papa: vt maius aliquod videatur Antichristus, velle sibi tribui, quàm Christus habuerit. de Christo suscipiendo in suo aduentu secundo dicitur Ps. 2. Osculamini filiũ. Papista hoc intellige, si potes. prohibebitur adoratio papæ: & quam magnum scelus illa fuerit, patebit quando intelligetur illud, Osculamini filium. *Testimonium enim Iesu est Spiritus prophetiæ.* Existimo quia dictum est, Et conseruus fratrum tuorum, qui habent testimonium Iesu: omnes qui habuerint testimoniũ Iesu, certos esse, quòd verba illa vera sint. quia testimonium Iesu est Spiritus prophetiæ. & qui habet Spiritum prophetiæ, scribere debet, Deum dixisse, nos nũc futuros beatos etiam in Sabbathismo promisso, in quo agẽtes erimus certi nos & in cõliseũ eternum esse ducturos. quòd autem testimonium Christi sit Spiritus prophetiæ, ipse Christus testatus est, cum ait, Non edam de eo, donec perficiatur in regno Dei. item, Quotiescunq; de pane hoc edetis, & de vino hoc bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. item, Non bibam de fructu vitis, donec bibam illud nouum in regno Dei. quòd vsque ad illud tempus vinum effusionis sanguinis bibendum esset. hoc est, patiendum cum Christo. iam vinum nouum bibetur lætitiæ, & æterni gaudij in regno. de qua re omnes debuerunt fuisse certi, qui hactenus fide biberũt potum illũ, & ederunt panẽ illum. *Et vidi celum apert.* Hic significatur Christus in medio Ecclesię suæ, & pugnare pro illa; iudicare, & pugnare pro iustitia tuenda, vt ipse suum regnũ habeat, & sui cohæredes: homicidæ, & direptores bello puniantur. *Oculi eius sicut flam-*

ma ignis. Est Deus, & punitor mundi. *Et in capite eius diademata multa.* Ipse est Rex regum, & Dominus dominantium, Deus exercituum, seruator, liberator, summus pontifex, placator, reconciliator, intercessor, & omnia illa quæ ipsi tributa sunt cap. 1, 2, & 3. huius libri. nec iam illa sibi vendicabit Papa, nec alius. *Habens nomen scriptum.* Ut oculus non vidit, auris non audiuit, in cor hominis non ascendit, quæ præparauit nobis Deus in Christo; ita non possumus nosce nomen Christi in his quæ præparauit nobis Deus; minus autem nomen quod per se inest Christo. *Et vestitus erat veste tineta sanguine.* De hac veste dictum est cap. 63. *Isaiæ.* *Vocatur nomen eius Verbum Dei.* Nomen dicitur nobis; sed quis nouit quantum in Deo, quantum in seipso illud sit? significatur tamen nobis, quod est verbum Dei, esse quod efficit omnia, sine quo nil factum sit quod factum existat. iccirco frustra omnes reges terræ esse paratos contra ipsum.

Et exercitus qui in celo sunt. Sua membra verbum illud prædicantia vicerunt verbo papatum, vincetur hic & bello. & iccirco dicitur: *Ex ore eius prodibat gladius.* Verbo, & virga ferrea vicit non credentes Euangelio, atque non parentes. *Et ipse reget.* Hoc planum est: de quo dictum est Psalm. 2. & alibi sapè. *Et vidi Angelum unum stantem in Sole.* Per Solem intelligo ego Christum, & Christi regnum iam in multis locis constitutum. & existimo signari hinc ciuitatem Venetam, quæ cap. 30. *Isaiæ* sub nomine Ierusalem memoratur, quæ venerit in potestatem Euangelicorum, vbi erit prædicatio, & sedes Christi. ibi nuntiabitur interitus
his

his qui bellum renouare uoluerint; atque Euangelicos iterum appetere tentarint. ibi erit Concilium; ibi decerneretur quæ ad religionem, & ad bellum pertinebunt, vt in Prophetis docemur, & vidimus eodem 30. cap. Isaia.

Et vidi bestiam, & reges terra. Postremum bellum significatur, in quo reliquie papatus collecte ad reperenda bella, & ad restituendum papismum perdentur. Qui sapient, attendent illud Christi: Et fient nouissimi primi, & primi nouissimi.

Et apprehensa est bestia, caput papismi. Et cum illa pseudopropheta. Inquisitio cum omnibus cum illa facientibus. *Qui fecit signa coram ipsa.* Inquisitio, Dominicani, Ieiuitæ, & hypocrite multa effecerunt vt sustentaretur papatus, inuenti sunt seduxisse omnes, quos adduxerunt vt crederent Papæ: crederent illum esse Deum in terris, posse omnia, & quæ antè dicta sunt. *Vini coniecti sunt.* Hi non videntur puniendi gladio, vt qui manu pugnauerunt: sed puniendi grauius in inferno; eam sortem habituri quam habuerunt filij Chore, & Datan, & Abiron.

Argumentum in Caput 20.

Concilium Euangelicorum habebitur, vt existimo, Venetiis; in quo pacabitur totus populus Christianus in Ecclesia innouata, post verò mille dies, vt ego censeo, insurgēt noue gentes, vt Christianos pacatos opprimant, magno collecto exercitu. qui exercitus profligabitur à Christianis: qui illas gentes vincunt verbo, & armis Christo, qui prædicabitur vbique. & salui erunt qui credent, peribunt qui non credent.

Et

Et vidi Angelum descendentem è celo. Diuina scriptura fiet aperta; vt nullas tenebras iam Satan & Diabolus offundere possit: atque simul prohibebitur ne seducat homines, vt fecit antè, seducendo papistas, & alios: ne semina belli spargat, nisi post mille dies, vt iudicium fiat & inter alias gentes quæ hætenus fuerunt sine Christo, dum apud illas quòque vbique prædicabitur Euangelium.

Et post hoc oportet. Perturbatio erit bellica apud gentes, dum qui credituri sunt, & credent, venerint in Ecclesiam; qui non credent, subeant condemnationem. *Et vidi sedes.* Hic significatur Concilium futurum, vbi Euangelici aperta illis prophetia constituent Ecclesiam; iudicabunt de omnibus quæstionibus: condemnabunt eos qui se condemnarunt. vbi apparebit quinam fuerint hæretici, & Antichristi. *Et animas decollatorum.* Ac, vt existimo, ij quos interfecit Papatus, iudicabuntur fuisse martyres Christi; atque ipsorum doctrina probabitur, & confirmabitur in ecclesia Christi. *Et qui non adorauerunt bestiam, neq;* Iudicabit Concilium causam veram eorum qui fuerunt martyres Christi, & eorum qui fuerint superstites, nec adorauerint Papam; nil susceperint eorum quæ sunt papismi; non eius doctrinam & decreta; non iurarint in Papam, non subierint nomen Papæi. *Et vixerunt, & regnauerunt.* Expone se ipsum, quòd locutus sit de his qui non fuerint interfecti sub Antichristo; sed superstites fuerint, viderintque perturbationem apud alias gentes, & opus Christi. quorum causa de solo vno Christo complectendo in eius Euangelio com-
pro-

probabitur quoque in Concilio, vt comprobata fuit causa eadem illorum qui fuerunt martyres.

Ceteri verò mortuorum non reuixerunt. Difficile est hæc exponere ante tempus suum. verùm aliquid dicendum est quod fert tempus præsens. per reliquos mortuos, quamuis aliud signetur, videmur etiam illas gentes intelligere quæ credituræ sunt, & adhuc manent in morte, non credentes, donec per prædicationem Euangelij renascantur credentes, siue reuiuiscant nobiscum eternam vitã consecuturi. *Hæc est resurrectio prima.* Cum exsuscitandi sint è mortuis, & perducendi in caeleste regnum fideles, oportuit vt prius in mundo per fidem resurrexerint in nouam vitam. *Beatus, & sanctus.* Donabitur enim æterna vita, eaque erit firma his qui *habent partem in resurrectione prima.* hoc est, qui credentes Euangelio resurrexerint in nouam vitam in Christo. *In his secunda mors non habet potestatem.* Mors & diabolus non habent potestatem in illis, vt deducantur à se in stagnum ignis, & sulfuris. *Sed erunt sacerdotes Dei, & Christi.* Qui ergo crediderunt Euangelio dum concilium habebitur Christianorum, persistent in cultu Dei, & Christi, donec perducantur ad bella gentium, quando & apud illas exsuscitandi sunt credentes, qui deducantur in vitam Christi, videant regnum & cultum Christi constitutum in toto orbe. *Et cum cõsumati fuerint mille anni, soluetur.* Post mille dies à cõstituto statu Euagelico in toto populo Christiano, gêtescerte, quæ dicentur in Ezech. 38. & 39. cõmouebuntur, vt bello nos inuadant, qui erimus castra sanctorum, & ciuitas

& ciuitas dilecta. *Et descendit ignis de celo.* Quo igne perdendi sint illi impij, & alia gentes, difficile est affirmare: illud sit firmum, Christum ostensurum se Deum exercituum contra illos. Ezechiel pluribus hoc factum exponit cap. 39. De mille annis, quod in ipsis intelligendi sint dies, non plura dicam: quia non in mille annos videtur producenda in nouata Ecclesia, & regnum Dei, nisi post mille annos alia signarentur. vt quadraginta dies Iona ducti fuerunt in annos.

Et Diabolus qui seducebat eos. Hic existimo oportere intelligi breuiter esse comprehensam perturbationem futuram inter gentes: & forte non intelligendum est, vt venturae sint in Europam praeterquam certo tempore; sed dum inter illas praedicabitur Euangelium, atq; bello ad orientur omnes apud se credentes Euangelio: vt eandem perturbationem concitent bellicam inter se, quae fuit inter nos ante, quocumque modo fiat (nam euentus rem ostendet) perdendi sunt non credentes, & credentes permansuri superstites. atq; ita Diabolus, qui concitauit ad bellum non credentes, & bestia, reges gentium, & nationes quae fuerunt sine Christo: & pseudopropheta, & Sacerdotes Mahometici, & alij, mittentur in stagnum ignis, & cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum. *Et vidi thronum magnum.* Praedicatio Evangelica vicit impios in toto mundo, & Christus exiit illorum quoque victor, & Dominus. atque ita ad Euangelicos peruenerunt omnes illorum regiones. & ideo dicitur: Vidi thronum magnum. quia Christus in omnibus terris coletur, & ipsius vnus erit

erit vnum solum regnum iustitiæ. *A cuius conspe-*
ctu fugit terra, & calum. Per terram intelligo im-
 pios reges, & omnes pugnantes armis: per solem
 sacerdotes Mahumeticos, & similes pugnâtes ver-
 bo: qui omnes & virga ferrea Christi, & verbo Eu-
 angelico victi inuenientur: vt omnes tyrannici sta-
 tus, & omnes falsæ religiones aboleantur. *Et vidî*
mortuos magnos, & pusillos. Hic locus, qui & cap.
 12. Danielis inuenitur, est difficilis. verum si qua-
 dam alia intelligenda sint, puto & illud nos cogno-
 scere debere. omnes qui non fuerunt hoc tempo-
 re, & similiter peccauerunt; nec crediderunt in in-
 ferno similiter subituros pœnam, ac ij qui nunc
 non crediderunt, ac impiè vixerunt; quorû omniû
 facta & opéra sunt in conspectu Dei, ac sicut in libro
 præscripta sunt omnia. *Et alius liber apertus est,*
qui est vita. Similiter & qui præteritis tēporibus
 crediderunt, piè que vixerunt, præmio donabuntur
 à Deo, vt præmio affecti sunt qui nunc credide-
 runt, & victores contra impietates Satanæ euase-
 runt. *Et indicati sunt mortui.* Vt dixi, secundum ea
 quæ egerunt in vita. *Et dedit mare mortuos.* Per ma-
 re existimo hîc intelligendos esse illos, qui in Ec-
 clesia secundum Euangelium, ac Dei verbum vi-
 xerunt, per mortē, & infernum, impios, dare mor-
 tuos, existimo indicari illos patefieri, vt ne vnus
 quidem absconditus sit Deo: singulaque eorum
 opera esse in conspectu Dei, & perscripta. *Et indi-*
cati sunt vnusquisque secundum opera ipsorum. Pij,
 & impij. *Et infernus, & mors.* Satanæ, Diabolus,
 & angeli eius, & quicquid afferebat hominibus
 mortem, & infernum, coniecti sunt in stagnum
 ignis,

ignis, ne vltra regnent in mundo, ne vltra seducant homines, & abducent à Christo. *Hæc est mors secunda.* In stagnum ignis, & sulfuris conjici. *Et qui non est inuentus in libro vite scriptus.* Vt Satanas, Diabolus, & omnes mali Spiritus coniecti sunt in stagnum ignis, ita & omnes impij in idem stagnum dicuntur coniecti; qui que non sunt inuenti scripti in libro vite.

Argumentum in Caput 21.

Innouatio orbis, nouus status Ecclesiasticus & politicus in vna noua Ecclesia, & in vno nouo regno Christi, complectente totum orbem, describitur. *Et vidi calum nouum, & terram nouam.* Cùm fient omnia quæ antè dicta sunt, ecce apparebit, & extabit status nouus ecclesiasticus & politicus, sedente Christo in throno magno, & candido, vt paulò antè dictum est; subactoque statu Papistico, Mahumetico, & aliis.

Primum enim calum, & prima terra abiit. Euersus est totus status primus ecclesiasticus Papæus, & Mahumetica impietas: status item tyrannicus qui fuit apud Christianos, & apud gentes, ac nationes sine Christo. *Et mare iam non est.* Non sunt iam balenæ Papææ, non tyranni inimici Christi in orbe. posuit Deus terminum mari, ne exurgeret operire terram: frena intecit impiis, ne vltra quàm ipse velit, pios affligerent: nunc omnes sustulit. Hæc exposita sunt in Prophetis, & præsertim cap. 65. Isaia: vbi quoque dicitur: *Ecce ego creo cælos nouos, & terram nouam, & non memorabuntur priora.* Cognosce & ibi in cælo & terra statum futurum Sabbathismi in terris, quia illum

illum describit deinde in terris: cognosce & in Petro idem, qui cælos vocauit statum hominum ante diluuium, vt intelligas quando ait, & cæli qui nunc sunt. item, sed cælos novos, & terrā nouam secūdum promissionem expectamus, in quibus iustitia habitat; nouum pariter statum mūdi. Et hoc cū quis nouerit, videbitur deinde quæ-
 rere, vnde, & quare dicti sint noui cæli. Ego quod videtur, in medium afferam. Creatus fuit homo ad imaginem & similitudinem Dei in terris, vt apud Deum patrem obtineret æternam vitam in cælis, ac intereā dum vita in perpetua peregrinatione ducenda esset in terris; viueret, sentiret, & ageret quæ sunt filiorum Dei, quæ cælestium; vt esset cum cælestibus cælestis. quod videtur significare Paulus, qui ait: Conuersatio vestra est in cælis. item, Non estis hospites, & aduenæ; sed ciues sanctorum, & domestici Dei. item, Vita vestra abscondita est in Christo. quod enim propositum est nobis, propositum fuit & ipsi Adamo. & quæ capite primo huius libri, & capite primo Gen. diximus de Deo Patre, Filio, & Spiritu sancto, de septem spiritibus qui astāt ante thronum Dei, & talia; erant sua contemplatio: in hac erat suum opus: vt in terris agens, versaretur in cælestibus: ageret quæ sunt cælitū. vnde & in ipso, & in vxore fuit tunc Ecclesia: in qua viuentes vt cælites, & Deum in se ferentes, sub nomen cæli venit sua Ecclesia. Et hoc ostendebatur dum ductus fuit Adamus seorsum ab aliis terris in hortum, in paradysum voluptatis, vt viueret, & ageret cum cælestibus cælestia: conspiraret cum Angelis, & cū

omnibus creaturis ad Deum laudandum, ad peragendum opus & munus à Deo sibi datum, ad ei vni parendum. quæ tandem faciemus in nouis cælis, & noua terra, vt monemur in postremis Psalmis. nam quod tunc fiet, semper debuit esse factum ab homine quando fuit Ecclesia. Ne autem abduceretur homo ab hoc consensu, & conspiratione cum omnibus cælestibus & terrenis creaturis obediendi Deo, & eum laudandi, vetuit Adamo Deus illa, ob quæ potuisset recedere à sua obedientia, & à suis laudibus. recessit autem homo, vt nouimus; amisit quæ obtinebat bona. deserunt tunc Adam & Eua esse cælum; facti sunt terra inanis & vacua: tenebris obscuratum fuit cor mortaliū, qui consecuti sunt tandem deserunt esse cæli illi, qui tum erant inundato aquis mundo, vt ait Petrus. reuocat verò iterum Deus hominem ad se, ad cælestia, per nouam regenerationem, quæ fide perficitur. ducit hominem per septem tempora, & septem operationes sui sancti Spiritus: ducit per tres status Circumcisionis, Baptismatis aquæ, & Baptismatis Spiritus; vt reuocetur ad eadem quæ proposita fuerunt initio Adamo. In his autem quæ sunt septem ætatum, & trium statuum, vidimus cap. 1. Genesis, & 1. huius libri cursum Ecclesiæ extitisse secundum exemplar cursus cæli aspectabilis, & ad exemplar Hierarchiæ supercælestis. vt omnino Ecclesia Dei sortita sit nomen cæli, vt probatum est cap. 1. Genesis. Verum postquam status politicus constitutus fuit post persecutionem martyrum; vt Adam & Eua obtinuerint hortum Christi, adfuit tentator, qui per Antichristum abduxit nos ab obedientia Dei, &

extra

extra hortum voluptatis. Vnde adest nūc iudicium in igne, & gladio: vt tollatur & consumetur status præsentis temporis ecclesiasticus & politicus: præfertim mare, in quo natant ceti immanes, & balenæ vastæ Ecclesiasticorum. Et hic status mundi est primum cælum, & prima terra, quæ abiit. Cæli autem noui, & terra noua videntur esse status nouus, in quo eiectus erit Satan, ne vltra tētet & abducat homines à Dei obedientia: non vltra erit Antichristus, & tyranni. erit ipse Deus, qui retinebit nos in his in quibus debuit perseuerasse Adamus, & Ecclesiastici cum toto populo. quemadmodum retinuit spiritus Angelicos in officio, ne vltra esset causa eijciendi illos à se, & à cælesti sede; ita continebit nos, ne vnquam à se recedamus. Quod dum fiet, obtinebitur à nobis spiritus Dei, & dona spiritualia. vt memorat Ioel cap. 2. obtinebuntur & temporanea, vt narrat Isaias cap. 65. sub nouis cælis, & in noua terra regnabit iustitia, & pax. in his erit innouatio quæ narratur à Prophetis: erit in his quæ deinceps hic narrat Ioannes. Et hæc dicta sint, cur Ecclesia dicta sit Cælum nouum, & terra noua. nunc reliqua breui persequamur.

Et ego Ioannes. Qui de præteritis, præsentibus, & futuris; de Patre, Filio, & Spiritu sancto: de septē Ecclesiis memorat, colligit hic vnū in locum opera Dei ab initio vique ad finem in paranda sibi vna Ecclesia. quæ omnia vt sibi demonstrata sunt, sic nos illa videbimus oculis nostris.

Sanctam ciuitatem. Ecclesiam in Christo sanctificatam. *Nouam.* aliam ab ea quæ fuit in Papismo.

Descendentem è celo. Spiritualem, siue à Spiritu

sancto perfectam. *A Deo paratam.* Prædestinatam, creatam, innouatam, sanctificatâ, perfectam, ornatam veluti à patre sponsam, quæ tradenda sit viro suo. Itaq; quam prædestinauit & parauit iam ante mundum Ecclesiam futuram, hanc creauit ab initio, & in statu primo; formauit in secundo, perfecit in tertio. innouauit, ornauit, sanctificauit, ereptam è Papatu, eductam ex infidis depulsis ex omnibus terris aduersariis & impiis: quæ tradatur Christo soli eam obtinenti: quæ que non nisi fideles è Christo deinceps Christo pariat.

Et audiui vocem magnam è throno. Ab Euangelicis prodiit hæc vox, & à Christo, qui dixit: In domo Patris mei mansiones multæ sunt. item, Accipite regnum paratû vobis à constitutione mundi. item rogat Patrem, vt in se sint qui crediderû: & talia. quæ cùm in cælis obtinebuntur æterna, habebuntur & in terris, cùm fiet id quod sequitur.

Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum illis. Pater, Filius, & Spiritus sanctus erûnt semper in Ecclesia, & in omnibus fidelibus. vt in primo capite Ezechielis in iride significatum est. atque vbi erit Deus, ibi erunt omnia bona. Et hinc fiet, vt sancti & firmi iam futuri sint homines, quia sedem suam habebit cum hominibus Deus, habitabit in illis: cognoscetur secundus aduentus Domini in spiritu, qui sit Deus, in quo sit Pater, & Spiritus sanctus.

Et ipsi populus eius erunt. Non autem Papæ, non alterius tyranni, & vicissim Deus erit cum eis eorum Deus. *Et absterget Deus omnem lac.* Amouebit omnia mala præteritorû statuum dum fuimus
sub

sub tyrānide Esau, qui hactenus dominatus est domināte Papa, & aliis tyrānis. *Quia prima abierūt.* Status Esau, qui durauit vsq; ad hoc tempus, quando incipit status Iacobi, vt dictū est in Esdra, finem iam habebit. *Et dixit qui sedebat in throno.* Hoc additur, vt ex verbo Dei sumus certi de nouo statu beato in hoc mundo etiā. quia quæ Euangelistæ & Prophetæ dixerunt, sunt verba Dei. & fortè hoc tempore habebitur adhuc verbum Dei ad expositionem verbi hactenus dati. atq; adhuc erimus magis certi, quòd ipse sit qui faciat noua omnia: ergo non illa mutanda ab aliqua creatura. quia contra Deum nulla est vis, nulla potestas: atque Deus non mutatur, vt homo. *Et dixit mihi.* Et addidit Deus, *Scribe.* Quod ratum futurum est, & vt memoria horum verborū sit æterna. *Quia hæc verba fidelia sunt, & vera.* Præstabo quod dixi me facturū omnia noua; & vt dixi, ita fiet. Papa mentitus est: nequicquam effecit eorum quæ promisit. *Et dixit mihi.* Attulit argumentum, vt certi sumus de inno-uatione rerum omnium, & de beata vita posthac futura sub regno Christi. ter positum est Dixit, vt antè versu tertio ter positus est Deus: quia tres sunt qui testimonium dant in cęlo, Pater, Filius, & Spiritus sanctus. & his repetitionibus nominis Dei, & verbi Dixit vtitur, vt hæc mysteria recognoscamus in Prophetis. qui sedet in throno dixit, vt intelligas Patrem facientē & creantem omnia, in eo quē esse fidelem Filium, & verum Spiritum sanctū. & qui dixit, Scribe hæc verba, fidelia sunt, & vera; sit verbum Dei, qui vera locutus sit in Prophetis per Spiritum sanctum, & per se ipsum deinde.

de. & qui dixit, Factum est, sit idem filius Dei adueniens in Spiritu, quo perficiat omnia denuntiata, & promissa.

Factum est. Hoc est, quod dixi, capite primo Gen. factum est omne. dixi, sit lux, & quæ sequuntur. vt dixi, quæ eram factururus in septem ætatibus mūdi. vt dixi, inquam, sic facta sunt, & iam sumus in etate septima, & ecce Sabbathismus. in quo cessatur à primis operibus sex priorum ætatum, & fit quod est ingressus in septimam.

Ego sum a & ω, principium, & finis. Dictum est initio quid hæc signent. nunc satis est vt dicamus Christum esse, in quo creata sunt omnia, effecta omnia ab initio ad finem mūdi vsque. ergo in quo creata sunt omnia, & per quem effecta omnia quæ hætenus vidimus, in ipso eodem creabitur, & per ipsum perficietur, & conseruabitur status sui regni beatus semper.

Ego sitienti. Ergo qui ab omnibus hætenus est expectatus beatus status, gratis à me habebitur, ait Christus, in meo Euangelio promissus: non pretio dabitur, vt sub Papatu. dabo deinde ego æternam vitam in cælis itidem gratis. Interea ait Christus, dum adhuc pugnatur cum Satana, & Antichristo, cum omnibus impiis, *Qui vicerit, hereditate accipiet omnia, & in terris, & in cælis.*

Timidis autem. Refugientibus certamen, & non credentibus, &c. parata est mors secunda in stagno ardenti igne, & sulfure.

Et venit ad me vnus è septem Angelis. Qui prædicantes Euangelium afferbant plagas non credentibus, ac illorum statuum euerfionem, nūtiant & pro-

& proponunt à Christo credentibus beatam vitam, quam habebunt in eius Ecclesia. & hæc hic ostenditur. *Et sustulit me in spiritu.* Duci in spiritu, est omnes sensus corporeos sopiri, ac solo spiritu videre, & sentire. in montem magnum & altum videtur ductus, vt meliùs contempletur totam ciuitatem: & significatur in altissimis montibus Legis, & Euangelij, & Prophetiæ spiritu contemplari oportere hanc ciuitatem, atque ibi illam descriptam inuenire. *Ciuitatem magnam.* Ecclesiam ex toto terrarum orbe. *Sanctam* In Christo à Patre per Spiritum sanctum sanctificatam.

Hierusalem. Additur hoc nomen, vt ex his quæ continentur de Hierusalem, & eius templo in veteri Testamento, contemblemur hanc nouam & magnam Hierusalem, Ecclesiam ipsam, quòd hæc in illa fuerit significata & adumbrata.

Descendentem è calo. Hoc sæpè reperitur, vt sciamus tandè à Deo creatam, innouatam, perfectam, & ornatam Ecclesiam hanc nouam tertij status.

Habentem gloriam. Quòd Deus omnia in illa egerit in salute præstanda contra peccatum, mortem, Satanam, Antichristum; quòd à Deo prædestinata & electa fuerit: quòd Deum in se sit semper habitura.

Et lumen eius simile lapidi, &c. Hac similitudine existimo significari Ecclesiam futuram sine tenebris sex ætatum priorù, quæ continebantur luce, & tenebris, vt vidimus cap. i. Gen. atque eius lucem futuram non qualencunque, sed Christi Iesu Filij Dei agni immaculati: & nos cognituros thesauros diuinitatis in ipso, & participes futuros

luminis ipsius, ac vitæ. *Et habet murum magnum, & altum.* Hæc omnia, quæ dicuntur, mihi videntur referenda & ad verbum Dei, & ad Ecclesiam. vt muri sint fideles, quibus constat Ecclesia, & lic doctrina Ecclesiæ, in qua est hæc constituta. magnus est hîc murus, quia Ecclesia dilatatur per omnes terras: altus, quia Deo iungitur, & Angelis suis. omnes aspirant in Ecclesia ad cælum, & ad Deum, vnde sunt educti. *Habebat portas duodecim, & in portis Angelos duodecim.* Ponuntur duodecim Angeli in duodecim capitibus filiorum Israël, hoc est, omnium credentium propter inuocationem per Dei verbum, quo regenerati sunt omnes credentes. cuius verbi ministerium tributum est duodecim Prophetis. quia per apertam Prophetiam, quæ est de Israëlitis, oportet ingredi in interpretationem ciuitatis, quæ continetur in sacris literis, & credentes cognosci esse ipsam ciuitatem. *Et nomina inscripta, quæ sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israël.* Repetitur nomina propter ingressum gentium in duodecim tribus per eadem fidem, vt fides, & promissio porta intelligatur, qua omnes ingrediatur in ciuitatem sanctâ, & in ea fiant ciues sanctorum, & domestici Dei.

Ab oriente porta tres. Distributio videatur in Ezechiele, & alibi. Existimo non nominari tribus hîc; sed generatim de omnibus fieri mentionem, vt vna compactio credentium in vna Ecclesia intelligatur. *Et murus ciuitatis fundamenta habens duodecim.* Vt sis in Ecclesia, oportet vt ex ea sis factus verbo Euangelij, quod prædicarunt duodecim Apostoli, *Habebat mensuram arundineam auream.* Prædica-

tio Euangelij, quod est virtus Dei, est mensura, qua quisque censetur in Ecclesia, qua stabilitur in illa, qua fit cum aliis vnum in illa. aurea autem est arundo, seu mensura, quia ad rationem spiritus reuocatur cuiusque fides, & cultus, quo Spiritu veniat in eandem mensuram cum aliis, vt cum aliis sis eiusdem Ecclesiæ, vna Ecclesia.

Et ciuitas in quadra posita est. Habebis in te illa quatuor quæ dicta sunt requiri in fidelibus futuris Christi in præfatione in Exodum. eris firmus & constabilis in Ecclesia Christi, ac certam feceris tuam vocationem.

Et longitudo eius tanta est, quanta latitudo. Obtinet æqualiter extrema quatuor partium mundi. fidelesque producentur simul omnes in possessionem promissam: in vno cultu Spiritus, qui est in Christo Iesu, perfecti omnes in Christi corpus venient.

Et mensus est ciuitatem arundine aurea. Quia prædicatio Euangelij, secundum quam diximus commensuratos fideles in corpore Ecclesiæ, occupabit, quantum ciuitas illa est; & illa tanta erit, quantum progredietur prædicatio; progredietur autem prædicatio ad quatuor vsq; extremas partes mundi, & in his mensurabit ciuitatem Dei: nec erit in hac mensuratione quicquam præter Dei ciuitatem, *Per stadia duodecim millia.* Vt sunt quaque ex tribu duodecim millia signati, ita mensuratio erit duodecim millium. quia verò ciuitas est quadrata, & ex quaque parte mensuratur secundum longitudinem, & altitudinem, & latitudinem, erunt stadia centum quadraginta quatuor millia.

Vnde infertur: *Et mensus est murum eius centū quadraginta quatuor cubitorum.* Deducit verò Ioānes numerū stadiorum ad numerum cubitorum, vt existimo, quia sub typo ciuitatis intelligitur Ecclesia duodecim tribuum, sub pariete homo.

Mensura hominis, qua est Angeli. Existimo hoc esse additū, vt significetur id, quod dixi, animum esse traducendum à ciuitate ad Ecclesiam, à muro ad hominem, à corpore ad spiritū. vt non solum conuertamus animum à terra ad hominem; sed & ab homine carnali ad hominem spiritualem. prima Hierusalem fuit terrea, secūda fuit caro, quando Christus suscepit carnem nostram, & fecit vt in homine habitaret Deus. tertia erit tota Spiritus. vt in Christo filij Dei efficiamur, non in parte solum, quod factum fuit in Apostolis, & in credentibus in Ecclesia Apostolica; sed fiet & in omnibus, seu ex omnibus qui erunt in mundo vna Ecclesia spiritualis in Filio à Patre per Spiritum sanctum. vnde prima Hierusalem fuit diruta terrena lapidea; item secūda reuocata in Papismo ad solam carnem: tertia spiritualis erit æterna ducta à latitudine, & longitudine in suam altitudinem.

Et erat structura muri eius Iaspis. Quod dixi, videtur hīc exponi dum per Spiritum sanctū significatur structura ciuitatis, quæ est aurum raudum in Christo vero, & mundo auro Dei filio.

Similis vitro mundo. In Christo iustificata. nam per Spiritum sanctum intelligimus omnes fideles in Christo factos Dei filios in vna Ecclesia lautos, & mundatos à peccato per sanguinem eiusdem Christi, in quo tandem inueniuntur iustificati,

cati, & sanctificati. hanc sententiã expressit Paulus illis verbis: Etenim per vnum Spiritum omnes in vnum corpus baptizati sumus, omnes in vno Spiritu combibiti.

Et fundamenta muri ciuitatis omni lapide pretioso ornati. Ait Paulus, neminem posse aliud fundamentum ponere, præter id quod positum est, quodque est Christus Iesus. alibi verò ait, fideles fundatos super fundamentum Apostolorum & Prophetarum. & paulò antè dixit Ioannes, in duodecim fundamentis esse signata nomina duodecim Apostolorum. dicitur autem hìc, fundamenta esse ornata omni lapide pretioso. vnde tria fundamenta videntur, Christus fundamentum, Apostoli fundamentum, Lapidès pretiosi fundamentum. Amotis multis verbis, vnum fundamentum est Christus, quod prædicarunt Apostoli; quodque prædicatum ab Apostolis, interpretationibus, expositionibus, amplificationibus clarum, planum, apertum, lucidum factum est ab his qui linguis, qui spiritu valuerunt: qui verbo, qui sanguine suo, qui vitam profundendo illud testati sunt in mundo. Hæc omnia tribuuntur Apostolis in his duodecim lapidibus pretiosis, & omnibus ad duodecim tribus pertinētibus, qui in eodem Euangelio laborauerūt deinceps post Apostolos. signant autem hi duodecim lapides virtutes filij Dei signatas in verbo illo quatuor litterarum יהוה ter repetito à Mose, vt in Ephodo vidimus. quas virtutes consignauit & impressit Christus in duodecim Apostolis, in duodecim tribubus filiorum Israel. & hoc quoque ostendit Paulus, vbi agit in epistola prima ad Corinth. de donis & muneribus

neribus datis fidelibus, atque in ipsis impressis, in Ecclesia consignatis per Spiritum sanctum. quod verò lapides pretiosi addantur à prædicatoribus, & ab interpretibus, docuit Paulus ubi ait: Quod si quis superstruat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos; ligna, fœnum, stipulam, cuiusque opus manifestum erit. quod quidem fiet nunc; atque solùm aurum, & argentum, & lapides pretiosi remanebunt, aliis ab igne absumptis. Plura de lapidibus pretiosis dicent alij.

Et duodecim portæ. In doctrina Apostolica lapides diuersorum generum positi sunt. in portis ponitur tantùm margarita ad ornamentum. quia, vt existimo, in Prophetia vna simplex narratio, & pura expositio rerum requiritur quæ euenerunt, vt antè fuerunt nuntiatae. multiplex autem mysteriorum tractatio, & varia explicatio mihi videtur esse doctrinae Apostolicæ. vnde Paulus inculcat se loqui quæ mysterio ante secula fuerunt tradita, quamuis mutuas sæpè sibi præbeant operas, & Apostoli Prophetica, & Prophetæ Euangelica tractent. hi more Apostolico concionentur, illi more Prophetico promittant, & minentur. Et quoniam per Prophetiam habetur ingressus ad interpretationem & ad mysteria, singulaque portæ sunt ex singulis margaritis; significatur hoc tempore præsertim per Prophetiam nos ingredi oportere in interpretationem scripturarum, quando nouus status mundi adferretur nobis per Christum, & perpetua pax. nam cap. 54. Isaia margaritæ ponuntur pro vno statu perpetuo, qui futurus sit in regno Christi perpetuæ pacis. & hæc est vna illa pretiosa margarita nunc quaerenda

renda à nobis. *In platea ciuitatis aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum.* Per plateam locum communem omnibus, existimo signari fideles, qui non habent ministerium in Ecclesia. qui significantur futuri in Christo concorporati, imitaturi ipsum in tota vita: non iam mores retinentes Sathanæ, & impiorum, qui antè, & toto tempore Papiſtico fuerunt. vt mores, ita sermones innouabuntur: vt & in plebe fiant, & audiantur seria, & quæ Christi sunt referant. Et quia infrà dicitur, Sedes Dei & Agni futura, signatur & iustitia, & veritas quæ erit deinceps in iudiciis, dum erit regnum Christi. *Perlucidum.* Leges Dei erunt planæ & apertæ, elucidato Mose.

Et templum non vidi in ea. Vbique est Deus: qui ait Ierem. cap. 33. Ego sum qui cælum & terram impleo. Vbique ergo adorabitur Deus, & Christus Iesus, qui complet vniuersum mundum, in quo sumus omnes. vnde ait Deus Isaia 66. Cælum est solium meum, & terra scabellum pedum meorum: quæ est ista domus quam ædificabitis mihi? aperietur quid signatū sit in toto tabernaculo. erit quisque templum Dei, vt ait Paulus, quem laudabimus, & gloriosum prædicabimus spiritu & mente, sermone & voce.

Et ciuitas non eget Sole, neque Luna. Non erit vltra magistratus Papiſticus, non tyrannicus, non leges Papæ, non cultus.

Nam gloria Domini illuminat eam, & lucerna eius est Agnus. Vterque magistratus ecclesiasticus & politicus dirigetur à Deo patre, & à Christo Iesu, vt quæ vera, quæ iusta & recta sunt agantur, & admi-

administrentur in suo populo. *Et ambulabunt gentes quæ seruata fuerunt in lumine eius.* Populus superstes erit institutus, & comparatus, vt intelligat & agat in regno Dei quæ erunt populi Dei. vnde erit mirus consensus inter magistratus & populum in his quæ agi ab vtrisque oportebit: erit studium, & beneuolentia, & charitas mutua.

Et reges terra afferent gloriam suam in illam. Gloria regum non solùm Christianorum; sed & gentium aliarum erit, vt veniant in Ecclesiam quæ descenderit è cælo: in qua erunt gloriosi in administratione regni Christi: inglorij remanebunt qui secus facient. *Et porta eius non cludentur per diem.* Non iam erunt tot custodia, & præsidia ad arcendos hostes. *Nox enim non erit illic.* Non erunt tenebræ, quæ fuerunt antè filiorum Esau, pugnantium & diripientium aliena: non illa superbia, non illa auaritia, non alia.

Non intrabit in eam quicquam inquinatū, & quod quæ execranda sunt faciat; & mendacia sibi proponat. Qui habet aures audiat.

Nisi qui scripti sunt in libro vitæ agni. Hinc Pl. 15. Quis requiescet in monte sancto tuo? qui ingreditur siue macula, & operatur iustitiam: qui loquitur veritatem in corde suo, & operatur iustitiam: qui nõ detraxit lingua sua: qui iurat proximo suo, & non decipit. idem habes in Isaia capite 33. & Psal. 24.

Argumentum in Cap. 22.

Administratio in Ecclesia innouata, & in regno Dei constituto qualis futura sit significatur. concluditur vera futura quæ in hoc libro nuntiantur.

In fine Apólypsis monentur omnes, vt intereã iustè, ac piè viuant, dum Christus expectatur secundò, & iterum venturus, qui finem apponet malorum, ac vitam æternam. nam nihil aliter, nihil minus eueniet eorum quæ dicta sunt, quàm vt dicta sunt à Ioanne.

Et ostendit mihi fluum pur. Illud nouisse oportet, quod antè in multis locis, & hîc dicitur, sedè Dei, & agni futurum in Ecclesia: iccirco omnem administrationem Ecclesiæ memoratæ in superiori capite futuram Dei, ac Iesu Christi deinceps semper eandem. Vnde dicitur hîc flumen aquæ viue splendidú tanquam chrystallú egresurum è sede Dei, & agni. quia Spiritum suum dabit Dominus cum virtute magna, scientiam & cognitionem: dabitur sapientia in administranda Ecclesia, vt vera, & iusta decernantur: regnabit iustitia & veritas semper. vt quæ statuentur in regno Dei nullã sint reprehensioné habitura. erit tanquam chrystallum hoc flumen, quia omnia in regno Dei erunt, vt dixi, vera & iusta; & quæ statuétur non habebûnt difficultates, & questiones inexplicabiles, vt hætenus habuimus. Spiritus sanctus instruet omnes, dabitq; studiú & facultatem, & vires, vt quæ sancta & iusta cognoscantur, peragantur, & perficiantur. In hac cognitione, & opere, erit quoque vita æterna: in quam per eundem Spiritum inducemur. his promissionibus pleni sunt Prophetæ, quas quisque in ipsis videre poterit, vt cognoscat tandem eandem esse Apocalypsis Prophetiam cû his quæ alij Prophetæ ante aduentum Domini in carne nuntiarunt.

In medio platea ex utraque parte fluminis lignum.
 In platea, hoc est, in foro iudiciali, in magistratu politico non proponetur mors, non erit hasta posita, non insigne tyranni, & Papæ: sed vita proponetur, & Christus redemptor, ac saluator. hoc ergo erit institutum omnium, qui administrabunt regnum Dei, & Ecclesiam, ut Christus in omnibus domineatur, ut quisque Christo pareat; ut quisque particeps est regni Dei, ac æternæ vitæ. Erit verò in platea arbor vitæ, & ex utraque parte fluminis: quia & administratores status populi Christiani id intuebuntur; ut omnes subiciantur Christo, & Christum sequantur, eiusque regno fruantur. non imitabuntur Adamum, non Papam, qui ederunt lignum situm in medio Paradisi, ac se Christos fecerunt: non alios, qui tyrannidem appetuerunt; ederunt lignum scientiæ boni & mali; voluerunt se loco Dei esse, præscribere diuinum cultum, & omnem rationem vitæ Christianæ. ministri iâ verbi, & reges administrates regnum Christi, quæ Christi sunt agent ipsi, & proponunt eadem aliis: ut utrique simul obtineant æternam vitam. *Afferens fructus duodecim.* Munera Spiritus sancti; dona, & facultates signatæ in duodecim lapidibus, de quibus dictum est antè, & hic in fructibus arboris, vim suam & opus ostendent in Ecclesia docendo, interpretando, hortando, differendo, administrando, contemplando, caritatem colendo, & alia omnia agendo in quibus eluceat opus Spiritus sancti in omni opere, & in tota vita in singulis.

Per menses singulos reddēs fructum suum. Vbi dicti sunt fructus duodecim, debemus intelligere generatim

neratim in omnibus fructus debere existere, qui veniunt in numerū duodecim tribuum. in singulis autem mensibus intelligerem ego ministros Christi quocunque tempore administrarint regnum & Ecclesiam, debere curare vt suum opus appareat, extentque fructus suæ administrationis. sint ministri tanquā in zodiaco, in cingulo Christi, vt quam quoquo tempore cuique ipsorum Sol Christus influet virtutem, illam diffundant omnibus in duodecim partibus ampli cæli, & Ecclesiæ totius orbis: vt & qui impertiuntur, & illi quibus communicatur virtus Christi, ferāt fructus virtutis sibi communicatæ. & hīc aduertendum est illud, quod dicitur lignū afferre fructus; quia non nisi qui manserit in vite, afferet fructus. & ministri qui sunt cincti Christo, videbunt, ne lumbare projiciendum sit in aquam, vt marcescat, quemadmodum euenit hoc tempore, vt narrat Ieremias cap. 13.

Et folia ligni ad sanitatem gentium. Non solum prædicabunt, & docebunt tunc ministri Christi, exponentque verbum Dei pure & sincerè, vt à Deo est traditum; sed & suo exemplo, vita casta, sanctissimis moribus plurimum proderūt populis: vt præter doctrinam exempla quoque proponant imitationis Christi. hæc dicta sunt ad historiam exponendam; alia dabit Christus per alios. illud tamen videtur quoque ad historiam pertinere, quod quæ dicta hīc sunt, & fortè etiam quæ in superiori capite sunt exposita, sint quoque imagines Ecclesiæ futuræ in cælis, & æterni regni, æternæque vitæ, quam adepturi sumus in cælis. sed hæc meditari erit temporis Ecclesiæ innouatæ.

Et omne malum non erit amplius. Non Papa, non tyrannus, non iniuria, nō mendacium: non erunt; vt infrā dicitur, canes, venefici, impudici, & quæ sequuntur: sed sedes Dei, & agni erit in illa scilicet ciuitate, & Ecclesia. & hic affertur ratio, quare non erit maledictum vltra: & simul videbimus sermonem esse non solum de vita æterna; sed & de administratione regni, & Ecclesiæ Dei. & quia deinde sequitur: *Et serui eius seruient illi.* Non serui Diaboli, & Satanae, sed serui Dei, & Iesu Christi administrabunt Ecclesiam eius; colent eius vineam, voluntatem Dei facientes, & ante ipsum afferent suos fructus.

Et videbunt faciem eius, & nomen eius in frontibus suis. Quod Christus futurus sit deinceps nobiscum, & non daturus locum vltra vlli Antichristo, ac tyranno, vt factum est antè, sæpè dictum est in Prophetis. Quare nunc dicuntur, ministri Christi visuri faciem eius, quia iudiciū durabit deinceps semper, atque Christus se ostēdet in puniendo peccata, & in fouendo bonos. deinde cognoscent, æsentient se in Christo Dei filios, vt nūquam velint nisi quæ Dei patris sunt, ac Iesu Christi agere: cuius quidem possessuri sint hæreditatē. præsentem semper Deum videbunt in eius muneribus magnis, & multis, & perpetuis erga se.

Et nox vltra non erit. Deinde non erunt illæ tenebræ quæ fuerunt antè, vt aut ignorent ipsi diuina mysteria, aut abducantur à malis, & ignaris. quia non egebunt studio illo vehementi in euoluendis innumeris doctoribus: nec opus habebūt monstratore, ac duce aliquo singulari: quia Dominus suo Spiritu

Spiritu ipsos illuminabit, vt quæ vera sunt cognoscant, quæ iusta agant: quò regnēt in secula seculorum. *Et dixit mihi, Hæc verba fidelia sunt, & vera.* Hactenus visiones sunt expositæ: quæ sequuntur pertinet ad confirmandam authoritatem libri Apocalypsis. & quia allata est tertia, seu postrema promissio, quæ spectat ad æternam vitam in cælis, illa confirmatur, vt factum est antè cap. 19. & 20. vnde præter verba, quæ dicuntur fidelia, & vera, quòd omninò præstaturus sit Deus quæ promisit: & quæ dixit Deus, non possunt esse nisi vera; intelligendum quoq; est Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum promississe. item, quæ promissiones factæ sunt Abrahæ, & reliquis patribus: quæ Ecclesiæ Apostolicæ, quæ nunc in Ecclesiæ innouatione, fidelia, & vera esse futura. Et quia Deus est qui promittit, non homo, qui mutetur, & varia condant testamta, sed quod in primo testamento nobis donauit, donauit & in secundo, donabit iam in tertio. *Et Dominus Deus sanctorum Prop.* Et vt cognoscamus quæ scripta sunt in hoc libro, & promissa, esse verba Dei, dicitur: Qui ostēdit cæteris Prophetis quæ euenerūt, eundem ostēdisse hæc seruis suis, quæ oportuit fieri citò. *Et ecce venio citò.* Et interea promittit filius Dei se citò venturū: atq; beatos pronuntiat, vt dictum est initio libri, eos qui custodiunt quæ in hoc libro scribuntur. Quòd iam Ioannes scripserit quæ oportuit fieri citò, manifestum est: quia scripsit quæ erant sui temporis, & quæ deinceps vsque ad hoc tempus cōsecuta sunt. quòd autem dicatur, *Ecce venio citò,* & produxerit Christus suū aduentum vsque ad hæc tempora, id non debet mouere

quenquam. quia ait Petrus: Vnus dies apud Deum sicut mille anni, & mille anni sicut vnus dies. deinde primum citò vna quadam ratione intelligendum est, vt statim fieri cœperint quę vidit Ioannes; & secundùm progressum temporis nūtiati sint status qui essent futuri in Ecclesia. cùm deinde secundo loco dicitur, Ecce venio citò: ita dicitur, quòd scilicet citiùs venturus esset Christus, quàm homines opinarentur, qui putarūt in extremo die mundi ipsum tantùm venturum, ignorantes triplicem eius aduentum. si iam impij cognoscerent adesse nunc Christum, qui ipsos iudicet, vt in stagnum ignis & sulfuris mergantur, quererent iam nimis citò eum venisse, qui irriserunt hactenus verba Ioannis, vt etiam citò Ioannis in prouerbium adduxerint; atque dicerēt cum Dēmonibus: *Quare venisti ante tempus torquere nos?*

Et ego Ioannes, qui audiui, & vidi hæc. Confirmat eadem & suo testimonio Ioannes vera futura quę scripsit; quòd illa audierit, & viderit sibi ostensa, & nuntiata ab Angelo, vt omninò necesse sit illa fore, ac omnia credi oportere.

Et postquam audiuissem. Repetitur quod dictum est cap. 19. de adoratione Angeli, qui tam fausta & diuina nuntiarit. vt bis confirmet idē, ne quis post hac audeat permittere, vt adoretur ab hominibus, vt cogebat omnes Papa se adorare: & ne quis homines adoret, vt fecerunt Papistæ, cùm ne maiores quidē Angeli adorari debeant. audiat Papa & Papistæ: Cecidit Ioānes, vt adoraret ad pedes Angeli; & id prohibetur. tamen ad Papæ pedes procumbitur, & adoratur: qui est seruus, & vocat se seruum, & serui

& serui prohibentur hîc adorari, sed solus Deus. Quantum ad Ioannē attinet, ego quidem existimo eum nouisse non oportere adorare Angelos; & si non nouisset, debuit nouisse postquàm primò fuit ab Angelo admonitus. verùm multa Prophetis dicuntur, ostenduntur; agunt, & dicunt ipsi dum in Spiritu ducti sunt, quæ sunt præter eorum sententiam, & cognitionem. illa verò vident, dicunt, & agunt, vt in illis aliquid nobis significetur, & demonstretur. vt Oseæ dictum est: Accipe vxorem fornicariam: item, vt diligeret mulierem dilectam amico. *Deum adora.* Id repetitum est voce magni Angeli. & verba hæc ab omnibus intelliguntur, & contrà fit à multis.

Ne obsignaueris verba Prophetia huius. Et si multa fuerunt obscura in Apocalypsi, tamē quæ in hoc capite, & in superiori dicta sunt, fuerunt magna ex parte aperta. quia nouerunt omnes sermonem esse de Ecclesia, & regno Dei.

Tempus enim propè est. Non erunt omnia obsignata, quòd videatur summa rerum debuisse esse aperta. quia citiùs quàm putarent homines debuit adesse aduentus Christi secundus.

Qui iniuria afficit. Et si in aliquibus fuit obscuritas, tamen quæ hîc dicuntur, minimè fuerunt obsignata; non vllis velaminibus tecta; sed clarissimis verbis nuntiata, vt omnes interea debuerint esse moniti, & qui dederunt se ad onerandum quosque iniuriis in sua tyrannide, ad perfruendum turpes voluptates in flagitiis, vt fuit studiū, ac vita pluriū: & qui iustè, casteque in fide Christi suscepta sibi viuendum statuerunt; Christum nuntiasse citiùs se

venturum, quàm eorum futura esset opinio: atque hos antequam suspicarentur, à se mercedem pietatis, & constantiæ suscepturos: illos alia omnia cogitantes pœnas scelerum & iniuriarum daturus.

Ego sum a & ω, principium & finis, primus & nouissimus. Primum dicamus eum qui sit *a & ω*, intelligi verbum quo creata, effecta, & denuntiata sint omnia omnibus temporibus: eum qui sit principium & finis, intelligi Spiritū sanctum, per quem effecta sint omnia omnibus temporibus in creaturis, ac verbo denuntiata & narrata: eum qui sit primus & nouissimus, intelligi Patrem, qui per Spiritum sanctum in Filio creauerit omnes creaturas, effecerit omnia omnibus temporibus. Verum quia verbo creata, effecta, & nuntiata sunt omnia omnibus temporibus: atque in Filio est Pater & Spiritus sanctus semper, dicet Filius: Ego sum *a*, & *ω*; principium, & finis; primus, & nouissimus. vt quam beatam vitam promittit seruantibus mandata sua, certi hi sint per ipsum se illā adepturos, deinde dicamus, quod propositum fuit initio huius libri, concludi hîc in fine per hæc tria attributa, nullum alium futurum iudicem, recturum orbem, largiturum eternā vitā, quàm eum, in quo sunt omnia, creata sunt omnia, constant omnia: qui est æternus, ante quem nemo fuit, nec post se quisquam erit: qui fecit omnia, & nuntiauit: qui perfecit omnia ab initio vsq; ad finem: cum quo nec Satan, nec tyrannus, nec Papa, nec Antichristus venit comparandus. Capite primo huius libri quædā diſta sunt de his tribus attributis quæ dantur Filio, qui sit *a & ω*, principium & finis, primus

primus & nouissimus. hinc verò tum illa videntur
 concludi quæ in eo capite, & in toto libro dicun-
 tur, tum illa quæ de Beresith, Bara, Eloim posita
 sunt initio primi capituli Genesis. vt quæ ibi de
 Filio, quæ de Patre, Filio, & Spiritu sancto dixi-
 mus, nunc cognoscamus in Christo, habeamus in
 Christo. nam quod tribuitur ei qui est α & ω , vt
 sit principium & finis, vt sit primus & nouissimus,
 recognoscimus, & habemus in ipso, & Spiritum
 sanctum, & opus Spiritus sancti; ac omnia quæ per-
 acta sunt ab initio creaturarum, & Ecclesiæ, vsque
 ad finem postremum earum: recognoscimus, &
 habemus in ipso Patrem, & opus Patris, à quo vt
 omnes omnium temporum creati sunt homines,
 ita credentes facti sunt filij Dei, ab initio tempo-
 rum vsque ad finem temporum. cognoscimus
 ergo hinc nos habere Patrem, Filium, & Spiritum
 sanctum, & quæ illorum sunt in vno Christo. quod
 quidem vt magis pateat, & concludas adhuc quæ
 capite primo Genesis diximus de rotis, aduertam-
 us dum quod tribuitur Spiritui sancto, vt sit
 principium, & finis operum Dei in mundo, & in
 Ecclesia, tributum est Filio; etiam Spiritui sancto
 tribui, vt sit α & ω , primus & nouissimus. item
 quoniam in Christo omnia creauit Pater, ac Pa-
 tri tribuitur creatio omnium, qui creauit omnia
 Pater, erit quoque primus omnium, & in Christo
 perficiet opus creationis omnium: eritque pariter
 Pater α & ω , principium & finis. & hæc magis
 infra patebunt. Dum iam ita attributa communi-
 cantur, & mutua sunt Patri, Filio, & Spiritui san-

Et, possunt quæ de Patre, Filio, & Spiritu sancto
 deduximus per tres rotas ductas ex duplicatis tri-
 bus literis אבג, hîc assumi, & concludi. atque
 ex Alphabeto Hebræo, Græco, & Latino ducere
 easdem rotas variè. deinde tandem tres rotas in
 tribus Alphabetis in vnam iridem Ezechielis cap.
 primi reuocare. quod quidem cuique facere li-
 cebit: atque omnia quæ dicta sunt capite primo
 Bibliorum, conducere & concludere in postre-
 mo, assumptis simul his quæ dicta sunt in ante-
 postremo, hoc est, in superiori capite. vt tandem
 noscamus quænam habeamus in Christo, & quis-
 nam sit Christus noster α & ω , qui nunc nobis
 loquitur, & promittit beatitudinem. Vt verò fa-
 ciliùs hîc concludantur quæ capite primo Gene-
 sis proposita sunt, & capite primo huius libri,
 contemplemur rationem, si possumus aliquam,
 quare Ioannes vsus sit attributis illis tribus, præ-
 fertim hoc, Ego sum α & ω ; ac sæpiùs repetiuerit.
 Cùm dixit Christus, num apicem non præter-
 eundum, quin omnia fiant: in apicibus videntur
 aliqua significata, non solum in literis separatim,
 in coniunctis, atque in ipsorum ordine; vt non si-
 ne magna ratione videatur hîc Ioannes repeti-
 uisse, Ego sum α & ω . Et quamuis non mihi sit
 certa scientia in his literis, tamen videor invitari
 & duci hîc à Ioanne, & forsitan alibi in contem-
 plationem earum, atque eorum quæ in ipsis in
 aliquibus locis signantur. Et quòd in certis literis
 aliquid signari dixerim capite primo Genesis, id
 videor fecisse autoritate etiam Patrum. nam di-

tus Hieronymus scripsit de his certa quædam.
 Quòd verò in toto ordine literarum aliqua signen-
 tur, id certum nobis esse debet ex aliquibus Psal-
 mis Davidis: in quibus ex ipsa materia quæ in
 ipsis tractatur, possumus videri nos posse con-
 templari, quidnam ordo ille literarum nobis in-
 dicet. vt scilicet quoniam literis verba fiunt, &
 verbum est Dei quo facta sunt omnia; in ordine
 illo literarum cognoscimus omnium generum
 formarum fontem manare à verbo sancto, in quo
 & creata sunt omnia, & peracta omnia in omni-
 bus à condito mundo ad finem mundi vsque. vt
 præteream per verbum sanctum Dei exposita esse
 omnia in omnibus sacris libris: verbum sanctum
 locutum semper in Dei seruis ab initio vsque ad
 finem Ecclesiæ sanctæ creatæ & perfectæ in Dei
 regno. ac dum hæc cognoscimus in verbo sancto,
 eadem debemus nouisse in Patre, è quo prodiit
 verbum; & in Spiritu sancto, per quem perficitur
 omne Dei verbum, & opus. Vt verò hæc contem-
 plumur, attendamus in tribus linguis datum esse
 nobis verbum Dei, primùm & maximè Hebræa,
 Græca, & Latina. ex quibus extitit inscriptio su-
 per caput Iesu Christi in cruce pendentis: quòd
 Iesus esset Deus, & homo; Dei filius, in quo esset
 Pater, & Spiritus sanctus. vnde Hebraicè scribe-
 batur Iesus Nazarenus: qua lingua data est Lex,
 & quæ sunt veteris Testamenti: scribebatur Græ-
 cè, qua lingua tradita sunt quæ pertinent ad no-
 uum Testamentum: scribebatur Latinè, qua lin-
 gua aperiuntur in Ecclesia innouata quæ sunt ve-

teris & noui Testamenti, vt Hebræa videatur tributa Patri, Græca Filio, Latina Spiritui sancto. vt quemadmodum Filius dicitur α & ω , ita Pater $\aleph$ & τ . (nam in Psalms aliquibus ab $\aleph$ ad τ excutitur) ita debeat dici Spiritus sanctus A & Z. Alphabeta sunt quidem distincta, vt distinctio trium personarum est in diuinis. sed quia est vna sententia in his tribus linguis, vnū Deum Patrem, Filiū, & Spiritū sanctū intelligimus in vna essentia. itē distincta, Patris, & Filij, & Spiritus sancti. & tamen operante Patre, operatur Filius & Spiritus sanctus: operāte Filio, operatur Pater & Spiritus sanctus: operāte Spiritu sancto, operatur Pater & Filius. atq; ita efficitur vt vnū sit opus Patris, Filij, & Spiritus sancti. Et hæc quidē quāuis hactenus contēplati simus multis modis, nunc eadē cōtemplemur non in literis quibusdā, vt fecimus in Beresith, Bara: non in formis literarum, vt fecit Abbas Ioachimus in Decacordo; sed in toto Alphabeto. primum Alphabetū est Hebraicū א, ב, & quæ sequūtur vsq; ad ט. Græcū Α, Β, vsq; ad Ω. quæ Alphabeta contrario distinguuntur ordine, ita א, ב. Α, Β. vt Hebraicum à dextera producat ad læuam; contrā Græcum à læua ad dexteram. Latinum sequatur Græcum. In hac distributione contemplantur distinctum opus, & coniunctum, & vnum Patris, Filij, & Spiritus sancti. distinctum quidem, quia lingua Hebræa scriptum est vetus Testamentum, & opus Patris. atque ita Alphabetum Hebræum perducitur vsque ad aduentum Christi: & ibi secundum certam rationem

nem finit opus scriptum lingua Hebræa. sequitur opus Filij scriptum lingua Græca. perfectis his quæ sunt operis linguæ Hebrææ, & Græcæ, adest opus Spiritus sancti in secundo aduentu Domini, dum narrat lingua Latina euenta, quæ sunt nuntiata rerum futurarum: aperit scripta in Lege, & Euangelio, & Prophetis, mysteria repetens omnia in duabus superioribus linguis à suis initiis. Et hæc dicta sint in distinctis tribus linguis de distincto opere Patris, & Filij, & Spiritus sancti. videamus iam quomodo sit coniunctum opus Patris, & Filij, & Spiritus sancti, dum in contrario ordine Alphabeti Hebræi, & Græci, **Α** & **Α** veniunt in vnum locum, se complectuntur, alter in alterum ingreditur, & vnum fit aliud, siue vtrunque fit vnum. vt dicat Christus: Ego & Pater vnum sumus: Pater operatur, & ego operor: Pater in me operatur: Pater in me loquitur. Et hîc magna ratione videtur esse factum, vt contrario ordine scribantur literæ Hebrææ, & Græcæ. vt cognoscatur idem Filius cum Patre, Pater cum Filio. vt qui venit filius Dei in medio temporum, per coniunctionem **Α** cum **Α**, & ingressum vnus literæ in aliam, positis Alphabetis vno post aliud, cognoscatur, inquam, in Filio Pater, & opus Patris in opere Filij. Ac vt extenditur Græcum Alphabetum à medio vsque ad finem, percurrendo à læua ad dexteram, continuatum nouimus opus Filij à tempore sui primi aduentus vsque ad finem temporum. contrâ in Alphabeto Hebræo, dum **Α** quod fuerat principium, fit finis; fit in opere

Patris

Patris recursus à tempore aduentus Filij ad initium temporum. Quia verò $\aleph$ & A coniunguntur Alphabetum, currit totum Alphabetum Hebræum in totum Alphabetum Græcum: & contrà recurrit totum Alphabetum Græcum in totum Alphabetum Hebræum, vt in omni opere Filij à primo suo aduentu vsque ad finem, currat opus Patris: & contrà in omni opere Patris ab initio temporum, fuerit opus Filij. Et hac ratione Alphabetum Hebræum dum vnum statum Circumcisionis complectebatur, per coniunctionem cum Græco excurrit per omnia tempora baptizatorum, similiter Alphabetum Græcum dum Baptismum complectitur, ducit quæ sunt Baptismatis ab initio operis Patris, per illa quæ in Hebraica literatura respondent Baptismati. Hanc iam commensurationem duorum Alphabetorum comprehendentium quæ sunt omnium temporum ab eorum initio vsque ad finem, committitur Alphabetum Latinum. quod assumit & separatim opus Patris, dum Alphabetum Alphabetum metitur: assumit separatim opus Filij, dum pariter Alphabetum Alphabetum metitur: comprehendit simul, ac in vnam mensuram conducit quæ sunt Alphabeti Hebræi, & Græci: suo opere complectitur opus Patris, & Filij Spiritus sanctus, dum commensuratur Alphabetum Latinum cum Hebræo, & Græco: atque ab initio temporum ad finem temporum agit idem Spiritus sanctus: atque omnibus temporibus agit Pater & Filius per Spiritum sanctum. Dum verò tres mēsuræ in vnam equantur,

tur, atque in vnam conducuntur, tria Alphabeta in vnum veniunt. vt ex his adsit tibi exemplar distinctionis personarum, & vnitatis essentia diuinæ: distincti operis, & mutui operis Patris, Filij, & Spiritus sancti. & qui sit α & ω , sit & principium ac finis, primus & nouissimus: qui sit principium & finis, sit α & ω , primus & nouissimus: qui sit primus & nouissimus, sit α & ω , principium & finis. Hæc tenentes, nouimus nos in Christo habere Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: nos posse in tribus Alphabetis concludere, quæ exposita sunt in capite primo Genesis de tribus rotis: ducere illas tres rotas in tria Alphabeta, & tria Alphabeta in tres rotas; posse concludere quæ in vniuersa scriptura tradita sunt omnia: atque tandem cognoscere, vt dixi paulò antè, quisnam sit Iesus Christus: qui ait nunc nobis per Ioannem:

Beati qui seruant mandata illius. Ioãnes loquitur, qui factus conscius consilij Dei, & rerum futurarum, monet omnes, & prædicat beatos illos, siue nuntiat illos beatitudinem cõsecuturos, qui seruarint mandata Christi, crediderint, & dilexerint. hæc non sunt obscura. apertè prolata sunt ab Angelo, confirmata à Christo, inculcata iam à Ioanne. qui etiã proponit præmia pietatis, & pœnam flagitiorum, inquiens:

Vt sit potestas. Foris autem canes. Vt sit potestas iungendi se Christo, vt eius æternæ vitæ sint participes. *Et per portas intrent in ciuitatem.* Videant intereà apertam Prophetiam, & sint superstites in
magna

magna tempestate orbis : ingrediantur in statum Spiritus sancti, in regnum Christi, in innouatam Ecclesiam; sint in illa liberi: obtineant promissionem illam, vt diu viuant super terram, quam Dominus daturus est nobis; & alia quæ consecuturi sunt fideles, maximeque spiritualia, & æterna.

Fores autem canes. Hic describuntur Papistæ sanguinarij, & eorum imitatores, qui redierunt ad vomitū, vt ait Petrus, & facti sunt denuò impiæ gentes, ac etiam deteriores quàm fuerant antequàm cognoscerent Christum. venefici fuerunt, veneno necantes homines, atque in doctrinis dæmoniorum inuoluentes, & perdentes populum Christianum. impudici fuerunt prohibito matrimonio se in omni genere turpium libidinum cõtaminantes: fuerūt homicidæ comburendo pios viros: studuerūt idololatriæ, vt ipsi adorarentur adorantes alios diuites, in dignitate constitutos, & potentes: lapides deinde, ligna, signa, & imagines omnium generum: adamarunt fraudare, decipere, mendacio obtinere quicquid concupiuisent. foris dicuntur expelli, vt intelligantur Papistæ illi qui hæc egerunt, & qui illos imitati sunt, expellendi iam ab Ecclesia, & regno Christi.

Ego Iesus misi Angelum meum. Ego existimo postquàm acta fuerunt, & scripta, quæ hæcenus dicta sunt, & ipsum Christum post opus sui Angeli ostendisse se, & confirmasse sua præsentia, & suo ore, se misisse Angelum suum, qui illa ostenderet.

Ego sum radix, & genus David. Pollicetur hic se præstaturum omnia quæ ostensa sunt: ac se venturum,

rum, qui omnia perficiat. quia ipse est radix, hoc est filius Dei, semen è quo Adamus, & omnes credentes creati & geniti sunt. de qua re dictū est cap. 1. Matth. ipse est genus David, ad quem pertinet regnum mundi: in quo regnabimus & nos peruenturi in eo ad vitam aeternam.

Stella splendida, & matutina. Est lux illa, de qua dictum est, Sit lux: & de qua dixit Ioannes: In ipso vita erat, & vita erat lux hominum. de hac luce, & stella splendida dictū est ibi: nunc verò illam, quanta sit, videbimus, dum venerit afferre nouum statum mundi totū lucis, amotis tenebris sex dierum, ac succedēte Sabbathismo, in quo lux tantū erit solo Christo rege regum regnāte cum Deo patre, & in nobis domināte. existimo Christū vocare se hīc stellam, quòd hęc Prophetia Apocalypsis esset nunc aperienda, quando videmus initia illustria aduentus Christi toto tempore perturbationum Gallicarum, præsertim orta stella noua anno 1572. dum cædes fiebant Euangelicorū in Gallia. dicitur Splēdida, quòd in toto orbe audietur, quidnā agat Christus verbo, & armis, dum secundò adest, dum rex regū iam aderit, cui ministrabunt quicumque erunt reges in terris: primas omnes in omnibus rebus ei deferent. dicitur Matutina, quòd diem incipiat nobis afferre salutis, & libertatis: extrahere nos è vi, & tenebricoso statu Papistico.

Et spiritus, & sponsa dicunt, Veni. Hīc videtur extitisse chorus, vt solet fieri aliquando in visionibus: vt Deus, siue Christus se ostendat, loquatur, & agat, & det seruis suis Spiritum suum. qui Spiritus in ipsis noscens quæ sunt Dei, pro ipsis respondeat,

deat, & agat cum ipsis quæ sunt secundum opera, & verba Dei. atque ita ipsi respondeant, & agant aliquid. & ideo dicitur: Spiritus, & sponsa dicunt. idque fit, quando res est aliqua, quæ maximè ad totum publicum statum pertinet. vt hic fit, dum agitur de Christo venturo, & iudicaturò mundum, innouaturòque Ecclesiam, allaturò nouum statum mundi beatum, & regnum Dei constitutum. Spiritus ergo dicit, qui est iunctus spiritui nostro, siue etiam Angeli, & chorus Angelicus, & sponsa Ecclesia, veluti in choro dicentes, siue canentes, & eadem respondentes clament, *Veni*. Siue per hæc gesta coram Ioanne cognoscamus nuntiata, quæ nunc fiunt: atque Spiritum in Prophetis, seu Spiritum Dei in piis viris secundum illud: Spiritus intercedit pro nobis; dicere Christo, *Veni*, vt liberares nos ab Antichristo. & ita singuli, & vniuersi loquantur de aduentu Domini singulis horis: promissiones aduertant in Prophetis: illas firmas retineant: ac certi de illis iam facti magno cum gaudio dicant, *Veni*. *Et qui audit, dicat, Veni*. Aliæ gentes hic mihi videntur signari post Christianos annuentes adesse Dominum. quod & ipsæ cum audierint predicationem Christianorum, & Ecclesiæ, quod Christus ad se venerit, dicant credentes, *Veni*: vt fiant gentes quoque sponsa. Et simul filij Ecclesiæ, qui quotidie nascetur omnibus seculis audientes predicationem patrum, credentes omnes deinceps dicant, *Veni*. verba quæ sequuntur indicant has sententias. quia dicitur:

Et qui sitit. Qui cupit beatam vitam, cupiat ipsum Christum: qui cupit ipsum Christum, ipsum acci-

accipit. & ipse dat se gratis, dat in se vitam eternam & beatam gratis, non pretio, vt docuit Papa, Pelagius, & Phariseus. nam dum dicitur, Qui cupit, intelligitur vox prædicationis, quæ ostendit beatam vitam in Christo, & inuitat omnes, vt dicant Veni: vt credant, & accipiant gratis.

Si quis apposuerit. Vniuersus mūdus non faciet, quin hæc vt nuntiata sunt, non agantur. qui præter verbū Dei ager, peribit: qui ei non parebit, peribit: non obtinebit quæ donabūtur in innouata Ecclesia.

Dicit qui test. Cōtestor vos, inquit Ioannes, hoc futurum: atque iterum contestor. Spiritus sanctus in Ioāne testatur Patrem, & Filium, quæ dicta sunt, futura vera. in re maxima solet fieri huiuscemodi comprobatio, repetendo, & testando, quod verum futurum sit. vt illud Pauli: Quemadmodum antè diximus, & nunc iterum dico, Si quis vobis Euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit. possunt & illa verba, Dicit qui testimonium perhibet istorum, tribui Christo. vt postquam testatus est ipse Ioannes, dicat & Christum ipsum id dicere, & confirmare.

Ecce venio citò. Quocunq; modo interpretatus fueris, omnia sunt vera. & ita variè solet alludere Prophetia, vt multa ostēdat, quæ inter se non discrepēt. Illud autē est hīc vno modo intelligēdum, quod Christus pollicetur se venturum: & iterum fit chorus, vt Christus dicat, Etiam venio citò. venit enim citiùs quàm opinati sint homines. Dum dicitur *Amen*, existimo chorum Angelorum exauditum à Ioanne, qui clamarit, Amen: & confirmauit omninò Christum citò venturum. Ioan-

nem verò similiter respondisse ad verba Christi, & dixisse: *Etiā veni, Domine Iesu*. In hoc capite ter dictum est de aduentu Christi. aduertendum ergo erit, an trinus aduentus significetur. Ter dictum est de malis puniendis, ac de piis præmio afficiendis, ergo trium statuum homines subituri sunt iudicium Christi. Si quæ sunt alia mysteria, videbunt alij in innouata Ecclesia. Quantum ad historiam attinet, illud videtur aduertendum, quòd qui erat, & est, petitur vt veniat, ille quem multis modis diximus signatum in מְשִׁיחַ, qui est ante omnia, in quo facta sunt omnia, petitur vt veniat, concludat quæ locutus est in sanctis scripturis; perficiat, & compleat quæ cœpit, & fêcit: in se complectatur Ecclesiam totam, & in se beatam faciat; quam è se eduxit, procreauit, & auxit. Domine Iesu dicitur, qui ita cœpit dici capite secundo Gen. in Iehoua Eloim, cùm significabatur redempturus nos à morte.

Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Dum tempus est messis, & in aream inuehuntur quas pro se quisque collegit segetes, Matt. 13. dum tempus est iudicij, vt per ignem probetur cuiusque opus, & materia quæ comportatur ad ædificandam ædem Domini, 1. Cor. 3. dum tempus est vt oblationes offerantur coram Tabernaculo, non autem alibi, Leuit. 17. ego quidem vocatus ad opus collegi in agro post messores, erui è terra, adduxi oblationem ad aream, ad iudicium,

dicium, ad tabernaculum Domini. Erit iam Angelorum Dei secernere triticum à paleis, & zizania, si quæ inerit: obtinentium munera Spiritus, examinare pretiosum, & permanens: Ecclesiam Christi, iudicare quæ erunt secundum rationem diuini cultus, & fidei Catholicæ. Erit verò meum, cum vt minimus è populo locutus sim, expectare iudicium maiorum, & Ecclesiam veram Catholicam: nec quicquam per me velle esse firmum, & constitutum, nec in hoc libro, nec in omnibus aliis. Ecclesia ergo coacta hæc examinet, de his decernat & statuatur. ac tu, Christe Iesu, quæ tuæ sunt, suscipe; quæ mea, rejice.

FINIS.

Errata.

Pag. 33, lin. 7. pro qui, lege quæ. 43, 2. ostendi, ostendit. 66, 20. nec, ne. 81, 26. altero, alterum. 92. I. dele esse. 110, 19. infinita, infinita. 120, 3. dele quoddam. 121, 32. Primùm, primùm. 126, 30. alij, alix. 133, 5. dele se. 171, 21. semine, semini. 188, 31. renascemur, renasceremur. 216, 22. vniuersalis, vniuersus. 232, 22. Prophetas: Prophetas appetunt. 316, 21. progredienti, progredientis. 317, II. Antichristum, Antichristicum.

172-3396

THE ARCHIVES

2
The following is a list of the
names of the persons who
were present at the meeting
of the Board of Directors
of the company on the
first day of the month
of January, 1888. The
names are given in the
order in which they were
present. The names of
the absentees are given
in parentheses. The
names of the persons
who were present at the
meeting on the second
day of the month are
given in italics. The
names of the persons
who were present at the
meeting on the third
day of the month are
given in double italics.

1888

1888

1888